

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HUO KUANG OCH HANS TID

TÄXTER UR PAN KU'S
CH' IEN HAN SHU

AV

ARVID JONGCHELL

AKADEMISK AVHANDLING

GÖTEBORG 1930
ELANDERS BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG

HUO KUANG OCH HANS TID

TÄXTER UR PAN KU'S
CH'IEN HAN SHU

AV

ARVID JONGCHELL

FILOSOFIE LICENTIAT. TULLKONTROLLÖR

AKADEMISK AVHANDLING

SOM FÖR VINNANDE AV FILOSOFIE DOKTORSGRADEN VID GÖTEBORGS HÖGSKOLA MED VEDERBÖRLIGT TILLSTÅND KOMMER ATT OFFENTLIGEN FÖRSVARAS PÅ LÄROSALEN N:R 10 LÖRDAGEN DEN 8 NOVEMBER 1930 KL. 10 F. M.

GÖTEBORG 1930
ELANDERS BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG

HUO KUANG OCH HANS TID

TÄXTER UR PAN KU'S
CH'IEN HAN SHU

AV

ARVID JONGCHELL

AKADEMISK AVHANDLING

GÖTEBORG 1930
ELANDERS BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG

FÖRORD.

Föreliggande arbete om H u o K u a n g och hans tid har vuxit fram under mina studier av äldre täxter rörande Kinas historia, speciellt H a n-tiden. Fastän H u o K u a n g är en föga känd person utom den trängre fackkretsen, har jag under arbetet på min bok dock hyst den förhoppningen, att hans personlighet skulle i någon mån kunna fångas även icke-sinologer, när den nu framträder i skildring på svenskt språk, direkt hämtad ur P a n K u's rika galleri. Utan att stycka sönder P a n K u's täxter alltför mycket har jag efter ett delvis nytt system sökt ordna personer och händelser i såväl logisk som kronologisk följd. I första hand har jag anlagt filologiska synpunkter, varför de rent historiska fått komma i andra hand. Givetvis har P a n K u's system med c h u a n, 'biografier', uppradade efter varandra, något som ur historisk synpunkt har sina nackdelar, därvid ej kunnat undgå att sätta prägel även på min avhandling.

Ehuru jag närmast baserat mig på och vid citat hänvisat till *Sao-yeh-shan-fang*-editionen (se sid. VI), vilkens punktering i det stora hela är till god hjälp vid tolkningen (fastän åtskilliga felpunkteringar där äro mycket försåtliga), har jag givetvis genomgående utnyttjat *Wang Hsien-ch'ien's Han Shu Pu Chu* med dess viktiga täxtkritiska noter.

Vid transkription av kinesiska namn och uttryck i modern pekinesisk dialekt har jag följt W a d e's system med vissa modifikation. Så har jag t. ex. använt beteckningen *king* i stället för *ching* (såsom i *Shu King*), *küan* i st. f. *chüan*, *ki* (i t. ex. *Li Ki*) i st. f. *chi*, *sī* i st. f. *ssü*, *tsī* i st. f. *tzü*.

Min lärare, professorn vid Göteborgs Högskola B e r n h a r d K a r l g r e n, har alltifrån sitt tillträde till lärostolen i Östasiatisk språkvetenskap och kultur med ett aldrig svikande intresse handlett mina studier. Då jag åt mitt sinologiska arbete endast kunnat ägna mina från förvärvsarbete lediga stunder, skulle dessa studier icke kunnat slutföras utan det bistånd han givit mig och det förståelsefulla tillmötesgående, som på mångahanda sätt visats mig från hans sida. För allt detta

liksom även för den hjälp jag åtnjutit vid min boks tillblivelse med många beriktiganden vid genomgång av manuskript och korrektur är det mig en kär plikt att få uttala ett värdsamt och hjärtligt tack — detta riktat till såväl läraren som vännen.

För den hjälpsamhet jag städse fått röna från Göteborgs Stadsbibliotek stannar jag i förbindelse till alla dess funktionärer och särskilt till chefen för låneexpeditionen, förste bibliotekarien *Sven Grén Broberg*, och till chefen för utländska avdelningen, förste bibliotekarien *J. Viktor Johansson*, vilken sistnämnde dessutom givit mig värdefulla råd i samband med tryckningen.

Ett varmt tack vill jag till sist rikta till alla mina övriga vänner inom som utom *Kungl. Tullverket* för det intresse, som visats mina studier och som bidragit att egga och sporra min energi under arbetets gång.

Göteborg i oktober 1930.

Arvid Jongchell.

Anvisningar och teckenförklaring.

1. De inom parentes befintliga siffrorna, t. ex. (33), hänvisa till motsvarande nummer i de *kinesiska namntabellerna*, sid. 217—222.
2. Den inom klammer [ ] befintliga täxten i de översatta partierna utgöres av sådana tillägg, som äro nödvändiga som förtydliganden, men som sakna ordagrann motsvarighet i den kinesiska grundtäckten.
3. De till vissa namn och uttryck fogade mindre siffrorna i petitstil, exempelvis *ch'i-shih*², *yu-fu-fêng*,¹ äro hänvisningar till fotnot å samma sida.
4. Den med fetstil tryckta raden framför olika stycken och avdelningar inuti boken utgör hänvisning till den kinesiska grundtäckten. **K. 97 A sid. 2 b:** betyder sålunda: *Pan Ku's Ch'ien Han Shu, küan* (kapitel) 27, första avdelningen (*Shang*), dubbelbladets andra halva, i det av *Sao-ye h-shan-fan g*-förlaget i *Shanghai* i gjorda interpunkterade nytrycket av *Ch'ien Lung's* palatsupplaga (se sid. VI och VII).
5. Den täxt i korpusstil, som följer efter med fetstil satt hänvisning till källan, exempelvis **K. 89 sid. 6 a:** *Kung Sui* (249) med ärenamnet *Shao Ch'ing* . . . . . ; utgöres av *ordagrann* tolkning av det kinesiska originalet. Samma *küan* följes, så länge korpusstilen fortsätter, eller avbrott göres för ny källhänvisning.
6. De med mindre stil (borgis) satta partierna i avhandlingen, såsom vissa kapitelinledningar, orienterande leder mellan täxtutdrag från skilda *küan* m. m., äro i regel analyser eller referat av sådana täxter, som antingen förut översatts på västerländskt språk eller av annan anledning (longörer, sidoordnad betydelse, ej kulturhistoriskt givande eller särskilt tidstypiska, i begränsningssyfte etc.) ej ansetts nödvändiga att i sin helhet medtagas i oavkortad form.
7. Alla kinesiska egennamn, titlar och citat i transkription äro *kursive-rade*. Västerländska författarnamn m. m. äro tryckta med *spärrad* stil: ex. *Chavannes, Couvreur*.
8. g. m. (i tabellerna) betyder: gift med.
9. Lexikaliska citat ävensom citat inuti direkt anföring betecknas med '—————'.
10. Uteslutna täxtpartier markeras med —————

仿殿本斷句精印

漢書

上海掃葉山房發行

Titelblad till Sao-yeh-shan-fang-editionen av Ch'ien Han Shu.

前漢書卷六十八

漢 蘭 臺 令 史 班 固 撰

唐 正 議 大 夫 行 祕 書 少 監 瓊 邪 縣 開 國 子 顏 師 古 注

霍光金日磾傳第三十八

霍光字子孟。票騎將軍去病弟也。父中孺。河東平陽人也。師古曰。中以縣更給。讀曰仲。

事平陽侯家。師古曰。縣遺更與侍者衛少兒私通。而生去病。中孺吏畢歸家。娶婦生光。因絕不相聞。久之。少兒女弟子夫得幸於武帝。立為皇后。去病以皇后姊子貴幸。既壯。大遇自知。父為霍中孺。未及求問。會為票騎將軍。擊匈奴。道出河東。河東太守郊迎。負弩矢先驅。師古曰。然迎於郊界之。至平陽傳舍。遣吏迎霍中孺。中孺趨入拜謁。將軍迎拜。因跪曰。去病不早自知為大人遺體也。中孺扶服叩頭。師古曰。服音鞠。北反。老臣得記命將軍。此天力也。去病大為中孺買田宅。奴婢而去。還復過焉。遇將光西至長安。時年十餘歲。任光為郎。稍遷諸曹侍中。去病死。後光為奉車都尉。光祿大夫。出則奉車。入侍左右。出入禁闈二十餘年。師古曰。名中。小門謂之闈。小心謹慎。未嘗有過。甚見親信。征和二年。衛太子為江充所敗。而

前漢書 卷六十八 一 掃葉山房發行

燕王旦。廣陵王胥。皆多過失。是時上年老。寵姬鉞。越健行有男。師古曰。健行居鉞。戈宮故。

之上。心欲以為嗣。命大臣輔之。祭羣臣。唯光任大重。可屬社稷。師古曰。任音王。社稷屬吉之上。廼便黃門畫者。畫周公負成王朝諸侯。以賜光。師古曰。黃門之者。職欲反。在焉。故。後元二年春。上游五柞宮。病篤。光涕泣問曰。如有不諱。誰當嗣者。師古曰。不可諱也。上曰。君未諭前畫意邪。師古曰。諱。曉也。立少子。君行周公之事。光頓首讓曰。臣不如金日磾。日磾亦曰。臣。外國人。不如光。上以光為大司馬。大將軍。日磾為車騎將軍。及太僕。上官桀為左將軍。搜粟都尉。桑弘羊為御史大夫。皆拜卧內。牀下。師古曰。於天子受遺詔。輔少主。明日。武帝崩。太子襲尊號。是為孝昭皇帝。帝年八歲。政事壹決於光。先是後元年。侍中僕射莽。何羅與弟重合。侯通謀。為逆。師古曰。莽。反音莫。戶反。時光與金日磾。上官桀等共誅之。功未錄。武帝病。封璽書曰。帝崩。發書以從事。遺詔封金日磾為柁侯。上官桀為安陽侯。光為博陸侯。文類曰。柁。其嘉名無此。柁也。食邑北。徒河東。城師古曰。蓋亦。取聚之名。以為國號。非必。擊也。公孫。立平。津。鄉。則是矣。矣。皆以前捕反者。功封時衛尉。王莽子男。忽侍中。師古曰。門右將軍。揚語曰。師古曰。帝崩。忽常在左右。安得遺詔。封三子事。師古曰。安。猶焉。羣兒自相貴耳。光聞之。切讓王莽。師古曰。切。讓。莽也。讓。責也。

Ett täxtblad ur Pan Ku's Ch'ien Han Shu. kuan 68, sid. 1 a-b.

KAPITEL I.

Inledning.

Tabeller över förra *Han*-dynastien (1).

Ett av sinologiens viktigaste önskemål har alltid varit — ur både språklig och saklig synpunkt — att få så många som möjligt av forntäxterna tolkade till västerländskt språk. En lång rad av översättningar har också under tidernas lopp utförts, och därmed ha många viktiga verk gjorts tillgängliga för forskningen i Västerlandet. De flesta av de gamla kinesiska klassikerna äro numera översatta till ett eller flera av de stora kulturspråken.

Detta gäller huvudsakligast om tiden före *Han*-dynastien, alltså i runt tal före år 200 f. Kr.

Förra *Han*-dynastiens historia, sådan den framställts av *Si-ma Ch'ien* (2) i *Shih Chi* (3), har delvis översatts av Édouard Chavannes.¹ Från kajsar *Wu's* senare regeringsår, över hela *Han*-perioden och efteråt finnas endast enstaka biografier eller enskilda kapitel i översättning ur de officiella historierna.

Det ligger sålunda nära till hands, när det gäller att välja en uppgift ur ej översatta kinesiska verk med historiskt innehåll för vetenskaplig bearbetning, att fortsätta, där Chavannes slutat, d. v. s. omkring sekelskiftet år 100 f. Kr. Hade den följande tiden någon personlighet att uppvisa, kring vilken händelserna grupperade sig och vilken satte sin prägel på tiden? Ej mindre än tre sådana personer funnos under det närmaste seklet, och dessa voro: *Huo Kuang* (4), kajsarinnan *Yüan*, född *Wang*² (5), och hennes brorson *Wang Mang*³ (6), usurpatorn.

Den ryktbaraste av dessa tre är utan tvivel *Wang Mang*. Att mitt val likväl föll på *Huo Kuang* och hans tid har sina orsaker, dels däruti, att *Huo Kuang's* tid direkt ansluter sig till tiden efter omkring år 100 f. Kr., dels däruti, att ett större arbete rörande *Wang Mang* vore att förvänta från utländsk vetenskapsman, och som följd därav blev även kajsarinnan *Yüan* mindre lämplig att välja, enär hennes tid måste tänkas som bakgrund till en *Wang-Mang*-monografi och därför helst bör tagas i samband

¹ Les Mémoires historiques de *Se-ma Ts'ien*, I—V. Paris 1895—1905.

² *Küan* 98, sid. 1.

³ *Küan* 99: A, B, C.

med en sådan. Min framställning av *Huo Kuang* vill sålunda i någon mån söka utfylla en lucka i perioden från kajsar *Wu* till kajsarinnan *Yüan*.

Den ledande principen i mitt arbete har varit att vid skildringen av *Huo Kuang* och hans tid troget följa det kinesiska originalet och låta källorna tala för sig själva. Därvid har jag valt ut sådana täxter ur *Pan Ku's* (7) *Ch'ien Han Shu*¹ (8), som kasta ljus över Kinas person- och samhällsförhållanden och som äro kulturhistoriskt givande. Med undvikande av longörer och upprepningar har jag sökt noggrant följa *Pan Ku's* framställning och ge tidsfärg genom inströdda anekdoter, hans märgfulla och kärva, ofta drastiska stil har jag velat bibehålla så långt som möjligt utan att göra våld på översättningsspråket.

Som regel har jag avhållit mig från att närmare ge mig in på täxter, huvudsakligen avhandlande utrikespolitiska förhållanden — främst då Kinas mellanhanden med *Hsiung-nu* (9), hunnerna, och »de västliga länderna» —, alldenstund allt väsentligt därom redan finnes behandlat av J. J. M. de Groot² m. fl.

Den bakgrund, mot vilken *Huo Kuang* och hans tid skola ses för att rätt kunna uppfattas, utgöres av *Han*-dynastiens tidigare skeden, speciellt kajsar *Wu's* regeringstid, och denna finnes beskriven av Édouard Chavannes i *Mémoires historiques*, I p. LXII—CVIII.³ I stället för att exciperera får jag alltså hänvisa dit.⁴

Här må lämnas en kort redogörelse för författaren till *Ch'ien Han Shu*. Historikern *Pan Ku* var son till *Pan Piao* (10) med ärenamnet *Shu P'i* (II) från *An Ling*.⁵ *Pan Piao*⁶ hade naturlig fallenhet för och älskade varmt studiet av antiken, drog sig för den skull under de oroliga tiderna i början av första seklet av vår tideräkning undan till nuvarande *Kan Su* och ägnade sig åt skriftställarskap. Kajsaren fick sin uppmärksamhet fäst vid honom, kallade honom till hovet och gav honom ett ämbete. Under förevändning av ohälsa drog *Pan Piao* sig tillbaka för att helt få ägna sig åt historieforskning och gjorde materialsamlingar för att fortsätta, där *Si-ma Ch'ien* slutat sin historia. Han hann emellertid ej långt. Redan år 54 e. Kr. dog han, 51 år gammal.

Sonen *Pan Ku*⁷ med ärenamnet *Mêng Chien* (14), född år 32 f. Kr.,⁸ tog

¹ Nära nog samtliga av dess 100 *küan* eller kapitel, uppdelade i 4 huvudavdelningar, ha i en eller annan form utnyttjats i detta mitt arbete.

² I I: Die Hunnen der vorchristlichen Zeit. Berlin und Leipzig 1921; och II: Die Westlande Chinas in der vorchristlichen Zeit, herausgegeben von O. Franke. Berlin und Leipzig 1926.

³ Utrikes- och inrikespolitiken under kajsar *Wu*.

⁴ Se även O. Franke: Tung Tschung-shu's Tsch'un-t's'iu fan lu, S. 87—308 i Studien zur Geschichte des konfuzianischen Dogmas und der chinesischen Staatsreligion, Hamburg 1920.

⁵ Se F. S. Couvreur S. J.: Géographie ancienne et moderne de la Chine Hien Hien 1917, nr 693; låg i nuv. prov. *Shen Hsi*, distr. *Hsien Yang*.

⁶ *Fan Yeh* (12) *Hou Han Shu* (13), *küan* 70 A., sid. 1 a. *Fan Yeh* dog år 445 e. Kr.

⁷ *Fan Yeh*: *Hou Han Shu*, *küan* 70 A., sid. 3 b och *küan* 70 B.

⁸ Se T'oung Pao, 1906 p. 216, not 4.

historieskrivningen i arv efter sin fader och fortsatte dennes arbete. Redan vid nio års ålder visade sig *Pan Ku* äga en eminent talang att skriva och recitera poesi. När han blivit vuxen, fördjupade han sig i *chiu-liu*,¹ de 9 skolornas lärosystem, och förskaffade sig en vidsträckt och grundlig lärdom, något som också kommer till synes i hans historiska verk. I fråga om komposition och uppställning blev *Sü-ma Ch'ien's Shih Chi* förebilden. *Pan Ku* sökte sanningsenligt och logiskt skildra händelserna utan att binda sig av förutfattade meningar. För den skull blev han också anklagad att ha förvanskat historien efter eget gottfinnande och kastades i fängelse. Brodern *Pan Ch'ao*² (15) (levde åren 32—102 e. Kr.) lyckades dock övertyga käjsar *Chang Ti* (16) (reg. 76—88 e. Kr.) om det ärliga uppsåtet i *Pan Ku's* forskningsarbete, vadan den sistnämnde blev frigiven ur fängelset och anförtroddes uppgiften att utarbete en biografi över den förste käjsaren av senare *Han*-huset, *Kuang Wu Ti* (17) (25—57 e. Kr.). *Pan Ku's* stora historiska arbete över förra *Han*-dynastien var ännu ej fullbordat, när han inblandades i *Tou Hsien's*³ mongoliska äventyr och av den unge käjsar *Ho Ti* (18) (reg. 89—105 e. Kr.) inspärrades i ett fängelse, där han dog år 92 e. Kr. Det ofullbordade historiska verket överlämnades av käjsaren till systemen *Pan Chao*⁴ (19), som lade sista handen vid arbetet och sålunda gav det dess slutgiltiga form.

Om alltså ej varje rad i *Ch'ien Han Shu* härstammar från *Pan Ku's* hand, är dock den ojämförligt största delen av arbetet hans, och som författarnamn angiva de kinesiska editorerna endast *Pan Ku*. Den variation i stilen, som förmärkes, har sina huvudorsaker i det förhållandet, att *Pan Ku* i början av sin historia tagit åtskilliga partier tämligen ordgrant ur *Shih Chi* — och sålunda fått med *Sü-ma Ch'ien's* stil —; vidare att han strött in talrika edikt och memorial från olika personer, — av allt att döma har han haft tillgång till statsarkivet⁵ —, och dessa bära givetvis prägeln av respektive författare.

Hängiven konfucianist som *Pan Ku* var, kunde han ej undgå att låta sin framställning färgas av sin filosofi. Han låter gärna motsättningarna träda fram: *Chou: Ch'in: Han*. (20). *Han*-dynastiens lysande utveckling finner han ha sin grund i dess intellektuellt-moraliska överlägsenhet över *Ch'in*-dynastien. Normen för värderingen måste vara kulturell och ej

¹ *Hou Han Shu, k'uan* 70 A sid. 3 b, kommentaren: de nio skolorna voro 1) *Tao*-skolan; 2) den konfucianska skolan; 3) *Mo-tsi's* skola; 4) skolan för de rätta beteckningarna; 5) skolan för lag- och rättsvetenskap; 6) *Yin*- och *Yang*-skolan; 7) agrikulturskolan; 8) skolan för blandade ämnen; 9) den politiska skolan.

² Denne ryktbare generals biografi finnes översatt av *Chavannes i T'oung Pao*, 1906 p. 216—245; se även *Herbert A. Giles: A Chinese Biographical Dictionary*, London and Shanghai 1898, nr 1598.

³ *Giles: A Chinese Biogr. Dict.* p. 743.

⁴ Se avbildningarna i *Richard Wilhelm: Die chinesische Literatur*. Wildpark—Potsdam, 1926, S. 114—115.

⁵ Även till åtskilliga andra dokument, som samlats under *Han*-dynastien bl. a. av *Liu Hsiang* och *Liu Hsin*, död 22 e. Kr. (*k'uan* 36); se *k'uan* 30 (den digra bokkatalogen) sid. 1 a och b.

endast yttre, utan även inre, personlig. Humanitet och rättrådighet äro människans förnämsta dygder. I anslutning härtill har han i sin historia, *küan* 20, givit en värdesättning av »forntida och nutida personer», varvid han uppdelat dem i 3 huvudgrupper: *Shang*, *Chung*, *Hsia*, (21); A: verkliga övermänniskor; B: mellanfolk eller sådana, som hålla måttet; och C: undermåliga, vardera med 3 underavdelningar eller tillsammans 9 klasser eller grader:

<i>Shang</i> .	1.	{shang-shang;	<i>Chung</i> .	4.	{chung-shang;	<i>Hsia</i> .	7.	{hsia-shang;
A:	2.	{shang-chung;	B:	5.	{chung-chung;	C:	8.	{hsia-chung;
	3.	{shang-hsia;		6.	{chung-hsia;		9.	{hsia-hsia.

Till grupp 1 höra endast »de heliga», sådana som *Lao Tsï* (334) och *Confucius* (246), till grupp 2 *Mencius* (482), till grupp 4 *Kung Yang* (483) och *Ku Ljang* (484), till grupp 6 bl. a. *Ch'in Shih Huang Ti*, *Li Si* (485)¹ och *Ch'in Tsi-ying*, till grupp 8 *Ch'in Êr Shih Hu-hai* och till grupp 9, (yü-jên, 'dumma människor') exempelvis *Chao Kao*² (22). *Ch'in*-dynastiens bemärkta personligheter ha genomgående fått låg placering.

Till detta inledningskapitel fogar jag för överskådlighetens skull en tabell över förra *Han*-dynastien samt kartor, utvisande: 1) Kina omkring år 100 f. Kr.; 2) Kina i nuvarande tid.

Förra *Han*: [*Hsi Han* (1)] dynastien.

*Liu Chih-chia*³ (23) från *Fêng* i prefekturen *P'ei*.⁴ g. m. *Ao*,⁵ 'den vördnadsvärda' (24).

				Söner:									
<i>Liu Po</i>		<i>Liu Hsi</i> ⁶		<i>Liu Pang</i>		<i>Liu Chiao</i> ⁷							
				blev									
I.		<i>Kao Tsu</i> (25), reg. 206—195 f. Kr. ⁸ Hade 8 söner. ⁹ Var g. m. bl. a. <i>Lü</i> , <i>huang-hou</i> (se III), moder till											
II.		<i>Hsiao Hui Huang Ti</i> (26) med personnamnet <i>Ying</i> , reg. 194—188 ¹⁰ f. Kr. Ingen avkomma.											

¹ K. 20 sid. 57 a.

² Se sid. 28 och Bernhard Karlgren: Kina, Stockholm 1928, sid. 68—69.

³ Enligt Chavannes: *Mém. hist.* II, p. 325, uppges även *T'uan* som hans personnamn.

⁴ Se Chavannes: *Mém. hist.* II, p. 539, samt kommentaren till k. 1 A, sid. 1 a. *Shih Chi*, *küan* 8, sid. 1 o. följ.

⁵ Jämför k. 1 A, sid. 1 a; kommentaren; Couvreur: *Dict. r.* 38 (*ngao*) och Bernhard Karlgren: *Analytic Dictionary of Chinese and Sino-Japanese*, Paris 1923, nr 1316. (*uan*; *au*).

⁶ K. 14 sid. 3 b (tabellerna) och Chavannes: *Mém. hist.* III, p. 115 o. följ.

⁷ Se sid. 184 och k. 14, sid. 3 a; k. 38. och sid. 1 o. följ.

⁸ Blev *Han*-dynastiens grundläggare. Den siste *Ch'in*-regenten *Ch'in Tsi-ying* gav sig åt *Liu Pang* år 206 e. Kr. efter 46 dagars regering. *Sü-ma Ch'ien*: *Shih Chi*, k. 8 och k. 17.

⁹ Chavannes: *Mém. hist.* II p. 408 och k. 14 sid. 3 b, 5 a, 6 a o. b, 7 a.

¹⁰ K. 2 sid. 1 a.

Modern:

III.

Kao Huang Hou Lü Shih (27) reg. 187—180¹ f. Kr.

IV.

En annan av *Kao Tsu's* 8 söner, *Hêng*, prins av *Tai* (28) blev *Hsiao Wên Huang Ti* (29), reg. 179—157 f. Kr.,² g. m. bl. a. *Tou, huang-hou*.Han hade 4 söner,³ varav en:

V.

<i>Ch'i, t'ai-tsi</i> (30) blev
<i>Hsiao Ching Huang Ti</i> (31), reg. 156—141 f. Kr. ⁴ G. m. bl. a. <i>Wang, mei-jên, huang-hou</i> (32).

Han hade 14 söner,⁵ varav en:

VI.

<i>Ch'é, huang-t'ai-tsi</i> (33), blev
<i>Hsiao Wu Huang Ti</i> (34), reg. 140—87 f. Kr. ⁷

Söner: 1—6.

1. *Chü, t'ai-tsi* (35), se nedan.
2. *Hung*, prins *Huai* av *Ch'i*, (36) utnämnd år 117, död år 110⁸ f. Kr.
3. *Tan*, prins *La* av *Yen* (37), utnämnd år 117, död år 80 f. Kr.⁹
4. *Hsü*, prins *Li* av *Kuang Ling* (38), utnämnd år 117, död år 54 f. Kr.¹⁰ Hans sonson dog utan avkomma år 16 f. Kr.
6. *Fu Ling, huang-t'ai-tsi* (39), född år 94 f. Kr.¹¹ blev

VII.

Hsiao Chao Huang Ti (40) reg. 86—74 f. Kr. g. m. bl. a. *Shang-kuan, huang-hou* (41), *Huo Kuang's* dotterdotter (se tabellen sid. 45).¹² Dog utan avkomma.

5. *P'o*, prins *Ai* av *Ch'ang I*. (42), utnämnd år 97, dog år 88 f. Kr.¹³

Sonen <i>Ho</i> (43) blev prins av <i>Ch'ang I</i> efter sin fader år 86 f. Kr. ¹⁴
År 74 f. Kr. var han regent under 27 dagar efter kajsars <i>Chao's</i> död. Degraderades på grund av sitt syndiga leverne; (se kapitel IX).

1. *Chü, t'ai-tsi*¹⁵ med posthuma ärenamnet *Li* (även kallad *Wei t'ai-tsi*) (44), död år 91 f. Kr. Hans moder hette *Wei*,¹⁶ var *huang-hou* (45), (se tabellen sid. 25). Han hade 3 gemåler.

¹ K. 3 sid. 1 a.² K. 14 sid. 6 b; k. 4 sid. 1 a. Hans moder hette *Po Chi*.³ K. 14 sid. 7 b—9 a och k. 47 sid. 1 o. följ. *Chavannes*: *Mém. hist. III*, p. 117—118.⁴ K. 5 sid. 1 a.⁵ K. 53 sid. 1 a o. följ. (13 prinsar); jämför *Chavannes*: *Mém. hist. III*, p. 118—119.⁶ K. 6 sid. 1 a. Jfr *Chavannes*: *Mém. hist. III*, p. 118—119. (*Wu's* moder).⁷ I verkligheten besteg han tronen år 141, 1:sta månaden, dagen *chia-tsi*, men enligt kinesisk metod räknas det år, föregående kajsaren dog, såsom dennes regeringsår.⁸ K. 14 sid. 14 a; k. 63 sid. 3 b; k. 6 sid. 8 a.⁹ K. 14 sid. 14 a; k. 63 sid. 4 a; k. 6 sid. 8 a.¹⁰ K. 14 sid. 14 a; k. 63 sid. 7 a; k. 6 sid. 8 a.¹¹ K. 97 A sid. 8 b; k. 7 sid. 1 a o. följ. Hans moder var *Kou-I*-gemålen, fru *Chao*.¹² K. 97 A sid. 9 A.¹³ K. 14 sid. 14 b; k. 6 sid. 16 a och 17 b; k. 63 sid. 8 b.¹⁴ K. 14 sid. 14 b; k. 63 sid. 8 b. Kinesiska historici upptaga ej prins *Ho* (*Liu Ho*) i kajsarlängderna.¹⁵ K. 63 sid. 1 a.¹⁶ K. 97 A sid. 6 a och b. Se tabellerna sid. 39 och 128.

- Son: |
- Chin, även kallad Shih, *huang-sun*¹ (46), dödad år 91 f. Kr. g. m. bl. a. Wang, *ju-jên*² (47), dödad år 91 f. Kr.
- Son: |
- Ping-i, sedan *Hsün* (48), kallades även *huang-tsêng-sun* (49), blev år 74 f. Kr.
- VIII.** *Hsiao Hsüan Huang Ti* (50), reg. 73—49 f. Kr.³
- Söner: 1—5.
2. *Ch'in*, prins *Hsien* av *Huai Yang* (51), utnämnd år 63 f. Kr., död år 30 f. Kr. Hans efterkommande degraderades av *Wang Mang* år 10 e. Kr.⁴
  3. *Yü*, prins *Sî* av *Tung P'ing* (52), utnämnd år 52 f. Kr., dog år 20 f. Kr.⁵
  4. *Ao*, prins *Hsiao* av *Ch'u* (53), utnämnd år 52 f. Kr., död år 24 f. Kr. Hans sonsonson var (XIII) *Ju Tsî-ying*, *huang t'ai-tsi* åren 6—8 e. Kr. under *Wang Mang*, se nedan.⁶
  5. *Ching*, prins *Ai* av *Chung Shan* (54), utnämnd år 47 f. Kr., död år 34 f. Kr. utan avkomma.⁷
1. *Shih*, *huang-t'ai-tsi*⁸ (55) blev
- IX.** *Hsiao Yüan Huang Ti*¹ (56), reg. 48—33 f. Kr. g. m. bl. a. *Wang Chang-chün*, *huang-hou*, *Wang Mang's* faster.⁹
- Söner: 1—3. |
1. *Ao*, *huang-t'ai-tsi* (57), blev
- X.** *Hsiao Ch'êng Huang Ti* (58), reg. 32—7 f. Kr.¹⁰ Dog vid 45 års ålder utan avkomma.
2. *K'ang*, prins *Kung* av *Ting T'ao* (59), utnämnd år 41 f. Kr.,¹¹ g. m. bl. a. *Ting Chi* (60).¹²
- Son: |
- Hsin*, år 7 f. Kr. utnämnd till *huang t'ai tsi*,¹³ blev
- XI.** *Hsiao Ai Huang Ti* (62), reg. 6—1 f. Kr. Dog 25 år gammal utan avkomma.
3. *Hsing*, prins *Hsiao* av *Chung Shan* (63), utnämnd år 37 f. Kr., död år 7 f. Kr.,¹³ g. m. bl. a. *Wei Chi*.
- Son: |
- K'an*, *Chi-tsi*, (64) blev prins efter sin fader år 7 f. Kr. Blev år 1 e. Kr.:

¹ K. 97 A sid 10 b.² K. 97 A sid. 10 b o. 11 a.³ K. 8 sid. 1 a. Se tabellen sid 128.^m⁴ K. 14 sid. 15 a; k. 80 sid. 1 a.⁵ K. 14 sid. 15 a; k. 80 sid. 4 a.⁶ K. 14 sid. 15 b; k. 80 sid. 4 a.⁷ K. 14 sid. 16 b; k. 80 sid. 6 b.⁸ K. 9 sid. 1 a; k.⁹ K. 98 sid. 1 a och 1 b, 2 a.¹⁰ K. 10 sid. 1 a; k. 98 sid. 2 a.¹¹ K. 14 sid. 16 b; k. 80 sid. 6 b; k. 11 sid. 1 a.¹² K. 11 sid. 1 a.¹³ K. 14 sid. 16 b; k. 80 sid. 6 b.

XII. *Hsiao P'ing Huang Ti* (65), reg. 1—5 e. Kr.¹ Gift med *Wang Mang's* dotter. Förgiftades av *Wang Mang*.²

(XIII.) *Ju Tsi-ying* (66), som var sonsöns sonson till kaisar *Hsüan*, sonsonson till prins *Ao*,³ sonson till härtig *Hsün* av *Kuang*, son till *Hsien*, var *huang-t'ai-tsi* åren 6—8 e. Kr. Blev ej kaisare. Utnämndes av *Wang Mang* år 8 e. Kr. till *Ting-an-kung* (67).⁴

Wang Mang (6) usurperade tronen år 8 e. Kr.; kallade sin dynasti *Hsin* (68);⁵ reg. 9—23 e. Kr. (dödad år 23 e. Kr.) (Av kineserna ej erkänd som kaisare.)

Revolution åren 23—24.

Liu Hsüan, prins av *Huai Yang*, under benämningen *Kêng-Shih*⁶ (69) uppsatt som provisorisk regent.⁷ (2 år).

Från och med år 25⁸ e. Kr. regerade sedan *Hou-Han* eller *Tung-Han*-dynastien.

* * *

Han-dynastiens regeringsperioder finnas detaljerade i *P. Hoang: Concordance des chronologies néoméniques chinoise et européenne, Chang-Hai 1910, p. 80—110.*⁹

¹ K. 80 sid. 7 a; k. 12 sid. 1 a; k. 14 sid. 16 b; k. 97 B sid. 13 b.

² K. 99 A sid. 15 b. Jfr not 4 sid. 215.

³ Se sid. 153 och k. 15 B sid. 25 a; k. 80 sid. 4 a; k. 99 A; k. 97 B sid. 14 b.

⁴ K. 80 sid. 4 a. K. 97 B sid. 14 a; k. 12 sid. 5 a.

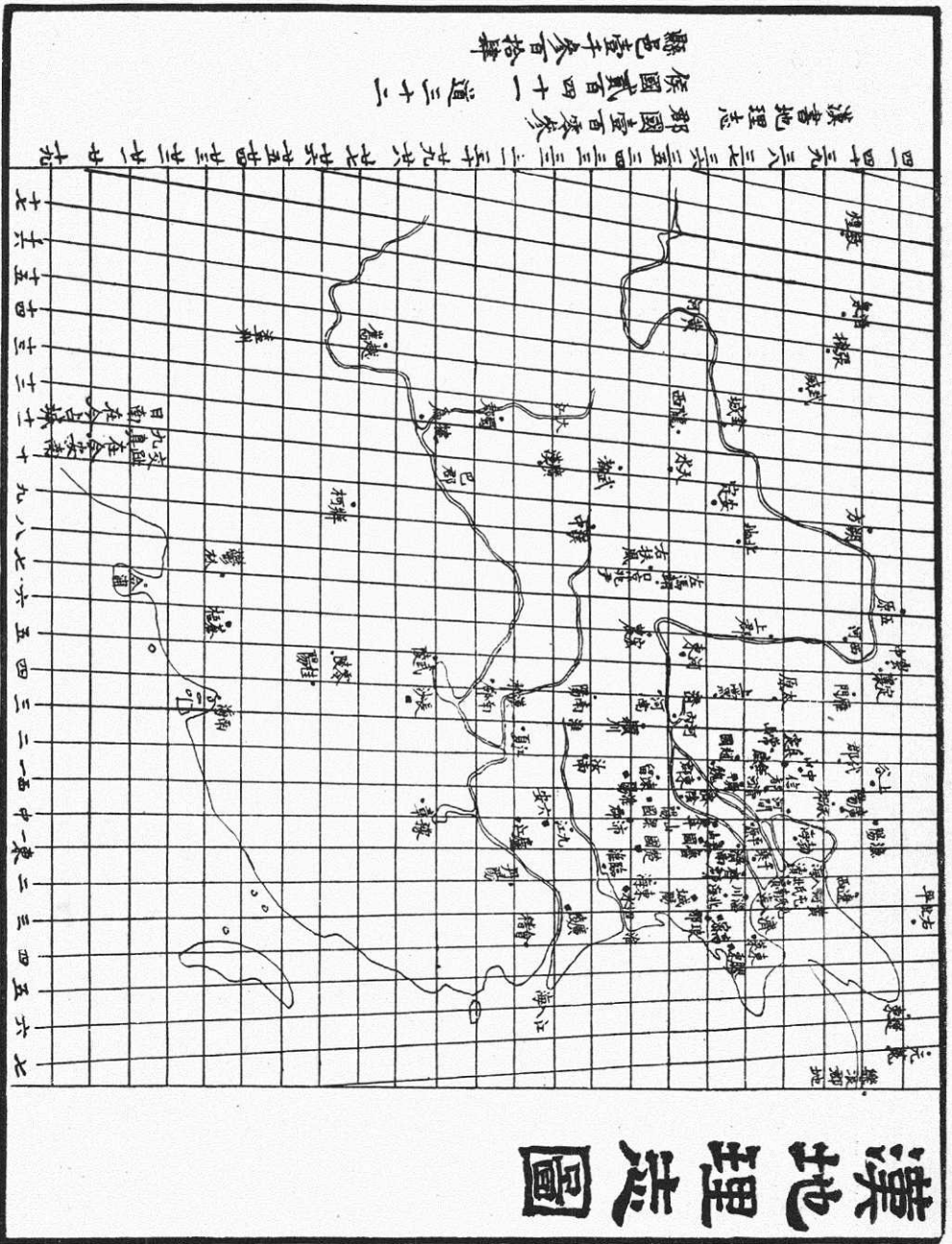
⁵ K. 99 A sid. 22 a; k. 98 sid. 9 a.

⁶ K. 98 sid. 9 b. Se Karlgren: *Kina*, sid. 77; k. 99 c. sid. 16—17 b. *Hou Han Shu: küan* 1; de Groot: *I Die Hunnen etc.* S. 288.

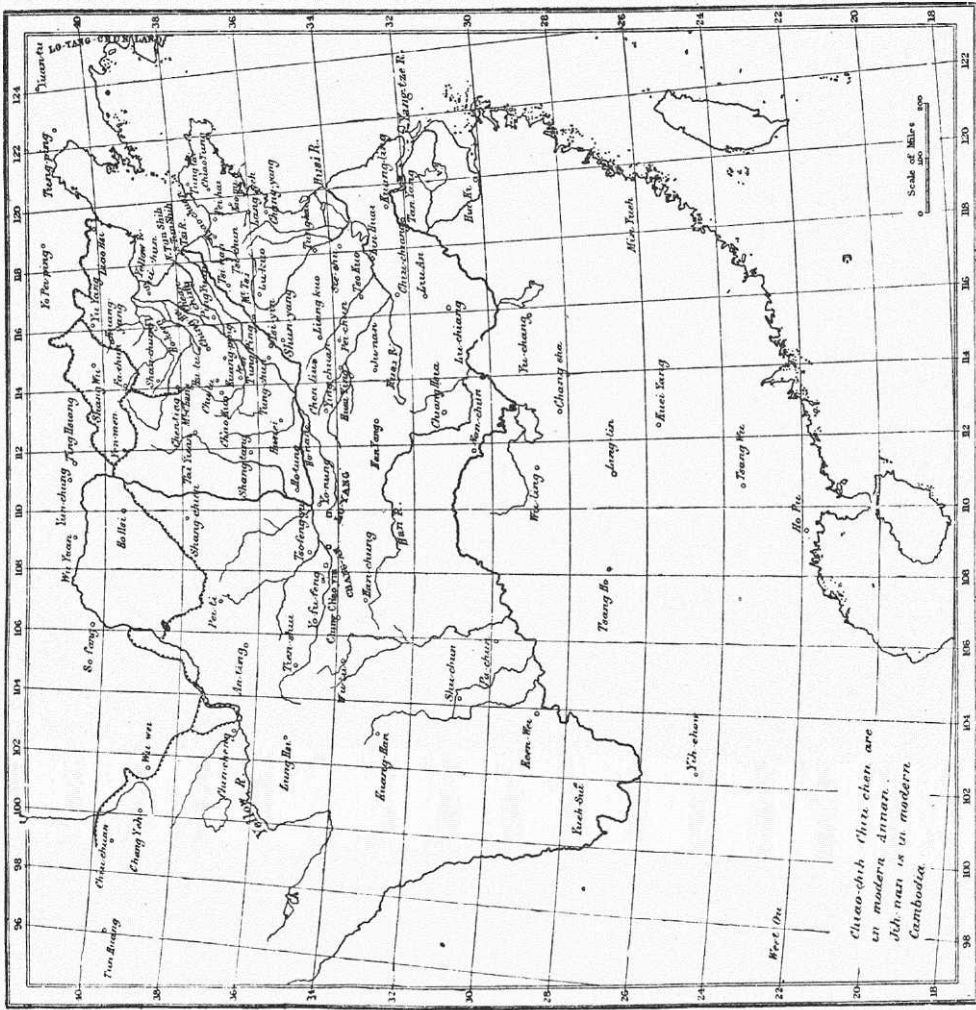
⁷ Även benämningen på hans regeringsperiod 23—24 e. Kr., se k. 99 C sid. 17 a; och P. Hoang: *Concordance des chron. néoméniques chin. et europ.* p. 110.

⁸ *Fan Yeh: Hou Han Shu: küan* 70 A sid. 5 a. I kommentaren står: »Dynastien regerade under 12 generationer och i 230 år.», samt *küan* 1.

⁹ Jämför *T'oung Pao*, 1905: *Fr. Kühnert: Zur Umsetzung chinesischer Daten*, S. 133—160.

I a: Kina på Hwo Kuang's tid.

I b: Kina på Huo Kuang's tid.

käjsarens yngste son *Fu Ling*, född år 94 f. Kr., och denne¹ var nu ej att räkna med. Den starkt utvecklade släktkänslan, som är ett av grunddragen i kinesens psyke, synes alltså ha avtrubbats hos käjsar *Wu* — såsom en följd av hans tro på egen odödlighet.

Efter någon tid, när käjsaren rasat ut efter alla häxeriprocesser och börjat lugna sig, sökte flera framstående personer få honom på andra tankar, och allvarliga föreställningar i form av memorial gjordes. Käjsaren tog så småningom sitt förnuft till fånga. Av hans sista handlingar² framgår, att han kommit på andra tankar och slutligen förlorat tron på sin odödlighet — med andra ord: krisen var överstånden, ett andligt tillfrisknande ägde rum.

Efter något års förlopp blev käjsaren så allvarligt sjuk, att omgivningen förstod, att slutet var nära, varför man inte kunde underlåta att göra påstötningar om nödvändigheten att utse en tronföljare.

Käjsar *Wu* hade ingen att välja på mer än sin yngste son *Fu Ling*, vilken år 87 f. Kr. var ungefär 7 år gammal. Sålunda måste han ha förmyndare, och till detta uppdrag hade käjsaren redan förut beslutat utse en högt betrodd person i den närmaste omgivningen, och denne man var *Huo Kuang*.

Genom händelsernas gång kom alltså *Huo Kuang* att bekläda en ytterst viktig befattning, och tack vare sina personliga egenskaper kom han i verkligheten att bli Kinas regent. Han av- och tillsatte käjsare. Kinas historia under denna tid är i viss mån *Huo Kuang's* historia. Det kommer till synes i den brokiga vävnad av människoöden, som *Pan Ku* framställer i de olika biografierna, där dessa till tiden sammanfalla med *Huo Kuang's* levnad. *Huo Kuang's* namn är där oupphörligt framträdande och flätas in överallt, varest betydande händelser utspelas och livsöden avgöras. Utan överdrift kan sägas, att han blev den centrala punkten i Kinas politik. Obrottsligt lojal och sällsynt klok, men också hård och kall, förstod han att nedslå alla intriger, som iscensattes såväl mot honom själv som mot de käjsare, han ansåg sig vara satt att värda, och han bibehöll sin makt ända till sin död år 68 f. Kr.³

* * *

En översikt av olika ämbeten under *Han*-dynastien gives av *Pan Ku* i kapitel 19.⁴ För överskådlighetens skull omnämnas här nedan några av de mera betydande jämte dessas innehavare vid tiden för vår berättelses början.

I vanliga fall stod *ch'êng-hsiang* [*hsiang-kuo*], rikskanslärn,⁵ högst, och hans bifall var nödvändigt för alla viktiga avgöranden; inte ens *Huo Kuang*,

¹ Se kap. IV.

² Se kap. III, sid. 35, 38 o. 52. Jfr L. Wiegier: *Textes historiques, Hien Hien et Paris 1902*, p. 568.

³ Se kap. XIV, sid. 195.

⁴ Se vidare *Chavannes: Mém. hist. II*, p. 513—543.

⁵ En särskild förteckning över rikskanslärer från denna tid finnes utarbetad, sid. 200.

vilken sedermera blev *ta-chiang-chün*, storgeneral, generalissimus, innehavare av ett extra ordinärt ämbete med utomordentlig maktbefogenhet (det hade ej varit besatt, sedan *Wei Ch'ing*¹ (72) dött år 106 f. Kr.), vågade förbigå honom. År 92 f. Kr. innehades rikskanslärarsämbetet av *Kung-sun Ho* (73), utnämnd år 103 f. Kr.²

I *Pan Ku's* historia förekommer ofta benämningen [*san-*] *kung* [*chiu-*] *ch'ing* (74). Denna beteckning syftar 1) dels på de tre högste ministrarna i riket:³ *ta-si-ma*, *ta-si-k'ung* (se nedan), *ta-si-t'u*⁴ [*ch'êng-hsiang*,¹ *hsiang-kuo*]; 2) dels på de nio ministrarna⁵ från *Chou*-dynastiens tid, vilka under *Han*-dynastien hade ändrats till: *t'ai-ch'ang*, *kuang-lu*, *wei-wei*, *t'ai-p'u*, *t'ing-wei*, *ta-hung-lu*, *tsung-chêng*, *ta-si-nêng*, *shao-fu*.

Ta-si-ma motsvarar ungefär krigsminister, fältmarskalk, och ämbetet var vakant från *Wei Ch'ing's* död 106 f. Kr. till år 87 f. Kr., då *Huo Kuang* blev dess innehavare. *Ta-si-k'ung* fick under *Han*-tiden en annan innebörd än under *Chou*-tiden (arbetsminister) och var synonymt med *yü-shih-ta-fu*, vilket approximativt kan återges med 'kanslichef'; innehavare av ämbetet var *Pao Shêng-chih* (75), som år 91 f. Kr. efterträddes av *Sh'ang Ch'iu-ch'êng* (76).

T'ai-ch'ang (*fêng-ch'ang*), överceremonimästare, var härtigen av *Chiang Tu*, *Chin Shih* (77), utnämnd år 93 f. Kr., och *kuang-lu-hsün*, överintendent i palatset, hovchef, var *Han Yüeh* [*Shao Ch'ing*⁶] (78). *Wei-wei'n*, gardeskommendanten i det kaiserliga palatset, hette *Li Shou* (79), härtig av *Han*, utnämnd år 90 f. Kr., och *t'ai-p'u'n*, hovstallmästaren, uppsyningsmannen för de kaiserliga ekipagen, *Kung-sun Ching-shêng* (80), son till rikskanslärn *Kung-sun Ho*. *T'ing-wei*, överdomare, palatsdomare, hovkrigsdomare, vid denna tid var *Ch'ang*⁷ (81) och *ta-hung-lu*,⁸ introduktör och minister för *chu-hou*, prinsar, och administratör för underkuvade barbarstater,⁹ var under åren 103—90 f. Kr. den ovan nämnde *Shang Ch'iu-ch'êng*; år 90 f. Kr. blev *Kao-miao-lang-chung'en*¹⁰ *T'ien Ch'ien-ch'iu* (82) utnämnd till denna befattning. Innehavaren av *tsung-chêng*-ämbetet var alltid en medlem av kajsarhuset, och han hade till uppgift att utöva tillsyn över hela *Liu*-klanen;¹¹ år 113 f. Kr. nämnes *Liu An-kuo* (83), år 91 f. Kr. *Liu Ch'ang-lo*

¹ K. 19 A sid. 28 b; k. 55 sid. 1 a.

² K. 19 A sid. 29 b och 32 a.

³ Se *Ts'i-yüan* och W. F. M a y e r s: *The Chinese Reader's Manual*, Shanghai 1924, p. 319, samt k. 19 A sid. 12 a och 12 b.

⁴ Motsvarar under *Chou*-epoken ungefär civilminister.

⁵ M a y e r s: *The Chin. Read. Man.*, p. 362 och C h a v a n n e s: *Mém. hist. II*, p. 459 not. 2; där samtliga dessa ämbetsbeteckningar återfinnas, skrivna med kinesiska tecken.

⁶ Hans ärenamn.

⁷ Detta var hans personnamn; k. 19 A sid. 32 a.

⁸ Se k. 19 A sid. 31 och 32, för samtliga dessa ämbeten samt *Ts'i-yüan*.

⁹ Ämbetet hette tidigare (144—104 f. Kr.) *ta-hang-ling*; se C h a v a n n e s: *Mém. hist. II* p. 518; de G r o o t: *I Die Hunnen* S. 217: »Minister für die Bewirtung und Behandlung der unterworfenen Barbaren.»

¹⁰ Intendent för kajsar *Kao's* tämpel; k. 19 A sid. 32 b.

¹¹ K. 36 sid. 2 b. Var ett slags »majordomus». Sysslade även med antämplen. K. 19 A sid. 4 b.

(144) och år 85 f. Kr. Liu P'i-chiang (84) som *tsung-chêng*.¹ *Ta-si-nêng*-ämbetet, som torde motsvara posten som minister för handel och jordbruk, domänintendent, hade år 104 f. Kr. av kajsar Wu inrättats såsom ersättning för de gamla *chih-su-nei-shih* och *ta-nêng-ling*.² Den sist nämnde av de »nio ministrarna» *shao-fu*,³ finansminister, skattmästare för det kaiserliga palatset, hette *Chao Ch'ung-kuo*⁴ (85).

Av generaler, *chiang-chün*, funnos många olika slag, såsom *rytter*-generaler, *vänster*-, *höger*-, *för*- och *efter*-generaler. Andra viktiga ämbeten funnos i stort antal, ty *Han*-tidens administrativa maskineri var mycket invecklat. Så var t. ex. *shang-shu-ling* chef för den kaiserliga palatsexpeditionen (*shang-shu*-ämbetet ändrades av kajsar Wu och kallades *chung-shu*⁵), och *fu-chieh* var häjserlig sigillförvaltare; båda lydde under *shao-fu*'n. I de täxter, jag använt för mitt arbete, formligen vimlar det av titlar på ämbetsmän.⁶

Enär de flesta kinesiska ämbeten ej ha någon direkt motsvarighet inom västerländska ämbetsmannasystem, har jag i mitt arbete gått så tillväga, att jag i regel upptagit titelbenämningarna i kinesisk transkription — liksom *Chavannes* genomgående gjort i sitt stora standardverk —, varvid jag dock, första gången en titulatur förekommer, försett densamma med förklarande fotnot.

Efter dessa orienteringar kunna vi bege oss in medias res. Händelseförloppet beskrives huvudsakligen medelst täxtutdrag från *Ch'ien Han Shu*, vilka i tur och ordning visa gången av kajsar Wu's handlingar, som ledde till *Huo Kuang*'s framträdande på den politiska arenan.

¹ K. 19 A sid. 27 a och sid. 33 b; k. 97 A sid. 6 b.

² *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 519.

³ *Ibid.* p. 519—520.

⁴ Se sid. 177; k. 19 A sid. 31 b; k. 69 sid. 1 a.

⁵ *Sī-ma Ch'ien* var den förste innehavaren av *chung-shu*-ämbetet.

⁶ *Pan Ku* begagnar ofta i *Ch'ien Han Shu* uttrycken *chung-ér-ch'ien-shih*, *ér-ch'ien-shih*, *sī-po-shih* o. s. v. i fråga om ämbetsmän, utan att närmare angiva, vad detta innebär. Av sammanhanget framgår dock, att härmed avses rang eller grad. *Er-ch'ien-shih* skulle väl sålunda ursprungligen betyda en rangklass med rättighet för hithörande befattningshavare att uppbära en lön av 2000 *shih* ('piculs') ris.

Fan Yeh upplyser emellertid i *Hou Han Shu*, k. 38 sid. 7 a, att storgeneralen och *san-kung* uppbyro i lön per månad 350 *hu* ('bushel') ris. Ämbetsmän av graden *chung-ér-ch'ien-shih* fingo i lön per månad 180 *hu*; ämbetsmän av graden *ér-ch'ien-shih*: 120 *hu* per månad; av graden *pi-ér-ch'ien-shih*: 100 *hu* per månad; av graden *ch'ien-shih*: 80 *hu* per månad; av graden *sī-po-shih*: 45 *hu* per månad. Hälften av lönen kunde få lyftas i pengar och hälften in natura. Jfr kommentaren k. 38 sid. 7 b och *Chavannes*: *Mém. hist.* II, p. 526 o. följ. samt *Ts'ü-yüan*: 二千石.

KAPITEL III.

Käjsar Wu och tronföljarskiftet.

När käjsar Wu suttit på tronen ungefär 50 år, ansåg han, att de »4 barbarfolken» i det alltjämt utvidgade imperiets utkanter blivit efter många strider kuvade och tuktade, varför han kallade en regeringsperiod för *chêng-ho*,¹ det skulle bebåda en tid av frid och lugn för yttre fiender. Dess första år infaller år 92 f. Kr., omedelbart efter regeringsperioden *t'ai-shih* (åren 96—93 f. Kr.) — Förhållandena inne i landet blevo emellertid allt annat fredliga under denna tid.

K. 6 sid. 16 b: Vårtiden, på första månaden, av år 92 f. Kr. återvände [den gamle käjsaren till huvudstaden *Ch'ang An*²] och begav sig till *Chien Chang*-palatset. —

Föregående år hade han besökt *T'ai Shan*.³ På dagen *jên-wu*, 3:dje månaden [av år 93 f. Kr.], frambar han offer åt *Kao Tsu* i *Ming T'ang*⁴ (86), varvid han satte honom jämsides med *Shang Ti* (87), Himmels harskare.⁵ Därpå höll han räkenskap och mottog redovisning [av ämbetsmännen]. På dagen *kuei-wei* offrade han åt käjsar *Ching* i *Ming T'ang*. På dagen *chia-shên* gjorde han i ordning *jéng*-offren, och på dagen *ping-hsü* offrade han *shan*-offer⁶ (88) på [berget] *Shih Lü*.⁷ Under sommaren, på årets 4:de månad, hedrade han [berget] *Pu Chi*⁸ med ett besök och anställde offer åt heliga geniens andar i *Chiao Mén*-pa-

¹ Enligt *Ying Shao's* (död 195 e. Kr.: Giles, Biogr. Dict. p. 947) kommentar till k. 6 sid. 16 b.

² Se kartan: nuvarande *Hsi An Fu* i *Shen Hsi*; Couvreur: Géographie ancienne et moderne de la Chine, n:r 691.

³ Édouard Chavannes: *Le T'ai Chan, essai de monographie d'un culte chinois*, Paris 1910. *T'ai Shan* ligger i prov. *Shan Tung*.

⁴ En offerbyggnad, hall, kapell, se *Li Ki, k'uan 6, ti 14*. J. Legge har till sin översättning i *Sacred Books of the East*, vol. 27 p. 219, fogat en plankarta över byggnaden. Jfr *S'i-ma Ch'ien's Shih Chi*: »de 8 traktaterna», kapitel 28 [6].

⁵ Se Chavannes: *Mém. hist. I* p. 60.

⁶ Ang. *jéng* och *shan*, se Chavannes: *Mém. hist. III*: p. 413 o. följ.; k. 6 sid. 11 a o. b (år 110 f. Kr.) samt 12 a.

⁷ Enligt *Ts'i-yüan*.

⁸ Nuv. *Tung Lai Hsien* i prov. *Shan Tung*; Couvr. Géogr. n:r 504, 515.

latset.¹ Det föreföll, som om det varit några [andegestalter], som bugat sig mot offerpodiet.² Han lät komponera sången *Chiao-Mén*.

På sommaren, 5:te månaden, [år 93 f. Kr.] återvände [käjsaren] till *Chien Chang*-palatset, ställde till en stor dryckesfäst och utfärdade amnesti för hela riket. På hösten, 7:de månaden, [hände det i] *Chao*, att ormar hade slingrat sig in i staden från området utanför stadsmuren. Dessa hade kommit i slagsmål med en hop av de i staden befintliga ormarna nedanför käjsar *Wén's* minnestämpel.³ Stadens ormar hade därvid dukat under. —

På 3:dje månaden [av år 92 f. Kr.] dog prins *P'êng-tsu* av *Chao*⁴ (89).

Det hade på sin tid rått stora stridigheter om *P'êng-tsu* och hans familj, speciellt älste sonen *Tan* (90).

K. 45 sid. 6 b: [I prins *P'êng-tsu's*] rike *Chao*, i *Han Tan*,⁵ fanns det en person, som hette *Chiang Ch'ung* (91) med ärenamnet *Ts'i Ch'ien* (92). Hans ursprungliga personnamn var *Ch'i* (93). Han hade en yngre syster, som var skicklig i att spela harpa och att sjunga och dansa, och han gifte bort henne med *Tan*, arvtagaren till *Chao*.⁶ *Ch'i* [alias *Chiang Ch'ung*] kom i gunst hos prins [*P'êng-tsu* med det posthuma ärenamnet]⁷ *Ching Su* (89) och var under lång tid hans hedrade gäst. Men arvprinsen [*Tan*] misstänkte *Ch'i* för att ha skvallrat för prins [*P'êng-tsu*] om hans privata affärer, och därför blev han fientlig mot *Ch'i*. Han skickade [för den skull] en tjänsteman för att arresteras *Ch'i*, men han lyckades ej få tag i honom. [I stället] tog man och fängslade hans fader och äldre broder; efter verkställd undersökning och rannsakan blevo båda dödade och kastade på torget.⁸

¹ Byggt av käjsar *Wu* i *Lang Yeh*, som låg i nuv. *Chu Ch'êng Hsien*, prov. *Shan Tung*; C o u v r. Géogr. n:r 503.

² År 110 f. Kr. hade käjsaren vid en offerförrättning hört mystiska röster, som lovat honom tio tusen års liv; k. 6 sid. 12 a (kommentaren).

³ Prinsen av *Chao* hade uppfört detta minnestämpel.

⁴ Broder till käjsar *Wu*; k. 14 sid. 10 b.

⁵ I nuv. *Han Tan Hsien* i provinsen *Chih Li*. C o u v r. Géogr. n:r 104. Under *Han*-tiden kallades det än *Chao Kuo*, än *Wu Shih Hsien*.

⁶ Låg i prov. *Chih Li*, se ovan not 4 och 5. Ch a v a n n e s: Mém. hist. II p. 540.

⁷ I k. 6 sid. 17 a står under år 91 f. Kr., att käjsar *Wu* lät utnämna en son till den döde prins *Ching Su* av *Chao* till prins av *P'ing Kan*. Se även k. 14 sid. 10 b o. 11 a.

År 92 f. Kr. blev enligt tabellerna en son *Ch'ang* efterträdare till prinsvärdigheten i *Chao*. *P'ing Kan* är detsamma som *Kuang P'ing* säger kommentatorn *Mêng K'ang* i k. 53 sid. 5 a. *Kuang P'ing* ligger i prov. *Chih Li*; Ch a v a n n e s: Mém. hist. II p. 536, nr 30 och p. 540 nr 72.

⁸ *Ch'i-shih*. Se not 2 sid. 165.

Ch'i skuddade stoftet av sina fötter och försvann spårlöst genom passen i väster. Därpå ändrade han sitt personnamn till *Ch'ung*.

Han inställde sig i det kaiserliga palatset och anklagade tronarvingen *Tan* [i *Chao*] för otukt med sin köttsliga äldre syster och med haremsdamerna.¹ Han hade haft förbindelse med hela landsändans alla laglösa sällar, gjort plundringsöverfall och begått illdåd utan att tjänstemännen hade kunnat förhindra det.

När det skrivna memorialet kom i kajsarens händer, blev han vred och skickade iväg delegater med order till prefekturerna att sända ut tjänstemän och soldater för att omringa prinsens av *Chao* palats samt taga och arresteras tronarvingen *Tan*. Han förflyttades och hölls fängslad i *Wei*-²prefekturens statsfängelse (*chao-yü*) och dömdes av en blandad rätt av [provinsdomare och] krigsdomare från huvudstaden (*t'ingwei*). Enligt lag blev det död[sdom].

Prins *P'êng-tsu* av *Chao*, som var kajsarens äldre broder, fastän med annan moder, skickade upp en skrivelse till kajsaren och pläderade angående sin sons brott. Han nämnde, att [*Chiang*] *Ch'ung* vore en förrymd lägre tjänsteman, som överhäftigt kom med falska påståenden och väckte upp vrede hos det Heliga Hovet (d. v. s. kajsaren); han ville [med alla medel] få sin vilja fram hos de 10000 stridsvagnarna[s Herre] för att så få hämnd mot sin private fiende; även om han efteråt riskerade att bli kokad och förvandlad till hackat kött, hyste han ingen ånger över sina intriger [, blott han fick hämnas]. — »Eder undersåte vill [, fortsatte prins *P'êng-tsu* i sin inlaga,] utvälja tappra soldater från *Chao*-riket och följa armén, när den går att slå hunnerna. Jag vill till det yttersta och till döden anstränga mig för att friköpa *Tan* från [följderna av hans] brott.»⁴ — Kajsaren gav ej sitt bifall.

K. 53 sid. 5 a: Efter en lång tids förlopp fick han pardon och blev utsläppt. [Prins] *P'êng-tsu* begav sig då till hovet. Med bistånd av kajsarens äldre syster, prinsessan *Lung Lu*⁵ (94) av *P'ing Yang*⁶ begärde han tillstånd att ånyo få uppsätta *Tan* som arvprins, men

¹ Egentligen: 'bakre palatset'; 'de bakre gemaken'.

² Nuv. *Tai Ming Fu* i prov. *Chih Li*; C o u v r.: Géogr. nr 109 (jfr nr 599).

³ En annan upplaga har tecknet *ti*, 'yngre broder'.

⁴ Jämför täxten i k. 53 sid. 4 b—5 a.

⁵ Enligt kommentatorn *Yen Shih-ku* (481) läses *Lü* här såsom *Lu*; Ang. *Yen Shih-ku*, som levde åren 579—645 e. Kr. under *T'ang*-dynastien, se *Mayers: The Chin. Read. Man.* p. 295 och *Giles: A Chin. Biogr. Dict.* p. 938.

⁶ Nuv. *Lin Fên Hsien* i prov. *Shan Hsi*; C o u v r.: Géogr. nr 347. (Jfr nr 474).

käjsaren lovade ej [detta]. — Prins *Tan* av *Chao* vart definitivt förskjuten.¹

Chiang Ch'ung, som fann sin roll vid prins *P'êng-tsu's* hov utspelt, var ej sen att söka lyckan i käjsarens närhet. *Pan Ku* berättar (i k. 45 sid. 7 a o. följ.), hurusom han imponerade på käjsar *Wu* med sin elegans och ståtliga figur och sina uttalanden i regeringsfrågor. Han utverkade, att han fick resa som legat till hunnerna, och utspionerade dem, och efter återkomsten blev han inspektör för polisväsendet i huvudstadsprovinen. Han ingrep orädd mot medlemmar av kaiserliga huset och andra högtstående personer, som voro självsvåldiga, gjorde konfiskeringar från dem och dömde dem till krigstjänst mot hunnerna, från vilken de fingo dyrt friköpa sig. Detta inbragte milliontals pengar åt käjsaren, som ständigt laborerade med dåliga finanser, varför denne ansåg sig stå i tacksamhets-skuld till *Chiang Ch'ung* för hans nitiskhet och lojalitet.

K. 45 sid. 7 b: När [*Chiang*] *Ch'ung* [en dag] for ut, mötte han händelsevis prinsessan av *Kuan T'ao*,² som färdades på käjsarens väg. [*Chiang*] *Ch'ung* frågade henne barskt [, hur det hängde ihop]. — Prinsessan svarade: »Jag har änkekäjsarinnans fullmakt³ [att färdas så]» — [*Chiang*] *Ch'ung* sade: »Det är bara den stora prinsessan, som får lov att färdas [på detta sätt]; vagnarna och ryttarna [i hennes svit] ha ej lov därtill.» — Alla blevo anmälda, och [vagnarna och hästarna] konfiskerades.

Vid ett senare tillfälle, då [*Chiang*] *Ch'ung* följde käjsaren till *Kan Ch'üan*⁴ (96), stötte han på en kronprinsens⁵ utsände tjänare, som färdades i ekipage på käjsarvägen. *Ch'ung* överantvordade honom åt polisen (*li*). När kronprinsen fick höra detta, skickade han en man till [*Chiang*] *Ch'ung* för att urskuldande säga: »Det är inte det, att jag grämer mig över förlusten av vagnen och hästarna; men jag vill för all del icke, att käjsaren skall få höra talas om saken och tro, att jag inte regelbundet håller styr på mitt folk. Mätte herr *Chiang* överse med saken.» — Men [*Chiang*] *Ch'ung* hörde inte på honom.

Därpå rapporterade han [fallet] i ett memorial till tronen. Käjsaren sade: »Så bör en undersåte handla.» — Han blev i hög grad betrodd och anlitad och kujonerade hela huvudstaden. Han blev [så]

¹ Sista punkten tagen ur k. 45 sid. 7 a.

² Hon var käjsarens svärmoder och faster samt moder till käjsarinnan *Ch'ên* (se tabellen sid. 39) och gift med *Wu*, härtig av *T'ang I*; se k. 16 sid. 5 a.

³ Vid denna tiden var hon redan död, upplyser kommentaren.

⁴ 'De ljuvliga källorna'. Palats uppe bland bergen i prov. *Shen Hsi*, där käjsaren vistades under den heta årstiden.

⁵ *Chü*, alias *Wei t'ai-tsi* (35-44).

befordrad till *shuei-hêng-tu-wei*.¹ Av hans släktingar och vänner var det många, som hjälptes fram av honom. Så förflöt en lång tid.

Första konflikten med tronföljaren *Chü* (35) hade alltså redan ägt rum. Fortsättning följde i det envig, som slutade med bådas undergång.

Sjukligt misstänksam, som käjsar *Wu* var, anade han onda anslag mot sitt liv genom den florerande magin.² Han hyste dock alltjämt fullt förtroende för *Chiang Ch'ung* och ansåg honom outhärlig såsom personligt skydd.

K. 6 sid. 16 b: På vintern, 11:te månaden, [år 92 f. Kr.] lät käjsaren uppståda beridna krigare från de 3 huvudstads-³(*san-fu*) distrikten för att grundligt genomsöka *Shang Lin*-parken. Man stängde stadsportarna i *Ch'ang An* och sökte [genom hela staden]. Efter 11 dagar upphörde avspärrningen. Och så började trollerihistorierna (*wu-ku*).

Det dröjde ej länge, förrän själve rikskanslären *Kung-sun Ho* (73) med ärenamnet *Ts'i Shu*⁴ (97) samt hans son *Kung-sun Ching-shêng* (80) m. fl.⁵ blevo inblandade i svartkonstaffärerna.

Kung-sun Ho hade stått högt i gunst hos käjsar *Wu*. Han var gift med *Wei Chün-ju* (98),⁶ en yngre syster till käjsarinnan *Wei Ts'i-fu* (99)⁷, och detta var huvudanledningen till hans karriär. Tillsammans med storgeneralen *Wei Ch'ing*⁸ (72) hade han förvärvat sig krigiska meriter, blivit adlad — härtig av *Ko I*⁹ —, och så efterträdde han *Shih Ch'ing*¹⁰ (100) som rikskanslär. — I allmänhet hade rikskanslärerna slutat olyckligt allt ifrån *Kung-sun Hung* (101).¹¹ De tre efter honom följande: *Li Ts'ai* (102), *Yen Ch'ing-tsé* (103) och *Chao Chou* (104) hade samtliga anklagats för ämbetsbrott: de två förstnämnda dödade sig själva; den tredje dog i fängelset.¹² Vad *Shih Ch'ing* beträffar, så hade denne med stor försiktighet lotsat sig fram till ett lyckligt slut,¹³ men han hade dock åtskilliga gånger blivit pric-

¹ Intendent (jägmästare) för sjöar och skogar i *Shang Lin* (95), den kaiserliga jaktparken. Han hade 5 assistenter under sig; *Chavannes*; *Mém. hist. II* p. 523.

² K. 45 sid. 8 a.

³ *Chavannes*: *Mém. hist. II* p. 524. Huvudstadens tre distrikt administrerades av: 1. *yu-fu-fêng*, västra delen; 2. *tso-fêng-i*, östra delen; 3. *ching-chao-yin*, mellersta delen. Dessa tre styresmän benämnas med ett gemensamt namn *san-fu*. Själva distrikten kallades ävenledes så.

⁴ K. 66 sid. 1 a.

⁵ K. 66 sid. 1 b; k. 45 sid. 7 a.

⁶ K. 55 sid. 1 b; k. 66 sid. 1 a.

⁷ Se tabellen sid. 25.

⁸ K. 55 sid. 1 o. följ. Se tabellen sid. 25.

⁹ I *S'i-ma Ch'ien's Shih Chi* står ävenledes, k. 22 sid. 13 b: härtig av *Ko I*, år 103 f. Kr.

¹⁰ K. 19 A sid. 27 b och 29 b; k. 18 sid. 7 a.

¹¹ K. 19 A sid. 24 b och 25 a; k. 18 sid. 6 a.

¹² K. 19 A sid. 25 a—27 b; k. 66 sid. 1 a.

¹³ *Hung*, 'dog som härtig (prins)', år 103 f. Kr.; k. 19 A sid. 30 a.; k. 18 sid. 7 a.

kad. Med allt detta i gott minne var det just inte med större entusiasm, som *Kung-sun Ho* mottog sin utnämning till rikskanslär. Han anade, att han skulle sluta på samma sätt som kanslärerna närmast efter *Kung-sun Hung*.

K. 66 sid. 1 a: Vid det tillfälle, då frågan var uppe om att hedra [*Kung-sun*] *Ho* med kanslärsämbetet, så tog han icke emot ämbets-sigillbandet, utan böjde sitt huvud vördsamt mot golvet, grät och sade: »Eder tjänare är till sitt ursprung en rustik landsortsbo; att sadla hästar, rida och skjuta har varit min syssla. Min förmåga räcker verkligen icke till för uppdraget att vara statsminister.» När kajsaren tillsammans med sin uppvaktning såg [*Kung-sun*] *Ho*'s själsångest, blev han rörd, fällde tårar och sade: »Res upp kanslärn.» Men [*Kung-sun*] *Ho* vägrade att resa sig. Kajsaren reste sig då och gick dit. [*Kung-Sun*] *Ho* kunde icke underlåta att tacka för utnämningen. När han kom ut, frågade de kringstående honom om orsaken [till hans betänksamhet]. Han svarade: »Min herre kajsaren är vis och upplyst — jag kan ej vara honom värdig. Jag fruktar, att, om jag axlar den tunga bördan, det blir farligt av denna grund.»

[*Kung-sun*] *Ho*'s son [med personnamnet] *Ching-shêng* (80) efterträdde fadern [*Ho* i dennes gamla ämbete] och blev *t'ai p'u*. Far och son innehade [sålunda] position av [*san-*] *kung* och [*chiu-*] *ch'ing*¹ respektive. [*Kung-sun*] *Ching-shêng* var, i sin egenskap av son till kajsarinnan *Wei*'s äldre syster,² högmodig och extravagant samt iakttog icke lag och ordning. Under regeringsperioden *chêng-ho* (92—89 f. Kr.) förskingrade han 19 millioner pengar, som skulle användas för norra armén. När detta upptäcktes, kastades han i fängelse.

Just vid den tiden utfärdades en häktningsorder mot *Chu An-shih* (105) från *Yang Ling*,³ men man kunde inte få tag i honom. Kajsaren lät söka efter honom på det ivrigaste.

[*Kung-sun*] *Ho* erbjöd sig [då] att själv gripa *Chu An-shih*,⁴ om han därmed kunde friköpa *Ching-shêng* från straff. Kajsaren gick med på detta. Sedermera lyckades han verkligen få tag i [*Chu*] *An-shih*. Vad [*Chu*] *An-shih* beträffar, så var han en stor äventyrare i huvudstaden. När han hörde, att [*Kung-sun*] *Ho* ville genom detta friköpa

¹ Se sid. 4 not 5.

² Se tabellen sid. 25.

³ Nuv. *Hsien Yang Hsien* i prov. *Shan Hsi*. C o u v r. Géogr. nr 693.

⁴ Ang. *Chu An-shih*, se även k. 66 sid. 1 b och k. 45 sid. 7 b, översatt av J. M. de Groot i *The religious System of China: V: III Sorcery*. p. 829—830.

sin son från straffpåföljd, skrattade han och sade: »Kanslärnas olycka skall drabba hela hans släkt. Södra bergens bambubestånd räcker icke till för att nedskriwa mina anklagelser; *Yeh*-dalens träd räcka icke till för de handklovar, jag kommer att ställa om.» — Ifrån sitt fängelse skickade därpå [*Chu*] *An-shih* upp en skrivelse [till käjsaren] och anklagade [*Kung-sun*] *Ching-shêng* för att ha haft otillbörligt förhållande med [käjsar *Wu*'s dotter,] prinsessan av *Yang Shih*, samt att [*Ching-shêng*] låtit trollkarlar offra och göra besvärjelser mot käjsaren. Vidare hade han, när han rest upp till *Kan Ch'üan*, i käjsarvägen nedgrävt människofigurer¹ med onda besvärjelser på. [Käjsaren] skickade tjänstemän att anställa rannsakan med *Ho* och att grundligt bestraffa de förbrytelser, som han gjort sig skyldig till. [*Kung-sun*], far och son, dogo därpå i fängelset, och hela deras släkt utrotades.²

Svartkonstolyckorna började med *Chu An-shih*'s aktion] och nådde sin höjdpunkt under *Chiang Ch'ung*'s ledning].

K. 6 sid. 17 a: År 91 f. Kr., på sommaren, skottmånaden, blevo [två prinsessor,] prinsessan av *Chu I*³ och [den förut nämnda] prinsessan av *Yang Shih*⁴ anklagade för svartkonst (*wu-ku*) och dödade.

K. 63 sid. 1 b. Vidare dödades en brorson till käjsarinnan [*Wei*], nämligen härtigen av *Ch'ang P'ing*⁵ *Wei K'ang* (106).

Under den varma årstiden begav sig käjsaren till *Kan Ch'üan*-palatset i norra bergen, där han hastigt insjuknade. Hans vän *Chiang Ch'ung*, som såg, att käjsaren var ålderstigen, förskräcktes vid tanken på vad som skulle hända, när käjsaren dött. Han skulle gå en säker död till mötes, när tronföljaren *Chü* väl kommit till makten. För den skull satte han i gång de lömskaste intriger.⁶

Innan det av käjsar *Wu*'s misstänksamhet starkt påverkade händelseförloppet vidare skildras, är det nödvändigt att först närmare presentera två av huvudpersonerna: tronföljaren *Chü* (*Li*), även kallad *Wei t'ai-tsi* (44), och dennes moder, käjsarinnan *Wei*⁷ (45).

K. 97 A sid. 6 a: *Hsiao Wu*'s käjsarinna *Wei* med ärenamnet *Tsi-fu* (99) var av ringa härkomst. Hennes familj erhöi som *hao* familje-

¹ *Ou-jên* (123).

² Detta skedde år 91 f. Kr. 1:sta mån.; k. 6 sid. 17 a.

³ I *Lang Yeh Hsien*, nuv. *Chu Ch'êng Hsien* i prov. *Shan Tung*. *Couvr.* Géogr. nr 503.

⁴ I *Pei Hai Hsien*, nuv. *Wei Hsien* i prov. *Shan Tung*. *Couvr.* Géogr. nr 518. Båda prinsessorerna voro döttrar till käjsarinnan *Wei*; se tabellen sid. 25 och *Yen Shih-ku*'s kommentar.

⁵ I *Hsi Hua Hsien* i nuv. prov. *Ho Nan*. *Couvr.* Géogr. nr 665.

⁶ K. 45 sid. 8 a; k. 63 sid. 1 b; k. 6 sid. 17 a.

⁷ Se tabellen sid. 39.

namnet *Wei*¹ och kom ifrån den trakt, där härtigens av *P'ing Yang*² domäner lågo. *Tsi-fu* blev vissångerska hos furstinnan av *P'ing Yang*.

Käjsar *Wu* hade flera år efter sin tronbestigning ännu icke fått någon son.³ Prinsessan av *P'ing Yang*⁴ sökte reda på drygt ett 10-tal flickor av goda familjer, pyntade dem och placerade dem i sitt hus.

Vid käjsarens återfärd från *Pa Shang*,⁵ där han varit för att begå reningsceremonier, hälsade han på hos [sin syster,] prinsessan av *P'ing Yang*. Prinsessan framförde inför honom de unga skönheter (*mei-jên*), hon samlat ihop. Men käjsaren fann ej behag i dem. När han druckit, gjorde vissångerskorna sin entré. Käjsaren fann behag endast i *Tsi-fu*. Då käjsaren reste på sig för att gå till toalettrummet, fick *Tsi-fu* följa med som påkläderska, och i käjsarens vagn⁶ fick hon njuta hans ynnest. [Käjsaren] vände tillbaka in och slog sig ned [vid dryckesbordet] med synnerligen gott lynne. Han gav prinsessan av *P'ing Yang* 1000 skålpund guld. Av den anledningen presentade prinsessan *Tsi-fu* [till sin broder käjsaren] ock skickade henne till det kaiserliga haremets. När *Tsi-fu* steg upp i vagnen, klappade prinsessan henne på skuldran och sade: »Gå nu och bemöda dig att mätta och stimulera honom. Du blir nu en upphöjd person; jag önskar, att du då ej måtte glömma mig.»

Något mer än ett år efter det hon inträtt i haremets, fick hon ej vidare njuta käjsarens gunst.

Käjsar *Wu* rangerade nu ut sådana haremsdamer, som voro ofrukt samma, och sände iväg dem. *Tsi-fu* fick företräde och föll då i häftig gråt och bad att få gå sin väg. Käjsaren tyckte det var synd om henne, och ånyo fick hon njuta hans gunst. Hon blev havande och [för den skull] ärades och gynnades hon. Även hennes äldre broder *Wei Ch'ang-chün* (109) och hennes yngre broder med personnamnet *Ch'ing* (72)⁷ blevo kallade till hovet och [utnämndes till] *shih-chung*.⁸

¹ K. 55 sid. 1 a.

² Låg i prov. *Ho Tung*. Härtigen av *P'ing Yang* hette *Ts'ao Shou* och var gift med prinsessan av *Yang Hsin* (C o u v r. Géogr. nr 526), äldre syster till käjsar *Wu*. K. 55 sid. 1 a; k. 16 sid. 2 b.

³ *Ch'ên* (se tabellen sid. 39) var då käjsarinna; k. 97 A sid. 6 a.

⁴ Dotter till käjsar *Ching* och käjsarinnan *Wang* samt syster till käjsar *Wu*; k. 97 A sid. 5 a o. b.

⁵ Flod. Se *Chavannes*: *Mém. hist. II. Index nr 1873*[—74].

⁶ *Hsien*, 'vagn', betyder här enligt vissa kommentatorer 'sidosal i palatset', då ju ordets ursprungliga betydelse här förefaller osannolik.

⁷ Se tabellen sid. 25 o. k. 55 sid. 1 o. följ.

⁸ Ett slags intendent-syssla i käjsarens palats; se *Ts'i-yüan* och J. J. M. de Groot: *I Die Hunnen etc. S. 163.*

Tablå över Weisklanen.

*Chêng Chi*¹ (107) från *P'ing Yang* i *Ho Tung*, gift med *Wei Ao*² (108), som var tjänsteflicka hos käjsar *Wu*'s äldre syster, prinsessan av *Yang Hsin* (jämför k. 97 A sid. 5 b: *P'ing Yang*)

Barn:

Äldre broder	Dotter	Dotter	Dotter	Yngre broder	Yngre broder
1. <i>Ch'ang-chün</i> (109), blev <i>shih-chung</i> , dog tidigt.	2. <i>Chün-ju</i> (110), gift med rikskanslärn <i>Kung-sun</i> <i>Ho</i> ³ (73), död år 91 f. Kr. Son: <i>Ching-shêng</i> (72), död år 91 f. Kr.	3. <i>Shao-ér</i> (111) hade hemlig förbindelse med <i>Huo Chung-ju</i> (112) och födde sonen <i>Huo Ch'ü-ping</i> ⁶ (114), som blev stor fältherre; denne var halvbroder till <i>Huo Kuang</i> ⁷ (4), som var förmyndare för käjsar <i>Chao</i> , storgeneral, <i>ta-si-ma m. m.</i> , död år 68 f. Kr. (kap. XIV).	4. <i>Tsi-fu</i> (99), gift med käjsar <i>Wu</i> , blev <i>Wei huang-hou</i> (45). Födde 3 döttrar ⁴ och sonen <i>Chü</i> , som blev <i>huang-t'ai-tsi</i> död år 91 f. Kr., gift med <i>Shih, liang-ti</i> , dödad år 91 f. Kr. Son: <i>Chin</i> , med ärenamnet <i>Shih huang-sun</i> , död år 91 f. Kr., gift med <i>Wang, fu-jên</i> , död år 91 f. Kr. Son: <i>Hsün = Ping-ti</i> , blev år 74 f. Kr. <i>Hsiao Hsüan</i> <i>Huang Ti</i> , gift med bl. a. <i>Hsü</i> , <i>huang-hou</i> , förgiftad år 71 f. Kr. Son: <i>Shih</i> , som blev <i>Hsiao Yüan</i> <i>Huang Ti</i> .	5. <i>Ch'ing</i> ¹ (72) blev storgeneral, stred mot hunnerna, adlades: härtigt av <i>Ch'ang P'ing</i> ⁵ . 3 söner: Alla blevo <i>lieh-hou</i> . <i>Wei K'ang</i> (106) dödad år 91 f. Kr.	6. <i>Pu-kuang</i> ¹ (113).

¹ K. 55 sid. 1 a.² Ang. *Ao*, se *Yen Shih-ku*'s kommentar, k. 55 sid. 1 a. K. 16 sid. 2 b.³ K. 66 sid. 1 a.⁴ K. 55 sid. 1 a och k. 97 A sid. 6 b. Två döttrar (prinsessor) dödades år 91 f. Kr.; k. 6 sid. 17 a.⁵ K. 18 sid. 5 b, *Ch'ang P'ing* ligger i nuv. *Hsi Hua Hsien* i prov. *Ho Nan*; C o u v r. Géogr. nr 665.⁶ K. 55 sid. 3 b.⁷ K. 68 sid. 1 a.

Först födde *Ts'i-fu* tre döttrar. Under regeringsperioden *yüan-shuo's* första år (= år 128 f. Kr.) födde hon sonen *Chü*, och som följd därav upphöjdes hon till kättsarinnna. Redan tidigare hade hennes äldste broder, *Ch'ang-chün*, dött, och nu utnämndes hennes yngre broder *Ch'ing* till general, besegrade hunnerna och fick därigenom meriter samt blev härtig av *Ch'ang P'ing*.¹ [*Wei*] *Ch'ing's* tre söner blevo samtliga *lieh-huo*² redan i blöjorna. Kättsarinnans äldre systems son, *Huo Ch'ü-ping*, blev ävenledes på grund av krigsmeriter, härtig av *Kuan Chün*,³ vidare *ta-si-ma*⁴ och *p'iao-ch'i-general*.⁵ [*Wei*] *Ch'ing* blev *ta-si-ma* och stor-general.⁶ *Wei*-klanen med tillhörande gren [*Huo*] ägde nu fem stycken härtigar; [*Wei*] *Ch'ing* gifte sig dessutom med prinsessan av *P'ing Yang*.

Då kättsarinnan [*Wei*] innehaft sin höga värdighet i sju år, blev hennes son upphöjd till tronarvinge [år 122 f. Kr.]. Efter den tiden visnade hennes fägring bort, och [kättsaren vände sig till konkubinerna] med sin gunst: *Wang, fu-jên*, från *Chao* (115) och *Li, fu-jên*, från *Chung Shan* (116). Båda dessa dogo tidigt. *Yin, chieh-yü*⁷ (117), och [*Chao, chieh-yü*], *Kou I, fu-jên* (118), voro sedan var och en i sin tur hans älsklingsgemåler. — Då fru *Wei* varit kättsarinnna i 38 år, råkade hon komma in i trolleriaffärerna, som då uppstodo. *Chiang Ch'ung* begick illdåd [mot tronföljaren *Chü*].

Chü, född 128 f. Kr., var sålunda vid denna tid, år 91 f. Kr., då svartkonstepidemien rasade som värst, 37 år gammal.

K. 63 sid. 1 a: Kättsar *Wu* var vid sonens födelse på sitt 29:de år. I sin stora glädje över att ha fått en tronarvinge framförde han *Mei*⁸-offer samt gav i uppdrag åt *Tung Fang-shuo*⁹ (119) och *Mei Kao*¹⁰

¹ I nuv. *Hsi Hua Hsien* i prov. *Ho Nan*: C o u v r. Géogr. nr 665; k. 18 sid. 5 a.

² Härtigar; se *Ch a v a n n e s*: *Mém. hist.* II p. 529. I motsats till *kuan-nei-hou* fingo *lieh-hou* jordområden som förläningar.

³ Låg i nuv. *Têng Chou* i prov. *Ho Nan*: C o u v r. Géogr. nr 645. K. 18 sid. 6 a.

⁴ Krigsminister, fältmarskalk; se kap. II och *Ts'i-yüan*.

⁵ En särskild grad med rätt att rida gul häst med vit man; se *K'ang-hsi-tsi-tien* och *Shuo Wên* under tecknet *p'iao*.

⁶ Se kap. II. *Huo Kuang* fick sedermera denna höga grad. *Wei Ch'ing* var dubbelsväger med kättsar *Wu*, i det den förre gifte sig med prinsessan av *P'ing Yang*, kättsar *Wu's* syster. K. 97 A sid. 7 b.

⁷ En hög, kvinnlig ämbetsgrad, inrättad av kättsar *Wu* och tilldelad kättsjerlig gemål. I rang var den jämställd med *lieh-hou*, härtigar med förlänning, se *Ts'i-yüan*.

⁸ D. v. s. sådana offer, som framburos till de heliga andarna med bön om att få en son.

⁹ K. 65.

¹⁰ K. 51.

(120) att författa offerinvokationerna.¹ När [Chü] blivit en smula äldre, befallde käjsaren, att han skulle mottaga undervisning i *Kung Yang's Ch'un Ch'iu*, och sedermera mottog han undervisning i *Ku Liang's Ch'un Ch'iu* av [konfucianen] *Hsia-ch'iu Chiang-kung*² (121). När han blev fullvuxen och nalkades kvinnogemaken, inrättade käjsaren åt honom en »Den vida utsiktens park» [med palats] och lät honom hålla sig med gäster och vänner helt efter sitt eget behag; därför var det många, som kommo till honom med historier om övernaturliga ting; [han var lagd för vidskepelse].

Under regeringsperioden *yüan-ting's* 4:de år (= år 113 f. Kr.) införde [prins Chü] i sitt harem en flicka av *Shih*-klanen [och gav henne graden] *liang-ti*.³ Hon födde sonen *Chin*, som fick binamnet *Shih huang-sun*⁴ (46).

Mot slutet av käjsar *Wu's* regering förlorade käjsarinnan *Wei* sin gynnade ställning, och [*Chiang*] *Ch'ung* hade makten. Denne stod på spänd fot⁵ såväl med tronföljaren [Chü] som med *Wei*-klanen [i sin helhet].

Förut är omtalat (sid. 23), huru den överallt florerande svartkonsten hade till följd, att bl. a. två döttrar och en brorson till käjsarinnan *Wei* dödats. *Chiang Ch'ung*, väl kännande käjsarens vidskeplighet och misstänksamhet, fann tiden mogen att störta kronprinsen och *Wei*-klanen och skaffade sig för den skull en fullmakt att ordentligt ta itu med häxerierna.⁶ Han hade nämligen inbillat käjsaren, att dennes häftigt påkomna sjukdom i *Kan Ch'üan* härledde sig från onda besvärjelser, varför det ej vållade någon svårighet att få den åtrådade fullmakten. Han engagerade en *Hu*-häxa (122), och med hennes hjälp anställde han grävningar i marken hos misstänkta personer efter trolldomsfigurer (123). Genom *Hu*-häxans provokation⁷ ertappades massvis av människor, som sysslade med magi; de släpades inför rätta, torterades på det grymmaste, tills de erkände sig skyldiga eller falskeligen anklagade varandra för svartkonst. I tiotusental blevo de dömda till döden.

¹ Hymner. Ang. dylika, se *Chavannes: Mém. hist. III p. 605—629.*

² Tillhörde *ju-lin*-skolan; k. 88 sid. 13 a.

³ *T'ai-tsi's* harem hade 3 slags gemåler: a) *fei*; b) *liang-ti*; c) *ju-tsi*; dessa 3 grader inneburo ämbetsrang.

⁴ 'Den kaiserlige sonsonen'. Se tabellen sid. 128.

⁵ Jämför episoden vid mötet på den kaiserliga vägen till *Kan Ch'üan*, sid. 20.

⁶ Episoden återfinnes i k. 45 sid. 8 a, k. 63 sid. 1 b, och k. 6 sid. 17 a samt är översatt av J. J. M. de Groot i *The religious system of China V: III, p. 830—837.* Därför endast ett kort referat här för sammanhangets skull.

⁷ *Hu* är generellt namn på alla norr om Kina boende folkslag, både turkiska (*hunner*) och tungusiska.

⁸ Det framgår av täxterna i olika *küan*, att *Hu*-häxan först lät gräva ner trolldomsfigurer i marken och sedan återopa dem som bevismaterial, när de påträffades vid uppgrävningen.

Nu skred *Chiang Ch'ung* vidare på den inslagna vägen. Han påvisade för käjsaren, att trolldom föröfvades även i det kajsersliga palatset i huvudstaden, varför razzian utsträcktes dit. Som biträden sände käjsaren — han vistades alltjämt i *Kan Ch'üan*-palatset — till honom härtigen av *An Tao*,¹ *Han Yüeh* (124), *yü-shih'n*² *Chang Kung* (125), eunucken *Su Wên* (126) m. fl.

Undersökningarna sattes genast i gång, först hos käjsarinnan *Wei* och sedan hos kronprinsen. Hos den senare påträffade *Chiang Ch'ung* vid grävningar i dennes palatsträdgård en människofigur av *t'ung-mu*³ (127), c a t a l p a -trä, och då förstod kronprins *Chü*, vad följdén skulle bli. För den skull tillkallade han sin gamle lärare *Shih Tê* (128), son till den förut nämnde rikskanslärn *Shih Ch'ing*, och bad om råd. *Shih Tê*, som förstod situationens allvar, påpekade för kronprinsen nödvändigheten att få övertaget över *Chiang Ch'ung* och rådde honom att förfälska en kajserslig order att gripa *Chiang Ch'ung* och dennes anhang samt kasta dem i fängelse. Detta kunde nu ske utan risk, ty käjsaren låg sjuk i *Kan Ch'üan*-palatset. För att göra saken mera trovärdig kunde man säga, att käjsarinnan och ministrarna i huvudstaden icke fått något svar från käjsaren på gjorda förfrågningar om förhållningsorder; alltså visste man icke, om käjsaren levde eller vore död, och illasinnade ministrar hade nu begagnat sig av tillfället att göra uppror. Tronföljaren hade väl ändå inte glömt *Fu Su*⁴ (129) händelserna från *Ch'in*-tiden.

Full av iver skyndade sig kronprins *Chü* att följa de givna råden och på regeringsperioden *chéng-ho's* 2:dra år [år 91 f. Kr.], 7:de månad, dagen *jên-wu*, sände han en av sina klienter som delegat med order att fångsla *Chiang Ch'ung*.⁵ När kronprinsen väl fått sin hatade antagonist i sitt våld, högg han själv huvudet av honom, i det han förbannade honom och sade: »Din usling från *Chao*. Har du inte förut ställt till olyckor nog i ditt gamla rike för far och son, utan att du än en gång skall komma dylikt krakel åstad mellan min fader och hans son.»⁶

Härtigen av *An Tao*, *Han Yüeh*,⁷ vägrade emellertid att ställa sig tronföljarens order till efterrättelse, enär han misstänkte den vara en förfälskning. Han blev dödad av en kronprinsens delegat,⁸ men *yü-shih'n* *Chang Kung* lyckades komma undan — fastän sårad — och flydde till *Kan Ch'üan*.

¹ K. 33 sid. 5 a—5 b. År 110 f. Kr. blev han härtig av *An Tao*. Jämför k. 17 sid. 12 a och *Sî-ma Ch'ien*: *Shih Chi, kuan* 20 samt *Chavannes*: *Mém. hist. III*, p. 164 n:r 34 (37).

² Torde närmast motsvara kanslist, kanslisekreterare.

³ Ang. *t'ung-mu*, se *Chavannes*: *Mém. hist. I* p. 117 och *É. Chavannes*: *La sculpture sur pierre en Chine*, Paris 1893, p. 29; *Bretschneider*: *Botanicon Sinicum*, nr 515; *J. J. M. de Groot*: *II Die Vestlande Chinas etc.* S. 55.

⁴ *Fu Su* (129) var äldste son till *Ch'in Shih Huang Ti* (486) och blev på föranstaltande av minister *Li Sî* (485) dödad av eunucken *Chao Kao* (22), som av *Pan Ku* i *kuan* 20 försetts med sämsta tänkbara vitsord: *hsia-hsia*, se sid. 4; se även k. 1 A sid. 8 a.

⁵ K. 63 sid. 1 b.

⁶ K. 45 sid. 8 a.

⁷ K. 33 sid. 5 a o. 5 b.

⁸ Att han dömt i kajserslig tjänst räknades sedermera hans son till förtjänst, när denne anklagades för *wu-ku*; k. 33 sid. 5 b.

På natten skickade kronprins *Chü* sin *shê-jên*¹ *Wu Tsü* (131) med ett legitimationsbevis till kvinnogemaken i *Wei Yang*-palatset, och tack vare förmedling genom en hovfunktionär i förmansställning vid namn *I Hua* (132), träffade han käjsarinnan. Underrättad om läget, befallde hon, att hennes vagnpark skulle tagas fram och bemannas med bågskyttar; vidare utanordnades vapen ur arsenalen, och livvakten i *Ch'ang Lo*-palatset mobiliserades. En proklamation utfärdades till samtliga ämbetsmän av följande lydelse: »*Chiang Ch'ung* har gjort revolt. Vi hava halshuggit honom, andra till varning, och levande bränt *Hu-häxan* i *Shang Lin*-parken.» — I spetsen för olika truppvadlingar placerades tronföljarens vänner och gäster, och så var man redo att börja striden.

Eunucken *Su Wên* hade ävenledes lyckats undkomma kronprinsens hämnd i *Ch'ang An* och flytt till den sjuke käjsaren i *Kan Ch'üan*, där han avlade rapport om revolten i huvudstaden. Käjsaren ansåg det ej vara så allvarligt; han sände blott en legat för att få tronföljaren att taga reson. Sändebudet vågade sig icke fram till *Ch'ang An*, utan vände om på vägen, och vid sin återkomst rapporterade han: »Tronarvingens revolution är ett fullbordat faktum. Han ville halshugga mig, men Eder tjänare flydde undan och kom hit tillbaka.»²

Under tiden hade tronföljarens trupper stormat rikskanslerns palats.³ Ett par månader tidigare (5:te mån, dagen *ting-si*, år 91 f. Kr.)⁴ hade prefekten i *Cho Chün*⁵, *Liu Chü-li* (133), blivit utnämnd till *tso-ch'êng-hsiang*, vänsterkanslär.

K. 66 sid. 1 b: *Liu Chü-li* (133) var son till käjsar *Wu*'s äldre broder med konkubinmoder, prinsen av *Chung Shan* [*Shêng*, med posthumt ärenamn] *Ching*⁶ (134). Det är obekant, vad som först kom honom att framträda.

På våren år 91 f. Kr. utfärdade käjsaren en proklamation, vari den dödade kanslern *Kung-sun Ho* klandrades.⁷ På samma gång som ny kanslär skulle tillsättas, ämnade käjsaren göra en ändring i administrationen. Han fortsatte i sin proklamation sålunda:

K. 66 sid. 2 a: »För den skull utnämner Jag prefekten i *Cho Chün*, [*Liu*] *Chü-li*, till *tso-ch'êng-hsiang*, vänsterkanslär, med uppdelande av

¹ Ett ämbete hos prinsar och vasallfurstar; torde närmast motsvara hovintendent, hovmästare, kammarherre.

² I *Kang-chien-i-chih-lu*, *küan* 14, sid. 11 a och i *Tsi-chih-t'ung-chien-kang-mu*, år 91 f. Kr. *chêng-ho*, 2:dra året, 7:de månaden.

³ K. 66 sid. 2 a.

⁴ K. 19 A sid. 32 a och b.

⁵ I nuv. *Cho* (*Chou*) *Chou* i prov. *Chih Li*. COUVR. Géogr. nr 19 (jfr nr 27).

⁶ K. 14 sid. 11 b; k. 53 sid. 5 a. *Chü* läses även *Ch'ü*, se *Yen Shih-ku*, k. 66, sid. 1 b.

⁷ *Kung-sun Ho* hade varit *shê-jên* hos käjsar *Wu* under dennes kronprinstid. Nu var käjsaren besviken och ville förklara, varför han ändrade ämbetsbefogenheten.

[företvarande] kanslärns *chang-shih*, högre skrivare, i två departement¹ [eller avdelningar], varvid Jag [för höger-kanslärsposten] avvaktar ett lämpligt val² från fjärran trakter av Mitt rike. Att behandla sina släktingar kärleksfullt³ och ge ansvarsfulla uppdrag åt vise män, det var den store⁴ [*Yao's* (161) av] *T'ang* princip. Jag tager [härmed] från *P'êng* [i *Tung Hai Hsien*⁵] 2200 familjer och giver som förläning åt vänster-kanslärn [*Liu Chü-li*] och gör honom till härtig av *P'êng*.⁶»

Liu Chü-li flydde från kanslärspalatset, när kronprinsens trupper stormade in, varvid han förlorade sitt ämbetsgill med bandulär. Vid denna tidpunkt bodde kajsaren, för att fly hettan, i *Kan Ch'üan* (96). Kanslärns förste sekreterare för med kurirskjuts för att underrätta kajsaren om läget. På förfrågan vilka åtgärder kanslärn vidtagit, svarade kuriren: »Kanslärn håller sig dold och har ännu icke vågat skicka ut några soldater.» — Vredgad svarade kajsaren: »När sakläget är så förvirrat, vad vill det då säga att hålla sig undan. Kanslärn har inte *Chou Kung's* (135) anda. Låt inte *Chou Kung* med döden straffa både *Kuan* (136) och *Ts'ai*⁷ (137)?» Därpå gav han kuriren ett stämplat dokument, som löd: »När upprorsmakarna äro gripna och halshuggna, kommer det självfallet att givas belöningar, respektive bestraffningar. Begagna oxvagnar som skyddsvärn, och inlåt eder ej i närkamp med korta vapen, ty då skola krigare i alltför stor mängd stupa eller såras. Läs säkert till stadsmurens portar och se noga efter, att ingen av de upproriska slipper undan.»

Tronföljaren *Chü* fortsatte sina militära operationer. Kajsaren vågade ej stanna i *Kan Ch'üan*, utan begav sig till huvudstaden och slog sig ned i *Chien Chang*-palatset, beläget västerut, emedan *Wei Yang*-palatset var i de upproriskes våld. Kajsaren mobiliserade trupper i *San-fu*-distrikten, och *Liu Chü-li* fick överkommandot. I spetsen för kronprinsens trupper stodo hans f. d. lärare *Shih Tê*, hans gäst *Chang Kuang* (138) m. fl. En fånge vid namn *Ju Hou* (139) fick fullmakt att värva *hu*-rytteriet i ett militärläger i *Shen Hsi*, men blev gripen och halshuggen av *shih-lang'en* *Mu*⁸

¹ *Fu*.

² *Yu-ch'êng-hsiang*-ämbetet besattes sålunda ej tills vidare. Det blev heller aldrig tillsatt, ty vid nästa kanslärsskifte återgick man till samma norm som före klyvningen. Enligt *Yên Shih-ku* skulle man försöka få en 'vis man' till höger-kanslär.

³ Citat ur *Chung Yung*; J. Legge: Chinese Classics I; Confucian Analects p. 269—270. *Liu Chü-li* var ju brorson till kajsar *Wu*, se sid. 29.

⁴ *Chou* är här lika med *ta*, 'stor', enligt *Ts'ü-yüan*.

⁵ Nuv. *T'an Ch'êng Hsien* i prov. *Shan Tung*; C O U V R.: Géogr. n:r 536.

⁶ K. 15 A sid. 40 a.

⁷ *Kuan* och *Ts'ai* voro söner till *Wên Wang* (238), *Chou*-dynastiens grundläggare. År 1115 f. Kr. gjorde de uppror och dödades av *Chou Kung*; se M a y e r s: The Chin. Read. Man. pp. 98, 242.

⁸ Detta tecken har olika skrivvarianter. Ett av dessa är *ma*, 'häst', vilket torde vara det riktiga, enligt en uppgift av *Fan Yeh* i *Hou Han Shu* k. 54

T'ung (140), som i stället tog *hu*-ryttarna med sig till *Ch'ang An* för kajsarens räkning. Flodbåtskompaniet uppbyggades och ställde sig på kajsarens sida med *ta-hung-lu'n Shang Ch'iu-ch'êng* (76) som befälhavare.

Enär den officiella legitimationsfärgen var röd såväl å de kaiserligas som de upproriskas sida, lät kajsaren för sina trupper ändra färgen på vimpeln å legitimationsstaven till gul.

Kronprinsen skickade bud till inspektören för norra armén, *Jên An* (141), med order att denne skulle med sina trupper skynda honom till undsättning i *Ch'ang An*. *Jên An* tvekade, ty han ville först se, vem som segrade, innan han tog ställning.¹

Vid *Ch'ang Lo*-palatset, intill västra spärrporten, skedde sammandrabbningen mellan kronprinsens och kanslär *Liu Chü-li's* trupper. En fruktansvärd kamp rasade under fem dagar. De fallnas antal uppgick till flera 10-tusental, och blodet flöt fram i diken. Tronföljaren *Chü* led ett förkrossande nederlag och flydde.

Tack vare medverkan från portkontrollanten *T'ien Jên* (142) lyckades kronprinsen slippa ut genom södra stadporten. För den skull ville kanslärn halshugga *T'ien Jên*, men *yü-shih-ta-fu'n Pao Shêng-chih* (75) sökte hjälpa honom, kom därigenom i onåd hos kajsaren och fann sig tvungen att begå självmord.

*Jên An*² blev anklagad för att ha mottagit fullmakt (*chieh*) från tronföljaren samt att »i sitt hjärta hyst två meningar.» Han blev jämte *Ti'en Jên* dömd att klyvas mitt itu.

Kajsaren höll sitt löfte och belönade dem, som tagit största delen i upprorets kuvande. *Shih-lang'en Mu T'ung*, som halshuggit *Ju Hou*, blev härtig av *Chung Ho*,³ den unge mannen⁴ från *Ch'ang An* vid namn *Ching Chien* (143), som varit med och infångat *Shih Tê*, blev härtig av *Tê*,⁵ och *ta-hung-lu'n Shang Ch'iu-ch'êng*, som gripit revoltledaren *Chang Kuang*, blev härtig av *Tu*.⁶

Kronprinsens vänner och klienter dömdes till döden; de, som värvat

sid. 1 a, där det omtalas, att [*Ma*] *Tung* var *tsêng-tsu-fu*, farfarsfar, till *Ma Yüan* (487), död år 49 e. Kr., och den sistnämndes familjenamn skrives just med tecknet för 'häst'. Ang. ljudet på tecknet *mang* (*mu*), se *Yen Shih-ku's* kommentar, k. 68 sid. 1 b och k. 6 sid. 17 b; fornkín. *muo* = pek. *mu*.

¹ K. 66 sid. 2 b. Jfr *Sí-ma Ch'ien*: *Shih Chi*, *küan* 104, sid. 2 b—4 a, interpolation av *Ch'u Shao-sun* (alias *Ch'u Hsien Shêng* (130), 'magister *Ch'u*).

² Ifrån fängelset skrev *Jên An* ett brev till sin vän *Sí-ma Ch'ien* och bad denne lägga sig ut för honom hos kajsaren (k. 62 sid. 7 b). *Sí-ma Ch'ien's* artiga svarsbrev (k. 62 sid. 7 b—11 b) finnes översatt av *Chavannes* i *Mém. hist. I p. CCXXVI—CCXXXVIII*.

³ K. 17 sid. 16 b. *Nuv. Lo Ling Hsien* i prov. *Shan Tung*; *Couvr.*: Géogr. n:r 528.

⁴ *Nan-tsi*; i k. 17 sid. 16 b står *ta-fu*, 'stordignitär'.

⁵ K. 17 sid. 16 b; erhöill 3735 familjer i apanage.

⁶ K. 17 sid. 16 a. Alla dessa förläningar ägde rum år 91 f. Kr. 7:de mån. dagen *kuei-sí*. *Shang Ch'iu-ch'êng* blev sedan befordrad till *yü-shih-ta-fu*; skrålade sånger i förfäderstämplet, dödade sig själv år 88 f. Kr. *Tu* låg i *nuv. Ch'êng Wu Hsien* i prov. *Shan Tung*; *Couvr.*: Géogr. n:r 553.

soldater för upprorsarmén, dödades jämte hela sin släkt; samtliga officerare och soldater, som låtit tvinga sig att träda i tjänst hos kronprinsen, blevo förvisade till den avlägsna *Tun Huang*¹-prefekturerna.²

K. 97 A sid. 6 b: En kaiserlig order gav i uppdrag att skicka *tsung-chêng'en Liu Ch'ang-lo* (144) och *chih-chin-wu'n*³ *Liu Kan* (145) för att framvisa fullmakt och främtaga kajsarinnan [*Wei*] hennes sigill med bandulär. Hon dödade sig själv.

Eunucken *Su Wên* och *Yao Ting-han* (146) lastade kajsarinnans lik på en [vanlig] krigsvagn.⁴ I ett öde och övergivet hus föranstaltade de, att hon blev lagd i en oansenlig kista. De begrovo henne i *Tung Po*,⁵ söder om stadsmuren.⁶ Hela *Wei*-klanen utrotades.

Kajsarens raseri över detta upprorsförsök tog sådana former, att alla i hans omgivning fruktade det värsta.⁷ Nu ansåg han sig fått tydliga bevis på vad alla trollkarlar sagt honom, nämligen att onda anslag gjordes mot hans liv.

K. 63 sid. 2 a: En *san lao*⁸ från *Hu Kuan*⁹ vid namn *Mao* (147) sände upp en [underdånig] skrivelse [för att lugna honom]. Den lød:

»Eder tjänare har hört, att en fader är att likna vid Himlen, en moder vid Jorden och sonen vid alla de skapade tingen. Därför nå tingen sin fulländning, när Himlen är lugn, Jorden fridfull och *Yin* och *Yang*¹⁰ (273) harmoniskt avvägda. När fadern är mild och modern kärleksfull, så är också i familjen sonen pietetsfull och lydig. Om *Yin* och *Yang* icke äro harmoniska, så bli alla tingen skadade; om far och son ej samsas, så bringar detta sorg och förintelse över familjen. Om därför en fader¹¹ icke uppträder så, som en fader

¹ Nuv. *Tun Huang Hsien* i prov. *Kan Su*; Couvr.: Géogr. n:r 853.

² K. 66 sid. 2 a—3 a. Dessa täxter finnas översatta av J. J. M. de Groot i *The religious system of China*, V. part III: Sorcery, p. 838—839.

³ Polischefen i huvudstaden; egentligen: 'den, som håller [fågeln] *chin-wu*'. Denna fågel framförde bud om alla händelser, som krävde polismaktens ingripande. Se *Chavannes: Mém. hist.* II, p. 521.

⁴ *Kung-chü*, enligt *Ts'i-yüan* lika med *ping-chü*, 'stridsvagn', 'soldatvagn'. Jämför *ping-chü* i *Li Ki*: Traduction par S. Couvreur S. J.; *Ho Kien Fou* 1913; I, p. 309, 'voitures de guerres'.

⁵ Enligt *Yen Shih-ku* var det namnet på en paviljong.

⁶ Längre fram, under kajsar *Hsüan's* regering, fick hon ett posthumt ärenamn samt en gravpark, som underhölls enligt bruket för furstliga personer.

⁷ K. 63 sid. 2 a.

⁸ Se *Ts'i-yüan*; under *Han*-tiden = byskollärare.

⁹ Nuv. *Hu Kuan Hsien* i prov. *Shan Hsi*. Couvr. Géogr. n:r 372 (jämf. n:r 366).

¹⁰ De båda kosmogoniska urkrafterna.

¹¹ Citat ur *Lun Yü*; se J. Legge: *Chinese Classics I; Confucian Analects*, p. 120.

skall göra, så betar sig icke heller sonen så, som det anstår en son. Om en furste icke uppträder på furstevis, så är ej heller undersåten sådan, som han bör vara. Även om det finnes spannmål, huru kunna vi då [i så fall] få någon möjlighet att äta den? — — — Om far och son äro misstänksamma mot varandra, vad beror det på? Jo, det alstras av anhopat förtal. Om man ser saken från denna synvinkel, finnes det ingen son, som ej är pietetsfull, men det finnes fäder, som icke inse [sönernas pietet]. Nu är kronprinsen *Han*-husets legitime arvtagare, som skall fortsätta de 10-tusen generationernas värv. I sig förkroppsligar han en ättefaderns ansvar och pondus och i fråga om sin släktskapsställning är han käjsarens äldste son.

Chiang Ch'ung är en simpel menig och en ringa tjänsteman från en landsby. Och likväl har Eders Maj:t gjort honom framstående och anlitat honom. Utrustad med¹ den Allra Högstes befallning, har han jagat och ansatt tronföljaren. Han har kommit med falskhet och svek, och allehanda ondska blandas med osanning. Därför är [käjsar]släktingarnas väg spärrad, och de kunna icke komma fram [till käjsaren]. När tronföljaren velat komma för att få audiens hos käjsaren, så har han ej fått det. När han [å andra sidan] dragit sig tillbaka, har han ofredats av upproriska undersåtar. Ensam har han varit med sina oförrätter och icke haft någon appell, och då han icke kunnat styra sitt vredgade hjärta, har han tagit sig för att döda [*Chiang Ch'ung*] och av fruktan [för sitt liv] tagit till flykten. Om sonen har rövat faderns vapen, så är det bara för att rädda sig ur svårigheterna och själv komma undan. I sin oansenlighet håller Eder tjänare före, att [kronprinsen] icke haft något ont i sinnet. O d e n a säga:² 'De surrande, surrande blågröna flugorna slå sig ned på stängslet. O, ädle furste, Du som är lycklig och hövisk, låt bli att tro på de smickrares tal. En smickrares ord sakna gräns och måtta och ställa till villervalla åt alla fyra hållen över hela riket.' — Tidigare har denne *Chiang Ch'ung* med sitt sladder dödat tronföljaren i *Chao*. Det finnes väl ingen i hela riket, som inte har hört talas om hans brott. Det är förvisso med rätta [,som han anses brottslig]. Eders Maj:t har icke rannsakat och prövat utan alltför allvarligt funnit fel med kronprins [*Chü*], låtit vreden otyglat bryta fram och avsänt en stor krigsstyrka för att

¹ Egentligen: 'bärande i munnen [som betsel]'.
² *Shih King: Hsiao Ya*; VII, ode n:r 5, »*Ch'ing-ying*», översatt bl. a. av C o u r e u r: *Cheu King*, p. 260.

söka få tag i honom. De tre högsta ministrarna leda personligen trupperna, de kloke ha ej vågat säga ett ord. De talföra ha ej vågat förklarande framlägga sakläget. Eder ringe tjänare dristar sig till att med smärta konstatera detta. Eder tjänare har hört, att [*Wu*]¹ *Tsü-hsiü*² (148), som var lojaliteten själv, ändock förlorade sitt goda namn,³ att *Pi Kan's* (149) humanitet var fulländad, och dock förlorade han sin kropp.⁴
 — — — — — Blott Hans Maj:t äger vidsynthet och ett hult sinnelag. Må han en smula begrunda, vem han står närmast. Må han icke oroa sig över tronföljarens felsteg. Må han genast lägga ned vapnen och icke låta tronföljaren längre vara biltog. Eder tjänare är helt gripen av dessa känslor. Må vilken dag som helst ett edikt utkomma. Jag inväntar utanför porten till *Chien Chang*-palatset straffet för mitt brott [att ha skrivit detta].»

När detta memorial kom för kajsarens ögon, blev han rörd och väckt till besinning.

Men källorna ha ej något att förtälja om någon åtgärd i för tronföljaren gynnsam riktning. Saken fick ha sin gång.

Pan Ku skildrar vidare i *küan* 63 (sid. 2 b—3 a)⁵ kronprinsens flykt från nederlaget i huvudstaden österut till *Hu*-distriktet.⁶ Där höll han sig en tid dold hos en fattig man, som sålde skor för att skaffa uppehälle åt kronprinsen.

Så småningom blev hans vistelseort känd, och kajsarens män kommo för att tillfångataga honom. Han försökte först fly, men när han fann det omöjligt, gick han in i huset och hängde sig. En ung man från *Shan Yang*⁷ vid namn *Chang Fu-ch'ang* (150) sprang fram och sparkade in dörren, en annan person, *Li Shou* (151) från *Hsin An*,⁸ löpte hastigt in, tog kronprinsen i sina armar och löste upp snaran för att rädda honom.

Husets ägare dödades ävensom två kajsarliga sonsöner.⁹

K. 6 sid. 17 a: Det var år 91 f. Kr. på 8:de månaden, dagen *hsin-*

¹ Se Giles, *A Chinese Biogr. Dict.* p. 892, samt *Yen Shih-ku's* kommentar.

² Hans egentliga namn var *Wu Yüan*, son till statsminister *Wu Shên* i *Ch'u*; han levde omkring 520 f. Kr.

³ Egentligen *hao*, 'ärenamn'.

⁴ *Pi Kan* var en vis minister från *Yin*-dynastiens sista tid, som ville tillhålla tyrannen *Chou* att följa *tao*, 'den rätta vägen'. . . Tyrannen sprättade upp honom och tog ut hans hjärta. Se *Yen Shih-ku's* kommentar och Giles: *A Chinese Biogr. Dict.* n:r 1645.

⁵ Översatt av de Groot i *The relig. syst. of China*; V: III p. 834.

⁶ Nuv. *Wên Hsiang Hsien* i prov. *Ho Nan*; *Cou v r.* Géogr. n:r 682.

⁷ Nuv. *Ts'ao Chou Fu* i prov. *Shan Tung*; *Cou v r.* Géogr. n:r 550 och 551.

⁸ Samma namn i nuv. tid; ligger i prov. *Ho Nan*; *Cou v r.* Géogr. n:r 631 (jfr n:r 636).

⁹ I k. 63 sid. 3 a står, att kronprinsen hade 3 söner och 1 dotter.

hai, som kronprinsen dödade sig själv i *Hu* [*Hsien*]. [Tolv dagar där-
efter, nämligen] dagen *kuei-hai* inträffade en jordbävning.

Detta var ett varnande järtecken.

Riket stod utan tronföljare.

K. 63 sid. 3 a: Käsaren plågades av sorg efter kronprinsen och ut-
färdade ett edikt,¹ så lydande: »Att även i tveksamma fall utdela
belöningar är medlet att inpränta trohet, och för den skull ger Jag
förläningar och utnämner *Li Shou* till härtig av *Yü*² [i *Ho Nei*] och
Chang Fu-ch'ang till härtig av *T'i*.»³

Så småningom började trolleriepidemien (*wu-ku*)⁴ att avtaga. Käsaren
fick klart för sig, att tronföljaren handlat under trycket av överhängande
fara och ej i någon ond avsikt. Det var *Chü Ch'ien-ch'iu*, som tog tron-
följaren i försvar och som lyckades bibringa kajsaren den åsikten, med
påföljd, att *Chü Ch'ien-ch'iu* (82) erhöll hög ministervärdighet. Han för-
anstaltade så om en hel rad bestraffningar. *Chiang Ch'ung's* släkt utrotas
des efter sedvanligt manér, och *Su Wên* blev levande bränd på *Wei*-bron.⁵

K. 66 sid. 3 a: *Chü Ch'ien-ch'iu's* (82) ursprungliga familjenamn var
T'ien. Hans förfäder hörde till de många *T'ien* i *Ch'i*, men flyttade
sedan till *Ch'ang Ling*.⁶ *T'ien* [*Chü*] *Ch'ien-ch'iu* blev *lang*⁷ i kajsar *Kao's*
minnestämpel.⁸ När nu kronprinsen förtalats av *Chiang Ch'ung* och gått
under och en tid förflutit, uppsände [*Chü*] *Ch'ien-ch'iu* uppseendeväckan-
de uttalanden och klargjorde den oförrätt, som kronprinsen lidit. Han
sade: »Om en son [olovligt] handterar sin faders vapen, så bör förseelsen
straffas med en bambubastonad. När sonen till Himmels Son i förblin-
delse dödat en person, hur pass strängt bör det bedömas? Eder tjänare
har i drömmen sett en vithårig gammal man, som bett mig säga detta.»

Vid denna tidpunkt visste kajsaren mycket väl, att kronprinsen bli-
vit skrämmd och ej haft annan [upprorisk] avsikt. Han blev storligen
rörd och väckt till besinning. Han lät kalla [*Chü*] *Ch'ien-ch'iu* till
audiens. Denne var mer än 8 fot lång och till utseendet mycket

¹ Vid denna tid upphöjde han även en son till den förut omtalade brodern
P'êng-tsu av *Chao* till prins av *P'ing Kan*. K. 6 sid. 17 a; k. 14 sid. 10 b; k. 53
sid. 5 a. *P'ing Kan* = *Kuang P'ing*; nuv. *Kuang P'ing Fu* i prov. *Chih Li*;
C o u v r. Géogr. n:r 98 o. 102.

² I prov. *Ho Nan* C o u v r. Géogr. n:r 619; k. 17 sid. 17 a.

³ Denna ort finnes ej upptagen i *Pan Ku's* geografi k. 28, k. 29; k. 17 sid. 16 b.

⁴ K. 63 sid. 3 a. Jämf. J. J. M. de Groot: *The relig. syst. of China*, V: III
Sorcery, p. 834.

⁵ Se de Groot: *ibidem.* och sid. 106 not 5.

⁶ Låg i nuv. *Hsien Yang Hsien* i prov. *Shen Hsi*. C o u v r. Géogr. n:r 693.

⁷ Hovfunktionär, enklare tjänsteman, intendent.

⁸ Se C o u v r. Dict. Rad 40: *Ts'in* samt *Yen Shih-ku's* kommentar.

ståtlig. När kajsar *Wu* såg honom, fann han behag i honom och sade: »Förhållandet mellan en fader och hans son kan en [utomstående] person blott med svårighet yttra sig om. Min herre är den ende, som klart insett det oriktiga i saken. Det är *Kao*-tämplets heliga andar, som sänt min herre att upplysa mig härom. Min herre skall hädanefter vara mitt stöd och min hjälp». [Käjsaren] reste sig upp och hälsade [*Chü*] *Ch'ien-ch'iu* som *ta-hung-lu*.¹

Detta skedde år 90 f. Kr.² Strax efteråt (år 89 f. Kr.)³ blev han rikskanslär efter *Liu Chü-li*, som förolyckades på samma sätt, som den långa raden kanslärer före honom.

Som käjsaren ännu ej utsett någon av sina övriga söner att efterträda honom på tronen, var tronföljdsfrågan givetvis föremål för livlig diskussion inom intresserade kretsar.

Under år 90 f. Kr. skulle *Êr-shih*-generalen⁴ *Li Kuang-li* (152) i spetsen för sin armé tåga mot hunnerna, och då anställde kanslärn *Liu Chü-li* ett offer för lycklig utgång av företaget. De sade farväl till varandra vid *Wei*-bron, varvid *Li Kuang-li* framhöll som sin önskan att få prins *P'o*⁵ av *Ch'ang I* som tronföljare efter *Chü*. Prins *P'o* var nämligen systerson till *Li Kuang-li*, och generalens dotter var gift med kanslärns son; båda hade såhunda stort intresse av att prins *P'o* finge bestiga käjsartronen.

Fortfarande rådde nervös stämning med anledning av de elakartade trolleriprocesserna. *Nei-chê-ling'en*⁶ *Kuo Jang* (153) beskyllde såväl rikskanslärn *Liu Chü-li* som dennes gemål för svartkonst och onda besvärjelser mot käjsaren. Härvid framhölls ävenledes, att kanslärn och *Li Kuang-li* konspirerat mot käjsaren för att sätta prins *P'o* på tronen. De strängaste straff utkrävdes för dessa förbrytelser. *Liu Chü-li* klövs mitt i tu på Östra torget i *Ch'ang An*.⁷ Hans makas och sons huvuden upphängdes till allmänt beskådande på den öppna platsen *Hua Yang*. *Êr-shih*-generalens maka och son fångslades, men han själv flydde till hunnerna⁸ och underkastade sig dessa, när han fick vetskap härom. Hela hans släkt blev därefter utplånad.

Det var såhunda vakansen efter den förolyckade *Liu Chü-li*, som *Chü Ch'ien-ch'iu* kom att utfylla.⁹

¹ K. 19 A sid. 32 b.; k. 66 sid. 3 b.

² Ibidem.

³ K. 61, sid. 5 a; k. 66 sid. 3 a; k. 6 sid. 17 a och J. J. M. de Groot's *The relig. syst. of China*, V: III, *Sorcery*, p. 840.

⁴ Se sid. 35 och 106, not 5.

⁵ Se släkttavlan sid. 95.

⁶ Övereunucken.

⁷ År 90 f. Kr.; k. 6 sid. 17 a. Se not 3 sid. 211.

⁸ År 90 f. Kr.; ibid. *Li Kuang-li* var härtig av *Hai Hsi*. K. 17 sid. 15 b.

⁹ År 89 f. Kr. K. 19 A sid. 32 b.; k. 18 sid. 7 b.

K. 66 sid. 3 b: Käjsaren gav honom förläning och utnämnde honom till härtig av *Fu Min*.¹ [*Chü*] *Ch'ien-ch'iu* hade ingen slags talang eller lärdom, ej heller hade han att uppvisa några meriter. Bara för att han en enda gång fällt ett yttrande med väckande innebörd, så blev han inom 10 månader premierminister och förlänad härtigvärdighet. Sen generationer har det väl inte funnits [något liknande fall].

När ett sändebud från Kina sedermera kom till hunnerna, frågade *Shan Yü*² (154) och sade: »Jag har hört, att *Han* nyligen utnämnt en rikskanslär. Varigenom har denne fått detta [ämbete]?» Sändebudet svarade: »Därigenom att han sänt upp en skrivelse och diskuterat en sak.» *Shan Yü* genmälde: »Om så är, väljer alltså *Han*-riket ej vise män, när det utnämner rikskanslärer. Om en karl, vilken som helst, helt ovederhäftigt skickar upp en skrivelse till käjsaren, strax får han ämbetet.» — Efter hemkomsten berättade sändebudet om samtalet med *Shan Yü*. Käjsar *Wu* ansåg, att [legaten] vanhedrat sitt uppdrag, och ville överantvarada honom åt rättsbetjante; men efter en tid lät han släppa honom.

Pan Ku omnämner *Chü Ch'ien-ch'iu* i berömmande ordalag³ och prisar hans diplomatiska talang. Hans inflytande på käjsaren under denna skräckfyllda tid var också lugnande och fördelaktigt.

Ännu 50 år efter sin tronbestigning jagade käjsar *Wu* efter odödlighet;⁴ »gjorde år 89 f. Kr. en resa till *Tung Lai* och kom nästan fram till det stora havet.»⁵

K. 66 sid. 3 b: När [*Chü*] *Ch'ien-ch'iu* först började handhava ärendena, såg han, att käjsaren år efter år fullföljde rättegångarna i kronprinsaffären och med döden straffade allt fler och fler, så att hela menigheten levde i fruktan och ångest. Han ville [för den skull] blidka käjsaren och låta folket få frid och lugn. Sålunda tog han med sig *yü-shih*'arna, ämbetsmännen av graden *chung-ér-ch'ien-shih*, och framförde till käjsaren en önskan om långt liv och ett lovprisande av dennes dygd och illustra egenskaper; [vidare] rådde de [käjsaren] att visa nåd och barmhärtighet samt mildra bestraffningarna.⁶

¹ K. 18 sid. 7 b. Han erhöll först 800 familjer, sedan ökades detta till inalles 1600 familjers område.

² Hunnerkonungen.

³ K. 66 sid. 3 b.

⁴ Se *Kang-chien-i-chih-lu, küan* 15 sid. 1 b m. m. samt L. Wiegner: *Textes historiques, Hien Hien et Paris* 1902, p. 568. (Mot slutet av sin levnad ångrade sig käjsaren).

⁵ K. 6 sid. 17 b. *Tung Lai* låg i prov. *Shan Tung*, nuv. *Têng Chou Fu*. *Couvr. Géogr.* n:r 504.

⁶ K 66 sid. 3 b—4 a, finnes översatt av J. J. M. de Groot i *The relig. syst. em of China*, V: III, Sorcery, p. 841—842.

I det följande (sid. 4 a) berättar *Pan Ku*, hurusom kajsaren i sitt svar framhöll, att *wu-ku*-epidemin spritt sig till officerare och ämbetsmän och att dessa planerat uppror mot honom och hotat hans liv; till och med *Chü Ch'ien-ch'iu* hade ju träffat på *wu-ku* i *Orchis*-terrassen;¹ det vore bevis nog. Många trollkarlar gingo ännu fria och bedrovo sitt ofog, hemliga rebeller fikade efter kajsarens liv; detta fördystrade hans tillvaro. Hur kunde man under sådana omständigheter tala om långt liv?² Kajsaren ville ej gå med på de framställda förslagen.³

K. 63 sid. 3 a: Kajsaren tyckte det var synd om kronprinsen, som varit utan skuld, och byggde ett palats, som han kallade *S'i-tsi-kung*, 'Tänka-på-sonen-palatset'. I *Hu*-distriktet uppförde han en byggnad, som han kallade *Kuei-lai-wang-si-t'ai*, 'Den efter [den bortgångnes] återkomst långtande tankens torn'. Hela riket hörde talas härom och kände smärta däröver.

Tronföljaren [*Chü*] hade haft tre söner och en dotter. Dottern var gift med arvtagande sonen till härtigen av *P'ing Yü*.⁴ När nu tronföljaren förolyckades, fingo alla samtidigt gå sitt olycksöde till mötes. Kajsarinnan *Wei* och [gemålen] *Shih*, *liang-ti*,⁵ begrovos söder om *Ch'ang An's* stadsmur. *Shih huang-sun* [*Chin* (46)] och hans maka, *Wang*, *fu-jên* (47), samt dottern till tronföljaren *Chü* begrovos i *Kuang Ming*.⁶ De två av tronföljarens söner, som följt sin fader i döden, begrovos tillsammans med honom i *Hu*.⁷

Det dröjde ända till år 87 f. Kr., innan kajsar *Wu* utnämnde ny tronföljare. Han synes äntligen ha mistat tron på sin odödlighet. Detta år blev kajsarens sista.

K. 6 sid. 17 b: [År 87 f. Kr.] på 1:sta månaden, kommo de kajsarliga prinsarna på uppvaktnings i *Kan Ch'üan*-palatset. Kajsaren gav [därvid] presenter åt sina släktingar, som tillhörde den regerande dynastien. På 2:dra månaden begav han sig till 'De 5 kanelträdens palats' (155) i *Chin Chih* [i *Fu Fêng*-distriktet], och där utsåg

¹ *Lan T'ai*, även 'Orchis-tornet'.

² *Shou*.

³ Detta samtal måste ha ägt rum i slutet av år 89 eller i början av år 88 f. Kr., ty omedelbart efter i k., 66 sid. 4 a står det: »något mer än ett år därefter blev kajsar *Wu* sjuk» etc., och detta inträffade år 87 f. Kr., 2:dra mån.; k. 6 sid. 17 b.

⁴ Nuv. *Ju Yang Hsien* i prov. *Ho Nan*. *Couvr. Géogr. n:r 653*.

⁵ Se tabellerna, sid. 128 och 132.

⁶ Namn på en kajsarlig djurpark; se *Su Lin's* kommentar. *Jämf. Couvr. Géogr. n:r 480*. Se även sid. 136, 140—141.

⁷ En nyfödd sonson till *t'ai-tsi Chü* räddades undan massakrerna; han blev sedermera kajsar *Hsüan* (50); se kap. XI.

Käjsar Wu's gemåler och sex söner.

I.	<p><i>Ch'ên</i>,¹ <i>huang-hou</i>, dotter till $\left\{ \begin{array}{l} \textit{Ch'ên Wu},^1 \text{ härtig av } \textit{T'ang I},^2 \text{ gift med käj-} \\ \text{ sar } \textit{Wu's} \text{ syster;} \\ \textit{P'iao}, \text{ prinsessa av } \textit{Kuan T'ao} \text{ (sid. 20).} \end{array} \right.$ Hon invecklades i trolleriaffärer, degraderades, dog och begrovs i <i>Pa Ling</i>.</p>
II.	<p><i>Wei, huang-hou</i> (45) med ärenamnet <i>Tsi-fu</i> (99); (jämför tabellen sid. 42). Invecklades i <i>wu-ku</i>-processerna, dödade sig år 91 f. Kr. Hon födde först 3 döttrar och sedan sonen <i>Chü</i> (år 128 f. Kr.), som blev <i>huang-t'ai-tsi</i> (år 122 f. Kr.); hängde sig år 91 f. Kr.; g. m. <i>Shih, liang-ti</i>, och hade 3 söner och 1 dotter, alla dödade år 91 f. Kr. Sonen <i>Chin</i>³ (46), gift med <i>Wang, fu-jên</i> (47), dödad år 91 f. Kr., hade sonen <i>Hsün</i> = <i>Ping-i</i>, som blev käjsar <i>Hsüan</i> (50).</p>
III.	<p><i>Li Chi</i>⁴ (156) födde sönerna: 1. <i>Tan</i>, prins <i>La</i> av <i>Yen</i> (37)⁵. 2. <i>Hsü</i>, prins <i>Li</i> av <i>Kuang Ling</i> (38).</p>
IV.	<p><i>Wang, fu-jên</i>, (115) födde sonen <i>Hung</i>, prins <i>Huai</i> av <i>Ch'i</i> (36).</p>
V.	<p><i>Li, fu-jên</i> (116), vissångerska (<i>ch'ang</i>) (Hon dog tidigt. { ifrån <i>Chung Shan</i>,⁷ födde sonen { Hennes bröder { 1. <i>Li Kuang-li</i> (152), <i>P'o</i> (42), prins <i>Ai</i> av <i>Ch'ang I</i>,⁵ } voro: } härförare, <i>Er-shih</i>- död år 88 f. Kr., som hade } } general, härtig av sonen: } } <i>Hai Hsi</i>.⁶ <i>Ho</i> (43). »27-dagars käjsaren» } } 2. <i>Li Yen-nien</i> (157), (se kap. IX), degraderad år } } komediant, hov- 74 f. Kr. } } man.⁷</p>
VI.	<p><i>Yin, chieh-yü</i>⁸ (117). •</p>
VII.	<p><i>Chao, chieh-yü</i>,⁸ <i>Kou I, fu-jên</i> (118), posthum <i>huang-t'ai-hou</i>, födde sonen <i>Fu Ling</i> (39), som blev <i>Hsiao Chao Huang Ti</i> (40), gift med <i>Shang-kuan</i> (10), <i>huang-hou</i> (41); dotter till <i>Shang-kuan An</i>; hennes <i>tsu-fu</i>, 'farfader', var <i>Shang-kuan Chieh</i>, hennes <i>wai-tsu-fu</i>, 'morfader', var <i>Huo Kuang</i> (4).</p>

¹ K. 97 A sid. 6 a; k. 16 sid. 5 a.

² K. 16 sid. 5 a.

³ Se särskilt tabell, sid. 128.

⁴ K. 63 sid. 1 a.

⁵ K. 14 sid. 14 a; k. 63 sid. 1 a. Se även tabellerna kap. I.

⁶ K. 17 sid. 15 b; k. 97 A sid. 7 a; k. 66 sid. 3 a; k. 61 sid. 5 a o. följ. *Hai Hsi* låg i nuv. *Hai Chou* i prov. *Chiang Su*. Couv r. Géogr. n:r 258.

⁷ K. 93 sid. 2 b; k. 97 A sid. 7 a.

⁸ K. 97 A sid. 6 b.

⁹ K. 97 A sid. 8 b.

¹⁰ K. 97 A sid. 9 a.

han sin [yngste] son, prins *Fu Ling* (39), till *huang-t'ai-tsi*, tronarvinge, samt

K. 66 sid. 4 a: förordnade på dödsbädden om förmyndarregering, i vilken *Huo Kuang* (4) kom att intaga främsta platsen.¹

---

¹ Kap. V.

KAPITEL IV.

Prins *Fu Ling*, hans barndom och släkt på mödernet.

K. 97 A sid. 8 b: *Hsiao Wu*'s gemål fru *Chao* i *Kou-I*-palatset¹ (158) [innehavare av värdigheten] *chieh-yü*,² var moder till käjsar *Chao* (40). Hennes familj bodde i *Ho Chien*.³

När käjsar *Wu* gjorde sin vinterliga jakt- och inspektionsresa,⁴ passerade han *Ho Chien*. Väderleksspåmännen⁵ omtalade, att här fanns det en märkvärdig flicka. Himmels Son sände genast ett bud för att kalla henne till sig. Vid framkomsten visade det sig, att flickans båda händer voro hopknutna som bollar. Käjsaren tog själv och bände upp dem. Strax fingo hennes händer [normal,] utsträckt form. Från den stunden fick hon njuta hans gunst och erhöll binamnet *Ch'üan-fu-jên* (159), d. v. s. 'knytnävegemålen'.

Hennes fader hade tidigare suttit anklagad och ådömts kastrationsstraff. Sedermera hade han fått anställning som *chung-huang-mên*⁶ i kaiserliga palatset. Han hade dött i *Ch'ang An* och blivit begravd i *Yung Mên*.⁷

»Knytnävegemålen» befordrades till *chieh-yü*, bodde i *Kou-I*-palatset och stod högt i gunst. Under regeringsperioden *t'ai-shih*'s⁸ tredje år (= 94 f. Kr.) födde hon [den blivande] käjsar *Chao*, som fick binamnet *Kou-I*-sonen (160).

¹ Ett palats utanför huvudstaden, söder om porten *Chih-mên*, enligt *Han-wu-ku-shih*, uppgiver *Yen Shih-ku*.

² Se sid. 26 not 7.

³ Låg i nuv. *Ho Chien Fu* i prov. *Chih Li*; *Couvr. Géogr.* nr 53.

⁴ *Hsün-shou*, se *Chavannes*: *Mém. hist.* I p. 62 not 2.

⁵ Spåmän, som spådde med ledning av molnens utseende. (*Ts'ü-yüan*).

⁶ Eunuck och portvakt i kaiserliga palatset.

⁷ Låg 30 li nordväst om *Ch'ang An* enl. *Yen Shih-ku*.

⁸ Palatsupplagan (se sid. VI och VII) har *yüan-shih*, vilket är påtagligt fel för *t'ai-shih*, som finnes i en annan textversion.

Modern gick havande med honom i 14 månader, innan han föddes. Käsaren sade: »Jag har hört, att forntidens käjsar *Yao* (161) fötts 14 månader efter konceptionen, och nu har *Kou-I*-sonen kommit till världen under lika omständigheter.» Därpå kallade han det hus, där sonen blivit född, för *Yao*-moder-huset.

En tid efteråt störtades kronprins *Wei* [*Chü*].¹ Prins *Tan* av *Yen*² (37) och prins *Hsü* av *Kuang Ling*³ (38) hade alltför mycket försyndat sig [så de voro ur räkningen]; sönerna till de i gunst stående gemälerna hade båda tidigt dött: nämligen *Wang fu-jên's* son, prins *Huai* av *Ch'i*⁴ [med personnamnet *Hung*] och sonen till *Li, fu-jên*, prins *Li* av *Ch'ang*⁵ I [med personnamnet *P'o*]. *Kou-I*-sonen [prins *Fu Ling*] var då mellan 5—6 år, storgvuxen och mycket förståndig. Beständigt talade käjsaren om honom, sägande: »Han brås på mig»; och dessutom påverkades han av att hans födelse var olika mot alla [de andra sönernas]. För den skull beundrade och älskade han honom i hög grad; och i sitt hjärta hyste han den önskan att sätta honom på tronen. Men emedan han var späd till åren och hans moder ung, fruktade han, att en kvinnlig regent skulle bli egenmäktig och självsvaldig och bringa olyckor över land och folk.⁶

Under lång tid funderade käjsaren alltjämt på detta.

Chieh-yü'n, [fru *Chao*] i *Kou-I*-palatset, var hos käjsaren och åtnjöt hans gunst i *Kan Ch'üan*-palatset. [Där] bar hon sig illa åt och blev tillrättavisad. Hon dog av sorg.⁷

¹ Se kap. III.

² Nuv. *Shun T'ien Fu* i prov. *Chih Li*. *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 542. *Couv.* Géogr. n:r 2 (jämf. n:r 3).

³ Nuv. *Yang Chou Fu* i prov. *Chiang Su*. *Conv.* Géogr. n:r 235.

⁴ Nuv. *Ch'ing Chou Fu* i prov. *Shan Fung*. *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 542. *Couv.* Géogr. n:r 492.

⁵ Nuv. *Chin Hsiang Hsien* i prov. *Shan Tung*. *Couv.* Géogr. n:r 563.

⁶ Käsaren tänkte därvid på händelserna under den unge käjsar *Hui's* tid (januari år 194 f. Kr.; se även tabellerna, sid. 4 och 5), då dennes moder, änkekäjsarinnan *Lü*, utövade regeringsmakten. *K. 97 A* sid. 2 b. *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 404—442.

⁷ I *Sī-ma Ch'ien's Shih Chi, kün* 49, sid. 7 b—8 a finnes en interpolation av *Ch'u Shao-sun* — *Sī-ma Ch'ien* var nämligen död, när dessa händelser utspelades — och han berättar, att gemälen i *Kou-I*-palatset vid bestraffningen inför käjsaren rev av sig sina hårnålar och örringar och slog huvudet mot golvet. Käsaren sade: »För ut henne och kasta henne i haremsfängelset.» Hon kastade då en bönfallande blick på käjsaren, som blott tillropade henne. »Genast iväg. Du får inte leva.» (I *Kang-chien-i-chih-lu, kuan* 15 sid. 2 a står även denna episod jämte ett tillägg, att hon skulle få förmånen att själv taga sitt liv, om bara hon handlade raskt).

Käsaren frågade sedermera sin omgivning, vad folk sade om honom för detta. Man svarade, att allmänheten undrade, vad det var för mening i att göra sig av

Därpå blev hon begravd i *Yün Yang*¹. När kajsaren senare insjuknade, upphöjde han *Kou-I*-sonen till *huang-t'ai-tsi*, tronföljare, samt hedrade *fêng-chü-tu-wei*'n² *Huo Kuang* med utnämning till *ta-si-ma* och *ta-chiang-chün* ('storgeneral') och förordnade honom till förmyndare för den unge Herren.³

Följande dag dog kajsaren.⁴

Efter sin tronbestigning hedrade kajsar *Chao* [sin moder] *chieh-yü'n* i *Kou-I*-palatset genom att utnämna henne posthumt till *huang-t'ai-hou*.⁵ Han skickade ut soldater, 20.000 man, för att uppföra [en gravkulle åt henne] i *Yün Yang*. För underhåll [anslogs] en ort på 3.000 familjer.

Posthuma hedersbevis gävos åt kajsarens morfader *Chao*, som fick titeln *Shun-Ch'êng-hou*, 'Den fulländat fridsamme fursten'.

En kaiserlig proklamation förordnade, att i *Yu-fu-fêng*⁶-distriktet skulle iordningställas en gravpark åt honom [med underhåll] från en ort på 200 familjer jämte bevakning enligt gängse regler.

Shun-Ch'êng-hårtigen hade en äldre syster [med personnamnet] *Chün-hsü* (162); hon fick 2 millioner pängar, slavinnor och tjänstefolk samt ett stort herresäte för att fylla ut hennes tillgångar. Alla manliga släktingar [av familjen *Chao*] fingo mottaga gåvor, alltefter hur pass närstående eller avlägsna de voro.

med modern till den blivande tronföljaren. Kajsaren framkastade därvid, att motivet till hans handling vore något, som de enfaldiga ministrarna inte begrepo. Under gångna tider hade ju olyckliga omvälvningar i riket haft sin grund i att regentens moder utövat makten under dennes minderårighet. Kvinnor som regenter vore våldsamma, lystna, fördärvbringande, och kunde inte stävjas. Hade de inte hört talas om kajsarinnan *Lü* och hennes grymheter. (I *Kang-chien-i-chih-lu* står dessutom, att kajsaren uppgav sig hava undanröjt gemålen *Chao* för att händelsen från *Lü Hou's* tid ej skulle upprepas.) — *Lü Hou* (se tabellen, sid. 4 o. 5) var *Han*-dynastiens mest råa och bestialiska regent, och kajsar *Wu* kunde knappast välja mera härresande exempel. Hennes grymma handlingar beskrivas av *Pan Ku* i k. 97 A sid. 2 a—2 b och av *Si-ma Ch'ien* i *Shih Chi*, *küan* 9 sid. 1—2. Versionen i *Shih Chi* finnes översatt av *Chavannes* i *Mém. hist. II*, p. 409—410.

¹ Låg söder om *Kan Ch'üan*-palatset; nuv. *Ch'un Hua Hsian* i prov. *Shen Hsi. Co u v r. Géogr. n:r 771.*

² Ett ämbete av graden *ér-ch'ien-shih*; innehavaren hörde till uppvaktningen på kajsarens vagn och assisterade honom. Se *Ts'i-yüan*.

³ Se kap. V.

⁴ Utförligare skildrat i kap. V.

⁵ 'Den stora, höga kajsarinnan'; en titel, som vanligen gavs åt änkekajsarinorna.

⁶ Se *E. L. Oxenham: Historical Atlas of the Chinese Empire. London 1898* samt *Co u v r. Géogr. n:r 689, 690 (691 *Ch'ang An*) 693, 694; i prov. *Shen Hsi*. De tre ämbetsmän, som administrerade de 3 huvudstadsdistrikten kallades *san fu*. *Chavannes: Mém. hist. II* p. 524, (*yu-fu-fêng* var sålunda även en ämbets titel på en *san-fu*.) k. 19 B sid. 32 b och 35 b. Jämför not 3 sid. 21.*

Släkten *Chao* hade ingen medlem i adligt stånd; endast [käjsar *Chao's*] morfader erhöll posthum förläning.

K. 68 sid. 1 a: Under regeringsperioden *chêng-ho*, 2:dra året (= år 91 f. Kr.) var det, som tronföljaren *Wei* [*Chü*]¹ blev störtad genom *Chiang Ch'ung*. Kom därtill att både prins *Tan* av *Yen* och prins *Hsü* av *Kuang Ling* hade alltför mycket försyndat sig.² Käjsar [*Wu*] var vid den tiden gammal, och som hans favoritgemål, fru *Chao* i *Kou-I*-palatset, med *chieh-yü*-rang, hade fått en son, så hyste han i sitt hjärta den önskan att få göra honom till tronarvinge och ämnade uppdraga åt de högsta ministrarna att vara ett stöd för honom. Vid en kritisk granskning av samtliga ministrar var det blott åt *Huo Kuang*, som han vågade anförtro den tunga bördan och ansvaret för [offren åt] *Mar kens* och *Ä ringens* gudar (163).

Käjsaren lät en ennuck, som var kunnig i målning, måla [en tavla, föreställande] *Chou Kung*³ (135), som bar [den spåde] *Ch'êng Wang*⁴ (164), när denne gav audiens åt feodalfurstarna.⁵ [Tavlan] gavs åt [*Huo*] *Kuang*.

Strax efteråt dog käjsar *Wu*. Detta hände år 87 f. Kr.⁶ Prins *Fu Ling*⁷ var då på sitt 8:de år [, född år 94 f. Kr.].

Prinsen hade en äldre syster, prinsessa av *Ö I*,⁸ vilken längre fram kom att låta mycket tala om sig. Hon blev — ävenledes år 87 f. Kr. — utnämnd till *chang-kung-chu*,⁹ 'storprinsessa', en prinsessa, som var syster till käjsaren. Samtidigt fick hon sitt apanage ökat.¹⁰

¹ Med posthumt ärenamn *Li* (44).

² K. 7 sid. 1 a.

³ Broder till *Wu Wang* (237), som grundade *Chou*-dynastien år 1122 f. Kr., och son till *Wên Wang* (238). *Pan Ku* var betygsatt den vise *Chou Kung* (135) med *shang-shang*, det högsta tänkbara, se sid. 4 och k. 20 sid. 21 b.

⁴ Besteg tronen år 1115 f. Kr.; var son till *Wu Wang*.

⁵ Liknande scener finnas inhuggna i sten från *Han*-tiden i byn *Liu*. *Chou Kung* ses hålla skydd över den lille *Ch'êng Wang*. Se *É. Chavannes*: *La sculpture sur pierre en Chine au temps des deux dynasties Han*. Paris 1893, p. XXIII (not), p. 61 (troisième registre), p. 86 med tillhörande plansch XLIII (jämförd med planscherne XXVIII och XXXIX).

⁶ K. 7 sid. 1 a.

⁷ Av prinsens personnamn blev *Fu* tabu. Se *Wang Hsien-ch'ien*-upplagan: kommentaren, k. 7 sid. 1 a.

⁸ Nuv. *Wu Ch'ang Hsien* i prov. *Hu Pei*. *C O U V R. Géogr. n:r 1040* (jämf. n:r 1046 o. 1047).

⁹ Se *Chavannes*: *Mém. hist. II* p. 533 och *Ts'i-yüan*.

¹⁰ K. 7 sid. 1 a.

Tabell

över kajsar *Chao's* släktförhållande till *Huo Kuang*.

Chao fu,¹ kajsar *Chao's* morfader, posthum *Shun-Ch'êng*-härtig.

Dotter:

Fru *Chao* i *Kou-I* palatset, *chieh-yü*, posthum *huang-t'ai-hou*, förmäld med kajsar *Wu* (se tabellen sid. 39).

Son:

Fu Ling (39), blev år 87 f. Kr. *huang t'ai-tsi* och *Hsiao Chao Huang Ti*² (40); (född år 94 f. Kr.). Dog barnlös år 74 f. Kr. Förmäld med en flicka av släkten *Shang-kuan* (41), vilken blev *huang-hou* år 83³ f. Kr.

Hon var dotter till

<p style="text-align: center;"><i>Shang-kuang An</i> (165)</p> <p><i>Shang-kuan An</i> var son till <i>Shang-kuan Chieh</i> (166), en av kajsar <i>Chao's</i> förmyndare (se kap. V). Förolyckades år 80 f. Kr.⁴ (Se kap. VI).</p>	och	<p style="text-align: center;"><i>Huo Kuang nü</i>,</p> <p>en dotter till krigsministern och storgeneralen <i>Huo Kuang</i>, som var huvudförmyndare för kajsar <i>Chao</i>.⁵ <i>Huo Kuang</i> dog år 68 f. Kr. (Se kap. V och XIV).</p>
---	-----	---

Alltså:

Huo Kuang var morfader till kajsarinnan *Chao*, född *Shang-kuan*, m. a. o. fader till kajsar *Chao's* svärmoder.

¹ K. 97 A sid. 8 a, 9 b.

² Jämför tabellerna kap. I.

³ K. 7 sid. 2 a, k. 97 A sid. 9 a—9 b.

⁴ K. 7 sid. 4 a—4 b.

⁵ K. 68 sid. 1 o. följ.

KAPITEL V.

Huo Kuang och förmyndarregeringen under käjsar *Chao*.

Den gamle käjsar *Wu* hade måst släppa tron på sin odödlighet. Därför blev det en tvingande nödvändighet för honom att före sin död ordna riksstyrelsen så, att hans stora livsverk kunde bestå. Mäktigt utbredde sig imperiet »innanför de fyra haven.» Käjsaren hade redan klart för sig, vem han ville ha i spetsen för regeringen under sin efterträdares omyndighetsålder, på det att rikets välfärd och bestånd ej måtte äventyras. Det var *Huo Kuang*.

K. 68 sid. 1 b: På våren under 2:dra året av regeringsperioden *hou-yüan* (=år 87 f. Kr.) hade käjsaren begivit sig till 'De fem kanelträdens palats' (155) och där allvarligt insjuknat. *Huo Kuang* grät och snyftade samt frågade och sade: »Om det, som inte kan undvikas att tala om, inträffar, vem skall bli efterträdaren?» Käjsaren genmälde: »Min herre har då ännu inte fattat innebörden i den tavla, som han nyss förut erhållit? Jag uppsätter som tronarvinge min yngste son, och min herre har nu att sköta samma befattning som på sin tid *Chou Kung*.» — *Huo Kuang* slog sitt huvud mot golvet, undanbad sig och sade: »Eder tjänare kan inte mäta sig med *Chin Jih-ti*»¹ (167). — *Chin Jih-ti* å sin sida sade: »Eder tjänare är en utlänning och kan inte mäta sig med *Huo Kuang*; dessutom skulle det föranleda hunnerna att ringakta kineserna.»²

K. 7 sid. 1 a: [Käjsar *Wu*] utnämnde så på dagen *i-ch'ou*

K. 6 sid. 17 b: 2:dra månaden, år 87 f. Kr. [sin son *Fu Ling*, blivande] käjsar *Chao* till tronarvinge. *Shih-chung*'en³ och *jéng-chü-tu-wei*'n *Huo Kuang* blev *ta-si-ma*, krigsminister, och *ta-chiang-chün*, storgeneral.⁴

¹ *Chavannes* anför uttalet *Mi-ti* bl. a. i *T'oung Pao*, 1906, p. 233.

² Sista delen av satsen står ej i k. 68 sid. 2 b, utan återfinnes å sid. 11 b.

³ Hovadjutant, kammarherre, intendent, se *Ts'i-yüan*.

⁴ Se kap. II, sid. 15.

K. 68 sid. 1 b: *Chin Jih-ti* [, som förut innehade rangen av¹ *shih-chung* och *fu-ma-tu-wei*²] blev *chü-ch'i-chiang-chün*,³ *t'ai-p'u'n Shang-kuan Chieh* (166) blev *tso-chiang-chün*, vänstergeneral; *sou-su-tu-wei*'n⁴ *Sang Hung-yang* (188) blev *yü-shih-ta-fu* [efter den förut omtalade *Shang Ch'iu-ch'êng*, som vanhålgat tämplet med skral och sång].⁵

Samtliga dessa [fyra] ministrar fingo sina utnämningar framför sängen i kajsarens sovgemak, och fingo [ävenledes där] mottaga sin kajsares dödsbäddsdekret att stödja den unge Herren.

Följande dag dog⁶ kajsar *Wu*. Tronföljaren tog i arv den höga titeln [kajsare]; han blev *Hsiao Chao Huang Ti*. Kajsaren var då på sitt 8:de år. Regeringsärendena avgjordes helt och hållet av [*Huo*] *Kuang*.

Det vill emellertid synas, som om *Sang Hung-yang's* utnämning till *yü-shih-ta-fu* ägt rum 12 dagar tidigare, enligt uppgiften i *küan* 19 A, sid. 33 a: »på andra månaden, dagen *i-mao*.» Detta är emellertid (se P. H o a n g s *Concordance des chronologies néoméniques chinoise et européenne . . .*) den 15 mars 87. *Huo Kuang's* utnämning till *ta-si-ma* och storgeneral uppgives (ävenledes i k. 19 A sid. 33 a) ha ägt rum 2:dra månaden (av år 87) på dagen *ting-mao*, alltså den 27 mars 87 f. Kr. I täkten *küan* 68 uppgives det vidare, att kajsar *Wu* dog »följande dag», men i *küan* 6, sid. 17 b skriver *Pan Ku*: »på dagen *ting-mao* dog kajsaren i 'De fem kanelträdens palats',» redan samma dag sålunda, som *Huo Kuang's* utnämning ägt rum. Omedelbart före detta skriver *Pan Ku* på tal om tronföljaren: »på dagen *i-ch'ou* (2:dra mån. år 87 f. Kr.) upphöjdes kajsarsonen *Fu Ling* och blev *huang-t'ai-tsi*.» Dagen *i-ch'ou* infaller den 25 mars år 87.

Av dessa fakta kunna följande slutsatser dragas: *Sang Hung-yang* var den av de fyra herrarna vid kajsarens dödsbädd, som först blivit utnämnd (15 mars). Han var kanslichef och fick sålunda framför kajsarens bädd sätta upp hans sista vilja, därav uttrycket »*i-chao*», muntlig proklamation, dödsbäddsdekret. I likhet med de tre övriga skulle han »stödja den unge Herren.» Prins *Fu Ling* blev tronföljare den 25 mars och den 27 mars ägde scenen vid kajsar *Wu's* dödsbädd rum, då *Huo Kuang* utnämndes till chef för förmyndarstyrelsen, varvid *Pan Ku* i *küan* 7 sid. 1 a uppger, att kavallerigeneralen *Chin Jih-ti* och vänstergeneralen *Shang-kuan Chieh* skulle vara hans biträdande medhjälpare i att styra riket. *Huo Kuang* var den,

¹ K. 19 A sid. 33 a.

² Kommandant och chef för reservhästarna. *Chavannes. Mém. hist. II p. 526.*

³ Kavallerigeneral.

⁴ Intendent för de militära förråden. *Chavannes: Mém. hist. II p. 519, samt Ts'ï-yüan.*

⁵ K. 6 sid. 17 b; k. 17 sid. 16 a (jämför avh. sid. 31); k. 19 A sid. 32 a.

⁶ Enligt k. 6 sid. 17 b skedde det på dagen *ting-mao*, 2:dra mån. = 27/3 87 f. Kr.

som i sin hand skulle samla riksregeringens trådar, sköta utsändandet av de kajsärliga dekreten och vid kajsärens sida utöva högsta tillsyn. — Den motsägelse, som synes ligga i *Pan Ku's* framställning av kajsar *Wu's* död — förutsatt att ej ren felskrivning föreligger —, när han i *küan* 6 nämner, att den inträffade den 27 mars och i *küan* 68 uppger »*ming-jih*», »följande dag», efter den 27 mars, alltså den 28 mars, kan ha sin förklaring i att *Huo Kuang's* utnämning ägt rum på natten till den 27, innan solen ännu gått upp, samt att kajsärens död sedan inträffat under dagens lopp.

Huo Kuang blev allt nog i enlighet med kajsar *Wu's* uttalanden och dispositioner den verkliga ledaren av Kinas öden under mer än 20 år. I jämförelse med honom förbleknade medhjälparna fullständigt.

Såväl *Huo Kuang's* levnadsöden som hans ovannämnda medhjälparens i förmyndarstyrelsen äro ganska tidstypiska.

K. 68 sid. 1 a: *Huo Kuang* (4) med ärenamnet *Tsü Méng* (169) var en yngre broder¹ till *p'iao-ch'i*²-generalen [*Huo*] *Ch'ü-ping*³ (114). Fadern bar personnamnet *Chung-ju* (112) och var en man från *P'ing Yang* i *Ho Tung*. I egenskap av distriktstjänsteman kom han att göra tjänst hos härtigen av *P'ing Yang's*⁴ familj. Med en av tjänsteflickorna därstädes, *Wei Shao-ér*, inledde han en hemlig kärleksförbindelse, och så föddes *Ch'ü-ping*. När *Huo Chung-ju's* tjänsteförordnande gått till ända, återvände han till sin familj, tog sig hustru och fick sonen *Kuang*. På grund härav avklippes förbindelserna, och man hörde under lång tid å ömse håll ingenting från varandra.

*Wei Shao-ér*⁵ hade en yngre syster [med ärenamnet]⁶ *Tsü-fu*. Denna kom i gunst hos kajsar *Wu* och upphöjdes till kajsarinna. [*Huo*] *Ch'ü-ping* blev i egenskap av son till kajsarinnans äldre syster hedrad och favoriserad. När han blev fullvuxen, fick han givetvis reda på att hans fader var *Huo Chung-ju*, men han hade ännu icke haft tillfälle att söka rätt på honom eller fråga efter honom.

Vid det laget då [*Huo Ch'ü-ping*] blivit rytteri⁷-general och slog hunnerna, hade han sin väg genom *Ho Tung*. Prefekten i *Ho Tung* gick honom till mötes i distriktets gränstrakter för att rustad med armborst och pilar tjänstgöra som förridare. Så fort [*Huo Ch'ü-ping*]

¹ Se tabellerna sid. 25 och sid. 205.

² Se not 5 sid. 26; en ämbets titel; *kuan-hao*. K. 18 sid. 6 a.

³ K. 55 sid. 3 b.

⁴ K. 16 sid. 1 b samt sid. 24.

⁵ Se tabellen sid. 25.

⁶ Se k. 97 A sid. 6 a, där *Tsü-fu* uppges vara ärenamnet.

⁷ *P'iao-ch'i-chiang-chün*. *P'iao* förekommer här i 3 varianter. *P'iao-ch'i*, 'gul ridhäst med vit man och svans' (se not 5 sid. 26); översattes av Couvreur med 'chef d'armée'. Ett *p'iao*⁴ med *mu*, 'träd', som radikal, betyder enl. *K'ang-hsi* endast 'gul häst'.

anlänt till poststationen i *P'ing Yang*, sände han iväg en tjänsteman för att inbjuda *Huo Chung-ju*. *Huo Chung-ju* ilade tillstådes och inställde sig under vördnadsfull bugning. Generalen kom honom till mötes även artigt hälsande. Därpå knäböjde han och sade: »*Ch'ü-ping* har icke tidigare själv haft reda på att han är den store mannens kött och blod.»¹ — [*Huo*] *Chung-ju* kom närmare på alla fyra, under det han slog huvudet mot golvet sägande: »Eder gamle tjänare har fått ge livet åt herr generalen; detta är tack vare Himlen.» —

[*Huo*] *Ch'ü-ping* inköpte rikligen för *Chung-ju*'s del såväl åkrar och hus som tjänstehjon samt begav sig därifrån. När han återvände, passerade han för andra gången där förbi. Och då tog han [halvbrodern] *Huo Kuang* med sig västerut till *Ch'ang An*. Vid den tiden var denne något mer än 10 år.

Huo Kuang anförtroddes att sköta en syssla som *lang*, page vid hovet. Så småningom steg han i graderna och blev *chu-ts'ao*² och *shih-chung*. Efter [*Huo*] *Ch'ü-ping*'s död blev [*Huo*] *Kuang fêng-chü*³-*tu-wei* och *kuang-lu-ta-fu*. Ute var han uppvaktande på den kaiserliga vagnen, i palatset var han i kajsarens närhet. Såväl vid utgåendet som ingåendet betjänade han sig av den förbjudna, lilla palatsporten under mer än 20 år. Han var artig och förbindlig, respektfull och uppmärksam och förgick sig aldrig. Han blev [också] i högsta grad gynnad och betrodd.

Ibid. sid. 1 b: Under regeringsperioden *hou-yüan*⁴ hade *shih-chung*'en och *p'u-shē'n Mu*⁵ *Ho-lo* (170) samt hans yngre broder, härtigen av *Chung Ho*, *Mu T'ung* planerat uppror. Vid den tiden hade *Huo Kuang* tillsammans med *Chin Jih-ti*, *Shang-kuan Chieh* m. fl. fått dem dömda till döden. All den stund dessa meriter ej hunnit inregistreras under kajsar *Wu*'s sjukdom, fingo de sig tilldelade sina förlänningar i ett sigillförsatt dokument, vari det stod: »Vid kajsarens död utfärdades en skrivelse angående reglerandet av [vissa] angelägenheter. Enligt döds-

¹ *I-t'i*, ett uttryck från *Li Ki*: *Tséng-tsü* sade: »Vad kroppen (hela vår varelse) beträffar, så är den ett arv (*i-t'i*: avlägg) från far och mor;» se *Ts'ü-yüan*. Här alltså lika med 'avkomling', 'son'. Se S. F. COUVREUR: *Li Ki*. Ho Kien Fou 1913, II p. 300.

² En syssla vid hovet, en befattning av något lägre grad än minister.

³ Vissa editioner ha *ch'ang*, men detta är fel för *chü*, som återfinnes i andra täxtversioner. Jämför *Wang Hsien-ch'ien*-uppl. sid. 29 b. Se sid. VI och VII.

⁴ Varade åren 88—87 f. Kr. Här menas *yüan-nien*, första året, alltså år 88 f. Kr.; se även k. 6 sid. 17 b.

⁵ Ang. uttalet, se *Yen Shih-ku* samt sid. 30—31, not 8. *Mang* [*Mu*] skrives även *Ma*, se k. 6 sid. 17 b; (fornkinesiskans *muo* = pekinesiskans *mu*).

bäddsdecretet gavs förläning åt *Chin Jih-ti*, och han blev härtig av *Tu*,¹ *Shang-kuan Chieh* blev härtig av *An Yang*²; *Huo Kuang* blev härtig av *Po Lu*.³ Samtliga ha erhållit förläningarna på grundval av sina tidigare meriter att ha gripit upprorsmakare.»

Just då var *wei-wei Wang Mang's*⁴ son [*Wang*] *Hu* (171) *shih-chung* [i palatset]. Han gick omkring och ordade vitt och brett sägande: »När kajsaren låg för döden,⁵ var jag ständigt i hans närhet. Hur skulle väl han ha kunnat utfärda något edikt [mig ovetande] rörande de tre herrarnas förläning? Det är dessa tre herrar, som ha hjälpts åt att upphöja varandra helt simpelt.»

Huo Kuang fick höra talas om detta och förebrådde skarpt *Wang Mang*. Denne tog då sin son av daga medelst gift.

Huo Kuang var en stillsam och grundlig man. Stor var han till växten, 7 fot och 3 tum.⁶ Han hade vit ansiktsfärg, brett isärställda ögonbryn och ögon och vackra mustascher och hakskägg. Varje gång han lämnade palatset eller återvände och steg av [vagnen] vid *Tien-mén* (Stora palatsporten), iakttog han alltid noga samma fläck för sitt stannande, respektive startande. Palatstjänarna och [vakttjänstgörande] bågskyttarna gåvo i smyg akt på honom, men han avvek inte en fot eller en tum. Så noggrann (pedantisk) var han till sin karaktär.

Redan i början, då han såsom [medlem av] förmyndarstyrelsen enväldigt skötte regeringen, observerade och talade man om hans fina sätt i hela riket.

Vid ett tillfälle blev det oro [för en kupp] i palatset, och en natt varskodde alla ministrarna varandra. [*Huo*] *Kuang* kallade till sig överuppsyningsmannen för det kaiserliga sigillet [och ville sätta sig själv i besittning av sigillet⁷]. Men sigillvaktaren var ej villig att överlämna

¹ Nuv. *Ch'êng Wu Hsien* i prov. *Shan Tung*. C O U V R. Géogr. n:r 553; k. 17 sid. 18 a.

² K. 18 sid. 7 b; låg i nuv. *Chêng Yang Hsien* i prov. *Ho Nan*. C O U V R. Géogr. n:r 656 (jämför n:r 748 o. 749).

³ K. 18 sid. 7 b; låg i nuv. *Li Hsien* i prov. *Chih Li*. C O U V R. Géogr. n:r 38.

⁴ K. 19 sid. 33 b; ej att förväxla med usurpatorn 90 år senare (k. 99). *Yen Shih-ku* uppgiver, att den *Wang Mang*, som här åsyftas, var högergeneral. Se sid. 68.

⁵ Palatsupplagan har här tecknet *pêng* (död); *Wang Hsien-ch'ien*-upplagan tecknet *p'ing* (sjukdom).

⁶ Kinesiska. 10 tum utgöra nu en fot; 5 fot utgöra en *pu*; 2 *pu* eller 10 fot utgöra en *chang*; 180 *chang* utgöra en *li* = c:a 600 meter. Mätten från *Han-tiden* låta sig ej med säkerhet bestämmas enligt metersystemet.

⁷ De 4 orden, motsvarande satsen inom klammer [och ville...], vilka stå i *Si-ma Kuang's* (196) *Tsi-chih-t'ung-chien*, måste suppleras. Se *Wang Hsien-ch'ien*-upplagan.

sigillet åt [*Huo*] *Kuang*. Denne ville [då] rycka till sig det. Sigillvaktaren drog sin värja och sade: »Eder tjänares huvud kan Ni få taga, men kaiserliga sigillet kan Ni icke få.» — [*Huo*] *Kuang* ansåg honom ha handlat mycket rätt. [Redan] följande dag utkom det ett dekret, som påbjöd, att denne hovämbetsmans rang skulle ökas med två grader. [Efter den betan] fanns det inte en bland den stora skaran [av ämbetsmän], som inte respekterade [*Huo*] *Kuang*.

Storgeneralens närmaste man, när det gällde viktiga rådslag¹ var

K. 68 sid. 10 b: *Chin Jih-ti* (167) med ärenamnet *Wéng Shu* (172). Han härstammade från hunnerna och var äldste son till *Hou Ch'u²*-konungen (173) — — — — —. *Chin Jih-ti* blev, på grund av att fadern vägrat underkasta sig *Han*-huset överhöghet och för den skull blivit dödad, tillsammans med sin moder, den kungliga gemålen³ (174), och sin yngre broder *Lun* (175) tagen i beslag [tillika med all sin egendom]. Han översändes till haremsbetjäningen (*huang-mên*) och blev hästskötare. Vid den tiden var han 14 år.

Så förlöt en längre tid. Käjsar *Wu* förströdde sig [vid ett tillfälle] med att mönstra sina hästar. Haremsdamerna fyllde alldeles platserna vid hans sidor, när [*Chin*] *Jih-ti* jämte flera 10-tal män ledde hästarna förbi [deras platser] nedanför stora palatshallen, och det var då inte en, som inte kastade förstulna blickar på flickorna; det var bara [*Chin*] *Jih-ti*, som inte dristade göra det. Som [*Chin*] *Jih-ti* var stor till växten — 8 fot och 2 tum — och hans utseende mycket ståtligt och när därtill kom, att hästarna voro frodiga och välskötta, blev käjsaren intresserad och utfrågade honom. Han omtalade då allt rörande sin härkomst och sina levnadsomständigheter. Käjsaren fann detta märkligt. Redan samma dag begåvade han honom med hälgdagskläder och mössa och utnämnde honom till hästuppsyningsman. Sedan följde befordran undan för undan till *shih-chung*, *fu-ma-tu-wei* och *kuang-lu-ta-fu*. Sedan [*Chin*] *Jih-ti* kommit att alltid vara i käjsarens närhet, lät han aldrig någon förseelse komma sig till last. Käjsaren hyste det största förtroende för honom och gav honom sin ynnest. Skänker överlämnades till honom på sammanlagt tusentals guldstycken. När käjsaren for ut, stod [*Chin Jih-ti*] på vagnen; när käjsaren befann sig inne i palatset, hörde [*Chin Jih-ti*] till hans uppvaktning och närmaste

¹ »*Wei Kuang fu*.» K. 68 sid. 11 b.

² Ang. uttalet, se *Yen Shih-ku*.

³ *O-shih*, se de Groot: I. Die Hunnen der vorchr. Zeit. S. 49, 50 o. 131.

omgivning. När kajsarens höga släktingar med mycken ovilja [och avund] yttrade: »Hans Maj:t har otillbörligen fått tag i en barbarpojke, och i strid mot all god ordning hedrar och värderar han honom,» så gav kajsaren honom, när han fick höra detta, sitt förtroende i än högre grad.

Hans moder blev ävenledes hedrad av kajsar *Wu* för att så strängt och metodiskt ha uppfostrat sina söner. Efter döden målades hennes bild i *Kan Ch'üan Kung*¹ — 'De ljuvliga källornas palats'. Sonen *Chin Jih-ti* kunde aldrig gå förbi den utan att ödmjukt buga sig och ymnigt gråta.²

Chin Jih-ti hade två söner, som kajsaren högt älskade; de voro hans *nêng-ér*, kelgrisar. När de vuxit upp, voro de ej korrekta i sitt uppträdande. En dag hade den äldste tagit sig vissa friheter mot haremsflickorna, och den stränge fader *Chin Jih-ti* blev häröver så uppbragt, att han dödade sin egen son. Kajsaren blev ursinnig över detta dåd, men när *Chin Jih-ti* omtalade motivet för sin handling, lugnade kajsaren sig och visade på nytt sin bevågenhet.

Ibid. sid. 11 a: På sin tid hade *Mu Ho-lo* och *Chiang Ch'ung* varit goda vänner. När så [*Chiang*] *Ch'ung* störtat tronföljaren *Wei*, hade *Mu Ho-lo's* yngre broder *T'ung*³, med utnyttjande av konjunkturerna vid tiden för tronarvingens undergång, kraftigt bekämpat [tronföljarens anhängare] och fått en förläning. När sedermera kajsaren fick klarhet över den oförrätt, som begåtts mot tronarvingen, utplånade han i grund såväl [*Chiang*] *Ch'ung* som hela hans släkt och anhängare. *Mu Ho-lo* och hans bröder grepos av fruktan för att olyckan skulle drabba även dem, varpå de gjorde upp planer till en kupp [mot kajsaren]. När [*Chin*] *Jih-ti* såg, att de hade något ovanligt i sinnet, greps han av misstankar mot dem. I hemlighet bevakade han deras minsta förhållanden och följde dem ut och in i palatset. [*Mu*] *Ho-lo* å sin sida märkte [*Chin*] *Jih-ti's* tankar, därför dröjde det också länge, innan planen kunde sättas i verkställighet.

Just då tog kajsaren på en resa in i *Lin Kuang*-palatset.⁴ [*Chin*]

¹ K. 68 sid. 11 a. De Groot har i I Die Hunnen der vorchristlichen Zeit, S. 132—133, översatt detta parti, varför det här blott i korthet refereras. De Groots uppgift (S. 133) om giftermålet med *Huo Kuang's* dotter är oriktig.

² Denna scen finnes luggen i sten i byn *Liu*. Se Éd. Chavannes: La sculpture sur pierre en Chine, p. 61 (plansche XXVIII, premier registre »représente peut-être *Chin Jih-ti* se prosternant devant l'image de sa mère.» (Jämför plansch V, deuxième registre). Se även not 5, sid. 44 jämte not 1 sid. 46.

³ K. 66 sid. 3 a. Han hade blivit härtig av *Ho Tung*, se sid. 30 och 31.

⁴ En kommentator påstår, att detta är blott en annan benämning för *Kan Ch'üan*-palatset. *Yen Shih-ku* säger emellertid, att detta var ett särskilt palats, uppfört av *Hu Hai* av *Ch'in* (= *Êr-Shih Huang Ti*); *Kan Ch'üan*-palatset låg strax intill.

Jih-ti var en smula illamående och låg i [adjutantens] vaktrum.¹ [*Mu Ho-lo* jämte brodern *T'ung* och deras yngste broder *An-ch'êng* (177) gävo sig nattetid ut med ett förfalskat kajsersligt dekret, och tillsammans dödade de vakthavande officeren och uppbadade trupper. I dagryningen, innan kajsaren ännu var uppstigen, trängde [*Mu Ho-lo* utifrån in i palatset utan någon anledning. — [*Chin Jih-ti* stod just i begrepp att bege sig till avträdet, enär han kände sig illamående. Genast gick han in och satte sig utanför dörren till kajsarens sovgemak. Några ögonblick därefter kom [*Mu Ho-lo* [smygande] med en dolk i beredskap i armen på sin dräkt och följde salens östra sida fram mot [kajsarens dörr]. När han fick se [*Chin Jih-ti*, skiftade han färg och sprang mot sovgemaket och ville ditin. På vägen stötte han till en praktharpa och föll omkull. [*Chin Jih-ti* [skyndade fram,] slog armarna om [*Mu Ho-lo* och ropade: »*Mu Ho-lo* gör uppror.» — Kajsaren förskräckt upp; [alla i] hans uppvaktning [rusade till], drogo dolkarna och ville hugga in på [*Mu Ho-lo*]. Fruktande, att de på samma gång skulle träffa [*Chin Jih-ti*, hejdade kajsaren [sina män] och förbjöd dem att sticka. [*Chin Jih-ti* tog och rullade ihop [*Mu Ho-lo* som ett hjul² och kastade ned honom på palatsgården. Och [där] lyckades man fångsla och binda honom. — En uttömmande undersökning verkställdes, och alla de skyldiga blevo strängt bestraffade.

Allt ifrån den dagen framträda alldeles speciellt bevisen för hans lojalitet och tillgivenhet.

Ifrån första stund [*Chin Jih-ti* kom att tillhöra kajsarens uppvaktning, dristade han sig ej under flera decennier att se kajsaren i ögonen. [Kajsaren] gav honom en utrangerad haremsflicka, men han vågade ej röra henne. När kajsaren önskade, att en *Chin's* dotter skulle införas med det kajsersliga haremets, var inte [*Chin Jih-ti*] villig härtill. Alldenstund hans stadighet och återhållsamhet voro sådana, kom kajsaren att än mer beundra honom. När kajsaren blev sjuk, uppdrog han åt *Huo Kuang* att stödja den unge Herren [,prins *Fu Ling*]. [*Huo Kuang* undanbad sig till förmån för [*Chin Jih-ti*. [*Chin Jih-ti* sade: »Eder tjänare är en utlänning, och det skulle dessutom föranleda hunnerna att ringakta kineserna.» [I förmyndarstyrelsen] blev han därpå

¹ Jfr *K'ang-hsi-tsi-tien: lu*, radikal 53.

² Enligt en kommentator (*Chin Shao*) grep han honom om halsen och kastade ut honom. *Yen Shih-ku* anser denna tolkning vara riktigare. Händelsen ägde rum år 88 f. Kr.; se k. 6 sid. 17 b.

[*Huo*] *Kuang's* närmaste man. [*Huo*] *Kuang* gav sin dotter till hustru åt [*Chin*] *Jih-ti's* arvtagande son *Shang* (178).

Käjsar *Wu* hade i sitt dödsbäddsdecret givit [*Chin*] *Jih-ti* en förläning och utnämnt honom till härtig av *Tu*¹ på grund av meriten att ha befordrat *Mu Ho-lo* till straff. På grund av käjsar [*Chao's*] minderårighet hade [*Chin*] *Jih-ti* icke mottagit förläningen. När förmyndarstyrelsen varat något mer än ett år, insjuknade han och var illa däran. Storgeneralen [*Huo*] *Kuang* överlämnade då adelsinsignerna åt [*Chin*] *Jih-ti*. Liggande på sjukbädden mottog han sigillet med vidhängande band.

En dag förgick, och så dog² han. Man gav honom begravning [på statens bekostnad] och iordningställde en gravplats. Han eskorterades av lätta stridsvagnar och en hedersvakt i pickelhuvor och bröstnarnesk. En arméavdelning stod uppställd (*ch'en*) [i parad och bildade häck] ända fram till *Mao Ling*.³ Han erhöll den posthuma hedersbenämning *Ching-hou* (179), 'Den respektfulle härtigen'.

[*Chin*] *Jih-ti* hade två söner, *Shang* (178) och *Chien* (180). Båda innehade *shih-chung*-ämbetsvärdigheten och voro ungefär jämgamla med käjsar *Chao*. Tillsammans med honom lågo de och stego upp. *Shang* blev utnämnd till *fêng-chü-tu-wei*⁴ och *Chien* blev *fu-ma-tu-wei*.⁵ När så *Shang* tagit i arv härtigvärdigheten efter sin fader och bar på sig de båda sigillbanden, frågade käjsaren [stor]generalen *Huo* [*Kuang*] och sade: »Skulle inte det kunna gå för sig att låta båda två herrarna *Chin* få bära dubbla sigillband?» — *Huo Kuang* svarade och sade: »Det är ju blott genom arv från fadern, som *Shang* är härtig.» — Käjsaren skrattade och sade: »Beror inte utnämningen av härtigar på mig och generalen männe?» — [*Huo*] *Kuang* genmälde: »Enligt föregående käjsarnas normer skall det finnas meriter för att få härtigförläning.» — Vid den tiden voro de alla [tre] mellan 8—9 år.⁶

¹ K. 17 sid. 18 a. Förut var *Shang Ch'iu-ch'êng* härtig av *Tu*; se sid. 31 o. k. 17 sid. 16 a.

² År 86 f. Kr., 9:onde mån. dagen *ping-tsi*. K. 7 sid. 2 a.

³ Nuv. *Hing P'ing Hsien* i prov. *Shen Hsi*. (även benämnt *Yu-fu-fêng*); C o u v r. Géogr. 694.

⁴ Huvudtärten saknar *tu-wei*, men detta är utfallet, såsom framgår av citat i *I-wên-lei-chü* och *T'ai-p'ing-yü-lan*.

⁵ Kommendant (chef) för reservkrigshästarna.

⁶ När käjsar *Hsüan* bestigit tronen, blev *Shang* utnämnd till *t'ai-p'u*. Innan han dog, uppnådde han rangen av *kuang-lu-hsün*. Alldenstund han dog barnlös, indrogs hans förläning till staten. Brodern *Chien's* sonson med personnamnet *Tang* (181) blev sedan härtig av *Tu*; dödades av *Wang Mang*; *Chin Jih-ti's* broder *Lun's* (175) son, *An-shang* (182), blev härtig av *Tu Ch'êng*; se sid. 212 och k. 68 sid. 12 a

Den tredje i ordningen, som närvarit vid käjsar *Wu's* dödsbädd och där fått sitt uppdrag att vara ett stöd för den unge käjsaren, var

K. 97 A sid. 9 a: *Shang-kuan Chieh* (166). Han var en man från *Shang Kuei*¹ i *Lung Hsi*.² I sin ungdom var han *yü-lin*³ och *ch'i-mên-lang*.⁴ Vid en resa upp till *Kan Ch'üan*-palatset följde han med käjsar *Wu*. Därunder blev det stark blåst, så att vagnen icke kunde fortsätta sin väg. Man tog av baldakinen och lämnade den till [*Shang-kuan*] *Chieh*. *Chieh* bar baldakinen, och fastän det blåste, höll han sig hela tiden tätt inpå vagnen. När det regnade, höll han baldakinen över vagnen. Käjsaren förvånade sig över hans skicklighet och styrka och befordrade honom till *wei-yang-chiu-ling*.⁵

Käjsaren hade en gång varit sjuk och önskade under rekonvalescensen se på sina hästar. Dessa voro mycket magra. Högst förargad [häröver] skrek käjsaren: »Fogden har kanske inbillat sig, att Jag aldrig i livet mera skulle beskåda mina hästar,» och ville kasta honom i fängelse. [*Shang-kuan*] *Chieh* böjde sitt huvud ödmjukt till marken och sade: »Eder tjänare har hört, att den Heliga Kroppen icke varit vid hälsa. Dagar och nätter har jag varit fylld av sorg och fruktan, så att mina tankar verkligen icke varit hos hästarna.» — Innan han ännu talat till slut, banade sig strida tårar ned [för kinderna] i flera strömmar.

Käjsaren höll honom för en trogen man, och från den stunden hörde han till käjsarens närmaste omgivning. Han utnämndes till *shih-chung*, och så småningom befordrades han till *t'ai-p'u*. När så käjsar *Wu* hastigt insjuknade, utnämnde han *Huo Kuang* till storgeneral, och [vid samma tillfälle] gjorde han *t'ai-p'u'n* [*Shang-kuan*] *Chieh* till vänster-general; båda mottogo käjsarens dödsbäddsdekret att vara ett stöd för den unge Herren. På grund av sin tidigare merit att ha [hjälp till att] arrestera och halshugga upprorsmakaren *Mu T'ung* erhöll *Chieh* en förläning och blev härtig av *An Yang*.⁶

På sin tid hade [*Shang-kuan*] *Chieh's* son *An* äktat *Huo Kuang's*

¹ Nuv. *Ch'in Chou* i prov. *Kan Su*. C O U V R. Géogr. nr 841.

² *Lung Hsi Chün* är nu uppdelat i flera territorier: *Lan Chou Fu*, C O U V R. Géogr. nr 781; *Ti Tao Chou*, C O U V R. Géogr. nr 784 — alla belägna i prov. *Kan Su*.

³ Gardist. Se *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 516.

⁴ Drabant, vaktare vid palatsporten; — *Ibid.*

⁵ *Wei Yang* var namnet på det kaiserliga palatset i *Ch'ang An*. Titeln betyder: 'fogde för det kaiserliga stallet i huvudstaden'.

⁶ Nuv. *Chêng Yang Hsien* i prov. *Ho Nan*. C O U V R. Géogr. nr 654. K. 18 sid. 7 b.

[älsta]¹ dotter. Genom giftermålet hade [familjerna] blivit nära lierade. Varje gång när [Huo] Kuang på vilodagarna² lämnade palatset, så inträdde [Shang-kuan] Chieh ständigt i hans ställe och fick på egen hand sköta ärendena.

Tiden närmast efter kajsar Chao's tronbestigning — han var då 8 år — bodde kajsarens äldre syster, prinsessan Kai av Ô I³ (183), i den förbjudna delen av palatset, vårdade och fostrade kajsaren. Prinsessan Kai (183) inledde hemliga förbindelser med en gästvän till sin son⁴ [Wên-hsin], nämligen Ting Wai-jên (184) från Ho Chien. När kajsaren och storgeneralen fingo höra talas härom, ville de icke avbryta prinsessans förlustelse, utan utnämnde Ting Wai-jên till prinsessans kammarherre. Prinsessan införde i haretmet en flicka, tillhörande familjen Chou-Yang⁵ (185), i akt och mening att förmäla henne med kajsaren. Vid den tidpunkten hade Shang-kuan An [även] en dotter, alltså en wai-sun, dotterdotter, till Huo Kuang. Shang-kuan An ville, begagnande sig av Huo Kuang's ställning, införa henne i haretmet, men Huo Kuang ville inte lyssna på detta, emedan han ansåg flickan ännu vara för späd.

Som [Shang-kuan] An var god vän med Ting Wai-jên, talade han med honom och sade: »Jag har hört, att prinsessan [Kai] inför de unga flickorna i haremsavdelningen. Min dotter ser fin och prydlig ut. Därför skulle hon förvisso kunna genom förmedling av prinsessan, när tiden är inne, införas i harem och bli kajsarinna. Emedan både min far och jag äro vid hovet, kunna vi göra vårt inflytande gällande i pepparrummen⁶ [hos kajsarinna]. Nu beror [våra planers lyckliga] fullbordande på min Herre. I Han-husets historia har det varit regel,

¹ K. 68 sid. 2 a. Jämför k. 68 sid. 8 a, där äldsta dottern uppgives vara gift med Têng Kuang-han. Se kommentaren k. 68 sid. 2 a. Se vidare tabellen, sid. 205.

² Vilo- och reningsdagarna inföllo under Han-tiden var 5:te dag.

³ K. 7 sid. 1 a jämte Ying Shao's kommentar.

⁴ Prinsessan Kai (eller av Kai?) av Ô I (ang. uttalet, se k. 7 sid. 1 a) torde ha varit gift med en Wang Yen (se Chavannes: Mém. hist. III. p. 156), härtig av Kai, som blivit degraderad år 112 f. Kr., och hon hade en son Wên-hsin (220), omnämnd i k. 7 sid. 4 a. Någon annan härtig av Kai finnes ej upptagen av Pan Ku än den jämte arvtagare i k. 18 sid. 5 a: Wang Hsin (491), äldre broder till Wang, huang-hou, moder till kajsar Wu. Jfr. sid. 5.

⁵ Denna familj hade en gång (åren 187—181 f. Kr.) innehaft härtigvärdigheten av Chou Yang. Chao Chien, en onkel på modernet till prinsen av Huai Nan, hade erhållit förlåningen. Se kommentaren samt k. 18 sid. 4 b och k. 90 sid. 2 b.

⁶ Så kallades kajsarinna's gemak i Wei Yang-palatset, emedan rummets väggar voro beklädda med trä av pepparbusken, dels för att bibehålla rumsvärmen, dels för doftens (pepparluktens) skull. (Enligt Ts'i-yüan och Yen Shih-ku).

att personer med *lieh-hou's* rang äktat prinsessorna. Det finns visst ingen risk för min Herre att inte få härtigförläning.»

[*Ting*] *Wai-jên* blev förtjust, talade med prinsessan [*Kai*], och hon gillade förslaget. — Det kom en kaiserlig order, som bjöd [*Shang-kuan*] *An's* dotter inträda i palatset och som utnämnde henne till *chieh-yü*. [*Shang-kuan*] *An* utnämndes till *ch'i-tu-wei*, kommandant (chef) för en rytterietavdelning.

Efter något mer än en månads förlopp upphöjdes [*Shang-kuan An's* dotter] till *huang-hou*, kajsarinna.¹ Till åldern var hon nått och jämt 6 år.

För att på värdigt och sedvanligt sätt fira den remarkabla händelsen,

K. 7 sid. 2 a: utfärdades amnesti för hela riket. Anklagelser och processer från 2:dra året av kajsar *Wu's* regeringsperiod *hou-yüan*² (= år 87 f. Kr.) och dessförinnan blevo samtliga inställda och avskrivna.³ På sommaren [av år 83 f. Kr.], 6:te månaden, avlade kajsarinna ett besök i [kajsar] *Kao's* tämpel. Prinsessan [*Kai*] erhöll presenter. Rikskanslärn, generalerna, *lieh-hou*, d. v. s. adelsmän i huvudstaden, ämbetsmän av kategorien *chung-ér-ch'ien-shih*⁴ och därifrån nedåt räknat, ända till palatsämbetsmän och tjänstemän samt medlemmar av det kaiserliga huset, erhöillo pengar och sidentyger — envar sin beskärda del efter rang.

K. 97 A sid. 9 b: [*Shang-kuan*] *An* erhöill, i egenskap av fader till kajsarinna, en förläning och blev härtig av *Sang Lo*⁵ samt fick som apanage en plats på 1500 familjer; [vidare] befordrades han till *chü-ch'i-chiang-chün*,⁶ kavallerigeneral.

Han uppträdde för var dag alltmera skrytsamt och otyglat. När han fått presenter från kajsaren, gick han ut i staden, träffade samman med gäster och vänner, varvid han orerade och sade: »Med min måg har jag fäst om och haft ofantligt roligt.» — När han visade

¹ Detta ägde rum år 83 f. Kr. på våren, 3:dje mån, dagen *chia-yin*. K. 7 sid. 2 a. Se släkttabellen sid. 45.

² Se *Chou Shao-ch'ang's* och *Mêng K'ang's* kommentarer.

³ Torde avse *wu-ku*, trolleriprocesserna, omnämnda i kap. III.

⁴ Med lön av 9.000 pengar och 72 *hu* ris i månaden. Se *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 526—529. Jfr sid. 16 not 6.

⁵ Ang. uttalet *Lo*, se *Yen shih-ku's* kommentar k. 7 sid. 2 b. Ett pompöst edikt utsändes med anledning av härtigförläningen; se även k. 18 sid. 7 b.

⁶ I. k. 68 sid. 2 a står, att han blev *p'iao-ch'i-chiang-chün*; så även i k. 7 sid. 2 b, 3 b.

sig i sina [fina] kläder och prydnader, [som han fått i present av kajsaren,] kom han andra människor att vid hemkomsten vilja bränna sina egna. Var *An* drucken, klädde han av sig naken, begav sig in i de bakre gemaken och bar sig otillbörligt åt med sina styvmödrar, faderns alla *liang-jên*, konkubiner, och *shih-yü*, haremsflickor. Då hans son blev sjuk och dog, lyfte han ögonen mot höjden och förbannade Himlen.

Flerfaldiga gånger ansatte han storgeneralen [*Huo*] *Kuang* och bad om härtigvärdighet för *Ting Wai-jên*. Även [*Shang-kuan*] *Chieh* ville otillbörligen ge ämbete åt [*Ting*] *Wai-jên*. *Huo Kuang* höll den rätta vägen utan att lyssna till dem.¹

K. 68 sid. 2 a: [*Huo*] *Kuang* lovade dem intet [av vad de begärde]. Vidare utbådo de för *Ting Wai-jên's* räkning ett *kuang-lu-ta-ju*-ämbete, ty de önskade, att han skulle kunna få kallelse till audiens [hos kajsaren], men inte heller det bifölls.

Prinsessan [*Kai*] blev häröver ytterligt uppretad på [*Huo*] *Kuang*. Både [*Shang-kuan*] *Chieh* och *An*, som vid flera tillfällen bett om ämbetsmannarang åt *Ting Wai-jên*, kände sig också skamsna över att icke ha kunnat utverka det.

Redan från den framlidne kajsarens tid hade [*Shang-kuan*] *Chieh* haft rang av *chiu-ch'ing* (en av de 9 ministrarna), och hans ställning var förnämare än [*Huo*] *Kuang's*.

När [nu de två *Shang-kuan*,] far och son, båda blevo generaler, utövade de stort inflytande i kajsarliga palatsets pepparum [hos kajsarinnan]. Kajsarinnan var [nämligen] *An's* köttsliga dotter; [*Huo*] *Kuang* var blott hennes morfader, och dock var det tvärtom han, som egenmäktigt skötte regeringsbestyren. På grund härav ville de bestrida [*Huo*] *Kuang* makten.

I enlighet med traditionen inom *Han*-dynastien hedrade kajsar *Chao* efter tronbestigningen sina anhöriga — *wai-ch'i*, d. v. s. sina släktingar på mödernet. — Han fick mottaga välgångsönsknningar från de högsta ministrarna, utdelade presenter i form av guld och pänningar åt *chu-hou-wang*,² vasallkonungarna, *lieh-hou* och medlemmar av det kajsarliga huset. Trots sin ringa ålder utförde kajsaren plöjningar på *Nêng-fälten* (år 86 f. Kr.)³ och senare (år 81 f. Kr.) i *Shang Lin*.

¹ Jämför k. 68 sid. 2 a.

² Se *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 530.

³ K. 7 sid. 1 b. Enligt en kommentator lågo *Nêng-fälten* inom *Wei Yang*-palatsområdet. *Yen Shih-ku* anser, att *Nêng-l'ien* endast var en lekplats för den unge kajsaren.

Fågel *Fenix* (186) visade sig år 84 f. Kr. i *Tung Hai*. En särskild beskickning ditsändes för att offra på den plats, där han varit synlig.¹

Även under förmyndarregeringen utfärdades i kajsarens namn nära nog årliga amnestier. Det gavs också anledningar därtill av olika slag: naturkatastrofer, torka med åtföljande svår missväxt, uppror, järtecken (år 78 f. Kr.), kometer (år 84 f. Kr.) och partiella solförmörkelser.²

---

¹ K. 7 sid. 2 a.

² K. 7 sid. 1—4. Efter en solförmörkelse (år 80 f. Kr.) ändrades namnet på regeringsperioden från *shih-yüan* till *yüan-fêng*; k. 7 sid. 3 b.

KAPITEL VI.

Revoltförsök mot käjsar *Chao*.

Att käjsar *Wu's* yngste son skulle i lugn få sitta på sina fäders tron — beskyddad av *Huo Kuang* — utan protester från dem, som ansågo sig förbigångna, var icke att vänta. Genast efter käjsar *Chao's* tronbestigning började omstörtningförsöken.

K. 63 sid. 4 a: *Tan*, prins *La* av *Yen*,¹ hade [av sin fader, käjsar *Wu*,] fått en fullmakt² på sin förläning, som löd: »O, min lille son *Tan*! Mottag³ denna svarta jordklump.⁴ Jag grundar åt dig ett rike. Jag ger dig förläningen i norra delen av landet för att du och dina avkomlingar skola vara gränsskydd och ett fast stöd för *Han*. O! Hunnerna äro förtryckande mot sina gamle och ha vilddjurshjärtan. De smida ränker mot gränstrakternas folk. Jag har befallt härförarna att gå och bestraffa deras brott. Chefer för 10.000 man, chefer för 1.000 man: 32 personer i ledande ställning [bland dem] ha kommit med sina fanor och flytt till våra arméer. Hunnerna ha måst flytta i väg åt andra trakter. *Pei Chou*, de norra strömregionerna, ha därmed fått fredliga förhållanden. — Rannsaka ditt hjärtas djup; var ej orättvis mot någon! Gör ej, vad som strider mot dygden! Åsidosätt icke åtgärderna för gränsernas skydd! Om icke soldaterna regelbundet övas, så kunna de ej vara fullt stridsfärdiga. Må prinsen beakta detta!»⁵

När *Tan* blev vuxen, begav han sig till sitt rike [*Yen*]. Han var en intelligent man, som studerade och läste de klassiska verken med deras

¹ Se tabellerna, sid. 5 och sid. 39. *Yen* låg i norra *Chih Li*; se *Couvr. Géogr. n:r 2*, 65 och kartan från *Ch'un Ch'iu*-tiden. *Chavannes: Mém. hist. I p. 542 nr 99*.

² K. 6 sid. 8 a. År 117 f. Kr.

³ Jämför *Shih Chi: shih-chia-san-wang*, k. 60 sid. 3 b—4 a.

⁴ Jordklump = altarjord, symbolen för förläningen. *Svart* motsvarar *norrt*. Jämför prins *Hsü's* edikt, (*Pan Ku*, k. 6 sid. 8 a, k. 63 sid. 7 a; *Shih Chi*: k. 60 sid. 4 a) vari omnämnes, att han fick *röd* altarjord. Se vidare kommentaren angående de 5 färgerna på altarjorden k. 63 sid. 3 b; (*Svart*, *röd*, *asurblå*, *vit*, *gul*), samt sid. 86—87.

⁵ Ediktet i sin helhet återfinnes, som nämnts ovan i not. 3, i *Shih Chi*.

olika utläggningar. Allt, som hörde till astronomi, matematik, musikaliska förströelser, bågskytte och jakt tyckte han om, men han kallade även till sig vandrande lärde och fick dem att slå sig ned hos honom.

När tronföljaren *Wei* [*Chü*] gått under¹ och prins [*Hung*, med posthuma ärenamnet] *Huai* av *Ch'i* också dött,² så ansåg sig prins *Tan* själv berättigad till tronen, i egenskap av den, som kom närmast efter i tur och rang. Han sände upp en skrivelse till kajsaren (*Wu*) med begäran att få inträda i *su-wei*, den kaiserliga livvakten. Kajsaren blev vred och kastade *Tan's* sändebud i fångelse. Sedermera blev han anklagad för att ha dolt förrymda personer,³ [och till straff därför] berövades han de tre distrikten *Liang Hsiang*,⁴ *An Tsi*⁵ och *Wên An*⁶ [av sitt rike *Yen*].

Ifrån den stunden var kajsar *Wu* hatfullt stämd mot *Tan*. Efteråt upphöjdes yngste sonen [prins *Fu Ling*]⁷ till tronföljare, och när kajsar [*Wu*] dött, besteg denne tronen och blev *Hsiao Chao* [*Huang*] *Ti*.

[Kajsar *Chao*] skickade ut en med kaiserligt sigill försedd notifikation [härom] till *chu-hou-wang*,⁸ d. v. s. alla vasallkonungarna, prinsarna av *Han*-huset. När prins *Tan* fick skrivelsen, vägrade han att sörja [den döde kajsaren], sägande: »Notifikationens sigill är för litet. I huvudstaden försiggår — misstänker jag — någon omvälvning.»

Prins *Tan* sände i väg till *Ch'ang An* sina mest betrodda ministrar *Shou-hsi Ch'ang* (187), *Sun Tsung-chih* (188), *Wang Ju* (189) samt ett par till. De fingo order om att i huvudstaden fråga sig för angående riter och etikett — detta som förevändning.

Wang Ju avlade visit hos *chih-chin-wu'n* [*Kuo*] *Kuang-i* (190) och frågade av vad för slags sjukdom kajsaren dött, [vidare] vilken utav sönerna, som blivit satt på tronen och huru gammal denne vore.

[*Kuo*] *Kuang-i* sade, att, när han väntade på kaiserliga order i 'De fem kanelträdens palats',⁹ det hade varit uppståndelse¹⁰ i palat-

¹ Kap. III.

² K. 63 sid. 4 a. Han dog år 110 f. Kr. (reg. per. *yüan-fêng*, *yüan-nien*).

³ Se *Ts'i-yüan*: *tsang-ming* och *wang-ming*.

⁴ Nuv. *Fang Shan Hsien* i prov. *Chih Li*. COUVR. Géogr. n:r 20.

⁵ Nuv. *Tung An Hsien* i prov. *Chih Li*. COUVR. Géogr. n:r 8.

⁶ *Wên An Hsien* har samma benämning än i dag. Ligger i prov. *Chih Li*. Se COUVR. Géogr. n:r 22.

⁷ Se kap. IV.

⁸ *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 530. Jfr *Henri Maspero*: *La Chine antique*. Paris 1927, p. 144 o. följ.

⁹ *Wu Tso Kung*; se sid. 47.

¹⁰ *Huan*, eg.: 'skrik', 'oväsen', '[skade]glädje'.

set, och man hade sagt, att kajsaren dött; alla generalerna hade enats om att uppsätta *t'ai-tsi* [*Fu Ling*] på tronen, och denne var emellan 8—9 år och hade icke närvarit vid gravsättningen.¹

De [utskickade] återvände för att rapportera detta för prins [*Tan*]. Prinsen sade: »Kajsaren skulle sålunda ha negligerat alla sina ministrar och ej alls ha diskuterat saken med dem; icke ens prinsessan *Kai* (183) har fått audiens. Det är allt högst besynnerligt.»

Ånyo sände han sin *chung-ta-fu*² till rikshuvudstaden med en skrivelse, vari han sade: »I min ovärdighet hyser jag den åsikten, att *Hsiao Wu Huang Ti* personifierade de heliga principerna och var pietetsfull mot förfädernas andar. Han älskade ömt sin avkomma, åstadkom harmoni och frid bland det talrika folket. I dygd³ var han en jämlike till Himlen och Jorden, hans glans kunde mäta sig med solens och månens. Respekten för hans krigiska bragder var mycket utbredd. Från fjärran länder kom man med dyrbara gåvor och begärde audiens. Han har ökat prefekturernas antal med flera 10-tal och koloniserat dubbelt så många. Han har förrättat *féng-offren*⁴ på *T'ai Shan* och *shan*⁴-offren på *Liang Fu* och gjort inspektionsresor i hela riket. Fjärran länders dyrbara föremål äro uppställda i förfäderstämplet. Hans dygd är i högsta grad fullkomnad och ampel. [För den skull] beder jag att låta uppföra minnestämpel [åt honom] i prefekturerna och provinserna.»

Memorialet blev föredraget i konselj. Vid den tiden var det stor-generalen *Huo Kuang*, som hade regeringsmakten samlad i sin hand, och han lät belöna prins [*Tan*] av *Yen* med 30 millioner pängar samt ökade på hans förläning med 13.000 familjer. *Tan* blev vred och sade: »Varför ger man presenter åt mig, som rätteligen borde vara kajsare?»

Tillsammans med ett par medlemmar av det kajsarliga huset, [nämligen] *Liu Ch'ang* (191), son till prins *Ai*⁵ av *Chung Shan*, och *Liu Tsé* (192), sonson till prins *Hsiao*⁶ av *Ch'i*, började prins *Tan* därefter att smida kupplaner. De föregåvo falskeligen, att [*Tan*] av kajsar *Wu*

¹ Kajsar *Wu* dog på 3:dje mån., dagen *ting-mao*, år 87 f. Kr. vid 71 års ålder. Hans lik fördes till *Ch'ang An* och kistan utställdes framför stora tronsalen. 18 dagar efter dödsfallet, d. v. s. dagen *chia-shên*, på 3:dje månaden, gravsattes han i *Mao Ling*, en ort, belägen 80 *li* nordväst om huvudstaden. Se k. 6 sid. 17 b, 18 a samt *Ch'ên Tsan's* kommentar. Se sid. 54 not 3.

² Kammarherre.

³ *Té*, 'dygd', 'andlig kapacitet', 'prestige', som vinnes genom att ha förvärvat sig ett mot riterna svarande fromt och ädelt sinnelag.

⁴ Se not 6 sid. 17.

⁵ K. 14 sid. 11 b: son till prins *Shêng*, sonson till kajsar *Ching*.

⁶ Sonson till *Kao Tsu*, k. 14 sid. 4 a.

fått i uppdrag att övervaka administrationen och träffa anstalter för den militära beredskapen för att förebygga revolter. Därpå uppläste [Liu] Ch'ang för [prins] Tan's räkning¹ en order till dennes ministrar, som löd:

»Den ringe mannen² har, tack vare den framlidne käjsarens godhet, mottagit de norra gränsprovinserna som förläning och erhållit befallning att övervaka ämbetsmännens förvaltning, att vara chef för arsenalen och anskaffa vad som behöves för den militära utrustningen. Bördan är tung, uppdraget vittomfattande. Tidigt om morgonen och sent på natten är jag fylld med fruktan och bävan. Mina herrar dignitärer! Vilka råd skola ni väl ge för att hjälpa mig? Låt vara att Yen är ett litet furstendöme, men det går dock tillbaka till det av Chou³ grundade riket. Från Shao Kung [Shih]⁴ (193) och genom Chao och Hsiang⁵ ned till nuvarande tid är det en period på 1000 år. Huru kan man väl då påstå, att där icke skulle finnas visa män? Jag har i full ornat hållit hov [i Yen] under mer än 30 år, men aldrig har jag fått höra [något klokt]. Är det jag, som icke duger [för min uppgift]? Eller är det möjligen mina herrars tankeförmåga, som ibland icke räcker till? Vems är felet? Nu är läget sådant, att jag vill lägga till rätta, vad som varit snedvridet, vill förhindra orättvisor, ge utmärkelser åt goda rådgivare⁶ och befordra de fridsamme. [Jag önskar vidare] lugna oron hos de hundra familjerna och reformera sederna [d. v. s. skapa en bättre anda]. Men vilken väg skall jag följa? Mina herrar! Må envar av eder i djupet av sitt hjärta övertänka detta och giva mig svar. Den ringe mannen skall pröva dem.»

Samtliga ministrarna togo av sig mössorna och urskuldade sig.

Lang-chung'en Ch'êng Chên (194) talade till [prins] Tan och sade: »Det ämbete,⁷ som den store prinsen har gått miste om, kan man en-

¹ Prins Tan lät sålunda Liu Ch'ang tala till ministrarna.

² Prins Tan.

³ Chou-dynastiens började (enligt gammal räkning) år 1122 f. Kr. Ungefär samtidigt, eller blott några år senare, gav Wu Wang Yen som förläning åt Shao Kung Shih. Se Chavannes: Mém. hist. I p. 239—240. III. p. 44—45; IV, p. 133. Couvreur: Les quatre livres, p. 656.

⁴ Var den förste fursten av Yen. Se Chavannes: Mém. hist. III, p. 44—45.

⁵ Enligt Yen Shih-ku voro Chao och Hsiang 2 regenter under de 6 rikenas tid; Chao regerade åren 311—279 f. Kr.; se Chavannes: Mém. hist. III p. 45 och IV p. 144.

⁶ Grundtäckten är här starkt sammanträngd: wên = 'sådana, som låta sig höras, komma med rapporter, råd'.

⁷ D. v. s. han hade gått miste om käjsarkronan.

dast stå upp och söka; man kan ej sitta [overksam] och få det. Om den store prinsen väl reser sig, så kommer hela befolkningen i riket, inklusive kvinnor och barn, att fäktande med armarna följa den store prinsen.»

Tan svarade: »Förr i världen, på kajsarinnan *Kao's* tid,¹ uppsattes en förstucken son [till kajsar *Hui*¹] vid namn *Hung*² (195) på tronen. Alla furstarna höllo sig stilla utan protest och tjänade honom i 8 år. När änkekajsarinnan [*Kao*, född] *Lü*³ dog, dömde de höga ministrarna samtliga personer av *Lü*-familjen till döden och erbjödo tronen åt kajsar *Wén*.⁴ Hela riket fick då veta, att [*Hung*] ej var *Hsiao Hui's* son. Och jag, som köttsligen är kajsar *Wu's* älste son, kan däremot icke få bestiga tronen. Jag har skickat upp en skrivelse med begäran att få uppföra minnestämpel [åt kajsar *Wu*], men ej fått min begäran bifallen. Vad troninnehavaren beträffar, så misstänker jag, att han inte alls hör till *Liu*-släkten.»

Därpå gjorde han upp en plan med *Liu Tsé*, att denne skulle sätta upp en upprorsskrivelse [med följande ordalydelse]:

»Man säger, att den lille kajsaren icke är kajsar *Wu's* son. Det är de högsta ministrarna, som tillsammans satt honom på tronen. Hela riket bör nu gemensamt bekämpa honom.»

Han skickade ut folk för att sprida denna skrivelse ute i provinserna⁵ och för att uppvigla folket.

[*Liu*] *Tsé* vände, enligt uppgjord plan, tillbaka och värvade soldater i *Lin Tsü*³ [i *Shan Tung*]. [Sedan] skulle han samtidigt med prinsen av *Yen* börja resningen. Prins *Tan* av *Yen* värvade allehanda slödder från olika prefekturer, pålade skatter av brons och järn samt förfärdigade brynjor och vapen. Flera gånger höll han revy med sina stridsvagnar och sitt rytteri, sina starkbågskyttar och soldater. I teten ställde han upp standar och flaggor, trumvagnar och plymagerade förridare. Hoffunktionärer och sådana, som voro i hans följe, voro skrudade i sobelplymagerade huvudbonader med cicador av guld fästade fram på mössan.⁷ Alla dessa personer titulerades *shih-chung*. I

¹ Se tabellerna sid. 4 o. 5.

² K. 3 sid. 1 b.; k. 4 sid. 2 a.

³ År 180 f. Kr.

⁴ Se tabellerna sid. 5 samt k. 4 sid. 1 a.

⁵ Egentligen i *chün*: prefekturerna och i *kuo*: furstendömena, förlänningar, som gävos åt prinsar och härtigar.

⁶ Se *C o u v r*. Géogr. n:r 495.

⁷ I likhet med kajsarens pager. Ang. dylika av jadeit, se B. L a u f e r: Jade, Chicago 1912, p. 226.

[prins] *Tan's* följe befunno sig hans rådgivare (statsminister), *chung-wei'n*¹ och män under dem i rang; de dirigerade stridsvagnar och ryteri. Han uppbadade folk som drevkarlar och ställde till med en stor jakt i *Wên An*²-distriktet för att träna soldater och hästar i avvaktan på den utsatta dagen.

Lang-chung'en Han I (196) och åtskilliga andra förebrådde prins *Tan* flera gånger. Men denne lät döda både [*Han*] *I* och de andra, tillsammans 15 personer.

När nu härtigen av *P'ing*,³ *Liu Ch'êng*⁴ (197), fick vetskap om *Liu Tsé's* och hans kumpaners planer, anmälde han dem för kaiserlige provinsguvernören⁵ i *Ch'ing Chou*,⁶ *Chüan*⁷ *Pu-i* (198). [*Chüan*] *Pu-i* arresterade [*Liu*]⁸ *Tsé* och avlade rapport därom till kajsaren. Himmelens Son sände en assistent till *ta-hung-lu'n* för att reda ut fallet. Spåren ledde till prinsen av *Yen*. Då kom en kaiserlig befallning att sluta upp med utredningen. Följden blev, att samtliga [häktade], *Liu Tsé* m. fl., blevo dömda till döden. — Härtigen av *P'ing*, [*Liu Ch'êng*], fick sin förläning ökad.

Chüan Pu-i blev befördrad till *ching-chao-yin* och erhöll som belöning av staten en million pängar. Detta ägde rum på 8:de månaden år 86 f. Kr.⁹

En märkvärdig och framstående man var denne

K. 71 sid. 1 a: *Chüan Pu-i* med ärenamnet *Man Ch'ing* (199), en man från *P'o Hai*.¹⁰ Han sysslade med studiet av *Ch'un Ch'iu* och blev prefektorens *wên-hsüeh*, undervisningsinspektör.¹¹ Han framträdde eller höll sig tillbaka strängt efter normerna för det tillbörliga. Ryktet om honom spred sig över distrikt och prefekturer.

Mot slutet av kajsar *Wu's* levnad huserade hela skaror av banditer

¹ *Chung-wei* var titeln på polischefen ('stadsprefekten') i en landsortsstad; hade även varit det i huvudstaden, men ändrades där år 104 f. Kr. till *chih-chin-wu*. Jfr not 3 sid. 32.

² Ett av de 3 distrikt, som fräntogs prins *Tan*. Sedermera fick han sin förläning ökad; sid. 62 och k. 7 sid. 1 b.

³ Nuv. *Lín Ch'ü Hsien* i prov. *Shan Tung*; C O U V R. Géogr. n:r 501.

⁴ Var son till prins *Ch'ing* av *Ts'i Chuan*, k. 15 A sid. 36 a; k. 14 sid. 4 b.

⁵ *Ts'i-shih* även 'överprefekt', 'provinsinspektör'. Jfr not 4 sid. 67.

⁶ Nuv. *Ch'ing Chou Fu* i prov. *Shan Tang*. C O U V R. Géogr. n:r 452, 492.

⁷ Angående uttalet, se k. 7 sid. 1 b och k. 71 sid. 1 a.

⁸ Ej att förväxla med den *Liu Tsé*, prins av *Yen*, som var *Kao-ti-tsung-tsun-kun-ti*; kajsar *Kao's* syssling med gemensam farfarsfar och sonson till kajsarens farfars broder, och som år 179 f. Kr. förflyttades till *Yen*. K. 14 sid. 7 a; k. 35 sid. 1 b (se *Yen Shih-ku's* förklaring av *tsung-tsu* etc. sid. 1 a; 1 b. Ibid.).

Liu Tsé ville döda *Chüan Pu-i* år 86 f. Kr. K. 7 sid. 1 b.

⁹ K. 7 sid. 1 b 2 a.

¹⁰ Nuv. *Nan P'i Hsien* i prov. *Chih Li*; C O U V R. Géogr. n:r 20.

¹¹ Eller 'undervisningsråd'; (*Ts'i-yüan*). Se även not. 1 sid. 81.

och rövare i prefekturerna och furstendömena. *Pao Shêng-chih*¹ (75) blev kaiserlig kommissarie [för deras undertryckande]. I emblebroderad dräkt och med bilan i handen förföljde han och arresterade rövarbanden samt höll en noggrann uppsikt över prefekturer och furstendömen ända fram till havet i öster. Enligt krigsrätt dömde han till döden alla dem, som icke lydde order, och satte skräck i prefekturerna².

[*Pao*] *Shêng-chih* hade redan förut hört talas om att [*Chüan*] *Pu-i* var en vis man. Vid ankomsten till *P'o Hai* skickade han en tjänsteman till [*Chüan*] *Pu-i* och bad om sammanträffande med honom. [*Chüan*] *Pu-i* satte på sig sin *chin-hsien-kuan*, konfucianska ceremonimössa, spände om sig sitt långsvärd med snidat handtag, hängde i gördeln ring och halvring av jadeit, tog på sig en dräkt med vida skört och ett brett skärp samt begav sig så i full ornat till [*Pao Shêng-chih's*] residens och anmälde sig. Portvakten ville förmå honom att taga av sig svärdet. [*Chüan*] *Pu-i* sade: »Svärdet är en ädlings krigiska utrustning, varmed han skyddar sin person; det går inte an att lägga av det. Jag ber att få draga mig tillbaka.» Palatstjänstemannen rapporterade detta för [*Pao*] *Shêng-chih*. Denne öppnade en inre dörr för att bedja [*Chüan Pu-i*] stiga in. På avstånd såg han, att [*Chüan*] *Pu-i's* sätt att föra sig var fulländat värdigt, hans dräkt och huvudbonad synnerligen ståtliga. [*Pao*] *Shêng-chih* skyndade genast med tofflorna till hälften påträdda för att bedja honom stiga in.

De stego in i ceremonihallen och slogo sig ner. [*Chüan*] *Pu-i* lade handen mot marken, [på vilken de sutto, för att visa sin respekt] och sade: »Jag ligger här borta vid havets strand. Längre har jag hört

¹ Blev år 94 f. Kr. *yü-shih-ta-fu*; år 91 f. Kr. dödade han sig själv; k. 19 A sid. 31 b; jämför sid. 31.

² De i täxten förekommande benämningarna *kuo*, *chün*, *hsien*, *hsiang*, *chou* (någon gång *fu*) kunna ibland avse provins, bygd, trakt i största allmänhet. *Kuo*, 'furstendöme', 'rike', kallas den förläning en *wang*, 'prins', — understundom en 'härtig' — erhö. *Chün*, 'prefektur', med en *'ai-shou*, 'prefekt', som styresman, är en enhet, betydligt mindre än nuvarande provinser, såsom *Shan Tung*, *Ho Nan* o. s. v. *Hsien* är en enhet närmast under *chün* och översattes med 'distrikt'; styresmannen för en *hsien* kallas *hsien-ling* eller *hsien-chang*, 'distriktschef', 'distriktsbefallningsman'. *Chou* är under *Han*-tiden ingen regelbunden enhet; tidigare var det benämning på provins, ex. 'de 9 provinserna', *chüu-chou*; *chung-chou*, 'mittens provins' = *Ho Nan*. Bör lämpligen översättas med 'underprefektur' — i de äldre klassikerna (och i citat därur) med 'provins'. Således bör för *Han*-tid styresmannen för ett sådant område heta 'underprefekt' Jämför *Chavannes*: *Mém. hist.* II, p. 531—532 och *L. Wieger*: *Textes historiques*, *Hien Hien* et Paris 1902, pp. 21, 95, 332—335.

talas om *Pao Kung Ts'i's*¹ (200) imponerande namn, men först nu fått förmånen att tala med Eder ansikte mot ansikte. Det gäller om varje tjänsteman, att om han förfar alltför hårdhänt [mot sina underlydande], så knäckas de; är han alltför vekhjärtad [mot dem], så bli de fördärvade. Ett strängt regemente skall tillämpas med godhet — då kan man inlägga förtjänster och bli ryktbar. Beständigt under hela sitt liv får man sedan Himlens belöning.»

[*Pao*] *Shêng-chih* förstod, att [*Chüan*] *Pu-i* ingalunda var någon alldaglig person. Med respekt mottog han dennes varning, tillgodogjorde sig grundligt hans principer angående det tillbörliga och frågade sig för angående tidens angelägenheter. Av alla de uppvaktande nere vid dörren till hallen, som lyssnade till *Pu-i*, allt utvalda tjänstemän² från prefekturen och dess underavdelningar, fanns det ingen, som ej förskräcktes [över hans djärvhet]. — När det blev skymning, slutade han upp och gick.

[*Pao*] *Shêng-chih* rekommenderade därefter [*Chüan*] *Pu-i* [på högre ort], så att denne erhöi en inbjudan att komma till *kung-chü*-departementet³. Här blev han utnämnd till *ts'ï-shih*,⁴ överinspektör, i *Ch'ing Chou*.

Så förflöt en lång tid. Käjsar *Wu* dog, och käjsar *Chao* besteg tronen, varvid [som förut omtalats,] sonsonen till prins *Hsiao* av *Ch'i*, *Liu Tsé*, i förbund med oförvägna äventyrare från hans prefektur och [prins *Tan's*] furstendöme gjorde upp en plan till revolt. Han ville först döda överinspektören i *Ch'ing Chou*, [*Chüan*] *Pu-i*.⁵ Men denne avslöjade och grep dem. Alla de arresterade fingo sona sina brott. [*Chüan Pu-i*] blev vald till *ching-chao-yin*. [Käjsaren] gav honom en million pengar.

Både hans underlydande tjänstemän och befolkningen i huvudstaden hyste respekt för hans värdighet och pålitlighet. För varje gång han kom tillbaka efter att ha gjort sin inspektionsrond i distrikten och

¹ Detta var hans ärenamn. K. 19 A sid. 31 b.

² Beträffande *tsung-shih*, 'biträden', 'hjälp till ämbetsmännen', 'assistenter', fanns det flera slag av dylika tjänstemän: *tsung-shih* till *wên-hsiao*, till *wu-mêng* o. s. v.

³ Ursprungligen 'soldatvagn', 'ämbetsmannavagn'; på *Han*-tiden var det namnet på ett ämbetsverk, 'byrå', 'departement', dit särskilt förtjänta män kallades för att prövas — och sedan befordras. (*Ts'ï-yüan*). Jfr. not 5 sid. 68 och not 4 sid. 32.

⁴ En *ts'ï-shih* stod i rang över *t'ai-shou*, prefekten; under senare tid blev han likställd med *t'ai-shou*.

⁵ Se sid. 65.

granskat fångarna, frågade hans moder¹ honom genast, om det fanns fall, i vilka han reviderat domen² och hur många personers liv han räddat. Om då [*Chü*] *Pu-i* i många fall kunnat revidera fångarnas domar i mildare riktning, blev hans moder glad och log, gav honom mat och dryck och pratade med honom mer än vanligt. Men om han till äventyrs icke lössläppt en enda fånge, blev modern förargad och gav honom ingen mat. Sålunda kunde [*Chüan*] *Pu-i* som ämbetsman väl vara sträng, men aldrig grym.

Under regeringsperioden *shih-yüan*, 5:te året (= år 82 f. Kr.),³ kom en mansperson åkande i en med gula kvigor förspänd vagn, prydd med gula vimplar, å vilka målats sköldpadd- och ormmönster. [Själv var personen i fråga] iklädd en dräkt med de [kåiserliga] gula färgerna och hade satt på sig den gula mössan. Han körde fram till [*Wei Yang-palatsets*] norra port. Själv sade han sig vara *Wei t'ai-tsi* [= tronföljaren *Chü*].⁴ En *kung-chü*-ämbetsman⁵ gjorde därom anmälan. Ett edikt utfärdades, att ministrarna av de båda högsta kategorierna, generaler och ämbetsmän av *chung-ér-ch'ien-shih*-graden skulle gemensamt se, om de kände igen honom. I *Ch'ang An* varande lägre tjänstemän och folk i flera 10-tusental strömmade till för att titta. Högergeneralen [*Wang Mang*]⁶ lät göra sina trupper stridsberedda utanför palatset för alla eventualiteter. Rikskanslärns kanslister och de ämbetsmän av *chung-ér-ch'ien-shih*-graden, som infunnit sig, stodo stilla, och ingen vågade säga ett ord. *Ching-chao-yin* [*Chüan*] *Pu-i* kom något senare. Han röt åt de honom åtföljande poliserna att gripa och binda [den föregivne tronföljaren]. Någon sade: »Om det är sant eller osant, kan man ännu inte veta. Gå därför varsamt tillväga!» [*Chüan*] *Pu-i* svarade: »Mina herrar! Varför bekymren I eder för tronföljaren *Wei*? I forntiden var *K'uai Hui* (201) olydig [mot sin fader furst *Ling*⁷ av *Wei*] och måste fly [till *Tsin*] (202). [*K'uai Hui*'s son] *Ché* (203) utestängde honom, [när han blev satt på tronen i *Wei* vid *Ling Kung*'s

¹ Se även *Liu Hsiang: ku-lieh-nü-chuan*, k. 8 sid. 10 a.

² Grundtexten har uttrycket *p'ing-fan*: egentl. 'avväga och vända om', d. v. s. efter förnyad prövning ändra och mildra domen (för fångarna).

³ K. 7 sid. 2 b preciserar: på våren, 1:sta mån. [år 82] kom en mansperson från *Hsia Yang* vid namn *Chang Yen-nien*.

⁴ Kap. III.

⁵ *Yen Shih-ku* uppgiver, att denne ämbetsman skötte om och ordnade memo-rialen. Jfr ovan sid. 67 not 2.

⁶ K. 19 B sid. (33 b) 34 b. Jämför sid. 50 not 4 och 74 not 1.

⁷ Regeade 534—493 f. Kr. *Chavannes: Mém. hist. III p. 44.*

död] och släppte ej in honom [i landet¹]. *Ch'un Ch'iu* [-verket, som har *Konfucius* till auktor,] gillar detta. — Tronföljaren *Wei* (*Chü*) har begått synd mot den föregående käjsaren. Han rymde sin väg och gick icke direkt till döden. Om det nu är han, som kommer och inställer sig, så är han en brottsling. — Därpå skickade han honom i statsfängelse.

När Himmels Son och storgeneralen *Huo Kuang* fingo höra talas om detta, lovordade de honom och sade: »De högsta ministrarna ävensom de högre ämbetsmännen böra använda klassikerna för att få klarhet i den höga rättrådigheten[s princip].»

Ifrån den stunden åtnjöt han ett stadgat rykte vid hovet. Alla de, som innehade högre befattningar, ansågo sig underlägsna honom.

Storgeneralen [*Huo*] *Kuang* ville giva honom sin dotter till hustru,² men han avböjde bestämt och ansåg det ej tillbörligt.

En lång tid förflöt. På grund av sjukdom drog han sig tillbaka. Han slutade sitt liv som privatman i hemmet. Huvudstaden behöll honom i gott minne.³ — — — — —

T'ing-wei'n gjorde noggranna undersökningar för att taga reda på vem den [falske tronföljaren] var. Till slut fick han reda på att han var en bedragare, som härstammade från *Hsia⁴ Yang*. Hans familjenamn var *Ch'êng*, hans personnamn *Fang-sui* (204). Han var bosatt i *Hu*-distriktet. Där sysslade han med spådom och magi. En gång hade förre tronföljarens *shê-jên⁵*, adjutant, kommit till *Fang-sui* för att bli spådd. [Adjutanten] sade till honom: »Min herres utseende påminner mig i hög grad om tronföljaren *Wei*.» — I sitt hjärta tog [*Ch'êng*] *Fang-sui* fasta på hans ord. Han hoppades härigenom kunna nå rikedom och ära, och så kallade han sig själv falskeligen [för tronföljaren *Chü*] samt begav sig till kaiserliga palatset. — *T'ing-wei'n*

¹ *T'ai-tsi K'uai Hui* i *Wei* fick sålunda ej göra sina rättigheter till tronen gällande.

Denna episod återfinnes i *Ch'un Ch'iu Tso Chuan*, *küan* 29, på furst *Ai*'s 3:dje år = år 492 f. Kr., varifrån *Yen Shih-ku* tagit uppgifterna i sin kommentar.

² Även *Liu Tê* fick ett dylikt erbjudande; se sid. 182.

³ Sedermera (år 71 f. Kr.) blev *Chao Kuang-han* (k. 71 sid. 2 a) *ching-chao-yin* och uttalade sig mycket berömmande om *Chüan Pu-i*: »Mitt [arbete på att] stävja ondskan och förbjuda tygellöshet har inriktats på tjänstemän och menige; men ifråga om hovets affärer kan jag ej på långt när mäta mig med *Chüan Pu-i*». K. 19 B sid. 37 a och sid. 188—192.

⁴ Nuv. *Han Ch'êng Hsien* i prov. *Shen Hsi*; C o u v r. Géogr. n:r 755.

⁵ Jfr not 1 sid. 29 och *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 521.

lät kalla till förhöret sådana personer i hans hembygd, som kände honom, en *Chang Tsung-lu* (205) och andra. *Fang-sui* blev anklagad för bedrägeri och svekligt förfarande. Han klövs mitt itu¹ på Östratorget. — Enligt en annan uppgift² var hans familjenamn *Chang* och hans personnamn *Yen-nien* (206).

Härmed voro revoltförsöken mot kajsar *Chao* ingalunda slut. Nya planer smiddes, varvid andra vägar måste följas, om målet skulle nås. Förberedelserna till statskuppen måste bli av en helt annan omfattning och främst inriktas på *Huo Kuang's* avlägsnande.

Jordmånen var synnerligen lämplig för en omvälvning just nu, ty missnöjet med *Huo Kuang's* kraftiga styrelse jäste starkt i vissa hovkretsar. Först och främst hatade prins *Tan* honom. Någon tacksamhet för att han, *Tan*, så pass välbehållen kunnat draga sig ur det nyss förlorade spelet, fanns tydligen inte; ej heller avskräckte det honom, att medrebellen *Liu Tsé* och flere andra med livet fått plikta för sin delaktighet i upprorsförsöket. Intrigerna togo ny fart. *Pan Ku* beskriver detta sålunda:

K. 68 sid. 2 a: Det är självklart, att prins *Tan* av *Yen*, i egenskap av äldre broder till kajsar *Chao*, i sitt hjärta ständigt hyste förbittring och förhoppningar. Och *yü-shih-ta-fu'n Sang Hung-yang*, som hade inrättat monopol på vin, salt och järn och förskaffat staten inkomster och som stoltserade över dessa sina meriter samt önskade erhålla ämbeten för sina yngre släktingar, var ävenledes missnöjd med och hatade [*Huo*] *Kuang*.³ Vid denna tid stodo prinsessan *Kai* av *Ô I*, *Shang-kuan Chieh* och *An* ävensom [*Sang*] *Hung-yang* i ständig kontakt med prins *Tan* av *Yen* och konspirerade.

K. 7 sid. 3 b: På 8:de månaden av år 80 f. Kr. ändrades regeringsperioden *shih-yüan* till *yüan-fêng* och på 9:de månaden [av denna regeringsperiods 1:sta år, d. v. s. år 80 f. Kr.], — — — — —

¹ Se not 3 sid. 211.

² Se not 3 sid. 68.

³ K. 67 sid. 2 b; k. 97 A sid. 10 a: »*Chieh* och *An*, far och son, buro på djupaste missnöje med [*Huo*] *Kuang* — — — och satte upp en minneslista på *Kuang's* felsteg och misstag, som de överlämnade till prins *Tan* av *Yen*. De bådo denne att sända upp en skrivelse till kajsaren med anklagelser mot [*Huo Kuang*] och vidare begärde de adelskap (*hou*) för *Ting Wai-jên*. Prinsen av *Yen* blev högst förtjust.» I k. 63 sid. 5 b; och k. 7 sid. 4 a uppgives, att de sammansvurna skickade bud och skrivelser i all hemlighet kors och tvärs till varandra. Poststationer upprättades, där depescher avlämnades och hämtades. Prins *Tan's* budbärare voro de först nämnda *Sun Tsung-chih* (188), *Shou-hsi Ch'ang* (187), och de överbringade mutor till prinsessan *Kai* och hennes älskare *Ting Wai-jên*. De sistnämnde använde sig av *Tu Yen-nien* — ej att förväxla med *chien-ta-fu'n*, härtigen av *Chien P'ing*, *Tu Yen-nien*, sid. 162 — och storgeneralens förste skrivare *Kung-sun I* (207) jämte några andra. Planen gick ut på att mörda storgeneralen *Huo Kuang* och sätta *Tan* på tronen.

skickade *Shang-kuan Chieh* och *An* en person att falskeligen i prins *Tan's* namn lämna fram en skrivelse till kajsaren, vari det ordades om [*Huo*] *Kuang's* försyndelser.

K. 68 sid. 2 b: Anklagelseskraften¹ löd: »När [*Huo*] *Kuang* beger sig ut för att hålla stor övning med hovdrabanter och gardister, begagnar han sig av [det allenast kajsaren gällande] uttrycket *pi* (208) [för folkets utrymmande] från gatan; en kajsarlig munskänk serverar honom. Ytterligare må framdragas, hurusom *Su Wu*² (209), den förre legaten till hunnerna, som kvarhållits i 20 år utan att underkasta sig dessa, vid sin återkomst utnämns³ blott till *tien-shu-kuo*, föreståndare för de anslutna rikena,⁴ under det att storgeneralens *chang-shih*, förste skrivare, [*Yang*] *Ch'ang*, utan att äga några meriter, blivit utnämnd till *sou-su-tu-wei*, chef för den militära förrådsförvaltningen.⁵ Och vidare: han har egenmäktigt utvalt och tillsatt en kapten till trupperna i storgeneralspalatset.⁶ [*Huo*] *Kuang* är den, som ensam äger makten och följer sin egen vilja. Jag misstänker, att han har någon kupp i sinnet. Eder undersåte *Tan* önskar [för den skull] återlämna sitt [furste]sigill och inträda i *su-wei*, den kajsarliga livvakten, för att komma de illasinnade ministrarnas omstörtningssplaner på spåren.»

[De sammansvurna] skulle avvakta en dag, då [*Huo*] *Kuang* begav sig ut för att bada [och vila sig], för att lämna fram memorialet. [*Shang-kuan*] *Chieh* skulle inuti palatset giva vederbörande order om saken. *Sang Hung-yang* skulle tillsammans med dignitärerna gripa och undanhålla [*Huo*] *Kuang*. När memorialet framlämnats, vägrade kajsaren att giva den önskade orden.

¹ I k. 63 sid. 5 b står: Prins *Tan* skickade upp en utläggning (*su*) till kajsaren och sade: »Förr i världen på *Ch'in's* tid. . . » etc. *Pan Ku's* uppgifter om ifrågasvarande anklagelseskraft äro olika i olika *küan*. Prins *Tan* torde näppeligen varit i stånd att från *Yen* ha hunnit få fram en skrivelse till *Ch'ang An*. Kommentatorn *Yen Shih-ku* anmärker härvidlag: Man förfalskade prins *Tan's* namn och avsände skrivelsen från huvudstaden till kajsaren i *Wei Yang*-palatset. Kajsaren förstod också, att skrivelsen var falsk. Vad prins *Tan's* *su*, utläggning, beträffar, måste den uppgiften vara felaktig.

² Han var son till *Su Chien* (k. 54 sid. 8 b) från *Tu Ling*, vilken varit storgeneralen *Wei Ch'ing* följaktlig på dennes härnadståg mot hunnerna (k. 55 sid. 1). *Su Wu* hade som ung varit page vid hovet och blev sedermera uppsyningsman för stallet i *I*. Se de Groot *I Die Hunnen* etc. S. 157—161. L. Wiegier: *Textes historiques* p. 576—579; k. 54; k. 55 sid. 9 a; k. 70 sid. 1 b.

³ År 81 f. Kr. Han hade återvänt samma år. K. 7 sid. 3 a.

⁴ D. v. s. minister för de barbarfolk, som erkänt Kinas överhöghet. *Su Wu* betraktades i Kina som en förebild av lojalitet och trohet, varför det verkade stötande, att han ej hedrades mera.

⁵ Chef för intendenturen, trängen.

⁶ *Mou-fu-hsiao-wei*.

Följande morgon fick [Huo] Kuang höra talas om detta. Han stannade [utanför tronsalen] i det med målningar försedda förrummet. På käjsarens frågor, var storgeneralen befann sig, svarade vänstergeneralen [Shang-kuan] Chieh och sade: »Prinsen av Yen har anmält honom för brottsligt förfarande, därför vågar han icke gå in.» — Käjsaren befallde då, att storgeneralen skulle hämtas. [Huo] Kuang inträdde, tog av sig mössan, böjde ödmjukt sitt huvud mot golvet och urskuldade sig. — Käjsaren sade: »Generalen skall sätta på sig mössan. Jag vet, att detta dokument är falskt. Generalen har ingalunda begått något brott.» — [Huo] Kuang svarade: »Hur vet Eders Maj:t detta?» — Käjsaren sade: »Det var helt nyligen, som generalen begav sig till Kuang Ming¹-paviljongen och inspekterade gardisterna. Det är inte 10 dagar sedan, Ni valde kapten [för trupperna i storgeneralspalatset]. Hur har då prinsen av Yen hunnit få vetskap om detta?² Förresten, om generalen vill begå brott, så erfordras väl inte en kapten för den sakens skull.»

Vid den tiden³ var käjsaren på sitt 14:de år. Kanslisterna och alla de närvarande blevo fullständigt häpna.

För den skull togo de, som lämnat upp dokumentet till käjsaren, sitt parti och försvunno. Man var mycket ivrig att få dem fast. [Shang-kuan] Chieh och hans kumpaner blevo rädda och rapporterade till käjsaren, att det var en småsak, som ej förtjänade fullföljas. Men käjsaren ville icke lyssna till detta. — När senare det fanns någon av Shang-kuan Chieh's parti, som nedsvärtade [Huo] Kuang, blev käjsaren tvärt vred och sade: »Storgeneralen är en lojal minister. Den förre käjsaren har anförtrott mig åt honom, för att han skall vara mitt stöd. Finnes det någon, som vågar förtala honom, så skall jag anklaga honom inför domstol.» — Ifrån den stunden vågade [Shang-kuan] Chieh och de andra icke vidare tala om saken.

I stället kommo de överens om att bedja prinsessan [Kai] arrangera en dryckesfäst⁴ och dit inbjuda [Huo] Kuang. Hon skulle ha soldater liggande i försåt att komma fram och döda honom, och så skulle käjsaren avsättas. Prinsen av Yen skulle hämtas, sättas på tronen och utropas till Himmelens Son.

¹ Låg utanför östra stadsporten.

² Yen låg alltför avlägset från Ch'ang An för att en kurir skulle hinna tillryggalägga sträckan fram och tillbaka på 10 dagar.

³ År 80 f. Kr.

⁴ K. 7 sid. 4 a.

K. 63 sid. 6 a: Prins *Tan* skickade kurirdepescher åt alla håll [i provinserna] för att förbereda kuppen. Han gav [*Shang-kuan*] *Chieh* löfte om att bli prins.

K. 97 A sid. 10 a: När det var tal om att avsätta käjsaren och upphöja [*Shang-kuan*] *Chieh* [till prins], sade någon: »Men vad skola vi då göra med käjsarinnan?» [*Shang-kuan*] *An* svarade: »Bör den hund, som förföljer en hjort (*mi*), bekymra sig om en hare?¹ Nog ha vi begagnat käjsarinnan för att bli högt uppsatta, men en vacker dag kommer käjsarens håg att ändra sig [,ty han tröttnar på käjsarinnan]. Om vi sen också önskade att bli *chia-jên*, vanliga tjänare vid hovet, så skulle vi icke ens kunna utverka det. — Detta är ett tillfälle på 100 generationer.²»

K. 63 sid. 6 a: Ute i provinserna satte prins *Tan* sig i förbindelse med [och värvade] morska karlar³ i tusental. Han talade med sin rådgivare *P'ing* (210) härom. *P'ing* sade: »När den store prinsen förut gjorde upp planer med *Liu Tsé*, så kommo dessa till allmän kännedom, innan händelserna nått sin fullbordan, på grund av att *Liu Tsé* var skrytsam och förolämpande. Jag, *P'ing*, har hört, att vänstergeneralen [*Chieh*] till sin natur är lättsinnig; kavallerigeneralen [*An*] är ung och högmödig. Eder tjänare är rädd för att det kommer att gå precis så, som på *Liu Tsé's* tid — att planen icke kan genomföras. Och [om och] när den har genomförts, så fruktar jag för att de göra revolt mot den store prinsen.»

[Prins] *Tan* sade: »För några dagar sedan⁴ kom det en mansperson till palatset [*Wei Yang*] och sade sig själv vara förre tronföljaren [*Chü*]. Befolkningen i *Ch'ang An* lopp till honom. Det var rentav så, att [glädje]larmet icke kunde hejdas. Storgeneralen [*Huo Kuang*] blev rädd, kommenderade ut trupper och ställde upp dem som ett skydd för honom själv.

Jag är käjsar *Wu's* älsste son, den till vilken hela riket sätter sin tillit. Vad har jag för anledning att oroa mig för revolt mot mig?»

Sedermera talade han med alla sina ministrar och sade, att prinsens *Kai* hade sänt honom ett meddelande som löd: »De enda vi haft

¹ Samma uttryck återfinnes i *Huai-nan Tsü* (kap. *shuo-lin*).

² Eller: 'ett unikt tillfälle'.

³ *Hao-chieh*, 'äventyrare' 'bravados'. Se k. 76 sid. 1 b.

⁴ Se sid. 69—70 (*Chang Yen-nien*).

att frukta, äro storgeneralen [*Huo Kuang*] och högergeneralen *Wang Mang*¹. Nu har högergeneralen dött, rikskanslern [*Chü Ch'ien-ch'iu*] ligger sjuk. Den lyckliga saken kan nu säkert få en gynnsam utgång. Vi kalla Dig med det snaraste. Befall Dina män att hålla sig rustade.»

Vid den tidpunkten sände Himlen ned ragn.² En rägnbåge sträckte sig ända ned till [prins]palatset och sög upp brunnarnas vatten. Såväl brunnar som källor tömdes. Grisarna bröto sig i samlad flock ut ur svingårdarna och vräkte omkull kockarnas ugnar. Korpar och skator kommo i slagsmål och slogos, tills de dogo. I huvudingången till stora mittsalen [i palatset] dansade rättorna. Dörren till ceremonihallen reglade sig själv och gick sedan ej att öppna. Eld från Himlen brände upp stadsportharna. En stark cyklon förstörde palatsmurens utsiktstorn samt ömsom bröt ned, ömsom ryckte upp träden. Meteoror störtade ned. Prinsens alla gemåler, ifrån furstinnan och nedåt, grepos av fruktan. Prinsen [själv] blev så skräm, att han insjuknade, och sände personer att offra i *Chia Shui*³ och i *T'ai Shui*.⁴ Prinsens gästvän *Lü Kuang* (212) jämte flera, som voro kunniga i astrologi, sade till prinsen: »Du skall hava soldater runt omkring muren vid den tidpunkt, som infaller mellan 9:de och 10:de månaden, ty då kommer en till *Han*-huset hörande dignitär att bliva vanärad och dödad.»

Prins [*Tan*] blev [häri genom] än mer orolig och skräm. Han talade till [*Lü*] *Kuang* och de andre och sade: »Mina planer komma ej att lyckas. Onda omina hava flera gånger kommit till synes. Kriget ligger i luften;⁵ vad är att göra?»

Prinsessan *Kai* hade vid det här laget en *shê-jên*, kammarherre,⁶ vilkens fader *Yen Ts'ang* (213) fick kännedom om de sammansvurnas planer och anmälde dem.

K. 66 sid. 5 a: Anmälan sändes till *ta-si-nêng*'en *Yang Ch'ang* (214), en person från *Hua Yin*.⁷ Han hade varit *chi-shih*⁸ i storgenera-

¹ Se sid. 50 och 68; hans ärenamn var *Ch'ui Shu* (211), och han härstammade från *T'ien Shui*, i prov. *Kan Su*. COUVR. Géogr. n:r 788 (nuv. *Kung Ch'ang Fu*). Han dog år 80 f. Kr.

² Jfr de 5 elementen, K. 27 B: 2, sid. 12 a.

³ Låg i *Kuang P'ing* i nuv. prov. *Chih Li*; COUVR. Géogr. n:r 98.

⁴ Låg i *Yen Mên* i nuv. *T'ai Chou* i prov. *Shan Hsi*. COUVR. Géogr. n:r 416.

⁵ Egentligen: 'vapnens anda är i antågande'.

⁶ 'Majordomus'; 'adjutant'; se sid. 29 not 1.

⁷ Nuv. *Hua Yin Hsien* i prov. *Shen Hsi*. COUVR. Géogr. n:r 757.

⁸ *Chi-shih[-chung]*: hade hand om skriftväxlingen, dokument och memorial hos storgeneralen. Jfr not 8 sid. 102 och sid. 160.

lens ämbetspalats och utnämnts till *chün-si-ma*.¹ *Huo Kuang* tyckte bra om honom och visade honom stort förtroende. — Så småningom fick han befordran till *ta-si-nêng*. Under regeringsperioden *yüan-fêng* (åren 80—75 f. Kr.) var det som *tao-t'ien-shih-ché'n*, risfältinspektören, *Yen Ts'ang* fick kännedom om *Shang-kuan Chieh's* och de andras upprorsplaner, varför han rapporterade [dem] för [*Yang*] *Ch'ang*. Av naturen försiktig och rädd att handla, vågade denne icke säga ett ord utan skickade dokumentet vidare under förevändning av sjukdom. Rapporten gick till *chien-ta-fu'n Tu Yen-nien*, som rapporterade till kajsaren.²

K. 63 sid. 6 b: På så sätt kom saken till allmän kännedom. Rikskanslärn [*Chü (T'ien) Ch'ien-ch'iu*]³ fick ett med kaiserligt sigill försett dokument, som han företedde ämbetsmännen av graden *chung-ér-ch'ien-shih*, för att de skulle gripa och arresteras *Sun Tsung-chih*, vänstergeneralen [*Shang-kuan*] *Chieh* m. fl.

Häruti inneslötos även sådana rebeller, som uppräknades i ett senare kaiserligt edikt, nämligen:

K. 7 sid. 3 b: »*P'iao-ch'i*-generalen [*Shang-kuan*] *An*, *yü-shih-ta-fu'n Sang Hung-yang*, *Shou-hsi Ch'ang*, *Ting Wai-jên*, *yeh-ché'n Tu Yen-nien*⁴ och storgeneralens förste skrivare *Kung-sun I*.»

I samma edikt omnämns vidare:

K. 7 sid. 4 a: »En av rikskanslärns departementstjänstemän *Jên Kung* (215) har med egna händer gripit och halshuggit [*Shang-kuan*] *Chieh*. Rikskanslärns *shao-shih*,⁵ yngste skrivare, *Wang Shou* (216) har lockat generalen [*Shang-kuan*] *An* in i departementsbyggnaden. Sedan nu alla lidit sitt dödsstraff, hava tjänstemän och folk fått lugn och ro. Vi göra *Yen-nien*, *Ts'ang*, *Kung* och *Shou* till *lieh-hou*, härtigar.» — Vidare sade ediktet: »Prinsen av *Yen* har farit vilse och tagit miste om rätta vägen. Tidigare har han tillsammans med sonen till prinsen av *Ch'i*, *Liu Tsé*, o. a. inlåtit sig på förräderi. Vi hava un-

¹ Jämför en liknande titel i de Groot: I Die Hunnen etc. S. 125.

Enligt *Ts'ü-yüan (si-ma)* var han biträde till *ta-si-ma*. Militärt ämbete. Se även *Ch a v a n n e s*: *Mém. hist. II* p. 251, 258, 339; och p. 517 (*kung-chü-si-ma*); *V* p. 337.

² Ang. *Yang Ch'ang*, se vidare sid. 108, 139, 163.

³ Sid. 35 och 80.

⁴ Ej att förväxla med övercensorn *Tu Yen-nien*, som var son till *Tu Chien*; se sid. 162 o. följ.

⁵ Hörde till kategorien *si-po-shih*: *Ch a v a n n e s*: *Mém. hist. II* p. 527. Se sid. 16.

dertryckt saken och ej offentliggjort den, i hopp om att prinsen skulle återvända till rätta vägen och förbättra¹ sig själv. Men nu har han också med prinsessan [*Kai*], vänstergeneralen [*Shang-kuan*] *Chieh* m. fl. planerat att bringa förfäderstämpeln i fara. Prins [*Tan*] och prinsessan [*Kai*] ha båda frivilligt lidit [döds]straff för sina brott».

Schildringen av prins *Tan's* självmord återfinnes i

K. 63 sid. 6 b: När prins [*Tan*] fick höra, [att *Shang-kuan Chieh* och de andra lidit dödsstraff,] kallade han till sig sin rådgivare *P'ing* och sade: »Saken är förlorad. Skola vi nu skicka ut soldater?» — *P'ing* svarade: »Vänstergeneralen *Chieh* är redan död. Alla människor veta detta. Det går icke att skicka ut [några].»

Prinsen försjönk i svärmod. Så ställde han till en dryckesfäst i 'De 10000-årens-palats'. När prinsens gäster och vänner, alla ministrarna och hans gemåler av olika rang slagit sig ner och börjat dricka, sjöng prinsen själv en sång, som löd:

»Jag vänder åter till den tomma staden, där hunden ej skäller, hanen ej gal.

Varför äro de korsande gatorna så ödsliga?

Med visshet vet jag, att i detta rike finnas inga levande människor.»

En bigemål² reste sig och dansade och sjöng:

»[Huvud med] hår ligga huller om buller och fylla trädgårdskanalerna.

Benknotor ligga i alla fyra väderstrecken utan ordning.

Modern söker sin döde son, — hustrun söker sin döde man.
I ängslan irra de kring mellan trädgårdskanalerna —.

Var kan väl ädlingen vara att finna?»

Alla de omkringsittande gräto.

Då anlände ett amnestidekret från kajsaren. Prinsen läste det och sade: »O, ve! Här finnes endast förlåtelse för tjänstemän och menig man, icke förlåtelse för mig.» Därpå inbjöd han furstinnan och alla gemälerna av *fu-jên*-rang att följa med honom till *Ming-Kuang*-salen. Prinsen sade: »Jag, gamle slav, har gjort min gärning och skall utrotas.» Och så ville han döda sig själv.

¹ Egentligen: 'förnya sig själv'.

² *Hua-yung-fu-jên*; jämför *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 533, *hua-yung*.

Alla omkring honom sade: »Om Ni kunde få [som lösen] berövas Edert furstendöme, så kanske Ni kunde lyckas att slippa dö.»

Furstinnan och de övriga gemälerna veklagade och gräto alla och ville hindra prinsen.

Då anlände en från Himmelens Son utsänd legat och överräckte till prinsen av *Yen* ett med kajsarligt sigill försett dokument, som löd:

»I gamla tider, när käjsar *Kao* regerade landet, upphöjde han sina yngre släktingar [till prinsar],¹ för att de skulle giva hägn och skydd åt Markens och Åringens gudar. Under forna dagar [var det likaledes som] alla medlemmarna av *Lü*-²familjen (218) i hemlighet planerade stort uppror. Att *Liu*-klanen icke avklippes som ett hårstrå, var tack vare det, att härtig [*Chou P'o*³ (217)] av *Chiang*⁴ m. fl.⁵ drog *Lü*-härtigarna] inför rätta, dömde dem till döden och straffade dem som banditer och upprorsmakare. Man uppsatte *Hsiao Wên*⁶ på tronen och åvägabragte därmed frid och lugn åt förfäderstämpet. Var det icke, emedan det fanns män både i centrum⁷ och i provinserna och emedan de inre och de yttre samarbetade? *Fan*, *Li*,⁸ *Ts'ao*,⁴ *Kuan*¹⁰ grepo sina svärd och svingade sina lansar. De följde käjsar *Kao*, röjde bort allt ont, avlägsnade allt skadligt; de ränsade undan och hackade bort [ogräset] innanför haven. På den tiden voro huvudena såsom förvildat ogräs, och lidande och elände blevo följden. Och dock har deras belöning [som på så sätt hjälpte vår stamfader,] icke blivit mer än att förlänas härtigvärdighet.¹¹ — De nuvarande avkomlingarna till det kajsarliga huset hava icke gjort sig mödan att utsätta sina kläder för brännande sol eller sin mössa för dagg, men de hava det oakttat förlänats prinsvärdighet, sedan jordområdena skiftats; de hava erhållit belöningar, sedan ägodelarna uppdelats. När en fader dör, tager sonen arv efter honom; när den äldre brodern slutar sina dagar, tager den

¹ K. 14 sid. 3 a—7 a. 11 st. prinsar, söner, bröder, kusiner m. m. till *Kao Tsu*.

² K. 3 sid. 3 b—4 a; k. 4 sid. 1 a.

³ K. 16 sid. 8 a. Han har särskild *chuan*, k. 40.

⁴ Nuv. *Ch'ü Hsien* och *I Ch'eng Hsien* i prov. *Shan Hsi*. C o u v r. Géogr. n:r 353 och 354.

⁵ Dessa voro enligt k. 3 sid. 3 a: storgeneralen *Kuan Ying*, (se även k. 41), rikskanslärn *Ch'en P'ing* (k. 40) samt härtigen av *Chu Hsü*, *Liu Chang* (219). Jämför nedan *Fan*, *Li*, *Ts'ao* etc.

⁶ Se regenttabellerna sid. 5.

⁷ Huvudstaden.

⁸ *Fan* och *Li* hava särskilda *chuan*. k. 41.

⁹ *Ts'ao Tsan*, k. 39, blev härtig av *P'ing Yang*. K. 16 sid. 2 b.

¹⁰ K. 41. k. 16 sid. 9 b.

¹¹ Se k. 16, sid. 2 b, 5 b, 8 b, 9 a, 9 b.

yngre brodern vid och fortsätter.¹ Trots det att prinsen [av *Yen*] nu är till kött och ben en nära släkting, är en av de fyra lemmarna i Vår kropp, så har han dock tillsammans med män av andra familjer, tillhörande främmande klaner, gjort upp planer för att skada våra Markens och Åringens gudar. Han behandlar såsom släktingar utomstående personer och behandlar såsom utomstående personer sina släktingar; han har ett upproriskt och genstörtigt sinne, och han har inga principer av lojalitet och tillgivenhet. Antag att förfäderna ha kännedom om detta, hur skulle det väl gå för sig, att en sådan person vidare frambure de stadgade dryckesoffren i *Kao Tsu's* tämpel? »

När prins *Tan* slutat läsningen av dokumentet, tog han sitt prinssigill och överräckte det till *i-kung-chang*,² chefen för de tjänstemän, som sysslade med medicin och droger. Därpå ursäktade han sig inför rådgivaren (*hsiang*) och tjänstemännen av graden *ér-ch'ien-shih*, att han skött sitt värv på ett försumligt sätt och måste dö. Sedan strypte han sig själv med sigillbandet. Furstinnan, gemålerna och övriga som, följande prins *Tan's* exempel, gåvo sig själva döden, voro mer än 20 personer.

Himmelens Son visade sig nådig och förlät prinsens älste son *Chien*³ (180), som blev degraderad till menig man.

Prins *Tan* fick ett posthumt namn och kallades *La Wang* (37), 'Den elake konungen'. Han hade innehaft sin prinsvärdighet i 38⁴ år, när han mötte sin död.⁵ Hans furstendöme slopades.

Det kaiserliga ediktet, som med anledning av upprorsförsökets kuvande utfärdats, slutade med följande utfästelse:

K. 7 sid. 4 a: »Sålunda⁶ förlåter Jag prins [*Tan's*] älste son *Chien* och prinsessan [*Kai's*] son *Wên-hsin*⁷ (220) ävensom sönerna till de medlemmar av det kaiserliga huset, som planerat uppror tillsammans med prinsen av *Yen*, *Shang-kuan Chieh* och de andra, och direkta blodsförvanter, vilka rätteligen bort ställas inför domstol. Alla degraderas till menige män. Tjänstemän, som blivit vilseledda av *Chieh* och de andra, liksom de, vilkas brott ännu ej fastställts, må fritagas från skuld.»

¹ Citat från kommentaren till *Kung Yang's chuan* till *Ch'un Ch'iu*: Furst *Chuang's* 32:dra år.

² '1:ste läkaren', '1:ste apotekaren'. *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 515.

³ Jämför sid. 193.

⁴ År 117 f. Kr. blev han *wang*, se sid. 60.

⁵ År 80 f. Kr.

⁶ Sedan prins *Tan* och prinsessan *Kai* liksom de övriga sammansvurna sonat sin skuld genom att ha lidit döden.

⁷ Ang. denne, se not. 4 sid. 56. Hon hade även en sonson (*sun*) *T'an* (496), k. 36 sid. 3 a; se sid. 182.

KAPITEL VII.

Käjsar *Chao's* senare regeringsår och död.

Käjsar *Chao* hade alltjämt den mäktige *Huo Kuang* vid sin sida. Under dennes regim levde det kinesiska folket lyckligt och tillväxte i välmåga.¹ Inga svårare landsolyckor hemsökte Kina — på intet vis någon, som kunde jämföras med dem, som inträffade i början av käjsar *Wu's* regering, då nöden var så stor, att »folk åto upp varandra.»² — Ingen förödande översvämning av *G u l a f l o d e n* omtalas från denna tid. När skörden någon gång skadades av vatten, så att folket ingenting hade att äta, befallde käjsar *Chao*, att statens spannmålsmagasin skulle tömmas och säden fördelas bland de behövande. Skattelindring för de nödlidande beviljades. Så år 78 f. Kr.³ »Barbarerna i de fyra väderstrecken voro underdåniga.»⁴ Som ett lyckligt omen för käjsaren (och dynastien) ansågs, att *Shang Lin*-parkens *S a l i x* träd, som voro gamla, förtorkade och kullfallna, reste på sig och sköto nya skott.⁵ — Emellanåt utfärdades »amnesti för hela riket» ävensom andra viktiga dekret. Ett sådant var t. ex. det, som år 81 f. Kr. påbjöd, att man i prefekturerna och furstendömena skulle forska efter vilka visa, lärda och kunniga personer där funnos att ställas till rikets disposition jämlikt ett påbud av käjsar *Wu* från åren 134 och 128 f. Kr.⁶

K. 7 sid. 4 b: Under regeringsperioden *yüan-féng's* 4:de år (= 77 f. Kr.), på våren, första månaden, dagen *ting-hai*, anlade käjsaren myndighetsmössan. Så avlade han besök i käjsar *Kao's* tämpel, delade ut gåvor till *chu-hou-wang*, vasallkonungarna,⁷ rikskanslärn [*Chü Ch'ien-ch'iu*], storgeneralen [*Huo Kuang*], *lieh-hou*, adelsmän i huvudstaden,⁸ till medlemmar av *Liu*-klanen, som åkt nedåt i graderna ända

¹ K. 68 sid. 3 a.

² År 138 f. Kr.; k. 6 sid. 2 a.

³ K. 7 sid. 4 b.

⁴ K. 68 sid. 3 a.

⁵ K. 7 sid. 4 b.

⁶ K. 6 sid. 2 b, 4 a—4 b; på förslag av *Tung Chung-shu* (221) (k. 56 sid. 1 a) utfärdade käjsar *Wu* dessa edikt. Se även *Otto Franke*: *Studien zur Geschichte des konfuzianischen Dogmas und der chinesischen Staatsreligion*, S. 90 och följ.

⁷ Se *Ch a v a n n e s*: *Mém. hist.* II p. 530.

⁸ *Ibid.* p. 529.

till *li*, simpla tjänstemän, och gemene man av folket: guld, sidentyger, nötkreatur, vin; envar fick sin beskärda del efter rang. Han gav som present åt ämbetsmännen av graden *chung-ér-ch'ien-shih*¹ och därifrån nedåt räknat ända till rikets enkla befolkning befrielse från 4:de årets [av regeringsperioden *yüan-fêng* = år 77 f. Kr.] och 5:te årets (= år 76 f. Kr.) mantalspängar.³ Alla de personer, som under det 3:dje året [av *yüan-fêng* = år 78 f. Kr.] och därför icke inställt sig till värnpliktstjänst⁴ och ej heller erlagt lösenpänning härför, skulle erhålla befrielse därifrån. Det påbjöds, att i hela riket skulle firas stora fäster under 5 dagar.

På sommaren detta år (= år 77 f. Kr.) och på samma månad (*cheng-yüeh* = 1:sta mån.), dagen *chia-hsü*, dog rikskanslern *T'ien* (*Chü*) *Ch'ien-ch'iu*.⁵

K. 66 sid. 4 a:⁶ Han var rikskanslär, redan när käjsar *Chao* besteg tronen. Han var synnerligen omsorgsfull och förtjänstfull. För varje gång de högsta ministrarna i morgongryningen samlades, sade [*Huo*] *Kuang* till [*Chü*] *Ch'ien-ch'iu*: »Jag har på sin tid tillsammans med min ädle härtig mottagit den föregående käjsarens dödsbäddsdekret.⁷ Nu sköter jag, [*Huo*] *Kuang*, den inre styrelsen; min ädle härtig sköter den yttre. Ni torde hava instruktioner och tillrättavisningar att giva mig, så att jag icke förbryter mig mot riket. [*T'ien*] *Ch'ien-ch'iu* svarade: »Om blott generalen ägnar sig åt [styrelsen], så kan hela riket känna sig lyckligt i högsta grad.» Han vägrade enständigt att säga något [i styrelseangelägenheter]. Med anledning härav satte [*Huo*] *Kuang* stort värde på honom. För varje gång det förekom lyckobådande tecken och lyckliga uppfyllelser [av dem], så gav han gång på gång belöningar åt rikskanslärn.

Mot slutet av käjsar *Chao*'s tid inträffade inga [särskilda] händelser

¹ *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 526 och sid. 16.

² *Min-chio*, 'folk-rangställning', 'menig man'.

³ Ifrån det 7:de levnadsåret till det 14:de utgick 23 mynt per person i mantalspängar: 20 mynt gingo till underhåll åt käjsaren, 3 mynt till den militära utrustningen, hästar, vagnar etc. Förut under käjsar *Wu*'s tid hade det varit så, att för folkets söner, som fyllt 3 år, skulle mantalspängar utgå, men då hände det ofta, att folk, i stället för att betala, dödade sina söner. För den skull höjdes den skattepliktiga åldern till 7 år.

⁴ Till och med rikskanslärns son måste göra vakttjänst vid gränsen eller friköpa sig.

⁵ K. 19 A sid. 35 b.

⁶ Se kap. III sid. 35.

⁷ *I-chao*, 'dödsbäddsdekret', 'posthumt edikt', 'testamentarisk proklamation', se sid. 47.

i riket. Folket (de 100 familjerna) kom så småningom att gradvis gå framåt och utveckla sig i välmåga. Under regeringsperioden *shih-yüan's* 6:te år (= år 81 f. Kr.) utfärdades ett edikt, att man i prefekturerna och furstendömena skulle rekommendera vise män och konfucianska lärde¹ och fråga dem, varutinnan folket kände sig förtryckt eller hade det svårt. Resultatet härav blev, att frågan om [slopande av monopolet på] salt och järn² kom fram till diskussion i stora rådet.

Under sitt 12:te år som rikskanslär dog [*Chü*] *Ch'ien-ch'iu*. Han ärades posthumt och kallades *Ting-hou*. 'Den [folket] stabiliserande härtigen'.

På sin tid, när [*Chü*] *Ch'ien-ch'iu* vart ålderstigen, gjorde käjsaren ett humant undantag för honom, så att han vid morgonaudiensen kunde få komma åkande i sin lilla vagn ända in i palatsets stora tronsal. För den skull hedrades han med benämningen *chü-ch'êng-hsiang*, 'vagn-kanslärn'.³

Hans son *Shun* (222) efterträdde honom som härtig.⁴ Han blev som ämbetsman *t'ai-shou* i *Yün Chung*.⁵ På käjsar *Hsüan's* tid bekrigade han som *hu-ya-chiang-chün* ('t i g e r - t a n d s - g e n e r a l') hunnerna.⁶

Han anklagades för rofferi och att [falskeligen]⁷ ha förstörat det under fälttåget tagna bytet av fångar och kreatur och berövade sig själv livet. Hans domäner⁸ indrogos till staten.

Yü-shih-ta-fu'n, kanslichefen, *Wang Hsin* (223) efterträdde *Chü Ch'ien-ch'iu* som rikskanslär på 2:dra månaden, dagen *i-ch'ou*, år 77 f. Kr.⁹

¹ *Wên-hsüeh*, en av den konfucianska skolans 4 lärdomsgrader eller examina. Jfr. sid. 65.

² Det var *Sang Hung-yang*, som på sin tid tillrätt käjsar *Wu* att införa monopol på salt och järn (se sid. 70) för att skaffa riket inkomster, enär de ständiga krigen slukade enorma summer. Nu ville man slopa monopolet för att skaffa folket drägligare livsvillkor.

³ Hans ursprungliga namn var *T'ien Ch'ien-ch'iu*; se sid. 35.

⁴ K. 18 sid. 7 b.

⁵ Nuv. *Kuo Hsien* i prov. *Shan Hsi*. C o u v r. Géogr. n:r 419 (403).

⁶ Se de Groot: I. Die Hunnen etc. S. 194, 195. K. 94 A sid. 16 b. Tillsammans var det 5 generaler, som vid detta tillfälle tågade mot hunnerna, därvid följande en mycket storstilad fälttågsplan. De 5 generalerna voro: *T'ien Kuang-ming* (sid. 175), *Fan Ming-yu* (*Huo Kuang's* måg, sid. 161), *Han Tsêng*, för-general (sid. 161), *Chao Ch'ung-kuo*, efter-general («B o r k u l - g e n e r a l», sid. 177—179) och *Chü* (*T'ien*) *Shun*.

⁷ K. 94 A sid. 17 a. »Käjsar *Hsüan* antog, att tigertandsgeneralen icke hade ryckt fram till det anbefallda målet, utan falskeligen förstörat uppgifterna om det tagna bytet i fångar om boskap.» (Mer än 1900 fångar, mer än 70000 stycken hästar, nötkreatur och får).

⁸ K. 18 sid. 7 b.

⁹ K. 19 B sid. 36 b. Hans personnamn *Hsin* skrives i två varianter. Se kinesiska namntabellerna, nr 223.

K. 66 sid. 4 b: Han var en man från *Chi Nan*.¹ I egenskap av tjänsteman ute i [olika] prefekturer och distrikt samlade han meriter, och så småningom fick han befordran till *ling* i *Pei Yang*.²

Mot slutet av kajsar *Wu's* regering huserade tjuvar och rövarband vilt ute i provinserna, varför truppstyrkor måste utkommenderas för att återställa ordningen. Den förut (å sid. 66) omtalade *Pao Shêng-chih* blev vid detta tillfälle sänd att med kraftåtgärder slå ned våldsverkarna. Han gick grundligt tillväga, arresterade och högg ned banditerna och dömde även provinstånsmän till döden, enär de ej kunnat hålla ordning inom sina distrikt.

Ibid. sid. 4 b: När [*Pao*] *Shêng-chih* passerade *Pei Yang*, ville han [ävenledes] halshugga [*Wang*] *Hsin*. Denne hade redan klätt av sig och lagt sig framstupa över stupstocken, när han lyfte upp huvudet, talade och sade: »Herr Legaten har ensam makten att döda eller låta förbliva vid liv och sprider respekt och fruktan i prefekturer och furstendömen. Om Ni nu åter hugger av ett huvud på [mig.] *Hsin*, så bidrager det väl icke till att öka respekten. Det är bättre, att emellanåt ge pardon för att visa sin godhet och få [den förlätne] att ända till döden offra sina krafter [för riket].» — [*Pao*] *Shêng-chih* fann hans ord storslagna, förlät honom hans förseelse och utförde icke dödsdomen. Av den anledningen blevo [*Pao*] *Shêng-chih* och [*Wang*] *Hsin* mycket fästade vid varandra.

När [*Pao*] *Shêng-chih* återvände från sin mission, rekommenderade han [*Wang*] *Hsin*. Han upphöjdes till *yu-fu-tu-wei*³ och styresman för huvudstadens västra distrikt. Kajsaren, som ofta var ute och reste i *An Ting*⁴ och i *Pei Ti*,⁵ passerade därvid genom *fu-fêng*-området. Som de kajsarliga hotellen och landsvägarna voro i bästa skick, och betjäningen var välordnad, räknade kajsar *Wu* honom detta till godo, stannade sin vagn och komplimenterade [*Wang*] *Hsin* som en, som verkligen skötte sin uppgift. Sin inspektörstjänst innehade han under mer än 10 år.

På kajsar *Chao's* tid blev han *yü-shih-ta-fu* och efterträdde [*Chü*] *Ch'ien-ch'iu* som rikskanslär. Han förlänades härtigvårdigheten av *I Ch'un*.⁶

¹ Ligger i prov. *Shan Tung* (*Li Ch'êng Hsien*). *Chavannes*: *Mém. hist. II* p. 542 (91).

² Nuv. *Kao Yüan Hsien* i prov. *Shan Tung*. *Couvr.* Géogr. n:r 497.

³ Lydde under *chih-chin-wu'n*: *yu-fu-fêng* var en *san-fu*. Se not 3 sid. 21 och *Chavannes*: *Mém. hist. II* p. 521, 524.

⁴ Låg i prov. *Kan Su*; *Chavannes*: *Mém. hist. II* p. 538 (50).

⁵ Låg i prov. *Kan Su*. *Ibid.* p. 539 (57).

⁶ K. 18 sid. 8 a. *I Ch'un* låg i provinsen *Chiang Hsi*. *Couvr.* Géogr. n:r 1017, 1018.

Året därpå (år 76 f. Kr.) dog han¹ och erhöi som posthumt ärenamn *Ching-hou*, 'Den respektfulle härtigen'.

Sonen *T'an* (224) tog härtigvärdigheten i arv efter sin fader. När han dött, blev dennes son *Hsien*² (225) efterträdare. — Det var *Hsien*'s dotter, som blev gift med [usurpatorn] *Wang Mang*³.

Det dröjde nära nog ett år, innan *Wang Hsin*'s efterträdare utsågs. Det blev kanslichefen *Yang Ch'ang* (214), på 11:te månaden, dagen *i-ch'ou*, år 75 f. Kr.⁴ Ej heller dennes ämbetslid som rikskanslär blev långvarig, men han hann dock vara med om de viktiga händelser, som utspelades veckorna⁵ närmast efter käjsar *Chao*'s död.

Två andra personer vunno ryktbarhet under denna tid i Kina, och dessa voro *chung-lang-chiang*'en *Fan Ming-yu* (226) och superintendenten i *P'ing Lo* (i *Kan Su*), *Fu Chieh-tsi* (227). Båda förde lyckosamma fälttåg. *Fan Ming-yu*⁶ framträngde segerrikt långt i norr, gick över floden *Liao* i Mandshuriet och blev med anledning härav utnämnd till *tu-Liao-chiang-chün*,⁷ 'generalen, som passerat *Liao*-floden'. *Fu Chieh-tsi*⁸ vann sina krigiska lagrar i »de västliga länderna⁹» *Lou-Lan*, *Kutscha*, *Ferghana* (*Ta Wan*) m. fl. stater, och blev för sina lysande bedrifvers skull upphöjd till härtig av *I Yang*¹⁰ med ett apanage på 700 familjer. *Fan Ming-yu* blev för sina förtjänster utnämnd till härtig av *P'ing Ling*.¹¹ —

Den lilla käjsarinnan *Chao*, född *Shang-kuan*, hade ej kommit med, då *Shang-kuan*-klanen utrotades för sitt upprorsförsök.¹²

K. 97 A. sid. 10 a: Käjsarinnan, som var minderårig, hade ej deltagit i upprorsplanläggningen. Så var hon också *Huo Kuang*'s dotterdotter; för den skull undgick hon att bliva avsatt.

¹ K. 19 B sid. 36 b; på 12:te mån. dagen *kêng-hsü*; se även sid. 200.

² Mellanliggande händelser skildras före sid. 168.

³ Förläningen gick i arv till *Wang Hsin*'s *hsüan-sun*, sonsonsonson, då *Wang Mang* gjorde slut på familjen. (K. 66 sid. 5 a); k. 18 sid. 8 a.

⁴ K. 19 B sid. 36 a.

⁵ Se sid. 108 o. följ.

⁶ K. 7 sid. 4 b; k. 68 sid. 8 a; se även *Huo Kuang*'s släkttavla sid. 205.

⁷ Kommentatorn *Ying Shao* säger (k. 7 sid. 4 b), att detta var ett *kuan-hao*. Sådana hade käjsar *Wu* flera gånger förlänat. Jfr *tigertandsgeneral*, *Êr-shih-general* o. a.

⁸ K. 70 sid. 1 a; k. 7 sid. 5 a; de Groot II: Die Westlande Chinas in der vorchristlichen Zeit S. 59—61; L. Wiegner: Textes historiques. p. 583.

Alldenstund Kinas utrikespolitik faller utom ramen för min framställning, omnämnes här endast i korthet, vad som kan anses nödvändigt för sammanhanget.

⁹ K. 96, översatt av J. J. M. de Groot. Se vidare B. Karlgren: Kina, sid. 91 (kartan), Sven Hedin: Lop-Nor; Stockholm 1905.

¹⁰ K. 17 sid. 19 b. Förläningen gick i arv till sonsonsonen, varpå *Wang Mang* utrotade familjen. *I Yang* låg i nuv. *I Yang Hsien* i *Ho Nan*. Couvr. Géogr. n:r 630.

¹¹ K. 17 sid. 19 a.

¹² Sid. 75, 76, 78.

Käjsarinnans moder hade dött tidigare och blivit begravnen i *Mao Ling*, öster om muren¹ [till bysamhällets gravområde]. Hon blev posthumt hedrad och benämndes *Ching-fu-jên*, 'Den vördsamma gemålen'. En gravkulle med park iordningställdes, och till dess underhåll anslogs en plats på 200 familjer. En [*nei-kuan-*]chang² (chef) och hans *ch'éng* (assistent) fingo i uppdrag att vårda den såsom bruket föreskrev. Käjsarinnan själv sände av sin privata betjäning några slavar att hålla vakt vid [farfadern] *Chieh's* och [fadern] *An's* gravkullar.³

Huo Kuang önskade, att käjsarinnan ensam skulle äga käjsar *Chao's* gunst och få en son. Men käjsaren var svag till hälsan. Alla i hans omgivning och även läkarna hade sin bestämda uppfattning [av fallet] och sade, att han måste förbjudas tillträde till palatsets kvinnogemak. Till och med palatstjänarinnorna och upppasserskorna fingo alla ha lämbyxor och flera gördlar. Av haremsdamerna var det ingen, som fick besöka käjsaren.

När käjsarinnan suttit på tronen i 10 år, dog käjsar *Chao*. Hon var då mellan 14 och 15 år gammal.⁴

Käjsar *Chao's* död förbådades av ett märkligt naturfenomen.

K. 7 sid. 5 b: Under regeringsperioden *yüan-p'ing*, dess första år (= år 74 f. Kr.) på våren, 2:dra månaden, dagen *chia-shên* på morgonen var det en meteor stor som en måne. Alla stjärnor följde den åt väster. På sommaren, dess fjärde månad, dagen *kuei-wei*, dog käjsar *Chao* i *Wei Yang*-palatset.

Kommentatorerna äro oense om huru gammal käjsaren var vid sin död. *Ch'ên Tsan* (228) säger, att han var 9 år vid sin tronbestigning, regerade i 13 år, alltså var han 22 år vid sin död. *Yen Shih-ku* säger, att han var 8 år vid sin tronbestigning, regerade i 13 år, däri inbegripet den förskjutning i tid, som uppstod vid ändringen av regeringsperioden *yüan-fêng*, alltså var han 21 år vid sin död.

¹ *Kuo*, mur, som är byggd utanför den egentliga stadsmuren och omger en förstad; 'förstadsmur', 'gravområdesmur'. Ang. *Mao Ling*, se not 1 sid. 62.

² Dessa tjänstemän lydde under *tsung-chêng*. Fastän täxten ej upptager *nei-kuan*, torde här dock otvivelaktigt åsyftas de funktionärer, som *Chavannes* upptager i p. 519. *Mém. hist. II*. Jfr sid. 136, där innebörden av uttrycket tydligare kommer fram. (*Chang-ch'éng* kan möjligen även tolkas som 'en ordinarie tjänsteman jämte ett biträde'.)

³ Enligt *Yen Shih-ku* lågo deras gravkullar intill varandra strax öster om *Huo Kuang's* grav; se kapitel XIV, sid. 196 not 9.

⁴ Hon levde länge ännu, dog först år 37 f. Kr., 52 år gammal. Sedan sitt 5:te år hade hon varit käjsarina.

Ibid. På 6:te månaden [år 74 f. Kr.], dagen *jén-shên*,¹ gravsattes kajsaren i *P'ing Ling*.²

Slutomdömet om kajsar *Chao* är mycket fördelaktigt.

Ibid. I forntiden, när *Ch'eng* av *Chou* som litet barn ärvde tronen [efter sin fader *Wu Wang*] och började sin regering, var det som *Kuan's* och *Ts'ai's*³ 4 riken⁴ satte i gång en förtalskampanj för att göra omvälvning. *Hsiao Chao* besteg tronen vid unga år. Han fick i sin tur [prins *Tan* av] *Yen's*, [prinsessan] *Kai's* och [de båda] *Shang-kuan's* upprorsplaner [riktade mot sig]. Liksom *Ch'êng Wang* icke mistroddes *Chou Kung*, så anförtrorde *Hsiao Chao* regeringsbördan åt *Huo Kuang*. För den skull ha båda dessa, envar på sin tid, därigenom fått stor ryktbarhet. Stort, i sanning! Efter⁵ *Hsiao Wu's* slöseri och många fördärvliga härnadståg var landet innanför haven⁶ utarmat. Familjernas medlemmar minskades med hälften. Men [*Huo*] *Kuang* förstod, vad tiden krävde. Han lättade på myndigheternas hårda uttaxeringar, minskade skattepålagorna och gav folket lugn och ro. Under regeringsperioderna *shih-yüan*⁷ och *yüan-fêng*⁸ blevo hunnerna fredliga och vänskapligt sinnade; de hundra familjerna (folket) utvecklade sig i välmåga;⁹ han hedrade vise män och konfucianska lärde (*wên-hsüeh*)¹⁰ och frågade dem, varutinnan folket kände sig [mest] plågat och bittrast [tyngt]. Han höll därefter rådplägning angående salt- och järn-[frågorna] och slopade monopolet på jästa drycker. — Han har hedrats med namnet *Chao*, 'Den illustre'. Är det icke också rätt?

¹ 49 dagar efter dödsfallet.

² Låg 70 li nordväst om huvudstaden, enligt *Yen Shih-ku*.

³ Dessa voro farbröder till *Ch'êng Wang*.

⁴ De voro *Kuan's*, *Ts'ai's*, *Shang's* och *Yen's* furstendömen, enligt *Yen Shih-ku*.

⁵ *Ch'êng*, här: 'i anslutning till', 'efter'.

⁶ D. v. s. i Kina.

⁷ Åren 86—81 f. Kr.

⁸ Åren 80—75 f. Kr.

⁹ Jämför k. 68 sid. 3 a.

¹⁰ Se not 1 sid. 81.

KAPITEL VIII.

Huo Kuang och *Liu Ho*, 27-dagars- käjsaren.

K. 68 sid. 3 a: Under regeringsperioden *yüan-p'ing's* 1:sta år (= år 74 f. Kr.) hade käjsar *Chao* (40) dött utan arvingar. Av käjsar *Wu's* 6 söner¹ återstod nu endast *Hsü*, prinsen av *Kuang Ling*² (38). Alla ministrarna höllo råd om vem som skulle sättas på tronen. Samtliga höllo på prinsen av *Kuang Ling*. Men prinsen hade ej blivit använd [som tronföljare] av den framlidne käjsaren, emedan han i sin vandel varit hållningslös.

K. 63 sid. 1 a: Käjsar *Wu's* konkubin *Li* (156) hade fött sönerna prins *Tan* av *Yen* och prins *Hsü* av *Kuang Ling*.

Dessa två prinsar jämte den av gemålen *Wang*³ (47) födde prins *Hung* (36) hade på en och samma dag, nämligen på regeringsperioden *yüan-shou's* 6:te år (= år 117 f. Kr.),⁴ på sommaren, 4:de månaden, dagen *i-si*, fått sin utnämning till *wang* (,konung, prins), och på prins *Hsü's* fullmaktstablett stod det:

K. 63 sid. 7 a: »Ack, min lille son *Hsü*! Jag giver dig denna röda altarjordklump⁵ och grundar åt dig ett rike. Jag giver dig förläningen i södra delen av mitt rike. Må du [och dina avkomlingar], generation efter generation, bliva *Han*-husets gränsvärn och stöd. Forntidens män brukade säga [— på tal om detta]: »Söder om den stora floden [*Yang-tsi*], på de 5 sjöarnas område⁶, äro befolkningens känslor lätt-rörliga. *Yang Chou*⁷ litar på sin styrka⁸. De 3 dynastiernas [*Hsia*,

¹ Se *Hsi-Han*-dynastiens tabeller, sid. 5.

² Nuv. *Yang Chou Fu* i prov. *Chiang Su*: C O U V R. Géogr. n:r 235.

³ Se tabellen över käjsar *Wu's* gemåler och söner, sid. 39.

⁴ K. 6, sid. 8 a.

⁵ Jämför ediktet ang. prins *Tan* sid. 60. De 5 färgerna å altarjorden, vilken skulle symbolisera det nya riket, voro: svart, röd, asurbå (grön), vit och gul.

⁶ W. F. M A Y E R S: *The Chinese Reader's Manual*, n:r 130, p. 334.

⁷ Var den 5:te provinsen av de 9, i vilka riket uppdelades av käjsar *Yü*. C O U V R. Géogr. p. 221—222.

⁸ Eller, — enligt en annan täxtversion, som har tecknet *chiang*, 'gräns', i stället för *ch'iang*, 'styrka', »litar på sina [skyddande] gränser».

Shang-Yin, Chou] *yao-fu*¹-zon har icke kunnat bringas till underkastelse och ordning. O! Rannsaka ditt hjärta, var respektfull och ängslig [att begå fel]! Var godhjärtad och lojal! Var ej frivol i dina seder eller kär i nöjen! Undvik simpla personer! Sök ditt stöd i lagar och förordningar! *Shu King* säger:² 'Det ligger icke i en undersåtes befo-genhet att förlåna värdigheter och belöningar ej heller att skipa de skräckinjagande straffen.' — Undvik komma därhän, att du efteråt får skämmas! Må prinsen beakta detta.»

När [prins] *Hsü* blivit vuxen, älskade han sång,³ musik och allehanda lustbarheter. Han var så stark, att han lyfte en tripod. Med tomma händer grep han björnar, vildsvin och [andra] vilda bestar. I sitt uppträdande ådagalade han ej en korrekt hållning; för den skull kom han ej heller att bli arvtagare till *Han*-tronen.

Strax efter kajsar *Chao*'s tronbestigning hade [prins] *Hsü* fått sin förläning ökad med 13000 familjer.⁴ Under regeringsperioden *yüan-fêng*⁵ gjorde [prins *Hsü* av *Kuang Ling*] sin uppvaktning vid hovet och fick ånyo sin förläning ökad med 10000 familjer.⁶ Som gåva erhöll han 20 millioner mynt, 2000 pund guld,⁷ en bekväm vagn med fyrspann samt [två] dyrbara värjor.⁸⁻⁹

Längre fram, under kajsar *Hsüan*'s tid, fingo även hans 4 söner *Shêng, Tsêng, Pao* och *Ch'ang* (229) adelskap (*lieh-ou*).¹⁰ — — —

Redan i början av kajsar *Chao*'s regering, när [prins] *Hsü* såg, att kajsaren var ung och icke hade någon son, hyste han i sitt hjärta förhoppningar och önskningsar.

I *Ch'u*-trakten (nuvarande Centralkina,) florerade [ännu¹¹] magi och

¹ Under kajsar *Yao* var Kina indelat i *wu-fu*, 5 koncentriska zoner: 1. *Tien-fu*, 'de kajsarliga domänerna'. 2. *Hou-fu*, 'härtigarnas förläningsområden'. 3. *Sui-fu*, 'de freden tryggande domänerna'. 4. *Yao-fu*, 'det kuvade området'. 5. *Huang-fu*, 'vildmarksområdet'. *Yao-fu* var sålunda 4:de zonen.

² Se *C O U V R E U R: Chou King*, 1897; p. 203.

³ Tecknet *ch'ang* betyder både 'gnola en sång' och 'den, som sjunger'; 'sångerska', även 'sköka'.

⁴ K. 7 sid. 1 b; såväl prins *Hsü* som prins *Tan* och prinsessan *Kai* fingo envar 13000 *hu*.

⁵ Dess 5:te år (= år 76 f. Kr.) på våren, 1:sta mån.: k. 7 sid. 5 a.

⁶ Täckten i k. 7 sid. 5 a upptager 11000 *hu*.

⁷ *Ibid.* står 200 *chin*.

⁸ *Yen Shih-ku* uppger k. 7 sid. 5 b: 8 hästar.

⁹ K. 7 sid. 5 a: »v är j o r 2»; »så nog blev den familjen rikligen tillgodosedd», skriver *Pan Ku*.

¹⁰ Däröfver ytterligare sid. 193.

¹¹ Se kap. III, *wu-ku*.

andebesvärjelser. [Prins] *Hsü* kallade till sig [däriifrån] en häxa vid namn *Li Nü-hsü* (230) och lät henne göra besvärjelseformler för att kalla ned andarna. *Nü-hsü* snyftade och sade: »Käjsar *Wu's* ande steg ned till mig. Till vänster och till höger lågo alla framstupa på marken. Han sade: 'Jag kommer förvisso att åt *Hsü* giva uppdraget att bliva Himmelens Son'.» — [Prins] *Hsü* gav [häxan *Li Nü-hsü* pängar i mängd och sände henne att framföra böner på Håxberget.¹

När så käjsar *Chao* dött, sade [prins] *Hsü*: »*Nü-hsü* är en framstående häxa», och så slaktade han en ox för att betyga andarna sin erkänsla.

Så kom kallelsen [att bestiga tronen] till prinsen av *Ch'ang I*. Åter sände han häxan för att bortbesvärja honom. Strax efteråt blev prinsen avsatt (se nedan sid. 110). Prins *Hsü* fick [sålunda] mer och mer förtroende för *Nü-hsü* och hennes anhang. Vid flera tillfällen gav han henne presenter [i form av] pängar och saker. När käjsar *Hsüan* bestigit tronen, sade [prins] *Hsü*: »Huru kan väl då en sonson till tronföljaren [*Chü*], komma på tronen?» Åter beordrade han [häxan] *Nü-hsü* att anställa offerbesvärjelser [till andarna] såsom förut.

Vidare hade [prins] *Hsü* en dotter, som bortgiftes med en yngre broder till gemålen till prins *Yen-shou* av *Ch'u*² (231), [och hans namn var *Chao Ho-ch'i*³ (232)]. Dessa hade flera gånger givit varandra gåvor och i hemlighet sänt varandra skriftliga underrättelser. Sedermera blev [prins] *Yen-shou* anklagad och ställd inför rätta för upproriska stämplingar samt dömd till döden. Vittnesmålen invecklade även [prins] *Hsü* [i förräderimålet]. Då utkom ett käjserligt edikt, vari påbjöds att icke fullfölja rättegången. [Prins] *Hsü* fick presenter: i guld uppgick det med vad han såväl förut som efteråt erhöi, till 5000 pund: i fråga om annat, såsom käril och husgeråd, uppgick det till väldiga mängder.

När han sedermera fick höra, att en tronarvinge blivit utsedd,⁴ sade

¹ I *Ch'u Ti*, nuv. Centralkina, enligt *Yen Shih-ku*.

² Prins *Yen-shou* var en ättling till *Kao Tsu's* broder, prins *Yüan* av *Ch'u* med personnamnet *Hsiao*. K. 14 sid. 3 a, 3 b; k. 36 sid. 2 b.

³ Prins *Yen-shou* ivrade för att prins *Hsü* skulle bli käjsare. I egenskap av måg till käjsaren skulle då *Chao Ho-ch'i* alltså vara gift med en stor-prinsessa och för den skull givetvis få ett härtigdöme; k. 36 sid. 2 b.

⁴ Prins *Shih* (55), sedermera käjsar *Yüan*.

han till gemålen¹ *Nan* och de övriga: »Jag får aldrig komma på tronen.» Och så slutade han [tills vidare upp med sina besvärjelser].²

Helt säkert var storgeneralen *Huo Kuang* väl underrättad om vad som rörde prins *Hsü*, ty när alla ministrarna i stora rådet (år 74 f. Kr.) röstade för att uppsätta denne på tronen,

K. 68 sid. 3 a: var han inom sig allt annat än tillfredsställd.

En *lang*, palatstjänsteman, lämnade då fram en skrivelse till tronen, vari han påpekade, att *T'ai Wang* av *Chow*³ (233) försköt [sin älsste son] *T'ai Po* (234) och uppsatte den yngste *Wang Chi* (235) på tronen. *Wên Wang* (238) åsidosatte sin älsste son *Po I-k'ao* (236) och lät *Wu Wang* (237)⁴ intaga tronen. Häri ligger blott vad som är rätt och billigt. Om också den älsste åsidosattes och den yngste upphöjes på tronen, går det sålunda för sig. — Det går inte an att överlåta förfädersoffren i antämplén åt prinsen av *Kuang Ling*.

Dessa ord överensstämde fullständigt med [*Huo*] *Kuang's* tankar. *Huo Kuang* föredrog hans skrivelse för rikskanslern [*Yang*] *Ch'ang* och de övriga ministrarna.

Han upphöjde *lang*'en, och [som belöning] gjorde han honom till *t'ai-shou* i *Chiu Chiang*.⁵

Samma dag mottog [*Huo Kuang*] från änkekäjsarinnan en order att sända i väg tjänsteförrättande⁶ *ta-hung-lu'n*, *shao-fu'n* [*Shih*] *Lo-ch'êng*⁷ (239), *tsung-chêng*'en [*Liu*] *Té*⁸ (240), *kuang-lu-ta-fu'n* [*Ping*] *Chi*⁹ (241) och *chung-lang-chiang*'en med personnamnet *Li-han*¹⁰ (242) att inbjuda

¹ *Chi*; var även ett namn på *Chou*-dynastien. Jämför *Chavannes*. *Mém. hist.* I, p. 211.

² Sedan hans son *Pao* anklagats för mord och sedermera haft ett otillåtet förhållande med sin faders gemål *Tso* samt dödats, började prins *Hsü* åter på med trollerierna som förut. Några fakta berörande honom upptagas ytterligare å sid. 193, not 2.

³ *T'ai Wang* (= *Tan Fu*) hade sonen *Wang Chi*, denne hade sonen *Wên Wang*, skaparen av *Chou*-dynastien. Hans son åter var *Wu Wang*; reg. år 1122—1115 f. Kr. Se *Couvreur*: *Les quatre livres*. 1895: *Tchoung Ioung* 18, page 42 samt p. 656.

⁴ Det var han, som förjagade den siste *Yin*-konungen *Chou* (252) år 1122 f. Kr.

⁵ Betydde ursprungligen de 9 grenarna (bifloderna) till *Yang Tsü*. *Nuv. Shou Chou* i prov. *An Hwei*. *Chavannes*. *Mém. hist.* II p. 536. (24).

⁶ *Hsing-shih*, 'göra ett arbete', 'förrätta en tjänst', här förmodligen = 'förordnad'. Den ordinarie innehavaren av ämbetet *ta-hung-lu* var *Wei Hsiang* (243), utnämnd år 76 f. Kr. (k. 19 A sid. 35 b och k. 73 sid. 3 a); 4 år därefter (= år 72 f. Kr.) blev han *ch'ang-hsin-shao-fu*. Se även sid. 111.

⁷ Sid. 179.

⁸ Sid. 181.

⁹ Sid. 130, 186—188.

¹⁰ Familjenamnet okänt.

och hämta prins *Ho* av *Ch'ang I*. — Vad prins *Ho* beträffar, så var han sonson till käjsar *Wu* och son till prins *P'o* av *Ch'ang I* (42) med det posthuma ärenamnet *Ai*.

K. 63 sid. 8 b: Prins *P'o*¹ hade blivit upphöjd till sin värdighet under regeringsperioden *t'ien-han's* 4:de år (= år 97 f. Kr.); på 11:te året därefter dog han² (= år 86 f. Kr.). Hans son *Ho* efterträdde honom i prinsvärdigheten. Han innehade värdigheten i 13 år. — — — Prins *Ho* skulle nu tillkallas för att vara huvudpersonen vid sörjandet efter käjsar *Chao*. [Änkekäjsarinnans] med käjserligt sigill försedda dekret bjöd: — — — — »De [förut nämnda dignitärerna] skola kalla prins [*Ho*] att i 7 kurirekipage³ inställa sig i hotellet för resande prinsar i *Ch'ang An*.»

Det kunde inte gärna vara storgeneralen *Huo Kuang* obekant, hurudant liv prins *Ho* förde i *Ch'ang I*. I moraliskt hänseende skilde det sig knappast från prins *Hsü's*; enda meriten synes ha varit den, att han i egenskap av brorson till käjsar *Chao* kunde i genealogiskt hänseende jämföras med en son till den döde käjsaren och sålunda fyllde fordringarna på närmast följande generation.

Moralens väktare i *Ch'ang I* fingo mer än en gång anledning att ingripa och varna. En av dessa var

K. 72 sid. 2 a: *Wang Chi* (244) med ärenamnet *Tsü Yang* (245) från *Kao Yü* i *Lang Yeh*.⁴ Redan i barndomen varmt hängiven studier, blev han väl förtrogen med klassikerna. I egenskap av prefekturtjänsteman (*chün-li*) hedrades han med graden *hsiao-lien* och blev *lang*. Han utnämndes till *yu-ch'êng*, höger-assistent, för *jo-lu*⁵; blev [så] transporterad till *Yün Yang*⁶ som *ling*. Promoverad till *hsien-liang*, blev han utnämnd till *chung-wei* i *Ch'ang I*. Det var då, som prins [*Ho*] var begiven på jaktutflykter. I vildaste galopp for han omkring i sitt rike. Emedan han i sitt uppförande ej iakttog ordning och skick, sände [*Wang*] *Chi* upp påminnelser till honom, förebrådde honom och sade:

¹ K. 14 sid. 14 b och tabellerna sid. 5 och sid. 95.

² Detta år måste vara fel. I k. 6 sid. 17 b står år 88 f. Kr., vilket passar bättre till uppgiften: 13 år därefter eller år 74 f. Kr. blev prins *Ho* avsatt. Jfr k. 14 sid. 14 b, där *Ho* uppgives ära prinsvärdigheten år 86 f. Kr. och efter 12 år (= år 74 f. Kr.) kallas till käjsar *Chao's* efterträdare.

³ *Shêng*, 'vagn, förspänd med 4 hästar'; *sh'êng-ch'uan*, 'kurirposthästar', 'sända ilbud med post'. (Jfr *Ts'i-yüan*).

⁴ Nuv. *Chu Ch'êng Hsien* i prov. *Shan Tung*. COUVR. Géogr. n:r 503 (534).

⁵ Enligt *Yen Shih-ku* hörde detta ämbete till *Shao-fu*-departementet, hade en *ling*, chef, och en *ch'êng*, assistent, med funktion att även övervaka vagnparken och arsenalen.

⁶ Nuv. *Chun Hua Hsien* i prov. *Shen Hsi*. COUVR. Géogr. n:r 771.

»Eder tjänare har hört, att i forntiden en armé marscherade per dag 30 *li* (omkr. 18 km.), i lyckligaste fall gick den 50 *li* (omkr. 30 km.). O d e n a säga:¹ 'Det är inte för den häftigt framrusande vindens skull; det är inte för vagnens våldsamma fart, utan det är vid åsynen av *Chou's* styrelse (*chou-tao*), som jag smärtsamt röres i djupet av mitt hjärta'. —

Utläggningen är denna: Det häftiga framvirvlandet, det är icke forntidens 'vind',² d. v. s. sed; den våldsamma framfarten, den förekom icke hos forntidens vagnar. Det är därför, som man känner smärta.

Nu har den store prinsen behagat fara till *Fang Yü* [*Hsien*] och på en knapp halv dag tillryggalagt 200 *li* (omkr. 120 km.). Menige man tvingas med orätt att åsidosätta odlingen av mullbärsträd för att iordningställa vägarna och leda hästarna [och hålla dem redo]. Eder tjänare anser i sin dumhet, att folket icke oupphörligt kan avbryta sitt arbete. Fordom när furst *Shao*⁴ (246) mottog ämbetsmannens rapport, så om det var under folkets arbetssäsonger, slog han sig ned under det söta päronträdet och fällde sina domar och utslag. Den tidens människor fingo alla sin rätt. Efterföljande generationer ha ihågkommit hans humanitet och välvilja ända därefter, att de icke nänts hugga ned det söta päronträdet. Detta åsyftas i 'det söta päronträdet ode'.⁵

Du, store prins, älskar icke studier utan njuter otyglat av Dina förlustelser. Du står lutad över framstödet på Din vagn, håller stramt i tyglarna och kör i vild fart utan att stanna. Din mun blir uttröttad av det oupphörliga hojtandet och bannandet, Din hand far illa av piska och tömmar, Din kropp blir alldeles uttröttad i vagnen. I morgongryningen trotsar Du dimmor och dagg; under dagens timmar höljes Du av damm och smuts. På sommaren blir Du stekt och bränd av den stora hettan, på vintern blir Du nedtryckt av vind och kyla. Att ständigt med Din försvagade och äventyrade dyrbara kropp trotsa mödornas farliga gift, det är ej rätta vägen att bevara ett långt liv; ej heller är det på den vägen Du låter humanitetens och rättfärdighetens höga principer komma fram. — — — — —

(Här följa en rad förmaningar i konfuciansk anda).

¹ Se *Legge*. *Chin. Classics. Shih King I*, p. 218.

² *Vits*, ty *fêng* betyder både 'vind' och 'sed'.

³ *Nuv. Yü T'ai Hsien i Shan Tung. C O U V R. Géogr. n:r 565.*

⁴ Med personnamnet *Shih*. Se furstendömet *Yen*: *Chavannes. Mém. hist. III* p. 45.

⁵ *Legge*. *Chin. Classics: Shih King I* p. 26; *C O U V R: Cheu King*: p. 18, n:r 5.

Om Du, store prins, verkligen inriktar Dig på att vara så [till sinnet, som jag nyss framhållit], så skall Ditt hjärta få *Yao's* och *Shun's* uppsåt, och Din kropp skall få *Ch'iao's* (247) och *Sung's* (248)¹ långa liv. Om fördelaktigt rykte och vitt spridda lovord om Dig komme fram ända till käjsarens öron, så skulle lycka och timliga fördelar komma Dig till del; Markens och Åringens gudar skulle finna ro. Käjsar [*Chao*] är god och helig. Ända tills nu har han kärleksfullt tänkt på [den döde käjsar *Wu*] och icke slutat upp att sörja. Vad beträffar förlustelser i palatset, på värdshus, i parker och på dammar eller med bågsytte och jakt, så har han ännu icke hängivit sig åt sådant. Det är tillbörligt, att den store prinsen allvarligen begrundar detta både bittida och sent för att kunna följa den helige [käjsarens] föredöme. Av alla till [det kaiserliga husets] ben och kött hörande furstar är ingen mera närstående än den stora prinsen. Den store prinsen är ur släktskapssynpunkt att betrakta som en käjsarens son, till sin ställning är han att betrakta som en undersåte. En person uppbär sålunda två ansvarstyngda uppgifter. Om, i fråga om kärlek och rättrådighet, det fattas Dig det allra minsta och detta kommer till käjsarens öron, så är det icke [säkert], att Du får vara i åtnjutande av Ditt rike. Eder tjänare [*Wang*] *Chi*, som är dum och föga intelligent, önskar, att den store prinsen begrundade detta.»

Om också prins *Ho* icke följde den rätta vägen, så förstod han dock att hysa respekt för [*Wang*] *Chi*, och skickade ut en order, som löd:

»Jag, ringe man, har i min vandel icke kunnat undgå att begå försomligheter. *Chung-wei'n* [*Wang*] *Chi* är synnerligen lojal. Många gånger har han för mig varit ett stöd vid mina felsteg.»

Prins *Ho* skickade sin *yeh-ché*², *Ch'ien-ch'iu*³, att överlämna presenter åt *chung-wei'n*: 500 pund oxkött, 5 *shih*⁴ vin och 5 buntar torkat kött.

När sedan prinsen ånyo började med sitt otyglade självsvald, var [*Wang*] *Chi* genast framme med förmaningar, och han förstod i hög grad att stödja och hjälpa.⁵ Trots det han icke hade någon direkt

¹ Två forntida taoistiska odödlige.

² *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 516: gästmottagare, värd, marskalk, chargé d'affaires. *Yeh-ché* voro till antalet 70; deras chefer kallades *p'u-shé*.

³ Familjenamnet okänt.

⁴ En *shih* var något mer än 10 liter.

⁵ Tecknet *i* betyder vanligen 'rättrådighet'; här har det betydelsen 'rätt tanke', 'idéprincip'; alltså blir frasen: 'han nådde fram till hjälpankets princip' = 'han förstod att stödja och hjälpa'.

myndighet över folket, var det icke en i [prinsens] rike, som icke hyste respekt och högaktning för honom.

En annan ämbetsman, som vid denna tid hörde till prins *Ho's* omgivning, var

K. 89 sid. 6 a: *Kung Sui* (249) med ärenamnet *Shao Ch'ing* (250), en person, som härstammade från södra *P'ing Yang* i *Shan Yang*. På grund av sina insikter i klassikerna blev han ämbetsman, kom till *Ch'ang I*, blev där *lang-chung-ling*, personalchef i prinsens palats, och gjorde tjänst hos prins *Ho*. Som [prins] *Ho* i sitt uppträdande var högst klandervärd och alldenstund [*Kung*] *Sui* var en lojal och gedigen person, fast och resolut till sin karaktär och av oklanderlig vandell, så gav han prinsen de häftigaste förebräelser vid audiensen; utanför [prinsens rum] bestraffade han hans studieguvernör och hans förste minister. Han citerade klassikerna, gav exempel på både olyckor och lyckosamma händelser, gick ända därhän, att han grät, och var frispråkig, utan att förtrötts. Öppet inför prinsens ansikte kritiserade han dennes felsteg. Prinsen bragtes ibland därhän, att han satte händerna för öronen, for upp och sprang sin väg, sägande: »*Lang-chung-ling*'en är duktig i att skämma ut folk.» Och i [prinsens] rike voro alla rädda för honom.

Sedan lång tid tillbaka hade prinsen umgåtts med stalldrängar och kökspersonal. Med dem roade han sig, drack och åt samt gav dem presenter utan måtta. [*Kung*] *Sui* gick till prinsen på audiens, grät och släpade sig fram på sina knän. Prinsens uppvaktande herrar och tjänare brusto alla ut i gråt. Prinsen sade: »Varför veklagar *lang-chung-ling*'en?» — [*Kung*] *Sui* svarade: »Eder tjänare känner djup smärta över faran, som hotar Markens och Åringens gudar.² Jag skulle vilja i lugn och ro få säga [prinsen] min dumma mening.»

Prinsen avlägsnade uppvaktningen. [*Kung*] *Sui* sade: »Har manne icke den stora prinsen vetskap om, varutinnan prinsen av *Chiao Hsi*³ handlade principlöst och gick under?» — »Det vet jag icke», sade prins [*Ho*]. — [*Kung Sui*] sade: »Eder tjänare har hört, att prinsen av *Chiao Hsi* hade en dålig rådgivare vid namn *Hou Té* (250). Prinsens av *Chiao*

¹ Nuv. *Ts'an Chan Fu* är en del av dess område; ligger i prov. *Shan Tung*.
C O U V R. Géogr. n:r 550 (jämför n:r 621).

² D. v. s. samhället.

³ Med personnamnet *Ang*. Han var en ättling till en broder till *Kao Tsu*. K. 14 sid. 5 a och 3 b; sedermera blev käjsar *Ching's* son *Tuan* prins av *Chiao Hsi*. K. 14 sid. 11 a.

Hsi handlingar kunde jämföras med *Chieh'si*¹ (251) och *Chou's*² (252). [*Hou*] *Té* höll dock före, att [prinsen kunde jämföras med] *Yao* (161) och *Shun* (253). Prinsen var förtjust i hans smicker och beröm och sov och vistades tillsammans med honom. Blott [genom att han förlitade sig på *Hou*] *Té's* [vilseledande] ord, kom han därhän (till förärvet).

Nu har den store prinsen gjort sig intim med allehanda mindervärdigt folk. Du har gradvis genomsyrats av [deras] dålighet och ondska. Man får icke försumma att aktgiva på vad som leder till räddning och vad som leder till undergång. Eder tjänare beder att få välja ut sådana palatsämbetsmän, som äro grundligt bevandrade i de klassiska studierna och hava en god vandel. Jämt skola de vara till hands och i prinsens närhet: när Du sitter, skola de recitera *O d e n a* och *Shu King*; när Du står, skola de öva Dig i ritmässigt uppförande. Det torde hava nytta med sig.»

Prins [*Ho*] gick med på detta, och *Kung Sui* utvalde så *lang-chung'en Chang An* (254) jämte 9 stycken andra personer att vara prinsens ständiga uppvaktning.

Efter några dagars förlopp körde prinsen i väg allesammans, såväl *Chang An* som de övriga.

Så förgick en lång tid.

I prinsens palats iakttogos upprepade gånger olycksbådande järkecken. Prinsen gjorde förfrågningar angående dessa hos [*Kung*] *Sui*. Denne höll före, att det skulle inträffa stor sorg. Palatset skulle komma att bliva alldeles ödelagt.

Något större resultat av alla förmaningarna kunde ej förmärkas hos prins *Ho*. Mitt under den vilda nöjesjakten fick han år 74 f. Kr. mottaga underrättelsen om att kajsar *Chao* dött utan arvingar samt kallelsen att komma till *Ch'ang An* för att bestiga kajsartronen.

K. 63 sid. 8 b: Clepsydran hade knappast droppat en kvart av första nattvåken, förrän en skrivelse, avfattad vid eldsken, sändes i väg. Redan samma dag startade [prins] *Ho*. Vid *pu*-tiden (kl. 15—17) anlände han till *Ting T'ao*³ efter att hava tillryggalagt en vägsträcka på 135 *li* (omkr. 81 km.). Hans följeslagares hästar lågo döda

¹ En tyrann, den siste konungen av *Hsia*-dynastien, dödad år 1766 f. Kr.

² Den siste konungen av *Shang-Yin*-dynastien, dödade sig själv år 1122 f. Kr. Även han var en ondskefull tyrann.

³ Nuv. *Ting T'ao Hsien* i provinsen *Shan Tung*; *C o u v r.* Géogr. n:r 557 (och 556).

Liu Ho's stamtavla.

Hsiao Ching Huang Ti (31).

Hsiao Wu Huang Ti (34),¹ g. m. bl. a.
Li, fu-jên (156), var *ch'ang*, komediantska, hennes far, mor, bröder, alla voro f. d. komedianter.² Hennes äldre bröder voro:
 1. *Li Kuang-li* (152), *Êr-shih*-general.³
 2. *Li Yen-nien* (157), *ning-hsing*, hovsmickrare och gunstling hos kajsar *Wu*; skald.⁴

Hon födde sonen

P'o, prins *Ai* av *Ch'ang I* (42). Fick sin förläning år 97 f. Kr., hade 4 döttrar.⁵
 Son:

Ho, prins av *Ch'ang I* (43).

Var kajsare i 27 dagar år 74 f. Kr. Avsattes, men fick återvända till sitt f. d. rike. Blev härtig av *Hai Hun*⁶ år 63 f. Kr. Dog år 59 f. Kr. Hade 16 st. gemåler; g. m. bl. a. *Yen Lo-fu* (321), dotter till polischefen i huvudstaden *Yen Yen-nien* (320).⁷

Hade 11 söner och 11 döttrar.

Son:	Son:	Son:	Dotter:
<i>Ch'ung-kuo</i> (329).	<i>Fêng-ch'in</i> (330).	<i>Tai-tsung</i> (331); blev härtig av <i>Hai Hun</i> ⁸ år 46 f. Kr. <i>Pao-shih</i> (492). ⁹	<i>Ch'ih-P'ei</i> (318).

¹ Se tabellerna, sid. 5 och sid. 39.

² K. 93 sid. 2 b.* K. 97 A sid. 7 a.

³ K. 61 sid. 5 a.

⁴ K. 93 sid. 2 b.

⁵ K. 6 sid. 16 a; 17 b; k. 14 sid. 14 b; k. 63 sid. 9 a.

⁶ K. 8 sid. 8 a. K. 15 B sid. 8 b.

⁷ K. 8 sid. 10 b; k. 90 sid. 8 b—10 b.

⁸ K. 9 sid. 3 a.

⁹ K. 15 B sid. 8 b och sid. 122.

utefter vägen med inte större mellanrum än att man kunde se den ene från den andre. *Lang-chung-ling*'en *Kung Sui* förebrådde prinsen detta och bad honom sända tillbaka [sina] *lang, yeh-ché*,¹ hovmännen och gästmottagarna, tillsammans mer än 50 personer.

När prins *Ho* anlönt till *Chi Yang*,² förskaffade han sig kraftigt galande tuppar. På vägen köpte han vidare käppar, hopfogade av [de längsta partierna av] bambu. Vid passerandet av *Hung Nêng*³ sände han sin *ta-nu*,⁴ slavuppsyningsman, *Shan* (255) för att lasta på unga flickor på bagagevagnarna. När de kommit fram till *Hu*-distriktet, förebrådde delegaterna från *Ch'ang An* prinsens minister *An Lo* (256) härför. *An Lo* rapporterade detta till [*Kung*] *Sui*, som begav sig till [prins] *Ho* för att fråga [,huru det förhöll sig]. [Prins] *Ho* svarade: »Det är inte sant!» [*Kung*] *Sui* sade: »Om det inte är sant, varför har Du då ej velat offra⁵ en sådan som *Shan*? Därigenom skadar Du [Ditt anseende för] god vandel. Jag beder Dig: överantvarða [*Shan*] åt polismännen. På så sätt blir den stora prinsen rentvådd.» — Då överantvardade prins *Ho* [sin *ta-nu*] *Shan* åt chefen för *wei-shih*'n⁶ för att behandlas enligt lag.

När [prins] *Ho* anlönt till *Pa Shang*,⁷ möttes han i förstadsområdet av *ta-hung-lu'n* [från *Ch'ang An*].⁸ Chefen för ekipagen bjöd artigt prinsen att taga plats i den kaiserliga vagnen. Prinsen anmodade kuskén *Shou Ch'êng* (257) att köra och befallde *lang-chung-ling*'en [*Kung*] *Sui* att som 3:dje man stiga upp i ekipaget.

I daggryningen anlände de till *Kuang Ming*, huvudstadens östra port. *Kung Sui* sade: »Riterna säga, att när man beger sig till en begravning och på avstånd får se rikshuvudstaden, skall man veklaga. Nu komma vi till *Ch'ang An*'s östra ytterport.» — Prins *Ho* sade: »Jag har ont i halsen; jag kan icke veklaga.» — Framkommen till den inre stadsporten, tog [*Kung*] *Sui* åter till orda, men [prins] *Ho* svarade: »Den inre stadsporten är väl ej förmer än den yttre.»

Kommo de så fram till *Wei Yang*-palatsets östra port. [*Kung*] *Sui*

¹ Se not 2 sid. 92.

² I prov. *Shan Tung*. C o u v r. Géogr. n:r 462.

³ I prov. *Ho Nan*. C h a v a n n e s: Mém. hist. II p. 535. (15).

⁴ Överbetjänt och chef för tjänstefolket.

⁵ *Ai*: 'tycka om', 'styvt hålla på', 'ej vilja offra'.

⁶ *Yen Shih-ku* uppger, att *wei-shih* var ett militärt ämbete (milis-funktion, polis.); chefen benämndes *chang*.

⁷ Nuv. *Hsi An Fu* i prov. *Shen Hsi*. Se C o u v r. Géogr. n:r 690, 691 och 692.

⁸ Se sid. 89.

sade: »Det för prinsen av *Ch'ang I* avsedda [sorge]tältet står utanför denna port på norra sidan om den kaiserliga vägen. Innan ännu tältplatsen uppnåtts, är där en väg, som löper från söder till norr; så snart hästarnas fötter sedan tagit ytterligare några steg, bör den store prinsen stiga ned från vagnen, vända sig mot porten och med ansiktet mot väster falla ned på marken, gråta ut ordentligt och så sluta upp.» — Prinsen sade: »Ja visst!» — Vid framkomsten veklagade han, som ceremonielet bjöd.

Under dessa dagar, efter det prins *Ho* av *Ch'ang I* hämtats till *Ch'ang An* för att efterträda kajsar *Chao* på tronen,

K. 72. sid. 3 a: författade *Wang Chi* ett memorial, som förmanade prinsen att taga sig i akt. Det löd:

»Eder tjänare har hört, att *Kao Tsung*¹ (*Wu Ting*) (258) bar sorg under tre år och icke yttrade ett ord. Nu har den stora prinsen blivit tillkallad i och för sorgeceremonierna, och då är det på sin plats att gråta både dag och natt, hängiva sig helt åt sorgen och därmed nog. Tag Dig [sålunda] i akt och avhåll Dig från alla yttranden!

Och varför skulle detta gälla enbart, medan Du ägnar Dig åt sorgelikterna? Böra väl över huvud taget regerande furstar, där [de sitta] med sina ansikten vända mot söder, säga någonting? Himlen säger icke ett ord.² Och likväl följa de fyra årstiderna sitt lopp; alla varelser utvecklas ändå naturenligen. Jag skulle önska, att den store prinsen betänkte detta.

Storgeneralen [*Huo Kuang*] är human, kärleksfull, morsk och vis samt äger en av lojalitet och trofasthet präglad prestige, och det finnes icke en i hela riket, som icke har hört talas härom. Han har tjänat *Hsiao Wu Huang Ti* under mer än 20 år och ännu icke blivit beträdd med något felsteg. Den framlidne kajsar [*Wu*] förbigick alla sina ministrar och anförtrorde hela riket åt honom; han anförtrorde [likaledes] den lille föräldralöse [efterträdaren] åt honom. Storgeneralen bar den lille fursten i sina armar, redan när han var i blöjorna. Han utvecklade styrelsen och gav undervisning; innanför de fyra haven rådde lugn och tillfredsställelse. Till och med en *Chou Kung*³ (185) och en *I*

¹ Av *Yin*-dynastien, regerade 1324—1266 f. Kr. Han har av *Pan Ku* fått betyget *shang-chung* (*jên-jên*), se k. 20 sid. 17 b och sid. 4.

² Citat ur *Lun Yü*, kap. XVII:19, se *C o u v r e u r*: Les quatre Livres, p. 269; *L e g g e*: Chin. Classics I: Conf. Analects, p. 190.

³ Har av *Pan Ku* erhållit högsta betyget *shang-shang*: k. 20 sid. 21 b.

*Yin*¹ (259) hava ingenting att därutöver lägga till. Nu är kajsaren död utan arvingar, och storgeneralen tänker bara på att få en sådan person, som lämpligen kan tjäna de avlidnas andar i förfäderstämpet. Nu önskar han [för den skull] draga fram och sätta den store prinsen på tronen. O! Huru skall man väl kunna mäta hans humanitet och godhet! Eder tjänare önskar, att den store prinsen tjänar honom och respekterar honom samt i regeringsärenden helt och hållet lyssnar till honom. Den store prinsen skall *ch'uei-kung*,² låta kläderna hänga ned och hålla båda händerna framför bröstet,³ vända ansiktet mot söder, och därmed nog. Jag skulle önska, att [den store prinsen] uppmärksammade detta och ständigt tänkte på det.»

Det skulle snart visa sig, huru resultatlösa alla förmaningsförsök voro.

K. 8 sid. 2 a: Storgeneralen *Huo Kuang* hade bett [änke]kajsarinnan [*Chao*] kalla prinsen av *Ch'ang I* [för att upphöja honom]. Under regeringsperioden *yüan-p'ing's* 4:de år, 6:te månad, dagen *ping-yin*, (= år 74 f. Kr.) mottog prinsen det kaiserliga sigillet med bandulär.⁴

Han hedrade [änke]kajsarinnan [samma dag] med att utnämna henne till *huang-t'ai-hou*.

Snart nog fick *Huo Kuang* anledning att med sorg och oro konstatera,⁵ att kajsarvalet var allt annat än lyckligt.

ibidem: På dagen *kuei-si* sände [*Huo*] *Kuang* upp ett memorial till tronen angående prins *Ho's* tygellösa och utsvävande levnadssätt.

Hans tid som kajsare blev ej heller långvarig:

K. 63 sid. 9 a: Han satt på tronen under 27 dagar.⁶

Under denna korta tid hann kajsar *Liu Ho* med åtskilligt, dock ej av statsuppbyggande natur.

Han kunde icke släppa kontakten med sitt gamla furstendöme, *Ch'ang I*, och sina vänner och rådgivare därstädes. Han kallade den förut nämnde

¹ Var förste minister till *T'ang*, grundaren av *Shang*-dynastien, år 1766 f. Kr. Har av *Pan Ku* erhållit näst högsta betyget, *shang-chung*: k. 20 sid. 15 b, hans son har fått en grad lägre, *shang-hsia*. K. 20 sid. 16 a. Jämför sid. 4.

² Citat ur *Shu King*. Jfr *Li Ki* kap. XI: *Yü-tsao* (art. 3), översatt av Couvreur: *Li Ki* I p. 704.

³ Citatets innebörd är, att Himmelens Son skall sitta passiv på sin tron och avhålla sig från att aktivt lägga sig i rikets styrelse.

⁴ Alltså blev han Himmelens Son, fastän han ej i följande täxter erkännes som sådan. Jämför k. 63 sid. 9 a; k. 72 sid. 2 b; k. 8 sid. 2 a (*Wang Ho*).

⁵ K. 68 sid. 3 a.

⁶ I k. 72 sid. 2 b står: 'under något mer än 20 dagar'. I k. 14 sid. 14 a står: 'han satt på tronen under 27 dagar'. I k. 89 sid. 6 b står ävenledes '27 dagar'.

An Lo till huvudstaden och gav honom ett ämbete.¹ Kung Sui beklagade sig bitterligen för honom över käjsarens slyngelaktiga beteende. — Alla tecken tydde på att en katastrof närmade sig med stor hastighet.

Redan tidigare hade onda förebud antytt, att det ej skulle gå bra. Här-om berättar Pan Ku:

K. 63 sid. 9 a: På den tiden [Liu] Ho ännu bodde i sitt furstendöme, visade sig flera gånger underliga järtecken. [Prinsen] hade sett en vit hund, 3 fot hög, utan svans,² ifrån nacken och nedåt liknade den en människa, iklädd en *jang-shan-kuan*, ceremonimössa.³ Strax efteråt⁴ såg han en björn, som inte någon bland omgivningen kunde se. Och än mer: stora fåglar flögo och skockade sig i palatset. När prinsen fick reda på detta, blev han orolig och vände sig genast med förfrågningar till *lang-chung-ling*'en [Kung] Sui. Denne utlade [för prinsen] orsakerna till dessa [fenomen]. — Episoden återfinnes i de 5 elementernas avhandling,⁵ [och där utlägges innebörden av dessa järtecken]. — Prinsen blickade upp mot Himlen, suckade och sade: »Varför komma onda omina gång på gång?» — [Kung] Sui slog pannan mot marken och sade: »Eder tjänare vågar ej dölja sin lojalitet. Flera gånger har jag ordat om försiktighetsmåttent gentemot fara och undergång. När nu den store prinsen icke tycker om [mitt tal], huru skulle väl då furstendömets räddning eller dess undergång kunna vara beroende av mina ord. Jag önskar, att den store prinsen inom sig själv bedömer och avväger det. Den store prinsen får reciterat för sig alla

¹ K. 89 sid. 6 b, sid. 7—8 och sid. 101.

² Täckten har 'huvud', men täxtkritici uppvisa, att detta är täxtfel för 'svans'. Se k. 27 B 1 sid. 6 a.

³ Liknande mössa bars av *chin-hsien*, 'vise-grads-lärde'. Jämför k. 27 B 1 sid. 5 b, 6 a.

⁴ En annan täxtversion har *ju*, 'vidare', i stället för *hou*, enligt kommentatorn *Sung Chi* (418).

⁵ **K. 27 B 1 sid. 6 a:** Hunden var olycksbådande. Kung Sui sade, att detta var Himlens varning. »Den utsäger, att det i prinsens omgivning finnes dåliga personer, som i sin vandel ej följa skick och anständighet enligt riterna; det är som en hund med mössa.» — »Om Du avlägsnar dem, så kommer Du att rädda Dig; om Du icke avlägsnar dem, så går Du Din undergång till mötes.» **K. 27, B 3 sid. 5 a:** »Fåglar skockade sig nedanför mittsalen i prinsens av *Ch'ang I* palats. Prinsen sände folk att beskjuta dem med pilar för att döda dem. Liu Hsiang (260) anser, att det var vattenfåglar, till färgen asurblåa. Och asurblått är ominöst. Vid den tiden voro prins Ho's vilda galoppader utan måtta. Han var försumlig och våldsam mot sina undersåtar samt respektlös mot käjsaren. Såsom symboler för de stundande olyckorna kommo därför de asurblåa omina till synes. Vilda fåglar slog sig ned på platsen vid prinsens palats. Palatset skulle komma att bli öde; om prinsen icke vaknade upp ur sina förvillelser, skulle han till sist gå under.» — Jämför järtecknen före prins Tan's död, sid. 74.

de 305 O d e n a. De mänskliga angelägenheterna äro där alla skildrade; principerna för den kungliga styrelsen äro där fullständigt utlagda. Prinsens vandel — finnes det ett enda ode, som den står i överensstämmelse med? Den store prinsens ställning är en länsfurstes, men hans vandel är smutsigare än en simpel mans av folket. Att gå mot räddningen blir svårt, att gå mot undergången blir lätt. Det är nödvändigt att göra detta grundligt klart för sig.»

Sedermera befanns det, att den matta, på vilken prinsen brukade sitta, var sölad med blod. Prinsen tillsporde [*Kung*] *Sui* om betydelsen av detta. [*Kung*] *Sui* skrek till och utropade: »Palatsets ödeläggning låter icke länge vänta på sig! Olycksbådande omina ha gång på gång visat sig. Vad blodet beträffar, så är det en dold olyckas tecken. [Prinsen] bör hysa fruktan, vara omsorgsfull, och själv ge akt på sig.

[Prins] *Ho* ändrade, trots allt, icke sin vandel. Efter en kort tid fick han kallelse till [*Ch'ang An*].

Efter det han bestigit tronen, drömde prinsen,¹ att träck² låg anhopat öster om trappan, ungefär en fem, sex *shih*³ (d. v. s. i volym motsvarande 50 à 60 skäppor). [Högen] var täckt med taktegel. Man lyfte upp och tittade efter, och då befanns det vara exkrementer efter blågröna spyflugor.

[*Liu Ho*] frågade [*Kung*] *Sui*, [vad det skulle betyda]. [*Kung*] *Sui* svarade: »Är det inte en allusion på Eders Majestäts [just lästa] ode? 'De surrande, surrande blå spyflugorna slå sig ned på stängslet. O, ädle furste, Du, som är lycklig och hövisk, låt bli att tro på de smickrars tal!⁴ — Eders Majestät har vid sin vänstra sida lismande personer i stort antal. De äro som de blågröna spyflugornas otäckhet (träck). Ni bör i första rummet befodra avkomlingarna till ministrarna under de föregående käjsarna och ha dem i Eder närmaste omgivning som personlig uppvaktning. Om Ni icke förhärdat Edra känslor mot Edra förra män från *Ch'ang I*, utan [alltjämt] hyser förtroende för och använder hycklare och lismare, medför detta givetvis olycka. Jag önskar, att alla de, som falskeligen utgiva det olycksdigra för lyckosamt, böra fördrivas. Själv bör Eder tjänare i första rummet fördrivas.»

¹ *Pan Ku* använder tecknet *wang*, 'prins', fastän *Liu Ho* vid denna tiden egentligen var *Himmelens Son*.

² Kommentaren utlägger, att ha de 3 tecknen *ch'ing-ying-shih*, första gången de förekomma i täxten, felaktigt insmugit sig.

³ Uttalet *tan* förekommer även i fråga om mått = 10 skäppor (*tau*).

⁴ *Odena: Hsiao Ya*, VIII: ode n:r 5, *Ch'ing-ying*; se *J. Legge*, IV *Shih King*: p. 394.

[*Liu*] *Ho* tog ingen notis om hans ord. Men så resulterade det i avsättning.

K. 89 sid. 6 b: När prins *Ho* från *Ch'ang I* väl efterträtt [kårsar *Chao*] på tronen, inbjöd han alla sina förra ämbetsmän att komma till rikshuvudstaden. Prinsens minister *An Lo* fick befordran till *ch'ang-lo-wei-wei*, kapten vid 'Den eviga glädjens palats'. [*Kung*] *Sui* gick på visit till *An Lo*, och under strömmande tårar talade han och sade [till *An Lo*]: »Sedan prinsen bestigit tronen och blivit Himmelens Son, blir han för var dag allt mera stursk och otyglad. Om jag förmanar honom, bryr han sig icke ens om att lyssna. Tiden för den intensiva¹ sorgen har ännu icke gått till ända, men likväl fästar han dagligen med sina intima ministrar [från *Ch'ang I*] och ställer till lustbarheter, tigerfäktningar och leopardfäktningar. Han befäller fram det förnäma tigerhudsekipaget och har förridarvagnar med 9 vimplar. Den vilda kavalkaden jagar åt öster och väster. Hans beteende strider mot alla riter och principer. Enligt gamla regler tillät man de högsta ämbetsmännen att draga sig tillbaka. Men nu, om man² vill ge sig i väg, får man det ej, och om man låtsar galenskap [för att få draga sig tillbaka], måste man frukta för att bli genomskådad, så att man själv blir dödad, och ens avkomlingar bli utrotade. Vad är att göra? — Min herre är en kårsarens tidigare rådgivare (förste minister). Ni bör intensivt varna och förebrå honom.»

De förnämsta ämbetsmännen från kårsar *Chao*'s tid sutto dock kvar och bildade stommen i administrationen. Allt hann kårsar *Ho* ej att kasta om under 27 dagar. Fortfarande fungerade *Yang Ch'ang*³ (214) som rikskanslär och *Ts'ai I*⁴ som *shao-fu*. *T'ien Kuang-ming*⁵ (261) var *tso-fêng-i*, *Chang An-shih*⁶ (262) var högergeneral, *Han Tsêng* (263) var förgeneral, *Liu Tê* (240) var *tsung-chêng*, o. s. v.⁷

Memorial och varningar duggade tätt under dessa 27 dagar. Så gott som samtliga av den gamla stabens högre ämbetsmän förmanade kårsaren — t. o. m. en assistent till 1:ste annalisten skickade upp en skrivelse med förständiganden till kårsaren. Det var *yü-shih-chung-ch'êng*'en *Yü Ting-kuo* (264)⁸ med ärenamnet *Man Ching* (265), son till *hsien-yü-shih'n*, dis-

¹ Tiden, då den stora sorgdräkten bars.

² D. v. s. 'jag och du'.

³ Se sid. 108.

⁴ K. 66 sid. 8 b; se sid. 160.

⁵ K. 90 sid. 7 a och sid. 175.

⁶ K. 59 och sid. 156 o. följ.

⁷ Se k. 19 B, sid. 36 a, b och k. 68 sid. 4 b.

⁸ Blev sedermera en bemärkt man — till sist rikskanslär. K. 71 sid. 3 a o. följ. och sid. 200.

triktfångelseskrivaren, *Yü Kung* (266), om vilken *Pan Ku* berättat några heroiska drag.¹ — Slutligen skrev även *Huo Kuang* ett memorial till tronen² med anledning av *Liu Ho's* syndiga och tygellösa leverne.

K. 68 sid. 3 a: Efter sin tronbestigning fortsatte [prins *Ho*] sitt liderliga och otyglade levnadssätt, [varför] *Huo Kuang* blev allvarligt ledsen och orolig.³ I enrum förfrågade han sig hos en person, som han gillade, [nämligen] sin f. d. sekreterare, *ta-si-nêng'en T'ien Yen-nien* (267).⁴ *T'ien Yen-nien* sade: »Generalen utgör rikets pelarbas. När Ni kommit till klarhet om att denne man ej duger, varför icke uppsätta en rapport [därom] till änkekäjsarinnan, och i stället välja en värdig person och sätta honom på tronen?» [*Huo*] *Kuang* sade: »Om jag nu skulle vilja göra så, har det då i gamla tider funnits ett fall som detta eller icke?»⁵

[*T'ien*] *Yen-nien* svarade: »*I Yin* var minister under *Yin*-dynastien. Han avsatte *T'ai Chia*⁶ (168) för att skänka frid åt förfäderstämplet. Efterföljande generationer hava prisat hans lojalitet. Om generalen kan utföra detta, blir han i sin tur *Han*-dynastiens *I Yin*.

Huo Kuang befordrade⁷ då *T'ien Yen-nien* till *chi-shih-chung*,⁸ samt gjorde upp planer i hemlighet med generalen för vagnar och rytteri, *Chang An-shih* (262),

son till den berömde *Chang T'ang* (269).⁹

Chang-klanen stod högt i gunst, och just vid detta tillfälle spelade den sin största roll: det var nämligen *Chang An-shih*, som ledde *Huo Kuang's* uppmärksamhet på käjsar *Wu's* sonsonson (blivande *Hsiao Hsüan Huang Ti*),¹⁰ och utan att hava någon kandidat hade väl *Huo Kuang* näppeligen så hastigt arrangerat sin tronväxlingskupp. Därtill kom också, att han i *T'ien Yen-nien* hade ett lämpligt redskap, som skulle förhjälpa honom ur den kritiska situationen.

När planerna voro uppgjorda, men ännu hemlighållna inom den trängre kretsen — ungefär mot mitten av de 27 dagarna —, beslöt sig käjsar *Ho* för att göra en utflykt i sedvanlig stil.

¹ K. 71 sid. 3 b.

² K. 8 sid. 2 b.

³ K. 90 sid. 8 a.

⁴ K. 90 sid. 7 b.

⁵ *Yen Shih-ku* säger, att *Huo Kuang* icke var vidare bevandrad i litteraturen, därför frågade han.

⁶ Regerade åren 1753—1752 f. Kr. Se *Shu King. T'ai chia p'ien. Ch a v a n e s*: *Mém. hist. I p. 188—189.*

⁷ *Yin*, eg. 'draga fram'.

⁸ 'Sköta sin tjänst i centrum (av förvaltningen)'. Han sysslade med memorialen; hans plats var i *Tien*, tronsalen, palatsets centrum.

⁹ K. 59 sid. 1 och sid. 156.

¹⁰ Se Kap. IX.

K. 75 sid. 1 b: *Po-shih'n* och *kuang-lu-ta-fu'n Hsia-hou Shêng* (270), med ärenamnet *Ch'ang Kung* (271), kom då och ställde sig framför hästspannet, just som käjsaren ämnade fara. — — — — —

Hsia-hou Shêng var ifrån *Tung P'ing*. Redan i ungdomen föräldralös, ägnade han sig med hängivenhet åt studier. Av [sin fader *Hsia-hou*] *Shih-ch'ang*¹ (272) mottog han undervisning i *Shu King* och dess kommentar till de 5 elementen i kapitlet *Hung Fan*, 'Den Stora Regeln',² avhandlande olyckor och märkliga ting. Sedermera tjänade han [som elev] *Chien Ch'ing*³ (275) och blev därefter lärjunge till herr *Ou-Yang*⁴ (276), så att i litteraturstudier ådagalade han verklig skicklighet, ty det var icke allenast en lärare, som han fått åtnjuta undervisning av. Han var särskilt kunnig i fråga om rituella dräkter. — Han gav nu käjsaren en varning sägande: »Himlen har länge varit molnbetäckt, och det oaktat rägnar det icke. Det betyder, att det finnes vissa bland Edra tjänare, som smida planer mot käjsaren. Eders Majestät står i begrepp att fara ut. Vart skall det bära hän?»

[Käjsar *Ho*]⁵ blev vred och sade, att [*Hsia-hou*] *Shêng* talade olycksbådande, lät binda honom och överantvordade honom åt polisen.

Tjänstemännen rapporterade [detta] för storgeneralen *Huo Kuang*, men [*Huo*] *Kuang* lät icke göra sak mot honom. Vid det laget höll [nämligen] [*Huo*] *Kuang* på att göra upp planer tillsammans med kavallerigeneralen *Chang An-shih* för att avsätta prinsen av *Ch'ang I*.

[*Huo*] *Kuang* förebrädde [*Chang*] *An-shih*, att denne pratat bredvid munnen [så att det kommit till *Hsia-hou Shêng*'s vetskap]. Men [*Chang*] *An-shih* hade verkligen icke sagt ett ord. Då tillkallades [*Hsia-hou*] *Shêng* och utfrågades. [*Hsia-hou*] *Shêng* svarade, att det är sagt i kommentaren till *Hung Fan*⁶ sålunda: 'När en furste icke uppfyller sina förnämsta plikter, giver sig hans straff [tillkänna genom] en ständigt molnbetäckt [himmel]; undersåtarna göra [då] å sin sida revolt mot käjsaren.'

¹ Föddes i *Lu* (innan detta uppdelades), var grundligt bevandrad i de 5 klassikerna, utlade *yin* och *yang* (273), var högt skattad av käjsar *Wu*. K. 75 sid. 1 b.

² Se not 6 nedan; k. sid. 29 b: *wu-hsing* (274).

³ Var ifrån samma prefektur som *Hsia-hou*.

⁴ Upptages under *Ju-lin* (277), den konfucianska skolans män, i *küan* 88 jämte *Fu Shêng* (278), *Hsia-hou Shêng* (270), *K'ung An-kuo* (279), *Wang Shih* (280), *Han Ying* (281), *Mao Kung* (282) m. fl. (27 st.). Angående de 6 skolorna, se Otto Franke: Stud. zur. Gesch. des konf. Dogmas etc. . . . S. 113.

⁵ Täckten har tecknet *wang*, 'konung', 'prins'; *Pan Ku* vill icke erkänna *Liu Ho* som käjsare. Jämför not 4 sid. 98.

⁶ Jämför *Shu King*, översatt av J. Legge i *The sacred Books of the East* Vol. III. Oxford 1879, p. 142, (140).

»Jag drog mig för att fullt tydligt säga så, därför citerade jag: 'Vissa bland Edra tjänare smida planer'.»

[Huo] Kuang och [Chang] An-shih blevo storligen häpna. På grund härav respekterade de än mer de i lärdomen bevandrade. — Efter något mer än 10 dagar avgav [Huo] Kuang till sist tillsammans med [Chang] An-shih en rapport till änkekäjsarinnan.

K. 68 sid. 3 a: Enligt uppgjord plan sammankallade [Huo Kuang] därpå *ch'êng-hsiang-yü-shih'n*,¹ kanslärnns kanslichef, *chiang-chün*, generaler, *lieh-hou*, i huvudstaden varande furstar, ämbetsmän av kategorien *chung-êr-ch'ien-shih*,² *ta-fu*, första rangens ämbetsmän,³ och *po-shih*, doktorer, till ett rådsmöte i *Wei Yang*-palatset. [Huo] Kuang [tog därvid till orda och] sade:

»Prinsen av *Ch'ang I* för en omoralisk⁴ och otyglad vandel. Jag fruktar för att han bringar Markens och Åringens gudar [d. v. s. samhället] i fara. Vad är att göra?»

Alla [de närvarande] ministrarna blevo så förskräckta, att de skiftade färg. Ingen vågade säga ett ord. De sade blott *wei-wei*, 'jaha, jaha', och det var allt. [*Ta-sü-nêng'en*] *F'ien Yen-nien* steg [då] fram från sin plats (*li-hsi*) [i rådsförsamlingen], lade handen på sitt svärd och sade:

»Den framlidne käjsar [*Wu*] gav i uppdrag åt generalen att vara ett stöd för den lille föräldralöse [prins *Fu Ling*] och anförtrodde åt generalen ledningen över hela riket. Tack vare generalens lojalitet och visdom kunde lugn och ro vidmakthållas inom *Liu*-klanen. Nu bubblar och sjuder det hos alla de underordnade. Altarena åt Markens och Åringens gudar stå i begrepp att störta. När det inom *Han*-dynastien blivit tradition att alltjämt applicera tecknet *Hsiao*, 'sonlig pietet', som posthumt ärenamn, så innebär det, att den äldste av sönerna skall vara innehavaren av riket, som skall låta förfäderstämplet få sina offer. Om man låter *Han*-huset avbryta offren

¹ Benämning kan *icke* tagas som två titlar: *ch'êng-hsiang*, rikskanslärn, och *yü-shih*, hans kanslichef (eller kanslist), ty av k. 66 (se sid. 108) framgår, att kanslärn *Yang Ch'ang* ej var närvarande vid detta rådsmöte. Översättningen måste därför bli: 'rikskanslärnns kanslichef'. Normaliter var rikskanslärn (*ch'êng-hsiang*) den högste och rikets ledande ämbetsman, men f. n. var han skjuten i bakgrunden av *Huo Kuang*. storgeneralen, såsom ledaren och huvudpersonen i käjsar *Chao's* förmyndarregering och som morfader till änkekäjsarinnan *Chao* (se tabellen sid. 45).

² *Chavannes*: *Mém. hist.* II, p. 526 (hade i lön 9.000 st. pängar + 72 *hu* ris i månaden.) Se även sid. 16 not 6.

³ Se *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 528; kallades även *hsiang-ta-fu*.

⁴ Tecknet *hun* betyder egentligen 'förmörkad, skuggig, grumlig'.

[till förfädrens andar], huru skall väl då generalen efter döden bete sig, när han ställes ansikte och öga mot den avlidne kajsar [*Wu*] i underjorden? I denna dags rådslag få vi icke stå och vrida oss på hälarne [;vi måste ögonblickligen taga steget ut]. Om det är några ministrar, som dröja med sitt bifall, så ber jag att med min värja få hugga av huvudet på dem.»

[*Huo*] *Kuang* urskuldade sig och sade: »Det är alldeles rätt, att Ni, herr minister, näpser mig. Riket är i fullt tumult och icke i lugn; jag, *Kuang*, bör lida straffet därför.»

Alla i rådsförsamlingen slogo då pannan mot marken och sade: »De 10.000 familjernas öde beror på generalen. Må det helt bli, som storgeneralen befäller.»

Härmed hade *Huo Kuang* fått stora rådet på sin sida, och spelet var i själva verket vunnet, tack vare *T'ien Yen-nien's* dristiga ingripande. *Huo Kuang* protegerade *T'ien Yen-nien* ej minst för hans morska och hänsynslösa framträdande (*Pan Ku* har placerat honom bland *k'u-li*, 'de grymma ämbetsmännen'), men det oaktat sveks han dock hårdhjärtat av *Huo Kuang*, när han hade blivit förbrukad. *Pan Ku* beskriver detta sålunda:

K. 90 sid. 7 b: *T'ien Yen-nien* (267) bar ärenamnet *Tsü Pin* (283). Hans förfäder voro de [bekanta] *T'ien* i *Ch'i*; de hade flyttat över till *Yang Ling* [*Hsien*].¹ På grund av sina talanger kom [*T'ien*] *Yen-nien* att tjänstgöra hos storgeneralen i hans departemang. *Huo Kuang* uppskattade honom. Han vann befördran och blev *chang-shih*, förste skrivare, skickades ut i landsorten och blev *t'ai-shou* i *Ho Tung*. Här utvalde han *Yin Wéng-kuei*² (284) m. fl. för att vara hans 'klor och tänder'. De utrotade alla äventyrare,³ och brottslingar och illasinnade personer vågade icke uppträda. Av den anledningen blev han vald till ämbete i huvudstaden och utnämndes till *ta-si-néng*. Det var då, som kajsar *Chao* dog och prinsen av *Ch'ang I* efterträdde honom på tronen, varvid denne förde ett otyglat och laglöst leverne.

General *Huo* blev allvarligt bekymrad, och tillsammans med de högsta ministrarna beslöt han i rådsförsamlingen att avsätta honom. Ingen vågade säga ett ord. [*T'ien*] *Yen-nien* lade handen på sitt svärd, [steg fram mitt] i salen och röt i myndig ton åt alla ministrarna: »Denna dags rådplägning måste ge ett avgörande beslut.» Yttrandet återfinnes i biografien över [*Huo*] *Kuang*. När kajsar *Hsüan* bestigit

¹ De flyttade på kajsar *Kao Tsu's* tid, enligt *Yen Shih-ku*.

² K. 76 sid. 3 b.

³ Jämför sid. 73.

tronen, blev [T'ien] Yen-nien, emedan han gjort slut på [församlingens] tvekan och [bidragit till] fastställandet av urkunden [beträffande den nya tronföljden]¹ förlänad härtigvärdigheten av Yang Ch'êng.²

Innan dessa händelser timade, fanns det i Mao Ling ett par förmögna personer, en herr Chiao (285) och en herr Chia (286), som för flera 10-tals millioner mynt i all hemlighet hade samlat och lagt på hög träkol och halm m. fl. olika slags begravningsrekvisita. Vid tiden för käjsar Chao's stora resa³ skulle den kaiserliga graven i all hast iordningställas. Eftersom inga förberedelser ännu blivit vidtagna, skickade [T'ien] Yen-nien ett memorial till tronen, sägande: »Vissa köpmän hava på förhand samlat förråd av begravningsrekvisita⁴ med den beräkningen, att det skulle bliva ett plötsligt behov efter dem, och de vilja på så sätt skaffa sig profit. Det är ett otillbörligt handlingssätt för undersåtar. Jag hemställer [för den skull] om att hsien-kuan, distriktsföreståndaren, får order att verkställa konfiskering.»

Framställningen bifölls.

Alla de förmögna personer, som [härigenom] gingo miste om sina ägodelar, blevo förbittrade och gävo ut pengar för att söka beslå [T'ien] Yen-nien med oegentligheter.

Tidigare hade ta-si-néng'en [T'ien Yen-nien] hyrt befolkningens oxvagnar, 30.000 stycken. Han lastade sand på vagnarna nedanför Pien Ch'iao⁵ [västra Wei Ch'iao', 'Wei-bron',] och transporterade den vidare till käjsarens gravplats [i P'ing Ling].⁶ Varje vagn kostade 1.000 mynt i hyra, men när [T'ien] Yen-nien skickade upp räkenskaperna, ökade han falskeligen hyrespriset per vagn till 2.000 [mynt]. Allt som allt blev det 60 millioner mynt. Han stal hälften härav.

De två familjerna Chiao och Chia anmälde denna sak. [Skrivelsen]

¹ Se k. 8 sid. 2 b och sid. 105.

² År 73 f. Kr. Förläningen låg i nuv. Têng Têng Hsien i prov. Ho Nan. COUVRE. Géogr. n:r 634. K. 18 sid. 9 b.

³ D. v. s. när han dog.

⁴ Yen Shih-ku upplyser, att fang-shang är detsamma som k'uang-chung, 'i graven'.

⁵ I nuvarande Hsien Yang Hsien i provinsen Shen Hsi. COUVRE. Géogr. n:r 693. I väster hade Ch'ang An's stadsmur en port, som kallades Pien-porten; porten hade i norr en träbro (Ch'iao) och kallades för den skull även Pien Ch'iao. Jfr sid. 35 och 36.

Enligt Chavannes (Mém. hist. II p. 448) var Wei-bron, vilken ett par gånger omnämnes (se kap. III) i dessa täxter, en bro över floden Wei, norr om rikshuvudstaden Ch'ang An i Shen Hsi. Bron ledde från Hsien Yang-palatset i norr till Hsing Lo-palatset i söder. Konung Chao av Ch'in (reg. 306—251 f. Kr.) hade låtit bygga den.

⁶ K. 7 sid. 5 b.

remitterades till rikskanslärns departemang. Rikskanslärn föredrog detta i rådet och skrev ett memorial till tronen, vari han påpekade, att *T'ien Yen-nien* i egenskap av ledare [vid arbetena för käjsarens grav] stulit 30 millioner mynt och icke följt den rätta vägen.

[Stor]generalen *Huo [Kuang]* kallade till sig [*T'ien*] *Yen-nien* och utfrågade honom, ty han önskade visa honom en utväg ur klämman. Men [*T'ien*] *Yen-nien* värjde sig och sade: »Jag kommer ursprungligen från (har börjat min karriär i) generalens palats,¹ och jag har beklätts med denna grad och rangställning.² Jag har visst icke [gjort mig skyldig till] denna sak.» — [*Huo*] *Kuang* sade: »Det är alltså ingen sanning däri. Må man då gå till botten med saken.»

— *Yü-shih-ta-fu'n T'ien Kuang-ming* (261) talade [då] med *t'ai-p'u'n Tu Yen-nien* och sade: »Enligt rättsnormerna i *Ch'un Ch'iu* täcker man över (uppväger) ett fel med förtjänster. Om det icke hade varit för *T'ien Ts'i Pin's* ord³ på den tiden, när prinsen av *Ch'ang I* avsattes, så hade den stora saken⁴ aldrig lyckats. Nu har *hsien-kuan*, distriktsföreståndaren, utanordnat 30 millioner mynt och givit⁵ åt honom — vad betyder det? Jag önskar att mina dumma ord rapporteras till storgeneralen.»

[*Tu*] *Yen-nien* talade härom med storgeneralen [*Huo Kuang*]. Storgeneralen sade: »Det är verkligen sant, att han (*T'ien Yen-nien*) är en modig man. När det stora rådsmötet ägde rum, försatte han hela hovet i bävan.» — Vid [tanken] härpå lyfte [*Huo*] *Kuang* upp sina händer, lade dem mot sitt hjärta och suckade: »[O,] att han skulle föranleda mig att få uppleva en så svår ångest som i denna stund. Jag vore tacksam, om *T'ien ta-fu'n (T'ien Kuang-ming)* ville meddela *ta-si-nêng'en* [*T'ien Yen-nien*], att han skall på regelmässigt sätt ställas inför rätta och att han skall få en rättvis dom.»

T'ien ta-fu'n (T'ien Kuang-ming) sände en man [med underrättelse om *Huo Kuang's*] yttrande till [*T'ien*] *Yen-nien*. [*T'ien*] *Yen-nien* sade: »Måtte distriktsmyndigheterna⁶ förlåta mig [och låta nåd gå

¹ I storgeneralens ämbetspalats hade han tjänstgjort som 'förste skrivare' och *ch'i-shih*.

² *Ta-si-nêng*.

³ *T'ien Yen-nien's* ärenamn.

⁴ Prins *Ho's* avsättning, som närmare skildras i följande sidor av detta kapitel.

⁵ Enligt *Wang Nien-sun*, som bindande bevisat, att täxtens *tsi-ch'i* är fel för *kai*, 'giva'.

⁶ *Hsien-kuan*, eg. 'distriktsföreståndaren', se ovan sid. 106.

före rätt]. Huru skulle jag kunna bära skammen av att kastas i fängelse?¹ Skulle det icke komma mängden att peka finger och skratta åt mig och fångknektarna spotta mig på ryggen mårne?»

Därpå reglade han den inre dörren, och ensam drog han sig tillbaka, undangömd i sin bostad. Han gick utan uppehåll med blottad överkropp och med handen fast om värjan, ställande sina steg åt öster och väster, under flera dagar. När den utsända [patrullen] kom med order att hämta [T'ien] Yen-nien till t'ing-wei'n och han fick höra trummornas ljud, dödade han sig själv genom att skära halsen av sig. Hans domäner konfiskerades.

Skildringen av händelseförloppet vid käjsar Ho's avsättning fortsattes av *Pan Ku* i

K. 66 sid. 5 a: När rådet fattat sitt beslut [om att göra en tronförändring och avsätta den lättsinnige *Liu Ho*], sände [storgeneralen *Huo Kang*] ta-si-nêng'en T'ien Yen-nien med en rapport [härom] till [Yang] Ch'ang [kanslärn, rikets högste ämbetsman]. [Yang] Ch'ang blev häpen och förskräckt och visste icke, vad han skulle säga. Svetten bröt ut och fuktade ryggen på honom, och han sade blott: »jaha, jaha».² — [T'ien] Yen-nien reste på sig och begav sig till toalettrummet. [Yang] Ch'ang's gemål³ kom [då] inrusande från husets östra flygel och sade till Ch'ang: »Detta är en riksviktig affär. Nu har storgeneralen redan fattat sitt beslut⁴ och har sänt en stordignitär av graden 'de nio ministrarna' att komma hit med rapport till min ädle härtig. Om min ädle härtig icke genast lämnar sitt svar, att han hyser samma åsikt som storgeneralen, utan fortfarande är obeslutsam och villrådig, så kommer [min ädle herre] först av allt att bliva dödad.»⁵

¹ Egentligen: 'Med vilket ansikte och vilka ögon skulle jag ingå i fängelsehållorna'.

² *Wei-wei*. Se sid. 104.

³ Enligt *Pan Ku* var hon dotter till storoastrologen *Si-ma Ch'ien* (2); k. 66 sid. 5 b. I *mu-tu*, registret, till *Ch'ien Han Shu* upptages (sid. 11 a) [Yang] Yün (287) som son till *Yang Ch'ang* och i *Yün's* biografi (k. 66 sid. 5 b) nämnes storoastrologen som *wai-tsu*, morfader, till *Yün*; [Yang] *Chung* (288) uppgives vara äldre broder till *Yün*. I k. 62 sid. 11 b nämnes ävenledes *Yang Yün*, som *wai-sun*, dotterson, till storoastrologen. En kommentator anser dock, att ovannämnda *fu-jên* var *hou-mu*, styvmoder, till *Yün*, och ingen egen son hade; alltså kunde det ej vara *Si-ma Ch'ien's* dotter. Hon synes emellertid ha noga följt med och lyssnat på förhandlingarna. Ang. *Yün*, se vidare sid. 212.

⁴ Eller: 'låt it rådet fatta sitt beslut'.

⁵ I texten står: *hsien-shih-chu*, 'anteciperande affären, blir Ni dödad'. Hon tänkte därvid på 5 av de föregående kanslärarna, vilka slutat olyckligt, se sid. 21 och tabellen, sid. 200.

När [T'ien] Yen-nien kom tillbaka från toalettrummet, hade [Yang] Ch'ang och hans gemål ett samtal med honom på tre man hand, varvid de gävo sitt bifall och bådo att få storgeneralens befallningar. Därpå beslöts gemensamt att avsätta prinsen av Ch'ang I.¹

K. 68 sid. 3 b: Tillsammans med alla ministrarna begav sig [Huo] Kuang till audiens hos änkekäjsarinnan för att rapportera rådets beslut. De utlade för henne omständigheterna, varför det icke gick för sig, att prinsen av Ch'ang I utförde offren i förfäderstämplet.

Änkekäjsarinnan begav sig då i sitt kaiserliga ekipage till Wei Yangpalatsets Ch'êng-ming-sal. En order utfärdades åt portvaktarna att utestänga samtliga ämbetsmän från Ch'ang I, så att de icke fingo komma in. När prinsen återkom till staden, gjorde han visit hos änkekäjsarinnan. När han återvände därifrån, besteg han palatsvagnen för att bege sig till Wên-shih-salen. Dörrvaktaren och övareunucken höllo i var sin dörrhalva och läto prinsen passera igenom. [Därpå] bommade de till porten, så att inga ämbetsmän från Ch'ang I fingo komma in. Prinsen sade: »Vad står på?» — Storgeneralen föll på knä och sade: »Jag har änkekäjsarinnans order att förvägra tillträde för samtliga ämbetsmän från Ch'ang I. — Prinsen sade: »Sakta! Vad skall det tjäna till att skrämja folk på detta sätt?»

[Huo] Kuang lät utdriva alla ämbetsmännen från Ch'ang I, och stationera dem utanför Chün-ma-mên, 'Bronshästens port'. Kavallerigeneralen [Chang] An-shih tog yü-lin-ryttarna och arresterade mer än 200 man; samtliga sändes till det under t'ing-wei'n stående statsfängelset. Man lät käjsar Chao's gamla uppvaktning och tjänare sköta och bevaka prinsen. [Huo] Kuang befallde prinsens omgivning att vara noga med bevakningen. [Han sade:] »Om [prinsen] plötsligt avlider eller dödar sig själv, så är det jag, som får namn om mig att hava dödat min härskare, jag, som fått i uppdrag att vårda mig om hela riket.»

Prinsen visste ännu icke, att han skulle avsättas. Han sade till sin omgivning: »Vad hava mina gamla tjänare och följesmän gjort för ont, eftersom storgeneralen slår dem alla i bojor?»

Efter en kort stund kom änkekäjsarinnans dekret, som tillkallade prinsen. När prinsen fått höra kallelsen (chao-i), greps han av

¹ Några månader därefter dog (8 mån. år 74 f. Kr.) Yang Ch'ang och efterträddes av Ts'ai I (289); k. 8 sid. 2 b; k. 19 B sid. 36 a och sid. 200. Som posthumt ärenamn erhöi Yang Ch'ang benämningen 'Den respektfulle härtigen'. Hans son Chung (288) tog arv efter honom.

fruktan och utbrast: »Vad har jag begått för brott, eftersom jag kallas [inför änkekäjsarinnan]?»

Iförd pärlkjortel tog änkekäjsarinnan plats, i full ornat, under en på militärt vis arrangerad baldakin. Uppvaktningen, flera hundra man, hade alla vapen i händerna. Drabanter och gardesofficerare, hållande hillebarder, stodo uppställda nere i tronsalen. Samtliga ministrar stego i tur och ordning enligt rang fram i salen.

[Käjsarinnan] befallde nu, att prinsen av *Ch'ang I* skulle hämtas. Han fick ligga framstupa med ansiktet mot golvet framför henne och lyssna till proklamationen. [*Huo*] *Kuang* jämte samtliga ministrarna hade genom ett i alla deras namn skrivet memorial anklagat prinsen. *Shang-shu-ling'en*, chefen för palatsexpeditionen, läste upp memorialet, som löd:

»Rikskanslern, Eder undersåte¹ [*Yang*] *Ch'ang* (214); krigsministern, storgeneralen [*Huo*] *Kuang* (4); kavallerigeneralen [*Chang*] *An-shih* (262); generalen för nordöstgränsen ('generalen, som passerat *Liao*-floden'), [*Fan*] *Ming-yu* (226); för-generalen [*Han*] *Tsêng* (263); efter-generalen [*Chao*] *Ch'ung-kuo* (85); *yü-shih-ta-fu'n* [*Ts'ai*] *I* (289); härtigen av *I Ch'un*, [*Wang*] *T'an*² (224); härtigen av *Tang Tu*,³ [*Wei*] *Shêng* (290); härtigen av *Sui T'ao*, [*Chao*] *Ch'ang-lo*⁴ (291); härtigen av *Tu*, *T'u Lao T'ang*⁵ (292); *t'ai-p'u'n* [*Tu*] *Yen-nien* (294); *t'ai-ch'ang'en*, överceremonimästaren, *Su Ch'ang*⁶ (293); *ta-si-nêng'en* [*T'ien*] *Yen-nien* (267); *tsung-chêng'en* [*Liu*] *Tê*⁷ (240); *shao-fu'n* [*Shih*] *Lo-ch'êng*⁸ (239); *t'ing-wei'n* [*Li*] *Kuang* (295); *chih-chin-wu'n* [*Li*] *Yen-shou* (296); *ta-hung-lu'n* [*Wei*] *Hsien* (243); *tso-fêng-i'n* [*T'ien*] *Kuang-ming* (261); *yu-fu-fêng'en*⁹ [*Chou*] *Tê* (297) m. fl.¹⁰ — — — — hava trotsat

¹ Tecknet *ch'en*, 'Eder undersåte', 'tjänare', står upprepat i täxten framför vart och ett av de uppräknade 36 personnamnen.

² Son till *Wang Hsin*, se sid. 168 och k. 18 sid. 8 a.

³ K. 17 sid. 17 a; k. 8 sid. 2 b och sid. 169.

⁴ Son till f. d. prinsen av *Ts'ang Wu* (se *Chavannes*. *Mém. hist.* II p. 542), *Chao Kuang*; k. 17 sid. 12 a.

⁵ 'Var en f. d. barbar', upplyser *Yen Shih-ku*. K. 17 sid. 9 b. Jämför k. 8 sid. 2 b och sid. 169.

⁶ Var härtigt av *P'u* (*P'u Ts'i Hsien*) i provinsen *Shan Hsi*. *Couvr. Géogr.* nr. 443; k. 17 sid. 17 b.

⁷ Fader till *Liu Hsiang* (261) och farfader till *Liu Hsin* (298); k. 36 sid. 1 och följ. samt sid. 181 o. följ.

⁸ För denne och följande ministrar, jämför k. 8 sid. 2 b.

⁹ *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 524.

¹⁰ Här följa i täxten ytterligare namnen på 15 personer, ämbetsmän av något lägre rang, av vilka de mest kända voro *tien-shu-kuo'n Su Wu* (209), *ching-fu-tu-wei'n* (*Chavannes* *Mém. hist.* II p. 525) *Chao Kuang-ming* (299), *chu-li-wên-hsiao'n* och *kuang-lu-ta-fu'n Wang Ch'ien* (300), *Sung Chi* (301) och *Hsia-hou Shêng* (270). Egendomligt nog nämnes ej *Yü Ting-kuo* (264).

döden,¹ eftersom vi nu taga till orda inför Eders Majestät, änkekäjsarinnan.

Eder tjänare [*Yang*] *Ch'ang* och övriga böja sig ödmjukast mot jorden och vilja dö för sin förmätenhet.

Det varigenom Himmelens Son i evighet säkerställer förfäderstämplens bestånd och i sin hand förenar, vad som finnes innanför de fyra haven, det är i första hand kärleksfullhet och sonlig pietet, riter och rätt-rådighet, belöning och straff. Käjsar *Chao* lämnade i unga år riket utan [bröst]arvingar. Eder tjänare [*Yang*] *Ch'ang* och övriga ha hållit råd. — Riterna säga: 'Den person, som skall bli efterträdare, betraktas som hans son² [vid dödsriterna]'. Prinsen av *Ch'ang I* var lämplig som arvtagande efterträdare till käjsar *Chao*. I väg sändes [sålunda] *tsung-chêng'en* [*Liu Tê*], *ta-hung-lu'n* [*Wei Hsien*]³ och *kuang-lu-ta-fu'n* [*Ping Chi*], försedda med fullmakt att låta hämta prinsen av *Ch'ang I* [för att vara huvudman vid sörjandet] och därvid bära ritenlig sorgdräkt, ofällad nedtill.

Men — i avsaknad av smärta i hjärtat, åsidosatte han riter och dekorum. Redan när han var på väg hit, åt han icke vegetabiliskt.⁴ Sina *tsung-kuan*, adjutanter, skickade han ut i omgivningarna för att samla ihop unga flickor, som de lastade på bagagevagnarna och införde i de poststationshärbärgen, som han bebodde.

Ifrån första stund, han kom hit, gjort sin uppvaktning vid hovet och blivit upphöjd till *huang-t'ai-tsi*, kajserslig tronarvinge, köpte han i smyg jämt och ständigt tuppar och grisar för att äta. Sedan han mottagit käjsarens *hsin-hsi* (sigill)⁵ och *hsing-hsi* framför käjsar *Chao's* lit de parade, begav han sig till sin bostad, tog fram sigillen och förvarade dem icke förseglade. Hans adjutanter gingo i tur och ordning med ämbetssigillen (fullmaktstecknen) i händerna och släppte in i palatset hans *tsung-kuan*, följeslagare, från *Ch'ang I*, stalldrängar, kökspojkar och betjänter — mer än 200 personer. Dem har han beständigt haft i sin närhet innanför den förbjudna porten, och tillsammans ha de roat sig med skämt och gyckel.

¹ *Mei-si* betyder egentligen: 'blunda för döden', d. v. s. 'trotsa döden'.

² Egentligen: 'utgör åt honom en son'.

³ Jämför sid. 89 not 6.

⁴ Vegetabilisk diet var regel under första sorgetiden.

⁵ En kommentator, *Mêng K'ang* (302) påpekar: »I början av *Han*-dynastien fanns det 3 sigill: a) Himmelsonens sigill (303), som han själv bar i bältet; b) *hsing-hsi* (304) och c) *hsin-hsi* (305) stodo på stativer (etagerer) för olika ämbetsinsignier.»

Han har själv begivit sig till förrådet av ämbetsinsignier (fullmakts-tabletter) och tagit 16 insignier, och vid besöken morgon och afton vid käjsar *Chao's* lit de parade har han låtit sina adjutanter alternerande följa honom åt, bärande ämbetsinsignierna i händerna. I en skrivelse har han uttryckt sig så: 'Käjsaren¹ frågade *shih-chung'en Chün-ch'ing*² (306) . . . . .'. Han har låtit *yü-fu-ling'en Kao Ch'ang* (307) taga 1.000 pund guld och giva i present åt *Chün-ch'ing*, för att denne skulle taga sig 10 hustrur.

Medan ännu käjsar *Chao* låg på lit de parade i palatsets mittelsal,³ tog han ut musikinstrument⁴ från musikdepartementet, drog hit komedianter från *Ch'ang I* för att slå på trumma, sjunga visor, blåsa flöjt och ställa till muntrande gyckelspel.⁵

När den döde käjsarens kista nedsatts i graven och [prins *Ho*] återvänt från gravsättningen, steg han upp och tog plats i främre ceremonihallen [i stället för att hålla sig i bakre delen av palatset] och lät slå på klockor och ljudande stenar.⁶ Man tillkallade musikanterna från *T'ai-I'*⁷-tämplet och förfäderstämplet och placerade dem vid de övertäckta parkvägarna och vid *Mou Shou*.⁸ Där fingo de slå på trumma, blåsa flöjt, sjunga och dansa, och alla sångerna utfördes med stort musikackompanjemang.

Han har tagit ut från köksdepartemanget i *Ch'ang An* 3 stycken *t'ai-lao*⁹ (d. v. s. 3 oxar, 3 får, 3 svin) och offrat dem i ett tämpelrum vid en parkväg.¹⁰ Efter slutat offer har han ätit och druckit med sina *tsung-kuan*, adjutanter. Han har låtit spänna för den stora läderklädda vagnen med de käjserliga emblemprydda vimplarna, begivit sig ut och i vild fart farit till Norra palatset och till *Kuei*-palatset (Kanelträdspalatset).¹¹ Han har ställt till fäktningar mellan galtar

¹ D. v. s. han lade sig till med titeln *huang-ti*, innan den förre käjsaren var begravnen.

² Detta var hans personnamn; han var från *Ch'ang I*.

³ Främre ceremonihallen.

⁴ Några dylika finnas avbildade i Richard Wilhelm: *Die chinesische Literatur*, S. 13—14, och i Angelo Zottoli: *Cursus Litteraturae Sinicae*, 2, Chang-Hai 1899, Tabula VIII.

⁵ Varieté med dans, upptåg och skämt.

⁶ Fonolit-instrument; klangsten.

⁷ Beskrivning återfinnes i *chiao-si-chih*. K. 25.

⁸ Enligt somliga en parkdamm, enligt andra en paviljong. Uttryckets betydelse är mycket omstridd.

⁹ En *t'ai-lao* bestod nämligen av 1 oxe, 1 får, 1 svin.

¹⁰ Ovisst vilken gudomlighet offret gällde.

¹¹ Dessa båda palats lågo norr om *Wei Yang*-palatset. I *Kung Sui's chuan* står, att de lågo öster och väster om *Wei Yang*-palatset.

och tigrar. Han har rekvirerat änkekäjsarinnans vagn med dvärg hästar och låtit sina slavar¹ åka efter dem.

Han har förlustat sig i konkubinhallen (haremsavdelningen) och tillsammans med käjsar *Chao's kung-jên*, haremsflickor, och ungdomar (*mêng*) uppträtt liderligt och anstötligt. Han har [därvid] medelat *i-t'ing-ling*'en, haremsuppsyningsmannen, att, om han vågade skvallra, han skulle klyvas mitt itu.»

[Här] sade änkekäjsarinnan: »Stanna [med läsningen]! Får en person, som är undersåte och son [till den nyss döde käjsaren], bära sig så oanständigt åt?»

Prinsen lämnade mattan och lade sig framstupa [på bara golvet].

Chefen för käjserliga palatsexpeditionen läste åter och sade:

»Han har tagit sigillband: *chu-hou-wang's*,² vasallfurstars, *lieh-hou's*, länsfurstars, och ämbetsmäns av kategorien *ér-ch'ien-shih*, samt svarta och gula band³ för att låta sina kammartjänare och benådade slavar från *Ch'ang I* få dem att bära på bältet. Han har ändrat *chieh*, legitimationsstaven, [på så sätt, att] den [käjserliga] gula färgen på de vidfästade vildoxsvansarna⁴ utbyts mot röd färg.⁵

Han har tagit ur den käjserliga förrådskammaren guld, pänningar, dolkar, svärd, jadeitföremål samt utsökta silkebroderier och givit som belöningar åt dem, med vilka han förlustat sig. Tillsammans med sina adjutanter och tjänare har han under nätterna druckit och formligen dränkt sig i vin.

Han har befallt *t'ai-kuan*, hovmästaren, att servera käjsarens⁶ mat såsom förut, [innan sorgefastan började]. När födoämnesinspektören gjorde föreställningar, att sorgetiden ännu icke löpt ut och att det ännu icke gick an att servera den vanliga maten, befallde han än en gång hovmästaren att göra i ordning, vad han önskade, och det ögonblickligen, utan att bry sig om födoämnesinspektören. När hovmästaren icke vågade göra så, skickade [prinsen] ut sina adjutanter att köpa tappar och svin och befallde, att palatsportarna skulle släppa

¹ *Kuan-nu*, 'ämbetsmanna-slavar', 'tjänare'.

² *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 530.

³ Band av siden, 12 tum långt, 3 tum brett, varmed ämbetsmännen fäste (buro) sina sigill vid bältet.

⁴ *Mao* var svansen av en vild ox (yakoxe), och denna var fastgjord vid ena ändan av en stav (stång, bambutablett) och tjänstgjorde som vimpel eller flagga.

⁵ En ändring av färgen hade redan förut gjorts av kanslär *Liu Chü-li* (133) under striden mot tronföljaren *Chü*; se kap. III, sid. 31.

⁶ *Shêng-yü* är en benämning dels på käjsarens vagn, dels på käjsaren (*Himmelen's Son*) själv. Här avses den senare betydelsen.

igenom [dessa förnödenheter] regelmässigt. I avskildhet på natten ställde han så till med *chiu-pin*¹, 'de 9 gästernas riter' i *Wên-shih*-gemen.

Han har låtit invitera till audiens sin äldre systems man, *kuan-nei*-hårtigen från *Ch'ang I*. Innan han ännu i förfäderstämpet framburit offer till anfadern, begagnade han käjsarsigillet på dokument. Han har sänt legater, utrustade med fullmaktstabletter, att frambära tredubbelt *t'ai-lao*-offer åt prins *Ai*² (42) av *Ch'ang I* i det i dennes gravpark belägna minnestämplet,³ och han kallade sig därvid *Sü-tsi-huang-ti*, 'Arvtagaren-käjsaren'.

Ifrån den stund han mottog rikssigillet och framåt under 27 dagar, ha hans legater farit kors och tvärs, utrustade med fullmakt, och utfärdat dekret till alla ämbetsmän att göra rekvisitioner, inaller 1.127 ärenden, och när den höglärde litteraten (*wên-hsüeh*), *kuang-lu-tu-fu'n Hsia-hou Shêng* och flera andra ävensom *shih-chung'en Fu Chia* (308) upprepade gånger framkommit med förmaningar med anledning av dessa hans felsteg, har han låtit folk skriftligen anklaga [*Hsia-hou*] *Shêng* och låtit fängsla [*Fu*] *Chia* och kasta honom i fängelse. Han är utsvävande och förvillad. Han har åsidosatt en käjsares och en prins' riter och etikett. Han har vänt upp och ned på *Han*-husets förordningar och lagar.

Eder tjänare [*Yang*] *Ch'ang* och vi övriga ha flera gånger framkommit med förmaningar utan att komma någon förändring åstad. Han har [tvärtom] för varje dag ökat på [sitt skuldregister] i allt högre grad. Vi frukta, att fara är å färde för Markens och Åringens gudar.⁴ Hela riket är bragt ur jämvikt.

Eder tjänare [*Yang*] *Ch'ang* och vi övriga ha i underdånighet hållit rådplågningar med följande Eders Majestäts tjänare: *po-shih'n* ('doktorn') *Pa*,⁵ *Chüan Shê* (309), *Té*,⁵ *Yü Shê* (310), *Shê*⁵ och *Ts'ang*.⁵ Alla dessa⁶ säga: 'Käjsar *Kao* är grundaren av det stora verket⁷ och

¹ De 9 gästerna, som i forntiden högtidligen mottogos vid *Chou*-storkonungens hov, voro: 1. *kung*; 2. *hou*; 3. *po*; 4. *tsi*; 5. *nan*; 6. *ku*; 7. *ch'ing*; 8. *ta-fu*; 9. *shih*.

² Fader till prins *Ho*; se tabellen, sid. 95.

³ Så länge sorgetiden varade, frambars icke offer i förfäderstämpet. Det skulle enligt förordningarna förflyta 36 dagar efter käjsar *Chao's* gravsättning, och så lång tid hade ännu ej gått. *Liu Ho* hade bara varit »k ä j s a r e» under 27 dagar. Se *Yen Shih-ku's* kommentur k. 68 sid. 5 a.

⁴ D v. s. samhället är i fara.

⁵ Familjenamnet okänt.

⁶ Man rådfrågade dessa lärda om precedensfall.

⁷ D. v. s. riket och dynastien.

Han-husets store ättefader (*t'ai-tsu*). Käjsar *Wên* var öm i sin omvårdnad om folket, human, behärskad och återhållsam (frugal); han är den närmast kommande store föfadern (*t'ai-tsung*). Det nuvarande Majestätet, som är käjsar *Chao's* arvtagande efterträdare,¹ är i sin vandel lätt-sinnig, otvylad och laglös. — O d e n a säga:² 'Förebär icke, att du icke har någon vetskap om det, ty du har nått så mogen ålder, att du hållit en son i dina armar'. — Av allt det, som faller under de fem slagen³ av bestraffningar, är intet värre än bristande pietet. Konung *Hsiang* av *Chou*⁴ (311) var icke i stånd att [rätt] tjäna sin moder. *Ch'un Ch'iu* säger [härom].⁵ »Storkonungen av Himmelens nåde lämnade [*Chou*] och residerade i *Chêng*. Emedan han icke [mot sin moder] kunde prestera tillbörlig sonlig pietet, avsatte man honom och skilde honom från riket». Förfäderstämpel är mera betydande än en furste. Hans Majestät har ännu icke blivit förlänad med Himlens mandat i *Kao's* tämpel. Han duger ej att övertaga successionen från Himlen: att göra tjänst i [käjsar *Kao's*] antämpel och i [käjsar *Wên's*] minnestämpel och att som sina barn sköta⁶ de 10.000 familjerna. Han måste avsättas.

Jag hemställer [för den skull], att Edra tjänstemän *yü-shih-ta-ju'n* [*Ts'ai*] *I*, *tsung-chêng'en* [*Liu*] *Té* och *t'ai-ch'ang'en* [*Su*] *Ch'ang* [må få i uppdrag] att, jämte *t'ai-chu'n*, översteofferprästen, med ett *t'ai-lao* (1 oxe, 1 får, 1 svin) göra meddelande [härom] och frambära offer i *Kao* [*Tsu's*] tämpel.

Eder undersäte [*Yang*] *Ch'ang* och vi övriga [här ovan uppräknade] ha blundat för döden genom att ha rapporterat detta [för Eders Majestät].»

Änkekäjsarinnans dekret löd: »Bifalles!»

[*Huo*] *Kuang* befallde prinsen att resa sig och bugande mottaga dekretet. Prinsen sade: »Jag har hört, att 'Himmelens Son har censorer, sju man; även om han tager miste om rätta vägen, förlorar han icke sitt rike'.»⁷ — [*Huo*] *Kuang* svarade: »Änkekäjsarinnan har ju dekreterat avsättning, huru skall man då kunna tala om 'Him-

¹ Och sålunda sist i käjsarserien.

² *Tang*-odena nr III: *I*-odet. Legge II: p. 517; Couvreur: p. 335.

³ *Wu-hsing*: 1. brännmärkning på pannan; 2. bortskärande av näsan; 3. stympning (avskärande av öron, avhuggning av händer och fötter); 4. kastning; 5. dödsstraff.

⁴ Regerade åren 651—619 f. Kr.

⁵ *Hsi Kung's* 24:de år; se J. Legge's översättning av *Ch'un Ch'iu Tso Chuan*: I, p. 188 och 191.

⁶ Ordet *tsü*, 'son', står här som transitivt verb.

⁷ Citat ur *Hsiao King*.

melens Son'?» — Därpå grep han prinsens händer, löste upp och tog från hans bälte det kajsersliga sigillet med bandulär och framlämnade det vördsamt till änkekäjsarinnan. Så tog han prinsen vid armen och förde ut honom från tronsalen. Han lät honom gå ut genom *Chin-ma-mén*, 'Bronshästens port', med samtliga ministrar i följe efter. Prinsen vände sitt ansikte mot väster, bugade sig och sade: »I min dumhet och enfald har jag ej varit mäktig sköta *Han*-husets ärenden.»

[Prinsen] steg upp i den framkörda enkla vagnen, som brukade åtfölja [kajsarens] 4-spannsvagn. Storgeneralen [*Huo*] *Kuang* eskorterade honom till *Ch'ang-I*-prinshotellet. [Här] tog [*Huo*] *Kuang* avsked sägande: »Min prins har genom sin vandel själv avklippt förbindelsen med Himlen. Eder tjänare och alla de övriga [ministrarna] äro feiga, och vi hava icke kunnat offra livet för att gengälda Eder vänlighet mot oss. Eder tjänare vill hellre svika prinsen — jag vågar icke svika fosterlandet.¹ Jag önskar, att prinsen själv ville förstå sitt eget bästa. Eder tjänare kommer för all framtid att icke vidare bliva sedd bland Eder uppvaktning.» — [Därpå] brast [*Huo*] *Kuang* ut i gråt och avlägsnade sig.

Samtliga ministrar avfattade ett memorial till tronen av [följande] lydelse: »När man i forntiden avsatte en person, förvisade man honom till fjärran avsides belägna trakter; han fick icke sköta regeringsbestyr (vara furste). Vi begära [nu], att få förflytta prins *Ho* till *Fang Ling Hsien*² i *Han Chung*.» — Änkekäjsarinnan dekreterade [emellertid] att låta prins *Ho* återvända till *Ch'ang I* och utanordnade åt honom en 'bad- och reningsstad' (apanagestad) på 2.000 familjer.

Samtliga [prinsens] tjänstemän från *Ch'ang I* ställdes inför rätta och anklagades för att icke hava framkommit med klandrande föreställningar, som kunnat stödja och leda honom, och för att de [sålunda] störtat ned prinsen i det ondas fallgropar.

[*Huo*] *Kuang* anklagade och dömde till döden samt avrättade i allt mer än 200 personer. När de fördes ut ur fängelset [till avrättningsplatsen], ropade de med hög röst över torget och sade: »Den som bort förgöras, ha vi ej förgjort, utan tvärtom blivit offer för hans revolt.»

K. 72 sid. 3 b: Alla tjänstemännen från *Ch'ang I* hade blivit anklagade för att de, medan [prinsen] ännu vistades i sitt furstendöme, icke lämnat fram till tronen några memorial rörande prinsens felsteg,

¹ Eg. 'Markens och Äringens gudar'.

² Nuv. *Fang Hsien* och *Pao K'ang Hsien* i provinsen *Hu Pei*. C O U V R. Géogr. n:r 1095, 1099 (1093); C H A V A N N E S: Mém. hist. II p. 535; k. 28.

så att icke ens *Han*-hovet fått höra eller veta något; vidare hade de icke kunnat vara till stöd och ledning utan störtat ned prinsen i det ondas fallgropar. — Samtliga kastades i fängelse och dömdes till döden. Det var blott [stadsprefekten] [*Wang*] *Chi* och *lang-chung-ling*'en *Kung Sui*, som undgingo döden på den grund att de, lojalt och rakt på sak, flera gånger varnat och korrigerat [prinsen]. De blevo rakade på sina huvuden, deporterades och dömdes till hårt straffarbete.

Sedermere blevo de rehabiliterade av kajsar *Hsüan*.¹

K. 88 sid. 9 b: *Wang Shih* (280) med ärenamnet *Wéng Hsi* (312), prinsens av *Ch'ang I* lärare, blev också tillsammans med de övriga bunden och kastad i fängelse och skulle dö.² Rannsakningsdomaren frågade honom i bestraffande ton: »Varför har magistern icke [författat någon] förmanande skrivelse?» — [*Wang*] *Shih* svarade och sade: »Eder tjänare har åt prinsen givit de 305 *O d e n a* [vid alla lämpliga tillfällen], bittida och sent. När jag kommit till ett ode, som framställer lojaliteten hos en undersåte eller pieteten hos en son, så har jag alltid ett par gånger å rad reciterat det för prinsen. Och när jag kommit till ett stycke, som framställer faran att gå under för en furste, som tager miste om rätta vägen (*tao*), så har jag alltid brustit ut i gråt och för prinsen grundligt utlagt det. Eder tjänare har tagit de 305 *O d e n a* och använt dem som varningar. Det är därför, som jag ej har [författat] någon förmanande skrivelse.»

När rannsakningsdomaren ([*ch'ih-shih*]-*shih-ché*) rapporterat detta, så undgick även [*Wang Shih*] dödsstraffet.³ Han fick återvända till sin familj, men han gav icke vidare någon undervisning. När *Chang Ch'ang-an* (313) och *Yu Chün* (314) från *Shan Yang*,⁴ vilka tidigare [som lärjungar] tjänat [*Wang*] *Shih*, och sedermera *T'ang Ch'ang-pin* (315) från *Tung P'ing* och *Ch'u Shao-sun* (316) från *P'ei* ävenledes kommo för att tjäna [*Wang*] *Shih* [som elever] och bådo honom om förklaringar av åtskilliga stycken i klassikerna, avböjde [*Wang*] *Shih* och sade: »Lärarens lärdomar finnas alla här [nedskrivna]. Nu kunna

¹ *Wang Chi* blev *po-shih*, 'doktor', och *chien-ta-fu*, 'övercensur'; k. 72 sid. 3 b.

² Några i texten förekommande namn på orter och personer av oväsentlig art ävensom vissa i föregående *küan* upptagna satser ha här överhoppats.

³ Tecknet *lun* betyder egentligen 'diskutera'; 'diskussion, norm. regel, efter vilken man dömer, lagrum'. Här alltså: 'han fick minskning i döds-lagrummet' = 'han befriades från dödsstraff'.

⁴ Se *C o u v r.* Géogr. n:r 550, 621.

⁵ Låg i prov. *Chiang Su*. *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 539.

ni själva utarbete det rikare och elegantare.» Och han var icke benägen för att ånyo börja sin undervisning.¹

Den konfucianska skolan stod högt i kurs vid hovet under denna tid. *Huo Kuang* önskade också, att änkekäjsarinnan, dotterdottern, skulle få del av sin tids vetande.

K. 75 sid. 2 a: Med anledning av att samtliga ministrar nu rapporterade sina ärenden till 'Östra palatset' (d. v. s. änkekäjsarinnan), och att änkekäjsarinnan övade tillsyn över riksstyrelsen, ansåg [*Huo Kuang*] det riktigt, att hon fick kunskaper i klassikerna. [Därför] rapporterade han [för änkekäjsarinnan], att han förordnat [*Hsia-hou*] *Shêng* (270) att föreläsa *Shu King* för henne. [*Hsia-hou Shêng*] fick befordran till *ch'ang-hsin-shao-fu*, skattmästare i 'Den eviga trohetens palats'.² Han blev vidare förlänad graden *kuan-nei-hou*.³

Rörande prins *Ho's* öden efter avsättningen berättar *Pan Ku*:

K. 63 sid. 9 b: [Den av storgeneralen *Huo Kuang* på tronen uppsatte] *Hsiao Hsüan Huang Ti*⁴ bar i sitt hjärta fruktan för [prins] *Ho*. Under regeringsperioden *yüan-k'ang's* första⁵ år (= år 65 f. Kr.) skickade han en legat till *t'ai-shou'n* i *Shan Yang*, *Chang Ch'ang* (317), för att överlämna en med kaiserligt sigill försedd skrivelse, vari stod:

»Denna förordning beordrar *t'ai-shou'n* i *Shan Yang* att med stor noggrannhet vidtaga åtgärder mot rövare och tjuvar, hålla noggrann utkik på alla främlingar, som komma och fara. Låt icke komma ut, vad som är kungjort i [detta] dokument.»

Med anledning härav sände [*Chang*] *Ch'ang* ett detaljerat memorial till tronen rörande [*Liu*] *Ho's* leverne och klargjorde effekten av hans avsättning. Det löd:

»Eder tjänare [*Chang*] *Ch'ang* har under regeringsperioden *ti-chieh*, 3:dje året (= år 67 f. Kr.), 5:te månaden, inspekterat f. d. prinsens av *Ch'ang I* bostad. Antalet av tjänare i det forna palatset uppgick till 183 personer. De hade bommat till den stora porten, men höllo den

¹ Efteråt steg han i graderna; kom till hovet under kajsar *Hsüan's* regering och blev mycket berömd; en av den konfucianska skolans främsta. K. 88.

² Änkekäjsarinnans residens hette 'Den eviga glädjens palats'; se sid. 125.

³ Efter kajsar *Hsüan's* tronbestigning fick han ytterligare belöning, se kap. XIII, sid. 173—174. Med titeln *kuan-nei-hou* följde ej något apanage (jämför *Liu Fêng-shih's* kommentar.)

⁴ Se följande kap. sid. 124—125.

⁵ Enligt en täxtversion var det 2:dra året, alltså år 64 f. Kr.

lilla porten öppen. En person var *lien-li*¹-tjänsteman och hade hand om pänningutgifterna. På torget köpte han varje morgon matvaror och inlevererade dem i palatset. Någon annan person fick varken gå ut ur eller komma in i [palatset]. En person vaktade huset för tjuvar, speciellt övade han tillsyn över, skärskådade från alla sidor, undersökte och utforskade kommande och gående. Med prinshusets pengar anskaffade han [lego]soldater och höll palatset skyddat och fredat och förhindrade rövare och tjuvar [att härja där]. Eder tjänare [Chang] *Ch'ang* har flera gånger skickat dit en *ch'êng-li*, biträdande tjänsteman, för att utöva kontroll. På det 4:de året [av regeringsperioden *ti-chieh*] (= år 66 f. Kr.), 9:onde månaden, har Eder tjänare [Chang] *Ch'ang* personligen inspekterat hans levnadsomständigheter. Förrre prinsen [*Liu Ho*] var då en man på 26—27 år med blåsvart hudfärg, små ögon, en näsa, som slutade med en skarp spets, små mustascher och ögonbryn samt av stor och kraftig kroppsbyggnad. Han led av reumatism och kunde blott med svårighet gå. Han var iklädd kort jacka och stora byxor; på huvudet bar han *hui-wên*-mössan (en militärmössa). På sitt livbälte bar han jadeitspännen. Med en skrivpänsel instucken i håret och en skrivtablett i handen skyndade han den besökande till mötes. Eder tjänare [Chang] *Ch'ang* satte sig ned tillsammans [med honom] och samtalade i förhallen (*t'ing*).² Jag skärskådade hans hustrur och barn, hans slavinnor och tjänare. Eder tjänare [Chang] *Ch'ang* önskade göra honom upprörd och se, vad han tänkte. För den skull använde jag mig av olycksbådande fåglar för att få honom ur fattningen, och sade: »*Ch'ang* I har ugglor i stor mängd.» — Förrre prinsen svarade och sade: »Javisst! Tidigare, när jag for västerut till *Ch'ang An*, fanns det alls inga ugglor. När jag så återvände och i öster kom till *Chi Yang*, fick jag höra ugglornas [kraxande] läten.»

När Eder tjänare [Chang] *Ch'ang* skärskådade f. d. prinsens dotter [med personnamnet] *Ch'ih-p'ei* (318),⁴ föll han på knä och sade: »*Ch'ih-pei's* moder är dotter till *Yen Ch'ang-sun*» (319). — Eder tjänare [Chang] *Ch'ang* fick alltså vetskap om att *chih-chin-wu'n Yen Yen-nien*

¹ Var en ämbetsstitel; *lien* betyder egentligen 'omutlig', 'oförvitlig'; *lien-li* alltså: 'en hederlig tjänsteman'.

² I kinesiska palats var *t'ing* den öppna platsen ('cour') framför den egentliga mittelhallen (*t'ang*); se planritningen i *Con vreur: Li Ki*. I p. 20. Jfr även *Henri Maspero: La Chine antique*, Paris 1927. p. 149.

³ I prov. *Shan Tung*. Se kartorna, sid. 8—12.

⁴ Se sid. 95. (*Liu Ho's* släkttavla).

(320)¹ med ärenamnet *Chang-Sun* hade en dotter med personnamnet *Lo-fu* (321), som förut varit 1:sta rangens gemål till f. d. prinsen [av *Ch'ang I*].

Jag gav noga akt på f. d. prinsens kläder, hans ordvändningar, hans sätt, när han låg på knä och när han reste sig upp. Fastän han icke var galen, liknade han dock en galning och icke en fullt klok.

Han hade 16 stycken hustrur och 22 barn, därav 11 stycken gossar och 11 stycken flickor. Jag dristar mig till att [till Eders Majestät] inlämna en lista på deras namn jämte en förteckning över hans tjänare och egendom.

Eder tjänare [*Chang*] *Ch'ang* har förut en gång sänt en skrivelse med rapport² angående prins *Ai's*³ av *Ch'ang I* sångerskor och danserskor, [nämligen] *Chang Hsiu* (322) och flera andra, — 10 stycken [inalles]. De hade inga barn. Å andra sidan voro de icke *chi*, gemåler, utan blott *liang-jên*,⁴ och hade icke någon ämbetsställning. Eftersom prins [*Ai*] är död, borde man entlediga dem och sända dem hem. Prinsens lärare *Pao* (323) och andra ha helt egenmäktigt behållit dem såsom vårdare av prins *Ai's* gravpark. Att förfara på slikt sätt går icke an. Jag bad [alltså] om att få entlediga och skicka dem hem. När förre prinsen [*Liu Ho*] hörde detta, sade han: »Vårdarna (*chung-jên*) bevaka en gravplats. De sjuka bör man icke kureras. De som inbörides slå ihjäl och strida mot varandra, bör man icke tygla — må de få dö så fort som möjligt. Varför skulle prefekten vilja entlediga dem?» — Hans naturliga läggning har en så stark dragning åt vad som är ont, att han alltjämt är så här oförmögen att se [och uppfatta] godhet och rättträdighet. Sedermera, när *ch'êng-hsiang-yü-shih'n* föredragit min rapport och denna blivit bifallen, hade alla blivit entledigade.» —

Käjsaren fick med ledning av detta [*Chang Ch'ang's*] dokument vetskap om att [*Liu*] *Ho* icke vidare vore att hysa fruktan för. Redan påföljande år (= år 63 f. Kr.),⁵ på våren, utfärdade han ett dekret, så lydande:

»Nu är det så, att Jag har hört, att *Hsiang*⁶ begick brottsliga handlingar, men *Shun* gav honom [ändock] en förläning, emedan han var

¹ K. 90 sid. 8 b—10 b. Han hörde till »de grymma tjänstemännen».

² Till *ch'êng-hsiang-yü-shih'n* i huvudstaden, se sid. 10 b.

³ Se tabellen sid. 95.

⁴ C h a v a n n e s: *Mém. hist.* II, p. 533.

⁵ Detta år firade käjsar *Hsian* 10-årsjubileum av sin regering; k. 8 sid. 8 a.

⁶ Var halvbroder till *Shun* (253), den andre guldålderskäsaren.

hans köttslige släkting; han avlägsnade¹ honom, men han tillintetgjorde honom ej. Av samma anledning ger Jag nu en förläning åt förre prins *Ho* av *Ch'ang I* och utnämner honom till härtig av *Hai Hun*² med ett apanage på 4.000 familjer.»

Shih-chung'en, wei-wei'n Chin An-shang (324) sände upp en skrivelse till kajsaren, vari stod:

»[*Liu*] *Ho* är en person, som Himlen har förskjutit. Eders Majestät låter i sin ytterliga godhet honom på nytt få en förläning och utnämner honom till *lieh-hou*. *Ho* är en halsstarrig och ointelligent man, en avsatt³ person. Det går icke för sig, att han beredes tillfälle att officiera i förfäderstämpet, eller, enligt riterna, få audiens och göra visiter vid hovet.»

Memorialet bifölls. [*Liu*] *Ho* fick draga sig tillbaka till sina domäner i *Yü Chang*-distriktet.

Några år därefter författade *Yang-Chou-ts'i-shih'n*⁴, inspektören för *Yang Chou*, med personnamnet *K'o* (325), en inlaga till tronen angående [*Liu*] *Ho*.

»Förre prefektens *tsu-shih*, rullförare, *Sun Wan-shih* (326) har varit nära lierad med [*Liu Ho*]. [*Sun*] *Wan-shih* frågade [en gång sin vän] *Ho* angående den tiden, då han blev avsatt.⁵ 'Varför förstärkte Du inte bevakningen, vägrade att lämna [kajsar]palatset och halshög storgeneralen [*Huo Kuang*], utan tvärtom [godvilligt] lät folk rycka ifrån Dig kajsarsigillet med bandulär?' [*Liu*] *Ho* svarade: 'Javisst, jag bar mig dumt åt'. — [*Sun*] *Wan-shih* menade ytterligare, att [*Liu*] *Ho* nog skulle bli prins i *Yü Chang* och att han redan inom kort skulle bli *lieh-hou*. [*Liu*] *Ho* svarade: 'Ja, så blir det nog'. — Dessa [*Liu Ho's*] yttranden äro anstötliga. Efter rättslig prövning av en vederbörande (*yu-si*-)tjänsteman ber jag, att man arresterar honom.»

En kaiserlig förordning [utkom], som löd: »3.000 familjer skola dragas från [*Liu Ho's* förläning].»

När [*Liu Ho*] sedermera dog,⁶ sände prefekten i *Yü Chang* med personnamnet *Liao* (327) en inlaga till tronen, så lydande:

¹ Tecknet *hsi* betyder egentligen: 'klyva ut', 'skilja ifrån'.

² Låg i *Yü Chang Hsien*, nuv. *Nan Ch'ang Hsien* i prov. *Chiang Hsi*. *Couvr* Géogr n:r 948. K. 15 B sid. 8 b.

³ *Fei*, här närmast = 'kasserad'.

⁴ I provinsen *Chiang Hsi*. *Couvr* Géogr n:r 946.

⁵ D. v. s. under 'de 27 dagarna'.

⁶ År 59 f. Kr.

»*Shun* (253) gav åt *Hsiang* (328) en förläning i *Yu Pi*.¹ När han dog, gjordes inga arrangemang angående hans efterträdare, ty han ansågs för en omstörtande och laglös person. Han var icke lämplig att bliva *t'ai-tsu*, ättefader, [för ett furstendöme]. När härtig [*Liu*] *Ho* av *Hai Hun* dog, var väl sonen *Ch'ung-kuo* (329) den, som i första rummet borde bli hans efterträdare. Men när nu *Ch'ung-kuo* dött, vore återigen den närmaste till platsen dennes yngre broder *Fêng-ch'in* (330). När nu återigen även *Fêng-ch'in* dött, så visar detta, att Himlen gjort slut på familjesuccessionen. Eders Majestät är helig och human och i förhållandet till [*Liu*] *Ho* synnerligen generös. Till och med *Shun* i sitt förhållande till *Hsiang* har icke kunnat vara mera generös.² Det är [därför] tillbörligt enligt riter att avbryta successionen efter [*Liu*] *Ho*, ty därigenom följes [på ett lyckligt sätt] Himlens intentioner. Jag skulle önska, att detta remitterades till behöriga ämbetsmän för ingående överläggning.»

Vid rådsrådet ansågs samtliga, att det icke vore på sin plats att uppställa någon efterträdare [till *Liu Ho*]. Hans rike slopades.

När sedan käjsar *Yüan* bestigit tronen, förlänades återigen [*Liu*] *Ho's* son *Tai-tsung*³ (331) och blev härtig av *Hai Hun*. Förläningen gick vidare i arv till son och sonson. Än i nuvarande stund⁴ är släkten i härtiglig rang.

¹ Låg i *Ling Ling* i prov. *Kuang Tung*, nuv. *Ch'üan Chou*. C O U V R. Géogr. n:r 1530 (1531).

² Eg.: »Även om det så är *Shun* i förhållande till *Hsiang*, så har han ingenting att lägga därtill.»

³ År 46 f. Kr. k. 9 sid. 3 a. K. 15 B sid. 8 b. Sid. 95.

⁴ D. v. s. på *Pan Ku's* tid, när *Ch'ien Han Shu* skrevs, således ungefär åren 82—92 e. Kr. Se sid. 2 och 3.

KAPITEL IX.

Huo Kuang gör kjäsar Wu's sonson till kjärsare.

Huo Kuang hade lyckligt genomfört 27-dagars-kjärsarens avsättning; det gällde nu att skaffa en ny att sätta på den lediga tronen. Givetvis svävade ej Huo Kuang i ovisshet om vem han ville ha.¹ Det gällde bara att ej avvika från riterna och att ej stöta de lärde för huvudet. Huo Kuang visade sig vuxen uppgiften.

K. 68 sid. 6 a: [Huo] Kuang tog plats i hallen och lät sammankalla rikskanslern och de [andra höga ministrarna]² närmast efter honom i rang till konselj för att fastställa, vem som skulle sättas på tronen. Prins [Hsü] av Kuang Ling (38) hade redan förut blivit försatt ur räkningen,³ prins La av Yen [med personnamnet Tan] (37) hade gjort sig saker till uppror och blivit dömd till döden;⁴ hans son kom icke [heller] i fråga vid diskussionen i rådet. Av de närmare släktingarna fanns det då blott sonsonen till Wei t'ai-tsi (44).⁵ Denne hade benämningen (äretiteln) huang-tsêng-sun (49), 'den kaiserlige sonsonen'. Han befann sig nu i gemene mans stånd. Alla nämnde honom med beröm. Därefter sände [Huo] Kuang återigen tillsammans med rikskanslern [Yang] Ch'ang och de övriga [ministrarna] upp ett memorial till tronen, så lydande:⁶

»Riterna säga: 'människornas rätta väg är att kärleksfullt behandla sina närmaste. För den skull skall man hedra stamfadern. Och hedrar man stamfadern, så bär man respekt och vördnad för släktens huvud-

¹ Han hade fått mycket tydliga råd av Ping Chi (241); k. 74 sid. 5 a. Jfr sid. 102.

² Dessa torde varit desamma, som underskrivit avsättningsmemorialet, se föregående kap. sid. 110.

³ Se sid. 89.

⁴ Se sid. 76—78.

⁵ Död år 91 f. Kr.; se kap. III, sid. 34—35.

⁶ Detta hände på hösten, 7:de månaden, år 74 f. Kr. Föregående månad, alltså 6:te mån., på dagen ping-yin, hade prinsen av Ch'ang I mottagit det kaiserliga sigillet med bandulär. Samma månad (den 6:te), dagen kwei-si, sändes avsättningsmemorialet upp. K. 8 sid. 2 a.

man'. Nu har den store huvudmannen¹ gått hädan utan arvingar. Då skall man välja ut en värdig son eller sonson av en sidogren och göra honom till arvtagande efterträdare. Vad käjsar *Wu's* sonsonson *Ping-i* (48)² beträffar, så utkom på käjsar *Wu's* tid ett dekret, som påbjöd, att han skulle uppfödvas och få tillsyn i *i-t'ing*, konkubinhallen (haremsavdelningen). Vid det här laget är han på sitt 18:de år. Av sin lärare har han mottagit undervisning i *O d e n a*, *Lun Yü* och *Hsiao King*. I sin personliga vandel är han behärskad och frugal, mild, human och kärleksfull mot andra. Han lämpar sig för att såsom tronarvinge efterträda käjsar *Chao*, för att utföra tjänsten i förfäderstämplen och för att såsom sina barn³ hava de 10.000 familjerna⁴. Edra tjänare blunda för döden genom att rapportera detta.»

Änkekäjsarinnans dekret löd: »Bifalles».

[*Huo*] *Kuang* sände i väg *tsung-chêng*'en *Liu Té* (240) till *tsêng-sun's* (*Ping-i's*) bostad, kvarteret *Shang Kuan* [mitt i huvudstaden⁵]. Han fick genomgå tvagningarna och baden samt försågs med kläder från käjserliga palatsförrådet.⁶ *T'ai-p'u'n'*⁷ för *tsêng-sun* [*Ping-i*] välkomnande till mötes med den lilla käjserliga jaktvagnen och förde honom till *tsung-chêng*-departemanget för att han skulle förbereda sig genom fasta. På 7:de månaden, dagen *kéng-shên*, [år 74 f. Kr.]⁸ gjorde han sin entré i *Wei Yang*-palatset, mottogs i audiens hos änkekäjsarinnan, förlänades⁹ och blev härtig av *Yang Wu*.¹⁰

När dessa [ceremonier] voro över, överlämnade [*Huo*] *Kuang*¹¹ underdånigst åt honom det käjserliga sigillet med bandulär. Ett besök av-

¹ Här menas käjsar *Chao*.

² Angående namnet *Ping-i*, se sid. 131 not 3. (*Yen Shih-ku's* kommentar. K. 8 sid. 2 a).

³ Jämför *Yen shih-ku's* kommentar till *tsi-wan-hsing*. K. 8 sid. 2 a: »Himmelens Son övertog de 10.000 familjerna såsom sina barn.»

⁴ Jämför även *Ping Chi's* beskrivning av honom, k. 74 sid. 5 a.

⁵ Enligt en kommentator.

⁶ I täxten står här blott *yü-i*, 'käjserliga kläder', men i kommentaren påpekas, att det ännu var allt för tidigt för detta, varför — med stöd av täxtparallellen i k. 8 sid. 2 a, där uttrycken lyder *yü-fu-i* — det kan anses, att *yü-i* är fel för *yü-fu-i*: 'kläder från käjserliga palatsförrådet'.

⁷ Se kap. II sid. 15. *Ping Chi* var även med och mötte honom. K. 74 sid. 5 a.

⁸ Tidsbestämningen har tagits ur täxten i k. 8 sid. 2 a.

⁹ Enligt *Yen shih-ku*, k. 8 sid. 2 a, ville man icke upphöja en man av folket direkt till Himmelens Son, därför förlänades han först härtigvärdighet.

¹⁰ Se tabellerna: k. 15 B sid. 3 a. Nuv. *Yang Wu Hsien* i prov. *Ho Nan*. *Couvr.* Géogr. n:r 579 (626).

¹¹ I k. 8 sid. 2 b står, att »samtliga ministrar överlämnade åt honom (såsom högste) käjsarsigillet med bandulär.»

lades i [käjsar] *Kao's* tämpel, och därmed hade nu [*Ping-i*] blivit *Hsiao Hsüan Huang Ti* (50).

Följande god tradition inom *Han*-huset, hedrade käjsar *Hsüan* änke-käjsarinnan *Chao* och gav henne rang av *t'ai-huang-t'ai-hou*,¹ 'storänke-käjsarinna', ty genealogiskt sett hörde hon till farmoder-generationen. Dessutom hade hon redan² av '27-dagars-käjsaren' *Liu Ho* erhållit titeln *huang-t'ai-hou*.³

K. 8 sid. 2 b: [Den egna gemålen] fru *Hsü*⁴ upphöjde [käjsar *Hsüan*] till *huang-hou*, käjsarinna, på 11:te månaden, dagen *jén-tsi*, [år 74 f. Kr.]. Vidare utfärdade han stor amnesti över hela riket och förlänade *chu-hou-wang* och därifrån nedåt i rang guld och pänningar. Lägre tjänstemän ävensom änkemän och änkor, faderlösa och ensamstående bland rikets menige fingo sin beskärda del.

Änkekäjsarinnan [*Chao*] vände nu åter⁵ till [sitt residens] *Ch'ang Lo Kung*, 'Den eviga glädjens palats'.

I och med att käjsar *Wu's* sonsonson besteg *Han*-tronen, gick en spådom, grundad på ett järtecken, i uppfyllelse. Därmed förhöll sig sålunda:

K. 75 sid. 1 a: *Suei Hung* (332) med ärenamnet *Méng* (333) var en man från *Fan*⁶ i *Lu*-riket. I ungdomen var han begiven på tappra hjältedåd,⁷ var med på tuppfäktningar och hästlöpningar. Vorden äldre, ändrade han sitt levnadssätt och mottog undervisning i *Ch'un Ch'iu* av den vördade herr *Ying*⁸ (235). På grund av sina klara insikter i klassikerna blev han *i-lang*⁹ och steg till *fu-chieh-ling*,¹⁰ chef för diplom- och sigillavdelningen.

På käjsar *Chao's* tid, under regeringsperioden *yüan-féng's* tredje år och första månad (= år 78 f. Kr.) förnummos söder om *Lai Wu*-berget

¹ K. 97 A sid. 10 b. Det vill emellertid synas, som om hon fått denna titel två gånger. I k. 9 sid. 1 b står, att hon av den nyblivne käjsar *Yüan* år 49 f. Kr. också fick titeln *t'ai-huang-t'ai-hou*.

² K. 97 A sid. 10 b.

³ Se sid. 98.

⁴ Se tabellen sid. 147.

⁵ Såsom interimsregent hade hon under dessa dagar bott i *Wei Yang*-palatset.

⁶ Nuv. *T'êng Hsien* i *Shan Tung*. C O U V R. Géogr. n:r 476.

⁷ Framför tecknet *hsieh* bör, enligt en kommentator, sättas tecknet *yu*, 'resa', 'fara omkring'. Frasen *yu-hsieh* betyder 'resande världsförbättrare', 'en, som far omkring för att avhjälpa (beivra) orättvisor'. *Sü-ma Ch'ien* har i *Shih Chi*, k. 124, beskrivit en sådan person; *Pan Ku* ägnar en hel avdelning (k. 92) åt dessa *yu-hsieh*.

⁸ Familjenamn.

⁹ Ett ämbete under *Han*-tiden; sysslade med memorialen, var även ett slags rådgivare. Jfr not 2 sid. 127.

¹⁰ Lydde under *shao-fu'n*. Se även sid. 16.

i *T'ai Shan*-massivet höga rop och ljud som från flera tusen man. Folk gick för att se efter, vad det var. Man fann då en stor sten, som av sig själv rest sig upp. I höjd mätte den 1 *chang*¹ och 5 *ch'ih* (= 15 fot ungefär); till storleken var den 48 *wei*² (famnar i omkrets). Den var nedstucken i marken till ett djup av 8 *ch'ih*. Tre stenar bildade fotstöd, och en sten stod bakom.

Där funnos vita korpar i tusental, och dessa skockade sig omkring stenen. Vid den tiden var det till *Shé*³-altaret i *Ch'ang I* hörande heliga trädet förtorkat. Det låg kullvräkt, men ånyo började det skjuta friska skott. Och än mer: i kajsersliga *Shang Lin*-parken fanns ett stort *Salix*-träd, som var avbrutet och låg förtorkat på marken. Även detta reste sig av sig själv. När det kommit till liv, kröpo lövmaskar fram och åto av trädets blad, varvid det bildades liksom skrivtecken, som sade: *kung sun Ping I li*⁴, 'En furstesön *Ping I* skall bestiga tronen'. *Méng* (d. v. s. *Suei Hung*) tillämpade *Ch'un Ch'iu*'s tankenormer: han ansåg, att båda två, stenen såväl som *Salix*-trädet, hörde till *Yin*-kategorien; de voro en symbol för det lägre folket. Vad *T'ai Shan*⁵ åter beträffar, så är det det största och ärevördigaste berget⁶ [av alla]. Det är den plats, där en *Wang*, härskare, med nytt familjenamn gör anmälan om dynastiförändringen. Nu har en stor sten ställt sig upp av sig själv, och det kullvräkt *Salix*-trädet ånyo rest på sig. Det är icke något, som mänskliga krafter kunna åstadkomma. Här bör finnas en, som från ställningen som menig man blir Himmelens Son. När det åt Markens gudom hälgade trädet, ehuru förvissnat, åter börjar skjuta friska skott, så betyder det, att av ett gammalt men avsatt hus en fursteättling skall ånyo upphöjas. Eftersom *Méng* dock icke kunde begripa, var denna person fanns, utlade han saken så: Den framlidne mästaren⁷ *Tung Chung-shu*⁸ (221) har sagt: 'Om det också finnes en furste, som på rätt sätt övertagit och vårdat

¹ 1 *chang* = 10 *ch'ih* (fot); 1 *ch'ih* = 10 *ts'un*, tum 180 *chang* = 1 *li* = c:a 600 (630) meter. Jfr not 6 sid. 50.

² *Wei* är ett mått, enligt somliga 5 tum, enligt andra 1 famn (= 6 fot = 2 meter ungefär).

³ Hälgat åt Markens gudom. (*Shé-mu*).

公孫病已立

⁵ Se Éd. Chavannes: *Le T'ai Chan*. Essai d'un culte chinois.

⁶ *T'ai-tsung-chih-péng*.

⁷ Av herr *Ying* hade *Méng* mottagit undervisning i *Kung Yang's Ch'un Ch'iu*; se ovan.

⁸ Har egen *chuan*: k. 56.

arvet från föregångarna; så skall han dock icke bringa skada över en helig man, som mottagit Himlens mandat'. *Han*-huset är *Yao's* efterträdare. När det kommit till den vändpunkt, då riket skall överlämnas, bör *Han*-käjsaren förfråga sig överallt i hela riket och söka få tag i en vis man, åt vilken han kunde överlämna den kaiserliga tronen, och så draga sig tillbaka och ge sig själv i förläning ett område på 100 *li*, så att han blir såsom ättlingarna till de två *Yin*- och *Chou*-dynastierna. På dylikt sätt skulle han taga emot och lyda Himlens vilja.»

Méng förmådde en vän till sig, *nei-kuan-chang*'en¹ *Ts'ï*, att sända upp detta i en skrivelse till käjsaren.

Vid den tiden var käjsar *Chao* helt ung, och storgeneralen *Huo Kuang* skötte styrelsen. Han tog illa upp skrivelsen och remitterade den till *L'ing-wei*'n. Denne skrev i sitt utlåtande, att både *Ts'ï* och *Méng* foro med osanning och gjorde olycksprofetior, som förvillade mängden. Sådant är storligen upproriskt och icke i överensstämmelse med rätta vägen (*tao*). — Båda kastades i fängelse och dömdes till döden.

Efter fem år upphöjdes käjsar *Hsüan* från sin ställning som enkel man av folket och besteg tronen. På föranstaltande av käjsaren blev [sedan] *Méng's* son utnämnd till *lang*, palatsämbetsman.²

Bifogade tabell visar käjsar *Hsüan's* föregående och efterföljande släktled³ — 7 generationer.

¹ Förste man (chefen) för en ämbetsmannagrupp, lydande under *tsung-chêng*.

² Dessa voro med i den kaiserliga kortegen och hade olika grader:

1. *I-lang*;
2. *Chung-lang*;
3. *Shih-lang*;
4. *Lang-chung*.

Deras antal översteg aldrig 1.000. Se vidare *Chavannes*: *Mém. hist. II* p. 516.

³ Jämför dynastiska tabellen sid. 4—7.

Käjsar Hsüan's stamtavla.

- I. *Hsiao Ching Huang Ti* (31).
- II. *Hsiao Wu Huang Ti*¹ (34), gift bl. a. med *Wei, huang-hou*² (45).
- III. *Chü, t'ai-tsi* (35) med posthuma ärenamnet *Li*, även kallad *Wei t'ai-tsi* (44), gift med *Shih, liang-ti*, båda döda år 91 f. Kr.³
- IV. *Chin*,⁴ *huang-sun* (46), även kallad *Shih huang-sun* (46), med posthumt ärenamn *Tao Huang*; gift med *Wang, fu-jên*⁵ (47), med personnamnet *Wêng-hsü*, posthum äretitel *Tao-hou* (358).
- V. *Ping-i* (48) (*Hsün*);⁴ *huang-tsêng-sun* (49), blev *Hsiao Hsüan Huang Ti* (50); regerade åren 73—49 f. Kr. gift bl. a. med *Hsü Shih, huang-hou*; förgiftad år 71 f. Kr.⁶
- VI. *Hsiao Yüan Huang Ti*⁷ (56); regerade under åren 49—33 f. Kr. gift bl. a. med *Wang Chün-chêng, huang hou*⁸ (336); *Wang Mang's* (6) faster.
- VII. *Hsiao Ch'êng Huang*⁹ *Ti* (58), reg. under åren 33—7 f. Kr. Hade 4 gemåler.
Ingen avkomma.¹⁰

¹ Se tabellerna sid. 5 och sid. 39.

² Se även tabellen sid. 25.

³ Kap. III.

⁴ K. 97 A sid. 10 b; k. 8 sid. 1 a.

⁵ K. 63 sid. 3 b.

⁶ Se kap. XI. Hennes personnamn var *P'ing-chün*.

⁷ K. 9 sid. 1 a.

⁸ K. 98 och sid. 6.

⁹ K. 10 sid. 1 a.

¹⁰ Jämför kap. I sid. 6.

KAPITEL X.

Käjsar *Hsüan's* barndomsöden och mödernesläkt.

År 91 f. Kr. blev, som förut nämnts, kronprinsen *Chü*, käjsar *Wu's* son och tronarvinge, bragt om livet och hela hans släkt förintad¹ med undantag av den då några månader gamle *huang-tsêng-sun Ping-i* (48. 49). Härom skriver *Pan Ku*:

K. 8 sid. 1 a:² *Hsiao Hsüan Huang Ti* (50) var sonson till käjsar *Wu* och sonson till *Li [Chü] t'ai-tsi*.³ Tronföljaren *Li [Chü]* gifte sig [med en flicka av familjen] *Shih*, och hon hade ämbetsställningen *liang-ti*.⁴ Hon födde [en son *Chin*], som kallades *Shih huang-sun* (46), d. v. s. 'den kaiserlige sonsonen av [mödernesläkten] *Shih*'. Denne gifte sig med *Wang, fu-jên* (47), som födde [den blivande] käjsar *Hsüan*. Han benämndes *huang-tsêng-sun* (49), d. v. s. 'den kaiserlige sonsonen'. Den nyfödde var blott några månader gammal, när trolleriprocesserna (*wu-ku*) ägde rum, [som ledde till att] tronföljaren [*Chü*], *liang-ti'n* [d. v. s. hans gemål *Shih*], [deras son *Chin*], *huang-sun*, [och dennes gemål] *Wang, fu-jên*, gingo sitt olycksöde till mötes. Berättelsen härom återfinnes i tronarvingens biografi [*küan* 63].⁵

Oaktat [käjsar *Wu's*] sonsonson ännu låg i blöjorna, fängslades han dock och förvarades i huvudstadsresidensets för provinserna avsedda fängelse. Det var då, som *Ping Chi* (241) tjänstgjorde som *t'ing-wei-chien*, inspektör under palatsdomaren,⁶ och hade hand om trolleriprocesserna i de för (*chün*) de olika prefekturerna avsedda fängelserna i huvudstadsresidenset. Han tyckte det var synd om sonsonsonen, som

¹ Kap. III.

² Jämför k. 97 A sid. 10 b.

³ *Chü* var hans personnamn; *Li* hans posthuma ärenamn; kallades även *Wei t'ai-tsi*.

⁴ Tronföljaren hade 3 slags gemåler av olika grader. (K. 97 A sid. 10 b). Se sid. 27 not 3.

⁵ Kap. III.

⁶ Se *Chavannes*: *Mém. hist.* I I. p. 518.

ju icke hade någon skuld. Han lagade [därför så], att [två] straffarbeterskor,¹ en vid namn *Chao Chêng-ch'ing* (337) från *Huai Yang*² och en vid namn *Hu Tsu* (338) från *Wei Ch'êng*,³ fingo tura om att amma [den lille]. Av sina privata medel gav [*Ping Chi*] honom kläder och mat, vakade omsorgsfullt över honom och behandlade honom i hög grad kärleksfullt.

K. 74 sid. 4 b: *Ping Chi* (241) med ärenamnet *Shao Ch'ing* (339) var en man från [det gamla] *Lu*-riket⁴. Han hade ägnat sig åt lagvetenskap och varit *Lu-yü-shih*, tjänsteman vid straffanstalten i *Lu*. Han samlade sig meriter, och så småningom blev han befördrad till *t'ing-wei-yü-chien*.⁵ Ställd inför domstol, dömdes han att mista sitt ämbete, men fick återinträda som *chou-tsung-shih*, biträdande tjänsteman ute i distrikten. När trolleriprocesserna på käjsar *Wu's* sista tid uppstodo, blev [*Ping*] *Chi* i egenskap av f. d. *t'ing-wei-chien* kallad till rikshuvudstaden och fick order om att omhändertaga dessa i *chün-ti-yü* (340), provinsresidensfängelset i huvudstaden.⁶ — — — — — [*Ping*] *Chi* handlade dessa trolleriprocesser (*wu-ku*, 70), som pågingo årtal i sträck utan att komma till något resultat.⁷

Under regeringsperioden *hou-yüan's* 2:dra år (= år 87 f. Kr.) blev käjsar *Wu* sjuk, när han befann sig på resa⁸ mellan *Ch'ang Yang* [*Kung*], 'De höga popplarnas palats', och *Wu Tso Kung* (155), 'De fem kanelträdens palats'.⁹ »A u r a»-skådare (*wang-ch'i-chê*) sade, att i fängelset i *Ch'ang An* finnes *ch'i*, »auran», av en Himmels Son. Av den anledningen skickade käjsaren ut sina tjänstemän, som registrerade alla, vilka genom statslig order voro fängslade i fängelserna i huvudstadens olika *yamen*, och utan skillnad på lätta eller grova förbrytelser avrättade han alla. *Nei-yeh-chê-ling*'en¹⁰ *Kuo Yang* (153) anlände på natten till provinsfursteresidensets fängelse. [*Ping*] *Chi* bommade till portarna, hejdade de utsända männen, och

¹ Det var två kvinnor, som fått benådning till mildare straff. Jfr sid. 187.

² I prov. *Ho Nan*; nuv. *Huai Ning Hsien*. (C h a v a n n e s: Mém. hist. II. p. 535 n:r 14).

³ Nuv. *Hsien Yang Hsien* i prov. *Shen Hsi*. C o u v r. Géogr. n:r 693.

⁴ I prov. *Shan Tung*. C h a v a n n e s: Mém. hist. II p. 538 n:r 44.

⁵ Se ovan, sid. 129.

⁶ Furstehotell, där prinsar togo in under sin vistelse i huvudstaden, hade även fängeslokaler.

⁷ Se kap. III.

⁸ Jämför k. 6 sid. 17 b.

⁹ Dessa båda palats lågo i *Chou Chih* (*Fu Fêng Hsien*) i prov. *Shen Hsi*: se k. 6 sid. 17 b.

¹⁰ Chefen för inre hovförvaltningen, som hade att mottaga gäster och främlingar. C h a v a n n e s: Mém. hist. II p. 516.

släppte ej in dem. Han sade: »Den kaiserlige sonsonen är här. Det är redan otillständigt, att andra skuldlösa få dö — huru mycket mer gäller det då icke [käjsarens] köttslige sonson?»¹ — De bevaka- de varandra² ända till morgonen, men [legaterna] kunde ej slippa in.

[Kuo] Yang (153) återvände för att avlägga rapport för käjsaren och anklagade [Ping] Chi i ett memorial. Men käjsar Wu hade [genom Ping Chi's handling] vaknat upp [till besinning] och sade: »Himlen har föranstaltat detta». Och därpå utfärdade han amnesti över hela riket.

Alla de, som sutto i *chiün-ti-yü* (340), provinsfursteresidensets fängelse, fingo enbart tack vare Ping Chi livet räddat. Nåden utsträcktes till [allt landet mellan] de fyra haven.

[Den kaiserlige] sonsonen var sjuklig,³ och det var flera gånger nära, att han inte kom sig. Ping Chi befallde [då] flera gånger foster- mödrarna att ge honom mera sjukvård och medicin. — — — — —

Sedermera blev Ping Chi *chiün-shih-ling*, torgföreståndare i kavalleri- generalens läger, och erhöll transport till *ta-chiang-chiün-chang-shih*, stor- generalens förste skrivare. Huo Kuang hyste det största förtroende för honom, införde honom i palatset och lät göra honom till *kuang-lu- tu-fu* och *chi-shih-chung*.

Efter käjsar Chao's död påpekade Ping Chi för Huo Kuang, att käjsar Wu's sonson befann sig i »konkubinhallen», och talade berömmande om hans talanger. Han var även med och hämtade — tillsammans med Liu Tê⁴ — den 18-årige Ping-i, när denne skulle sättas på tronen.⁵

Ping Chi's tillgivenhet för Ping-i hade sålunda varat från den senares spä- daste barndom. Det var även Ping Chi, som på ett tidigt stadium satte sig i förbindelse med den lilles *wai-ch'i*, 'yttre släktingar', d. v. s. släktingar på mödernet. Enligt Pan Ku's uppgifter levde endast Ping-i's farmoderns moder, Shih Chêng-chiün⁶ (342), kvar samt farmoderns broder Shih Kung (343).

K. 97 A sid. 10 b: Ping Chi — — — — — överlämnade den lille åt Shih Kung. Kung's moder [Shih] Chêng-chiün var till hög ålder kom- men. När hon fick se den lille föräldralöse gossen, ömkade hon sig

¹ Enligt kinesisk rättsaskådning var icke blott den, som begått en brottslig handling, underkastad straffpåföljd, utan även hela hans släkt. Nu hade *t'ai-tsi'n Chü* gjort uppror, därför förmenades även sonsonen, Ping-i, vara straffskyldig.

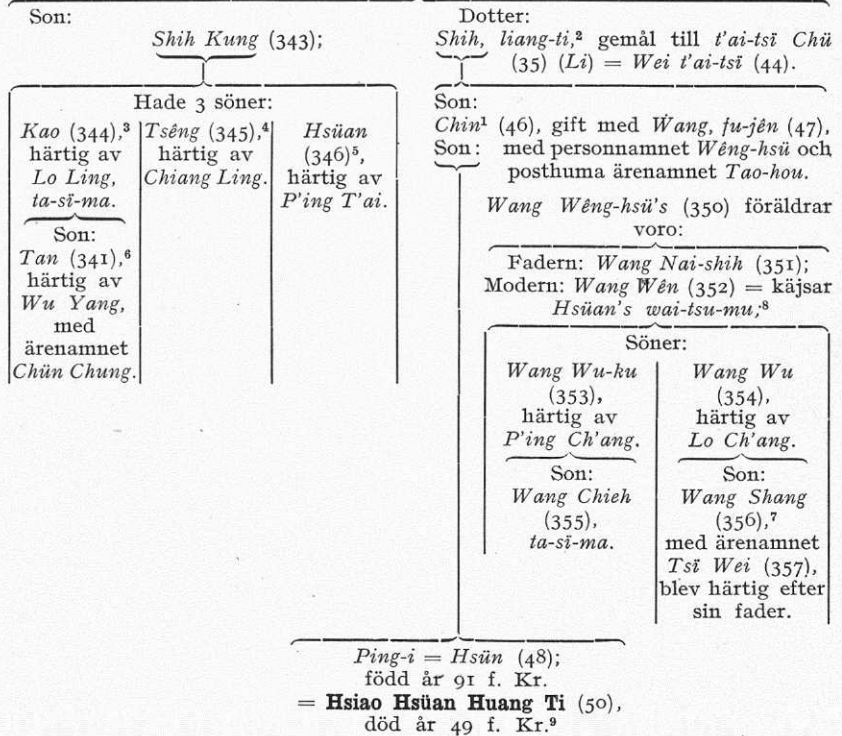
² Käjsarens utsände och Ping Chi's män.

³ *Yen Shih-ku* uppger (k. 8 sid. 2 a), att han var mycket sjuklig, därför fick han namnet Ping-i (I: därför att man önskade, att sjukdomen skulle upphöra). Sedermera blev detta namn tabu; *Hsün* uppges sedan som käjsar *Hsüan's* person- namn.

⁴ K. 74 sid. 5 a; jämför sid. 124.

⁵ Angående Ping Chi's senare öden, se sid. 186 o. följ.

⁶ Se släkttabellen, sid. 132.

Käjsar Hsüan's modernesläkt (*wai-ch'i*).Shih Chêng-chün¹ (342), stammodern från Lu.¹ K. 97 A sid. 10 b.² Se tabellen, sid. 128.³ K. 18 sid. 11 a.⁴ K. 18 sid. 11 b.⁵ K. 18 sid. 11 b.⁶ K. 82 sid. 3 b.⁷ K. 82 sid. 1 a.⁸ Fick av käjsar Hsüan ärenamnet Po-Ping-chün (359) och som posthumt ärenamn Si-ch'êng-fu-jên (360). K. 97 A sid. 11 b. Se även sid. 140.⁹ Jfr. tabellerna sid. 39 och sid. 128.

mycket över honom. Själv drog hon försorg om honom och såg till honom på bästa sätt. Sedermera togs sonsonen och blev uppfostrad i konkubinhallen (haremet); därefter blev han upphöjd och satt på tronen som käjsar *Hsüan*. Men då voro både *Chéng-chün* och *Kung* redan döda.

[*Shih*] *Kung* hade tre söner. Samtliga fingo förläningar på grund av de tidigare välgärningarna: den äldste sonen *Kao* (344) blev härtig av *Lo Ling*,¹ *Tséng* (345) blev härtig av *Chiang Ling*,² *Hsüan* (346) blev härtig av *P'ing T'ai*.³

K. 8 sid. 1 b: På sin tid hade *i-t'ing-ling*'en, uppsyningsmannen för det kaiserliga haremet, *Chang Ho*⁴ (347) tjänat kronprins *Li* [alias *Chü*, *Wei t'ai-tsi*]. När han nu tänkte på gamla ynnestbevis, greps han av medlidande med [käjsar *Wu*'s] sonson och betjänade (*féng-yang*) honom synnerligen respektfullt. Med sina privata medel underhöll han honom samt lärde honom läsa och skriva. När [*Ping-i*] blivit fullvuxen, tog [*Chang Ho*] åt honom till hustru en dotter till *Hsü Kuang-han* (348), som var *sê-fu*, räkenskapsförare, åt *Pao Shih*⁵ (349), chefen för vävnads- och tygfärgningsarbetena i palatset. *Tséng-sun*'en fick med anledning därav hjälp och stöd av *Hsü Kuang-han*'s bröder och desslikes från farmoderns familj, *Shih*-huset. I *Odena* fick han mottaga undervisning av en man från *Tung Hai* med familjenamnet *Fu* och ärenamnet *Chung Wéng* (361).

K. 59 sid. 5 b: På sin tid hade [såsom ovan omtalats] *Chang An-shih*'s (262) äldre broder *Chang Ho* (347) stått i gunst hos *Wei t'ai-tsi*, tronföljaren *Wei*.⁶ När denne förolyckats och alla hans gästväänner dömts till döden, sände [*Chang*] *An-shih* upp en böneskrift till käjsaren för [brodern] *Ho*'s skull, så att denne erhöi nåden att bli va, sänd ned till silkesmaskhuset, (d. v. s. kastrerad).⁷ Sedermera utnämndes han till *i-t'ing-ling*, haremsuppsyningsman. Det var då, som [den blivande]

¹ K. 18 sid. 11 a. Nuv. *Lo Ling Hsien* i prov. *Shan Tung*. C o u v r. Géogr. n:r 528.

² Låg i prov. *Shan Tung*, se C o u v r. Géogr. n:r 467 och n:r 532; k. 18 sid. 11 b.

³ K. 18 sid. 11 b.

⁴ K. 59 sid. 5 b—6 a.

⁵ Denna passus är synnerligen omstridd av kommentatorerna. Att *Pao Shih* skulle vara namnet på ett fångelse har, enligt senare kommentatorers utredning, visat sig vara fel.

⁶ Han kallades så efter modern, som hörde till *Wei*-klanen, se tabellen sid. 25. Hans posthuma ärenamn var *Li*, se sid. 136.

⁷ Se not 1 sid. 142.

käjsar *Hsüan* i egenskap av *huang-tsêng-sun* blev skickad till konkubinhallen för att fostras. I sitt hjärta hyste [*Chang*] *Ho* medömkan med [hans farfader,] tronföljaren, som icke hade begått något brott. Kom därtill att *tsêng-sun*'en var föräldralös och späd, varför han vakade över honom, försåg honom med förnödenheter och omhuldade honom på det ömmaste.

När så *tsêng-sun*'en vuxit och blivit stor, lärde [*Chang*] *Ho* honom läsa och skriva, samt föranstaltade, att han fick undervisning i *O d e n a*, och tog åt honom en hustru från *Hsü*-familjen. Han tog från sin egen förmögenhet och skickade giftermålsprenter för hans räkning.¹

Tsêng-sun'en hade vid flera tillfällen övernaturliga uppenbarelser.²
— — — — — När sådant kom till [*Chang*] *Ho*'s kännedom (*wên-chih*), talade han om detta för [brodern] *An-shih*. Han prisade därvid [*Ping-i*'s] talanger och skönhhet. Men [*Chang*] *An-shih* avklipppte honom ögonblickligen, ty han ansåg, att när en ung härskare satt på tronen, det icke passade sig att lovorda [käjsar *Wu*'s] sonsonson.

När käjsar *Hsüan* [längre fram] bestigit tronen, så var [*Chang*] *Ho* redan död. Käjsaren sade [då] till [*Chang*] *An-shih*: »Chefen för konkubinhallen talade ständigt om mig i berömmande ordalag, men generalen avbröt honom: det var rätt.»

När käjsaren tänkte tillbaka på [*Chang*] *Ho*'s godhet, önskade han ge en förläning åt hans gravkulle (= åt den döde) och utnämnde honom till härtig *Ên Tê*³ samt föranstaltade om hedersvakt vid gravkullen [med ett underhåll] på 200 familjer.

K. 8 sid. 1 b: [*Ping-i*] var talangfull och älskade studier. Men han fann också glädje i att färdas omkring för äventyr, arrangera tuppfäktingar och hästkapploppningar. Han skaffade sig ingående vetskap om allt fult, som försiggick ute i byarna, och huruvida ämbetsmännen i sin förvaltning skötte sig eller vanskötte sig. Flera gånger [på sina resor] genomvandrade han *chu-ling*, bergsdistriktet⁴. Runt omkring genomströvade han *san-fu*, de 3 närmast huvudstaden liggande di-

¹ *P'ing*.

² Dessa finnas beskrivna i k. 8 sid. 2 a och sid. 135.

³ Egentligen: *Ên-tê-hou*, 'Den ynnestbevisande och dygderike härtigen'.

⁴ Att distriktet omkring *Ch'ang An* voro rika på branta kullar och höga, terrassformiga bildningar framgår bl. a. av de geografiska namnen i provinsen *Shen Hsi*, som i stort antal sluta på *ling*: *Tu Ling*, *Pa Ling*, *Ch'ang Ling*, *Yang Ling*, *P'ing Ling*, *Kao Ling* o. s. v., se *C o u v r. Géogr.* p. 88—89. Här funnos särskilt många käjsargravar.

strikten. Ofta strapatserade han bland de salta dammarna i *Nien Pao*-området. Framför allt fann han nöje i att vara i *Tu*¹ och *Hu*²-distrikten, men jämförelsevis oftast vistades han dock i nedre *Tu*³-området.

Vid de tider [på våren och hösten], då det kaiserliga husets medlemmar kommo tillsammans för att få audiens och för att göra artiga förfrågningar, tog han in i *Shang Kuan*-kvarteret i *Ch'ang An*.

På hela kroppen hade han hår, även under fötterna. Där han låg eller satt, syntes ofta ett ljussken. Varje gång han köpte bröd, så blev det, såsom en följd av köpet, för det [handels]huset genast stor försäljning. Genom detta ansåg han även själv, att det var något övernaturligt med honom.

Ping-i's (alias *Hsün's*)⁴ moder av *Wang*-klanen hade släktingar ännu i livet. Var de befunno sig, visste varken den kaiserlige sonsonen eller hans gynnare. Först senare, som käjsar *Hsüan*, satte han i gång en undersökning för att få reda på dem. *Pan Ku* berättar detta sålunda:

K. 97 A sid. 10 b: *Shih huang-sun's* (*Chin's*)⁵ (46) gemål av *Wang*-klanen var käjsar *Hsüan's* moder. Hennes personnamn var *Wéng-hsü* (350). Under regeringsperioden *t'ai-shih* (åren 96—93 f. Kr.) kom hon i åtnjutande av *Shih huang-sun's* gunst. *Huang-sun* [*Chin's*] första rangs och andra rangs gemåler ägde inga [förmårare] ämbeten med hederstitlar, utan benämndes båda [endast] *chia-jên-tsi*.⁶

Under regeringsperioden *chêng-ho's* andra år (= år 91 f. Kr.) födde hon [den blivande] käjsar *Hsüan*. Käjsaren var blott några månader gammal, när tronföljaren *Wei* och hans son gingo under och dennes *chia-jên-tsi*-gemåler ställdes inför rätta och dömdes till döden. Det fanns icke någon [kvar], som kunde ombesörja begravningen ens; blott [den blivande] käjsar *Hsüan* kom undan med livet. När denne sedermera bestigit tronen, tilldelade han sin moder, *Wang*, *fu-jên*, retroaktiva hedersbetygelser. Hon fick som posthumt ärenamn *Tao-hou* (358),

¹ Hörde till *Ching Chao Fu* (*Ching Chao Yin*), nuv. *Hsia An Fu* i prov. *Shen Hsi*, C O U V R. Géogr. n:r 690.

² Hörde till *Fu Fêng* i prov. *Shen Hsi*. Jfr *Chavannes*: *Mém. hist. II*, p. 543, n:r 101.

³ Låg söder om *Ch'ang An* enligt *Yen Shih-ku*. Jfr *Tu*: *Chavannes*: *Mém. hist. II*, p. 20—21.

⁴ K. 8 sid. 2 (kommentaren).

⁵ Käjsar *Hsüan's* faders personnamn.

⁶ Jfr andra dylika titlar för kvinnor, såsom *mei-jên*, *liang-jên*, *pa-tsi*, *ch'i-tsi*, p. 533 i *Chavannes*: *Mém. hist. II*.

'Den olyckliga furstinnan'. — Farmodern, *liang-ti'n Shih*, kallades *Li-hou*.¹ Båda fingo ändrade begravningsplatser. Han iordningställde parker kring begravningsplatserna och anordnade underhållsstäder samt anställde [för vård av graven] tjänstemän [från palatset], en chef och en assistent [av *nei-kuan*-graden],² jämte vaktmanskap.³ Beskrivningen återfinnes i kronprins *Li's* (*Chü's*) biografi: — — — — —

K. 63 sid. 3 b: Förrre *huang-t'ai-tsi's* (d. v. s. *Chü's*) gravkulle hade uppkastats i *Hu*,⁴ *liang-ti'n Shih's* [gravplats] låg i norra delen av djurparken i *Po Wang*.⁵ [Käjsar *Hsüan's*] faders, den käjserlige sonsonen *Shih's*, gravkulle låg norrut i förstadsområdet (*kuo*) till *Kuang Ming*.

[I ett edikt sade käjsaren:] »Reglerna vid posthum namngivning säga: 'När det är fråga om ett posthumt ärenamn, skall den dödes liv tjäna till ledning'. — I Min enfald anser Jag [sålunda], att Min faders posthuma ärenamn rätteligen bör vara *Tao* [-*huang*]⁶ 'Den olycklige'⁷ [käjsaren]'; Min moder bör kallas *Tao-hou*. Jag jämställer dem med *chu-hou-wang*, prinsar av det käjserliga huset, i fråga om gravplatser. Jag reserverar åt dem en underhållsstad på 300 familjer. F. d. käjserlige arvprinsen [*Chü*] får posthumt ärenamn och kallas för *Li*, 'Den upproriske', och Jag reserverar åt honom en underhållsstad på 200 familjer. [Hans gemål] *liang-ti'n Shih*, kallar Jag för gemålen *Li*, och reserverar för skötseln av hennes gravkulle 30 familjer. På den inhägnade gravplatsen (parken) anställer Jag en *chang* och en *ch'êng* [ur tjänstemannagraden *nei-kuan*], och omkring [parken] posterar Jag en garnison som hedersvakt i enlighet med hävdvunnet bruk. Jag låter ett bysamhälle i *Wên Hsiang* i *Hu*-⁸distriktet bliva gravplats (med park) för [kronprins] *Li*. Öster om 'Den vita paviljongen' i *Ch'ang An* förlägger Jag gemålen *Li's*⁹ gravplats, och *Ch'êng Hsiang* i *Kuang Ming*¹⁰ blir gravplats åt *Tao*. Samtliga få härmed sina [gamla] gravställen ändrade.»

¹ *Li* var nämligen tronföljaren *Chü's* posthuma ärenamn.

² Dessa voro anställda hos de käjserliga prinsessorna. Se *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 519. Jämför *chang* och *ch'êng* till *p'ao-jên*, *tu-shuei*, *chün-kuan*. *Chavannes*: *Mém. hist.* II, p. 520—1. Se även sid. 84 not 2.

³ Eller 'en hedersvakt'. Jfr k. 63 sid. 3 b.

⁴ Se sid. 35 och 38.

⁵ Låg i nuv. *Nan Yang Hsien* i prov. *Ho Nan*. *Couvr. Géogr.* n:r 639.

⁶ Den ortodoxa täxten har här ett *huang*, 'käjsaren', som dock är fel inkommet, såsom *Wang Nien-sun* har uppvisat.

⁷ 'Sorgsne'.

⁸ Nuv. *Wên Hsiang Hsien* i prov. *Ho Nan*. *Couvr. Géogr.* n:r 682.

⁹ *Li-hou*.

¹⁰ Se sid. 140—141.

Efter 8 år tog vederbörande ämbetsman till orda i samma ärende:

»Enligt riterna skall, när en fader varit *shih*, ämbetsman, och hans son blivit Himmelens Son, offer ske [till den förre] efter normen av offren till en Himmelens Son. [Den döde *Tao* i] *Tao*-parken bör [därför] rätteligen hedras med ett *hao*, ärenamn, och kallas *Huang K'ao*¹ (362), och [man bör] uppbygga ett minnestämpel åt honom.»²

Intill parken uppfördes en byggnad, där den dödes namntavla placerades. I denna offerhall frambar kajsaren sådana offer, som voro i överensstämmelse med årstiden. Han ökade på området för underhållet till fulla 1.600 familjer och gjorde det till det s. k. *Féng Ming*-distriktet. Han gav gemålen *Li* hederstiteln *Li-hou*, 'kajsarinnan *Li*', och ombesörjde åt henne en gravplats med park jämte en underhållsstad. Därtill ökade han på apanaget för *Li*-gravplatserna, så att envar av dem erhöll fulla 300 familjer.

K. 97 A sid. 11 a: Under 3:dje året av regeringsperioden *ti-chieh* (= år 67 f. Kr.) sökte [kajsar *Hsüan*] efter och fann mormodern *Wang Ao*³ (352), 'gamla fru *Wang*'. Hennes son *Wu-ku* (353) och *Wu-ku's*⁴ yngre broder *Wu* (354) följde båda [tillsammans med modern] de kajsarliga delegaterna och inställde sig i stora palatset [för att göra visit].

Vid detta tillfälle färdades gamla fru *Wang* i en med gula oxar förspänd vagn, därför kallade folket henne för *Huang-niu-yü* (493), 'Den gula ox-gumman'.

Strax i början efter sin tronbestigning hade kajsaren flera gånger sänt ut delegater för att söka reda på släktingarna på mödernet. De sökte länge och i långt avlägsna trakter och träffade en mängd personer, som liknade de eftersökta, men det oaktat voro de icke de rätta. När de slutligen fingo tag i gamla fru *Wang*, gavs en order till *t'ai-chung-ta-fu'n Jen Hsüan* (363) att tillsammans med *ch'êng-hsiang-yü-*

¹ Betyder egentligen: 'kajsarens framlidne fader'.

² Eg.: 'en sal i minnestämplet åt honom'. Enligt kap. XX: *Chi-fa*, 'Offerreglerna', i *Li Ki* skulle en statschef (*Wang*) frambära offer i 7 olika tämpelsalar: 1 *K'ao Miao*, faderns tämpelsal; 2 *Wang K'ao Miao*, farfaderns tämpelsal; 3 *Huang K'ao Miao*, farfarsfars tämpelsal; 4 *Hsien K'ao Miao*, farfarsfarfars tämpelsal; 5 *Tsu K'ao Miao*, anfaderns, den älstes tämpelsal; 6 och 7 voro salar för de förfäder, som voro äldre än anfadern, dynastigrundläggaren. I vart och ett av dessa tämpelsalar måste han frambära offer varje månad. Se även k. 82 sid. 3 b: *Tao Huang K'ao*. *Cou vreur: Li Ki II*, p. 261—265.

³ *Wên* (*uən*) är det vanliga uttalet. Se *Karlgren: Analyt. Dict. etc.* nr 1316. Jfr sid. 4 not 5.

⁴ Se släkttabellen sid. 132 samt k. 82 sid. 1 a.

*shih'n Shu*¹ (364) kors och tvärs göra efterforskningar och förfrågningar hos sådana personer bland bondefolket på orten, som hade känt [svärmodern till *huang-sun Chin*, kajsarens fader], och alla sade, att det var gumman *Wang*. — Gumman sade [enligt dessa tjänstemäns rapport], att hon hette *Wang-jên* (365). Hennes familj härstammade från *P'ing Hsiang* i *Li Wu*²[distriktet], beläget i *Cho*³prefektoren. På sitt 14:onde år bortgiftes hon och blev hustru till en viss *Wang Kêng-tê* (366) i samma by. När *Kêng-tê* dog, blev hon gift med *Wang Nai-shih* (351) i *Kuang Wang*. Hon födde sönerna *Wu-ku* (353) och *Wu* (354) samt dottern *Wéng-hsü* (350).

Vid den tid, då *Wéng-hsü* var mellan 8 och 9 år gammal, fick hon en tid framåt bo i residenset hos *Liu Chung-ch'ing* (367), en son till härtigen av *Kuang Wang* [med posthuma ärenamnet] *Chieh* [och personnamnet *Chung*⁴ (368)]. [*Liu*] *Chung-ch'ing* talade med [*Wang*] *Nai-shih* och sade: »Giv mig *Wéng-hsü*! Själv vill jag uppfostra henne, tills hon blir fullvuxen.» — Fru *Wang* gjorde åt [dottern] *Wéng-hsü* en klädning av silkegas utan foder och förde henne till [*Liu*] *Chung-ch'ing's* hus.

[*Liu*] *Chung-ch'ing* gav *Wéng-hsü* undervisning i sång och dans. Hon fick gå hem och komma tillbaka för att hämta kläder vinter och sommar. När hon bott hos honom 4 à 5 år, kom *Wéng-hsü* [hem] och sade: »*Chia Chang-ér* (369) från *Han Tan*⁵ söker efter sådana, som kunna sjunga och dansa. [*Liu*] *Chung-ch'ing* vill giva mig åt honom.» — Gamla fru [*Wang*] flydde då med [sin dotter] *Wéng-hsü* till *P'ing Hsiang*.

[*Liu*] *Chung-ch'ing* satte [flickans fader, *Wang*] *Nai-shih*, på en vagn, och gemensamt sökte de efter gumman [*Wang*]. Fru *Wang* blev [då] rädd och nervös, förde *Wéng-hsü* med sig tillbaka hem och sade till [*Liu*] *Chung-ch'ing*: »Flickan har bott i min ädle Herres hus, och vi ha icke ens fått så mycket som en vittan [för henne]. Varför ämnar Ni då giva bort henne åt en annan?» — [*Liu*] *Chung-ch'ing* ljög och sade: »Det är icke sant».

¹ Täckten ger icke någon ledning, huruvida *Shu* (364) skall tolkas som 1) personnamn; eller som 2) substantiv: 'subaltern', 'allierad', 'kompanjon'; i senare fallet skulle översättningen alltså bli: 'som sin subaltern'.

² Låg i nuv. *Po Yeh Hsien* i prov. *Chih Li*. C o u v r. Géogr. n:r 34.

³ Nuv. *Cho Chou* i prov. *Chih Li*. C o u v r. Géogr. n:r 19.

⁴ K. 15 A sid. 14 a. Han var son till prins *Shêng* av *Chung Shan* och sonson till kajsar *Ching*, (k. 14 sid. 11 b). *Kuang Wang* [*Hou Kuo*] låg i nuv. *Ch'ing Yüan Hsien* i prov. *Chih Li*. C o u v r. Géogr. n:r 28.

⁵ En stad i *Chao*, låg i nuv. *Han Tan Hsien* i povinsen *Chih Li*. C o u v r. Géogr. n:r 104.

Efter några dagars förlopp kom *Wéng-hsü* åkande i [*Chia*] *Chang-ér's* ekipage, och när hon passerade förbi hemmets port, ropade hon med hög röst och sade: »Jag blir verkligen bortförd. Vi skola fara till *Liu Su*.»¹

Fru [*Wang*] begav sig tillsammans med [*Wang*] *Nai-shih* till *Liu Su*. När hon och *Wéng-hsü* fingo se varandra, brusto de å ömse sidor ut i gråt och snyftningar, och hon sade: »Jag skall för din räkning själv anmäla saken.» — *Wéng-hsü* sade: »Mor skall låta bli det. Vilken familj kan man ej bo i?»² Att själv anmäla saken tjänar ingenting till.»

Fru *Wang* vände tillbaka hem tillsammans med [*Wang*] *Nai-shih* för att skaffa pengar för att kunna följa efter [sin dotter]. Följande hennes spår, kommo de fram till *Lu Nu*³ i *Chung Shan* och fingo se, att *Wéng-hsü* bodde tillsammans med fem kamrater, som voro sångerskor och danserskor. Fru *Wang* och *Wéng-hsü* tillbringade natten tillsammans.

Påföljande dag stannade [*Wang*] *Nai-shih* kvar och vaktade noga på [dottern] *Wéng-hsü*, medan fru *Wang* återvände hem för att skaffa [mera] pengar, ty de önskade resa efter [sällskapet] ända till *Han Tan*.

Fru *Wang* hade [sålunda] begivit sig hem för att sälja spannmål, men innan affären ännu var avslutad, kom [även *Wang*] *Nai-shih* tillbaka och sade: »*Wéng-hsü* har redan gett sig av, och jag hade inga pengar för att kunna följa efter.»

På så sätt avbröts förbindelsen, och ända tills nu hade [fru *Wang*] ingenting hört [om sin dotter].

När de [ovan nämnda ämbetsmännen] utfrågade *Chia Chang-ér's* hustru *Chên* (370) och en medhjälpare vid namn *Shih Swei* (371), svarade dessa, att efter 20 års förlopp⁴ hade tronföljaren [*Chü's*] *shé-jên Hou Ming* (372) kommit ifrån *Ch'ang An* för att söka reda på sångerskor och danserskor. Han bad [då] att få *Wéng-hsü* och fyra andra personer. [*Chia*] *Chang-ér* skickade [*Shih*] *Swei* att föra dem till *Ch'ang An*, och samtliga gjorde sin entré i tronföljarens hus.

Därpå vände [rapportörerna] sig till en *san-lao*, byskollärare, i *Kuang Wang* [vid namn] *Kéng-shih* (494), *Liu Chung-ch'ing's* hustru *Chi* (495) m. fl., inalles 45 personer, och deras svar stämde alla [med den föregående berättelsen].

¹ Enligt kommentatorn *Su Lin* var det en marknadsplats i *Chung Shan*.

² D. v. s. »jag kan nog finna mig tillrätta i vilket hus som helst.»

³ Låg i nuv. *Ting Chou* i prov. *Chih Li*. C o u v r. Géogr. n:r 157.

⁴ Kan ej tolkas som »för 20 år sedan», ty det är nära 30 år mellan år 67 f. Kr. (det är släktingarna återfunnos, se sid. 137) och perioden år 96—93 f. Kr., då *Wéng-hsü* blev gemål till *huang-sun Chin* (se sid. 135).

Jên Hsüan skickade ett memorial till tronen, att [de anbefallda undersökningarna] tydligt och klart ådagalagt, att gamla fru *Wang* vore moder till *Tao-hou* (358).¹

Käjsaren befallde alla [de nyfunna släktingarna] till audiens. Han belönade [sina morbröder] *Wu-ku* och *Wu* och upphöjde dem till graden *kuan-nei-hou*. Under loppet av 10 månader presentade han dem pengar i flera tiotusental.

En kort tid förflyt, och så utkom en käjserlig förordning, som befallde *yü-shih'n* att överbringa en hederstitel åt käjsarens mormoder och utnämna henne till *Po P'ing-chün*, furstinna av *Po P'ing*.² Till *t'ang-mu-i*³ utanordnade han åt henne 11 tusen familjer från de båda distrikten *Po P'ing* och *Li Wu*. Åt sina morbröder gav [käjsaren] förläningar: *Wu-ku* blev härtig av *P'ing Ch'ang*,⁴ och *Wu* blev härtig av *Lo Ch'ang*.⁵ Som apanage erhöll envar av dem en stad på 6.000 familjer.

I början av käjsar *Hsüan's* regering, under regeringsperioden *pên-shih's* 4:de år (= år 70 f. Kr.), hade [*Wang*] *Nai-shih* insjuknat och dött. Tre år senare inträffade det, att [*Wang*]-familjen kom till rikedom och ära. Han blev [då] tilldelad ett posthumt ärenamn och kallades *Sī-ch'êng-hou*, 'Den på fulländningen tänkande härtigen'. — En dekret påbjöd, att det i *Cho*-prefekturen skulle uppbyggas en gravkulle och tämpel samt anordnas en *yüan*, inhägnad gravplats med park, som skulle underhållas av 400 familjer. En *chang* och en *ch'êng* [av *nei-kuan*-graden]⁶ skulle anställas ävensom en hedersvakt i enlighet med hävdvunnet bruk.

Efter något mer än ett års förlopp dog furstinnan av *Po P'ing* och erhöll [då] som posthumt ärenamn *Sī-ch'êng-fu-jên* (360). Ett edikt påbjöd att överflytta *Sī-ch'êng-hou'n* och gravsätta honom tillsammans med [*Sī-ch'êng-fu-jên*] söder om *Ku Ch'êng-tämplet*⁷ i *Fêng Ming* [f. d.

¹ Och alltså mormoder till käjsar *Hsüan*.

² Finnes ej upptaget i *C o u v r*. Géogr., men måste ligga intill *Li Wu*-distriktet. (*Po Yeh Hsien*) i prov. *Chih Li*.

³ I *Li Ki*, *Wang-chih* (V: 26), talas om *t'ang-mu-i*. De förnämsta prinsarna (dignitärerna) ägde domäner inom käjsarens territorium, varest de skulle (rena sitt hjärta och) bada och två sig med varmt vatten samt tvätta huvudet med risvatten, innan de begåvo sig till Himmelens Son (stor-konungen) på audiens. Under *Han*-tiden motsvarade *t'ang-mu-i* ungefär en förläning, domän ('rekreationsplats') i allmänhet.

⁴ Låg i nuv. *An Chiu Hsien* i prov. *Shan Tung*. *C o u v r*. Géogr. n:r 502.

⁵ K. 18 sid. 10 b.

⁶ Jfr sid. 84 och sid. 136.

⁷ Detta tämpel byggdes av käjsar *Wên* öster om *Ch'ang An* i prov. *Shen Hsi*.

Kuang Ming],¹ att iordningställa en gravpark, [att ombesörja] en underhållsstad, en *chang* och en *ch'éng*, [allt enligt vedertaget bruk], och att slopa *Sì-ch'éng[-hou's]* gravplats i *Cho*-prefekturen.

Vad antalet härtigar inom *Wang*-klanen beträffar, så funnos där två stycken. *Wu-ku's* son *Chieh* (355) blev *ta-si-ma* och *chü-ch'i-chiang-chün*, kavallerigeneräl; *Wu's* son *Shang*² (356) steg ända till *ch'éng-hsiang*, rikskanslär.

---

¹ Enligt k. 63 gravsattes såväl *huang-sun Chin* som *Wang, fu-jên*, (käjsar *Hsüan's* föräldrar) i *Kuang Ming*. Sedermera ändrades gravplatserna, och hela området fick namnet *Feng Ming* (se sid. 137). Se även *Couvr. Géogr.* nr 691.

² Med ärenamnet *Tsi Wei* (357); han har egen *chuan*, k. 82 sid. 1 a.

KAPITEL XI.

Käjsarinnan Hsü.

Pan Ku ägnar käjsar *Hsüan's* gemål *Hsü* och hennes familj en ingående beskrivning i

K. 97 A sid. 11 b: *Hsiao Hsüan's* käjsarinna *Hsü* var moder till käjsar *Yüan* (56). Hennes fader *Hsü Kuang-han* (348) var en man från *Ch'ang I*. I sin ungdom var han *lang* hos prinsen av *Ch'ang I*. Han var med i käjsar *Wu's* följe, när denne [en gång] reste upp till *K'an Ch'üan*, och tog av misstag en annan *lang's* sadel och lade den på sin häst. När saken upptäckts och rättstjänarna gjorde anmälan, att han stulit, när han var i käjsarens följe, och att han följaktligen borde dö, gav [käjsaren] order, att han skulle »skickas ned till silkesmaskhuset»¹ [d. v. s. undergå kastrationsstraffet]. Sedermera blev han *huan-ché-ch'êng*, assistent till ennuckchefen.

Vid den tid, då *Shang-kuan Chieh* (166) planerade uppror, tog [också *Hsü*] *Kuang-han* del i sökandet [efter de brottsliga]. Då [*Shang-kuan Chieh*] övernattade i palatsets stora mittelsal, hade han med sig rep, flera fot i längd, för att vid förefallande behov ha att binda folk med. Flera tusen bastrep fyllde en² rektangulär dokumentkorg, som var omsurrad och förseglad. [*Hsü*] *Kuang-han* sökte, men fick icke tag i [något bevismaterial]. En annan tjänsteman gick dit och fann repen.

[*Hsü*] *Kuang-han* ställdes inför rätta [för sitt misslyckande] och dömdes till att samla bränsle till förfäderstämplen. [Så] förflyttades han till *i-t'ing*, konkubinhallen. Därefter blev han *sé-fu*³ till *Pao Shih*.

¹ *Ts'an-shih*, egentligen 'silkesmaskhuset', varifrån namnet lånats att beteckna den fängelselokal, där den kastrerade vistades, medan han tillfrisknade efter operationen. Genom eldning hölls temperaturen där vid samma grad som i silkesmaskhuset, där luften ständigt hölls ljum för att påskynda silkeslarvens utveckling till puppa. I *Li Ki* (*Chi I*: XXI: II 7) omnämnes, att »i forntiden hade Himmelens Son och feodalfurstarna var och en sina mullbärsträd och ett hus, där silkesmaskar uppföddes (odlades). Detta hus byggdes nära intill ett vattendrag.» Jämför *Yen Shih-ku's* kommentar k. 59 sid. 5 b.

² Tecknet *mei* är här klassmärke.

³ Se sid. 133.

Det var vid den tiden, som käjsar *Hsüan* uppföddes i haremet och erhöll ärenamnet *huang-tsêng-sun*, den käjserlige sonsonsonen. Han bodde i samma lokal som [*Hsü*] *Kuang-han*. Just då var *Chang Ho* (347) *i-t'ing-ling*, chef för konkubinhallen. Han hade ursprungligen varit tjänsteman hos *Wei t'ai-tsi* [alias tronföljaren *Chü*], och när kronprinsen gick under, blev [*Chang*] *Ho* ställd inför domstol och ådömd kastrationsstraff. På grund av godhet, visad honom under gångna tider, vårdade och övervakade [*Chang Ho*] den käjserlige sonsonen synnerligen omsorgsfullt.

När så [den käjserlige] sonsonsonen blivit fullvuxen, ville [*Chang*] *Ho* gifta bort sin dotter¹ med honom. Vid den tiden hade käjsar *Chao* just fått myndighetsmössan; han var storvuxen till längden: 8 fot och 2 tum. — [*Chang*] *Ho's* yngre broder, [*Chang*] *An-shih* (262), var *yu-chiang-chün*, högergeneral; han var i fullt samförstånd med [stor-]generalen *Huo* [*Kuang*] rörande rikets styrelse. När [*Chang*] *An-shih* fick höra talas om att [*Chang*] *Ho* prisade den käjserlige sonsonsonen samt att han önskade gifta bort sin dotter med denne, vredgades han och sade: »*Tsêng-sun* är en avkomling till kronprins *Wei*. Om han kan få förmånen att i ställning av en menig man få kläder och föda [i tjänst hos] en *hsien-kuan*, underprefekt, så är det nog. Låt bli att en gång till föra till tals den saken att giva bort din dotter till honom!» — Härvid lät [*Chang*] *Ho* det bero.

Vid samma tid hade *Hsü Kuang-han* en dotter [vid namn] *P'ing-chün* (376), som var 14 à 15 år gammal. Hon var ämnad att bliva hustru till sonen till *nei-chê-ling*'en, chefen över eunuckerna, av *Ou-hou*-familjen (378). När tiden nalkades, att hon skulle komma som brud till *Ou-hou's* son, så dog denne. Hennes moder tog henne med sig och lät ställa hennes horoskop.² Svaret var, att hon skulle bli mycket upphöjd. Hennes moder ensam gladdes då [över dödsfallet, som möjliggjort en bättre karriär].

När [*Chang*] *Ho* fick höra, att *sé-fu'n Hsü* [*Kuang-han*] hade en dotter, ställde han till ett dryckesgille och inbjöd honom. När han blivit upprymd av vinet, förde *Ho* samtalet in på *tsêng-sun's* person, såsom varande nära befryndad med käjsaren. Låt vara att han nu hade låg social ställning, han kunde [genom sin höge anförvants

¹ I täxten står *nü-sun*, 'dotterdotter', men länge fram står endast *nü*, 'dotter'. Var *Sun* möjligen dotterns namn?

² *Pu-hsiang*, egentligen: 'spå tecken'.

förmedling lätt] bliva *kuan-nei-hou*; åt honom kunde man lämpligen ge [dottern] till hustru.

[*Hsü*] *Kuang-han* gav sitt samtycke.

Följande dag fick gumman [*Hsü*]¹ vetskap om detta och vredgades. Men [*Hsü*] *Kuang-han* hade respekt för [*i-t'ing*]-²*ling*'en [*Chang Ho*] såsom giftermålsombud; därför gav han [flickan] åt [den kaiserlige] sonsonsonen.³

Efter ett år födde hon [den blivande] kajsar *Yüan*.⁴ Några månader till och [den kaiserlige] sonsonsonen besteg tronen som kajsare [år 74 f. Kr.].⁵ [Hans gemål *Hsü*] *P'ing-chün* (376) utnämndes till *chieh-yü*.

Vid samma tidpunkt hade [också stor]-generalen *Huo* [*Kuang*] en ung dotter, som var nära släkt med änkekärsarinnan [*Chao*, född *Shang-kuan*]. När de högsta ministrarna höllo rådplägnings om vem de skulle upphöja till kajsarinna, voro samtliga inom sig benägna för att rösta på [stor]-generalen *Huo* [*Kuang's*] dotter. Innan ännu ett ord hade yttrats [i ärendet], sände kajsaren ut en befallning: »Hämta åt mig den gamla värja, jag hade som yngling!» — De höga ministrarna förstodo anvisningen, och de tillrådde att upphöja *chieh-yü'n Hsü* [*P'ing-chün*] till kajsarinna.⁶

När hon blivit uppsatt på tronen, [höll] *Huo Kuang* [före], att kajsarinnans fader, [*Hsü*] *Kuang-han*, i egenskap av en man, som undergått nesligt straff, anständigtvis icke kunde ifrågakomma att bliva upphöjd till furste med ägande domäner. Efter något mer än ett års förlopp fick han hederstiteln *Ch'ang-ch'êng-chün* (379), 'Den glänsande fulländningens furste'.

Huo Kuang's gemål *Hsien* (380) ville upphöja sin lilla dotter,⁷ men hon visste icke på vilken väg detta vore att ernå.

Följande år skulle kajsarinnan *Hsü* genomgå en barnsäng. Hon blev illa sjuk. En kvinnlig läkare (barnmorska) vid namn *Ch'un-yü Yen* (381) stod på synnerligen god fot med *Huo*-familjen. Hon hade

¹ *P'ing-chün's* moder.

² I täxten står endast *ling*, vilket enligt en kommentator bör utfyllas till den fullständiga titeln *i-t'ing-ling*.

³ Gumman *Hsü* ville ej veta av *Ping-i* såsom svärson, men hennes man var rädd för *Chang Ho*, och därför gav han dottern åt *tsêng-sun*'en *Ping-i* utan att bry sig om, vad gumman sade.

⁴ K. 9 sid. 1 a.

⁵ Se kap. IX.

⁶ På 1:sta månaden, dagen *jên-tsi*, år 74 f. Kr., k. 8 sid. 2 b.

⁷ Med personnamnet *Ch'êng-chün* (384); se vidare kap. XII, sid. 148—149 och tabellen över *Huo*-klanen, sid. 205.

fått tillträde till palatset och skötte käjsarinnan under hennes sjukdom. [*Ch'un-yü*] *Yen's* man *Shang* (382) var *i-t'ing-hu-wei*, gardist vid haremsingången. [*Shang*] sade till [sin hustru] *Yen*: »Du bör på väg till palatset rapportera till fru *Huo* och därvid för min räkning be om platsen som inspektör för saltammarna i *An* [I]». ¹ — *Yen* gjorde som han sade och underrättade fru [*Huo*] *Hsien*.

Fru *Hsien* fick då en ingivelse. Hon lät avlägsna sin omgivning [,så att hon kom på tu man hand med *Ch'un-yü Yen*]. Tilltalande *Yen* med hennes ärenamn, sade hon: »*Shao Fu* (383), det är lyckligt, att du har underrättat mig om dessa ting. Jag skulle också vilja säga *Shao Fu* en sak — får jag det?» ²

[*Ch'un-yü*] *Yen* sade: »Vad skulle det väl vara för något, som min fru har att säga, som inte skulle kunna gå för sig?»

[Fru] *Hsien* sade: »Generalen [*Huo Kuang*] har alltid (*su*) älskat sin lilla dotter *Ch'êng-chün* (384) och önskar göra henne mäktig och upphöjd. Jag ber att få besvara *Shao Fu* med detta.»

Ch'un-yü Yen sade: »Vad skulle det innebära för något?» — [Fru] *Hsien* svarade: »Att hustrur föda barn är en allvarlig sak. Tio dö och en lever. Nu skall käjsarinnan föda. ⁴ Man kan passa på tillfället att blanda gift i medicinen och få henne röjd ur vägen. [Vår dotter] *Ch'êng-chün* skulle sedan kunna bli käjsarinna. Om den här affären, tack vare dina ansträngningar, ⁵ [lyckligt] fullbordas, så skall rikedom och upphöjelse givas åt *Shao Fu* samtidigt [med vår dotter].» — *Yen* sade: »Medicinblandaren skall först smaka medicinen. Huru skall det då gå för sig?»

[Fru] *Hsien* sade: »Det tillkommer *Shao Fu* att ombesörja detta. [Min make] generalen befaller över hela riket. Vem skulle väl våga säga ett ord om detta? Antingen det går dåligt eller bra, så skall han skydda dig. Jag fruktar endast för att du, *Shao Fu*, inte är villig.»

Ch'un-yü Yen dröjde en lång stund, innan hon svarade: »Jag är villig att göra allt, vad jag kan.» ⁶

Hon krossade nu rötterna på [den giftiga] *fu-tsi*-⁷(*Aconitum*) växten och tog med sig till *Ch'ang Ting*-palatset.

¹ Nuv. *Hsia Hsien* i södra *Shan Hsi*. *Couvr. Géogr.* n:r 425 (224).

² Eller: »om det bara går för sig».

³ Eller: »vore otillbörligt.»

⁴ *Mien-shên*, 'förlösas'.

⁵ Tecknet *mêng* betyder här 'få', 'erhålla'; *mêng-li*, 'få din kraft' = 'tack vare dina ansträngningar'.

⁶ Egentligen: 'Jag vill uttömma min kraft'.

⁷ *Bretschneider*: *Botanicon Sinicum* III, p. 261.

Efter det kajsarinnans nedkomst lyckligen ägt rum, tog [*Ch'un-yü*] *Yen* [rotextraktet] av *fu-tsi*-växten och blandade det tillsammans med överläkarens [medicin, tillverkad av] de stora kulorna [från *tsé-lan*-växten],¹ och denna gavs kajsarinnan att dricka. Strax därefter sade hon: »Mitt huvud värker [så häftigt]. Ni har väl aldrig lagt gift i medicinen?» — [Läkaren] svarade och sade: »Visst icke!» — Därpå blev hon än mer plågad och dog.

[*Ch'un-yü*] *Yen* begav sig från palatset och gick till [fru] *Hsien* för att avlägga rapport. [Fru *Hsien*] tackade henne för besväret och frågade ut henne. Hon vågade emellertid ännu icke alltför mycket visa sin tacksamhet mot *Yen*.

Efteråt var det någon, som skickade upp en skrivelse till kajsaren och anklagade alla läkarna, som hade biträtt den sjuka [kajsarinnan] utan effekt. Sämtliga blevo slagna i bojor, på kajsarlig order kastade i fängelse och anklagade för oredlighet.

[Fru] *Hsien* blev förskräckt,² och pressad av omständigheterna, berättade hon så alltsammans för [*Huo*] *Kuang*. Därför sade hon: »När hon (*Chun-yü Yen*) nu utfört sin sak oskickligt, så borde man icke låta polisen (*li*) hårt ansätta *Yen*. [*Huo*] *Kuang's* förskräcktes, satt tyst och svarade icke. Men efteråt sände han upp ett memorial till kajsaren [,som gick ut på], att man skulle undantaga [*Ch'un-yü*] *Yen* och ej rannsaka henne.

När kajsarinnan *Hsü* innehaft sin höga värdighet i tre år, dog hon³ och erhöll som posthumt ärenamn: *Kung-ai-huang-hou* (385), 'Den respekterade och begrättna kajsarinnan'. — Hon gravsattes i *Tu Nan*. Detta blev *Tu Ling* [*Hsien's*]⁴ södra gravpark.

Efter fem år upphöjdes [hennes son *Shih*] till tronarvinge,⁵ och hans morfader, *Ch'ang-ch'éng-chün* [*Hsü*] *Kuang-han*, fick förläning och blev härtig av *P'ing Ên*⁶ samt erhöll värdighet av *l'é-chin*.⁷

Efter [ytterligare] fyra år fingo i sin tur [*Hsü*] *Kuang-han's* två

¹ Kommentatorn *Chin Shao* säger, att detta är *tsé-lan*-kulor (frön eller rotknölar) av *tsé-lan*, någon sorts orkidé, se *Bretschneider: Bot. Sin. III*, p. 131.

² En kommentator uppvisar, att tecknet *shih*, 'affär', bör utgå ur täxten.

³ År 71 f. Kr., på våren, 1:sta månaden, dagen *kuei-hai*, k. 8 sid. 4 a.

⁴ Nuv. *Hsien Ning Hsien* i prov. *Shen Hsi*; *Couvr. Géogr. n.r. 692*.

⁵ Se vidare kap. XII, sid. 149.

⁶ Nuv. *Ch'iu Hsien* i prov. *Shan Tung*; k. 18 sid. 10 a. *Couvr. Géogr. n.r. 569*.

⁷ En titel, som prinsar och högre dignitärer förlänades; innehavaren stod i rang efter *san-kung*.

yngre bröder förläningar: *Shun* (374) blev härtig av *Po Wang*,¹ *Yen-shou* (375) blev härtig av *Lo Ch'êng*.² *Hsü*-klanen hade nu inalles tre härtigar.³

När [*Hsü*] *Kuang-han* dog, erhöll han ett posthumt ärenamn och kallades *Tai-hou*, 'Den ärade härtigen'. Som han icke hade någon son, avklippes [hans släktgren]. Han gravsattes vid sidan av [käjsarinans] gravplats i [*Tu*] *Nan*. En underhållsstad på 300 familjer utanordnades jämte en *chang* och en *ch'êng*⁴ och en hedersvakt såsom bruket föreskrev.

Tabell över käjsarinnan *Hsü*'s familj.

<p><i>Hsü Kuang-han</i> (348). Blev härtig av <i>P'ing Ên</i>⁵.</p> <hr/> <p>Dottern: <i>P'ing-chün</i> (376), förmäld med <i>Hsiao Hsüan Huang Ti</i> (50). Hon blev <i>Hsiao Hsüan Huang Hou</i> (377); förgiftad år 71 f. Kr.</p> <hr/> <p>Son: <i>Hsiao Yüan Huang Ti</i> (56), gift bl. a. med <i>Wang Ch'êng-chün</i> (336), <i>Wang Mang's</i> (6) faster.</p> <hr/> <p>Son: <i>Hsiao Ch'êng Huang Ti</i> (58), gift bl. a. med dottern till härtig <i>Chia</i> (373) av <i>P'ing Ên</i>; hon blev <i>Hsiao Ch'êng Huang Hou</i>.⁸</p>	<p>En yngre broder: <i>Hsü Shun</i> (374) blev härtig av <i>Po Wang</i>.⁷</p>	<p>En annan yngre broder: <i>Hsü Yen-shou</i> (375) blev härtig av <i>Lo Ch'êng</i>; död år 53 f. Kr.⁶ Blev <i>ta-si-ma</i>.</p> <hr/> <p>Hade 3 söner. Den mellerste, <i>Chia</i> (373), blev härtig av <i>P'ing Ên</i>, <i>ta-si-ma</i> och rytterigeneral.</p> <hr/> <p>Dottern förmäldes med käjsar <i>Ch'êng</i> och blev <i>huang-hou</i>.</p>
---	--	---

¹ Nuv. *Nan Yang Hsien* i prov. *Ho Nan*; C O U V R. Géogr. n:r 639, k. 18 sid. 12 a.

² Fick i förläning 1,500 *hu* (familjer); k. 18 sid. 12 a. *Lo Ch'êng* låg i nuv. *Hsien Hsien* i prov. *Chih Li*. C O U V R. Géogr. n:r 55 (jfr n:r 932).

³ Se släkttabellen å denna sida.

⁴ Se sid. 136.

⁵ K. 97 A sid. 13 a. K. 18 sid. 10 a.

⁶ K. 8 sid. 11 b; k. 97 A sid. 13 a.

⁷ K. 18 sid. 12 a.

⁸ K. 97 B sid. 1 a.

KAPITEL XII.

Huo-klanen och intriger i »bakre palatset».

Svårigheterna att bemästra haremsintrigerna ha alltid varit stora i Kina och icke minst under *Han*-tiden. Käjsar *Hsüan* ägde ej sin farfarsfars kraft, och därtill var han ännu alltför ung och hade för tränade motspelare att göra med. Han synes ej heller ha haft verklig kännedom om vad som tilldrog sig i haremsgemaken.

Huo Kuang's gemål, *Hsien*, som var maktlysten och icke så litet intrigant, hade satt sig det målet före att göra sin dotter till käjsarinna. Första steget, undanrödjandet av käjsarinnan *Hsü*, var redan taget, det gällde nu bara att fortsätta. Blev dottern väl käjsarinna, skulle makt och upphöjelse i än högre grad komma anförvanterna av *Huo*-klanen till del, och komme därtill den lyckliga omständigheten — något som fru *Hsien* hoppades på och räknade med — att dottern finge en son, som upphöjdes till tronarvinge, vore den största tänkbara seger vunnen. Att nå ett sådant mål vore värt ett högt pris.

Planen lyckades — till en början. Fru *Hsien's* dotter blev verkligen käjsarinna.

K. 8 sid. 4 a: På 4:de året [av regeringsperioden *pên-shih* = år 70 f. Kr.], 3:dje månaden, dagen *i-mao*, upphöjdes fru *Huo* till käjsarinna [och med anledning därav] gav käjsaren presenter åt ämbetsmännen allt ifrån rikskanslärn [*Wei Hsien*¹ (343)] och nedåt i graderna ända till hovfunktionärer (*lang*), lägre tjänstemän (*li*) och *tsung-kuan*, adjutanter: guld, pengar och sidentyger, envar fick sin anpart. Amnesti utfärdades över hela riket.

K. 97 A sid. 13 a: *Hsiao Hsüan's* käjsarinna fru *Huo* var dotter till krigsministern, storgeneralen, härtigen av *Po Lu*, [*Huo*] *Kuang*. När nu hennes moder, [fru] *Hsien*, förmått *Ch'un-yü Yen* att i lönnedom mörda käjsarinnan *Hsü*, sydde hon därefter brudkläder åt sin [dotter] *Ch'êng-chün* och vidtog förberedelser för hennes inträde i palatset[s

¹ Se tabellen över rikskanslärerna, sid. 200. Han blev utnämnd år 71 f. Kr.

harem]. Hon uppmanade [sin make *Huo*] *Kuang* att låta införa dottern i kajsarens harem. Och hon blev verkligen upphöjd till kajsarina.

På sin tid, när kajsarinnan *Hsü* blivit lyft ur små och ringa förhållanden och kommit till en framskjuten ställning på kort tid, var hon i fråga om uppvaktning, vagnar och kläder i hög grad återhållsam och sparsam. Var 5:te dag avlade hon ett besök hos änkekajsarinnan [*Chao*] i *Ch'ang Lo Kung*, 'Den eviga glädjens palats'. I egen person serverade hon [änkekajsarinnan] vid bordet av kajsarens maträtter, och passade upp (*kung-yang*) henne i enlighet med en hustrus plikter [mot sin svärmoder].

När kajsarinnan *Huo* kommit på tronen, fick hon också sköta kajsarinnan *Hsü's* gamla åligganden. Eftersom änkekajsarinnan [*Chao*] var kajsarinnan *Huo's* köttsliga äldre systers dotter, visade hon [fru *Huo*] för den skull ständigt respekt och en ödmjuk uppmärksamhet.

Kajsarinnan [*Huo's*] ekipage och uppvaktande följe voro högst lysande. Hon slösade med gåvor till sina ämbetsmän och tjänare: [pängar] i tusen- och tiotusental. Det var helt olika mot på kajsarinnan *Hsü's* tid. Kajsaren visade henne även sin gunst; helt och hållet ägnade han henne sin kärlek.

Hon hade suttit på tronen i tre år, när [*Huo*] *Kuang* dog.¹ Efter ett års förlopp upphöjde kajsar [*Hsüan*] kajsarinnan *Hsü's* son [*Shih*] till *t'ai-tsi*, tronföljare.² Vad 'Den glänsande fulländningens furste' (*Hsü Kuang-han*)³ beträffar, så utnämndes han till härtig av *P'ing Ên*. [*Huo Kuang's* gemål] *Hsien* blev så vred och hätsk, [när hon fick höra detta,] att hon ej [förmådde] äta. Hon spottade blod och sade: »Han är en son, född på den tid, föräldrarna voro menige. Huru är det väl möjligt, att han kan få bestiga tronen? Om kajsarinnan får en son, skall han då bli vanlig prins?» — Och så instruerade hon kajsarinnan och befallde henne att förgifta tronarvingen.

Kajsarinnan bjöd tronarvingen till sig flera gånger och förplågade honom med mat. Tronföljarens guvernör var [då] genast framme och avsmakade först maten. Kajsarinnan höll giftet i handen, men fick icke tillfälle att låta det komma till användning.

¹ År 68 f. Kr., k. 8 sid. 4 b. Se kap. XIV sid. 195.

² År 67 f. Kr., 4:de mån., dagen *jung-jên*. Händelsen celebrerades med utfärdande av amnestidekret för hela riket samt med gåvor till olika ämbetsmannakategorier; k. 8 sid. 5 a.

³ Sid. 142 o. 147 (släkttabellen). Han var tronföljarens morfader.

När sedermera de omständigheter, under vilka kajsarinnan *Hsü* hade dödats, blevo röjda, höll [fru] *Hsien* rådplägnung med alla sina manliga släktingar¹ och smidde upprorsplaner. De upptäcktes; samtliga dömdes till döden och utplånades fullständigt.² [Käjsaren] sände vederbörande ämbetsman att överrätta åt kajsarinnan ett dokument, å vilket stod skrivet: »Käjsarinnan har blivit helt vilseledd och tagit miste om rätta vägen (*tao*). Bärande ont i sitt hjärta, har hon i handen hållit gift. Med sin moder *Hsien*, gemål till härtig *Hsüan Ch'êng*³ av *Po Lu*, har hon gjort upp planer och velat bringa tronföljaren i fara. Alldenstund hon icke haft en moders kärlek, är det icke rätt, att hon bär förfäderstämpeldräkten.⁴ Det går icke för sig, att hon mottager Himlens värdighet. Ack, hur smärtsamt! Hon skall för den skull draga sig tillbaka och lämna palatset. Hon skall lämna upp sitt käjsarinnesigill med bandulär genom vederbörande (*yu-si*) ämbetsman.»

Käjsarinnan *Huo* blev, sedan hon under fem år suttit på tronen, förskjuten⁵ och placerad i *Chao T'ai*-⁶palatset (387). Efter 12 år [ytterligare] förflyttades hon till *Yün Lin Kuan*, och då dödade hon sig själv. Hon gravsattes öster om paviljongen i *Kun Wu*.⁷

Både *Huo Kuang* och hans äldre broder, *p'iao-ch'i*-generalen [*Huo*] *Chü-ping*⁸ (114), hade på sin tid på grund av egna förtjänster och lysande bragder förlänats adelskap och dignitärställning. För [*Huo*] *Kuang's* skull gav käjsar *Hsüan* förläningar åt [*Huo*] *Ch'ü-ping's* sonson *Shan* och åt *Shan's* yngre broder *Yün*; båda utnämndes till *lieh-hou*. Vad antalet härtigar [inom denna klan] beträffar, så utgjorde de, inberäknat såväl de tidigare som senare utnämnda, fyra stycken.

De svåraste intrigerna i »bakre palatset» hade rasat ut i och med *Huo*-klanens utrotande. Käjsar *Hsüan* själv synes nu mera direkt ha tagit

¹ Eg. 'mågar och bröder'.

² Härom ytterligare i kap. XIV.

³ *Hsüan Ch'êng* (386) var *Huo Kuang's* posthuma ärenamn. Se k. 18 sid. 7 b och kap. XIV, sid. 196. *Po Lu* låg i prov. *Chih Li*, nuv. *Li Hsien*. COUVREUR. Géogr. n:r 38.

⁴ Ang. en kajsarinnas ceremonidräkt, se COUVREUR: *Li Ki* I p. 703; en i svart färg hållen dräkt, försedd med broderier, föreställande fasaner. Jämf. COUVREUR: *Li Ki*, p. 379—380 och II p. 279.

⁵ År 66 f. Kr., 8:de mån., dagen *i-yu*; k. 8 sid. 6 b.

⁶ I *Shang Lin*-parken. Jfr sid. 211.

⁷ Enligt *Yen Shih-ku* är detta namnet på en plats, som låg i *Lan T'ien Hsien*, (i prov. *Shen Hsi*). Se COUVREUR. Géogr. n:r 698.

⁸ Se sid. 48 och släkttavlan sid. 205.

hand om ledningen¹. Varnad av erfarenheten och rädd för att någon olycka skulle hända den lille tronföljaren *Shih* (55), löste han den kvistiga frågan om vem som skulle bliva kajsarinna, på sitt eget sätt. Han utvalde ur sitt harem en äldre kvinna av *Wang*-klanen, som var barnlös och steril,² gav henne i uppdrag att vara tronföljarens legala moder och upphöjde henne till kajsarinna (394). Men därmed voro ej haremsoroligheterna och tvistigheterna ur världen.

K. 97 A sid. 13 b: *Hsiao Hsüan's* kajsarinna *Wang's* förfäder hade [redan] på *Kao Tzu's* tid gjort sig förtjänta och förlänats graden *kuan-wei-hou*. Ifrån *P'ei*³ hade de flyttat till *Chang Ling*.⁴ [Härtig]graden gick i arv till kajsarinnans fader [*Wang*] *Fêng-kuang* (388). I sin ungdom var denne förtjust i tuppfäktningar.

När kajsar *Hsüan* befann sig i en enkel mans obemärkta ställning, träffade han ofta samman med [*Wang*] *Fêng-kuang*, och de lärde känna varandra. [*Wang*] *Fêng-kuang* hade en dotter, som var något mer än 10 år. För varje gång hon skulle bortgiftas med någon man, så inträffade det, att den blivande maken helt plötsligt dog, och för den skull drog det ut på tiden, utan att hon blev gift. När så kajsar *Hsüan* bestigit tronen, fick hon befallning att inträda i 'bakre palatset'. Så småningom steg hon i graderna och blev *chieh-yü*. Vid den tiden stodo samtliga [här nedan nämnda]: prinsens av *Kuan T'ao*⁵ moder, *Hua* (389), *chieh-yü*; prins *Hsien's* av *Huai Yang* moder, *Chang* (390), *chieh-yü*; och prins *Hsiao's* av *Ch'u* moder, *Wei* (391), *chieh-yü*, i hög gunst hos kajsaren.

Sålunda hade kajsar *Hsüan* många att välja på, när det gällde att utse efterträdarskan till den förskjutna kajsarinnan *Huo*. Mest älskade han dock gemålen *Chang* och sonen *Ch'in*, den ovannämnde prins *Hsien* av *Huai Yang* (51).

K. 80 sid. 1 a: *Ch'in*, prins *Hsien* av *Huai Yang*⁶ (51), hade blivit utnämnd till sin värdighet under regeringsperioden *yüan-kang's* tredje år (= år 63 f. Kr.). Hans moder *Chang* (390) [med graden] *chieh-yü*

¹ Detta skildras i kap. XIV. För att kunna ge en framställning av tronföljdsfrågans ordnande och därmed sammanhängande omständigheter måste emellertid här göras ett steg framåt i tiden — efter *Huo Kuang's* död.

² K. 97 A sid. 13 b.

³ *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 539.

⁴ Nuv. *Hsien Yang Hsien* i prov. *Shen Hsi*. *Couvr.* Géogr. n:r 693.

⁵ Se tabellen sid. 153. Egendomligt nog upptager ej *Pan Ku* honom bland prinsarna i tabellerna k. 14 sid. 15 a—16 b, ej heller bland de 5 sönerna i k. 80 sid. 1 a. Föreligger möjligen interpolation? *Kuan T'ao* låg i prov. *Shan Tung*. Har samma namn än i dag. *Couvr.* Géogr. n:r 489.

⁶ Nuv. *Ch'en Chou Fu* i prov. *Ho Nan*. *Couvr.* Géogr. n:r 662.

åtnjöt gunst hos käjsar *Hsüan*. Efter det käjsarinnan *Huo* blivit avsatt, ville käjsaren upphöja *chieh-yü'n Chang* till käjsarinna. Men långt om länge tog han varning av att *Huo*-familjen velat skada den kaiserlige tronföljaren. Han ändrade sig då och valde ut en haremsdam, som ingen son hade, men som var respektfull och uppmärksam. Alltså upphöjde han *chieh-yü'n Wang* från *Chang Ling* till käjsarinna.¹ Hon fick befallning att såsom moder fostra tronföljaren. Käjsarinnan [*Wang*] åtnjöt icke någon gunst hos käjsaren. Sällan fick hon vara hos honom. Det var *chieh-yü'n Chang*, som erhöll huvudparten av hans kärlek.

När prins *Hsien* blev vuxen, tyckte han om att studera klassikerna och lagvetenskap. Han ägde god uppfattningsförmåga och var talangfull. Käjsaren älskade honom i hög grad. Tronföljaren [*Shih* däremot] var godhjärtad och human och omfattade med förtjusning den konfucianska skolan. Vid flera tillfällen suckade käjsaren av beundran över prins *Hsien* och sade: »Han är verkligen min son.»² — Ständigt bar han i sitt sinne en önskan att upphöja *chieh-yü'n Chang* och prins *Hsien*. Men i betraktande av att tronföljaren var född, när föräldrarna voro ringa menige, och att käjsaren i sin barndom haft ett gott stöd av *Hsü*-familjen, vidare att käjsarinnan *Hsü* blivit mördad, sedan han bestigit tronen, och att tronföljaren genom hennes död tidigt mistat sin moder, hade han ej hjärta [att avsätta honom].

Betänkligheterna inför en tronföljdsväxling kommo sålunda käjsaren att ändra åsikt. Käjsarinnan *Wang* skötte också till belåtenhet sina plikter som fostermoder till tronföljaren. Hennes släkt fick nådevedermålen i vanlig stil — detta ehuru hon personligen ej åtnjöt käjsarens gunst.³

K. 97 A sid. 13 b: [Käjsar *Hsüan*] gav förläning åt hennes fader [*Wang*] *Fêng-kuang* och utnämnde honom till härtig av *Ang Ch'êng*.⁴ När hon suttit på [käjsarinne]tronen i 16 år, dog käjsar *Hsüan*,⁵ och käjsar *Yüan* besteg tronen. Hon blev [då] utnämnd till *huang-t'ai-hou*. Hennes äldre broder *Shun*⁶ (395) fick förläning och blev härtig av *An*

¹ År 64 f. Kr., 2:dra mån., dagen *i-ch'ou*. Med anledning därav gavs presenter i sedvanlig stil åt rikskanslern och åt ämbetsmännen ända ned till *lang* och *tsung-kuan*. K. 8 sid. 7 b.

² Eller: »Han brås på mig.»

³ Se ovan.

⁴ K. 18 sid. 11 a.

⁵ År 49 f. Kr.

⁶ K. 18 sid. 11 b. (År 48 f. Kr.).

Käjsar *Hsüan's* gemåler och söner.¹

I	<i>Hsü P'ing-chün</i> , <i>huang-hou</i> (376, 377); förgiftad år 71 f. Kr. Son: <i>Shih</i> , <i>huang-t'ai-tsi</i> (55), blev käjsar <i>Yüan</i> (56), g. m. bl. a. <i>Wang Ch'eng-chün</i> . ² <i>Wang Mang's</i> (6) faster. Son: käjsar <i>Ch'eng</i> (58).
II	<i>Hua</i> (389), <i>chieh-yü</i> . ³ Son: prinsen av <i>Kuan T'ao</i> .
III	<i>Chang</i> (390), <i>chieh-yü</i> . Son: <i>Ch'in</i> , prins <i>Hsien</i> av <i>Huai Yang</i> (51).
IV	<i>Wei</i> (391), <i>chieh-yü</i> . Son: <i>Ao</i> , prins <i>Hsiao</i> av <i>Ch'u</i> (53); hade 3 söner: (Se <i>Fan Yeh: Hou Han Shu</i>): k 1. däribl. <i>Hsün</i> . Son: <i>Hsien</i> . Son: <i>Ju-tsi Ying</i> . ⁴ (Se tabellen sid. 7 (XIII)).
V	<i>Kung-sun</i> (392), <i>chieh-yü</i> . Son: <i>Yü</i> , prins <i>Sī</i> av <i>Tung P'ing</i> (52).
VI	<i>Jung</i> (393), <i>chieh-yü</i> . Son: <i>Ching</i> , prins <i>Ai</i> av <i>Chung Shan</i> (53).
VII	<i>Huo Ch'eng-chün</i> (384), <i>huang-hou</i> : hennes fader var storgeneralen <i>Huo Kuang</i> (4); hennes moder var <i>Hsien</i> (380); upphöjd till käjsarinna år 70 f. Kr.; degraderad år 66 f. Kr., död år 54 f. Kr.
VIII	<i>Wang</i> (394), <i>chieh-yü</i> ; <i>huang-hou</i> ; <i>t'ai-huang-t'ai-hou</i> . Död år 16 f. Kr. Hennes fader var <i>Wang Fêng-kuang</i> (388). Hon var fostermoder till tronföljaren <i>Shih</i> (se I), och faster till <i>Hsiao Yüan's</i> käjsarinna, född <i>Wang</i> (5).

¹ K. 14 sid. 15 a—16 b.; k. 80 sid. 1 a.² K. 98 sid. 1 b, 1 a.³ K. 97 A sid. 13 b.⁴ Se kap. I sid. 6 och 7.⁵ K. 97 A sid. 14 a.

P'ing.¹ Efter två år dog hennes fader [*Wang*] *Fêng-kuang* och fick såsom posthumt ärenamn *Kung-hou*, 'Den respekterade härtigen'. — — — När kajsar *Yüan* dött och kajsar *Ch'êng* bestigit tronen, utnämndes hon till *t'ai-huang-t'ai-hou*, 'storänkekajsarinna'. Hennes yngre broder *Chün* (396) erhöll graden *kuan-wei-hou* och fick ett apånage på 1.000 familjer.

Hon levde mycket länge och erhöll ännu en titel: *Ang-ch'êng-t'ai-hou*. År 16 f. Kr. dog hon, över 70 år gammal, efter att ha varit kajsarinna i 49 år. Hennes brorsdotter, kajsarinnan *Yüan*, född *Wang*,² hade en gång som ung flicka kommit till kajsarliga palatset och införts i tronföljarens (kronprins *Shih*'s) harem.³ Hon utfärdade vid sin fasters död ett pietetsfullt edikt.⁴

¹ Nuv. *An P'ing Hsien* i prov. *Chih Li*. C o u v r. Géogr. n:r 156.

² K. 98.

³ K. 98 sid. 2 a.

⁴ K. 97 A sid. 14 a: »*Hsiao Hsüan*'s kajsarinna fru *Wang* är Min faster...»

KAPITEL XIII.

Huo Kuang, kajsar *Hsüan* och ämbets- männen kring tronen.

Under regeringsperioden *pên-shih's* första år (år 73 f. Kr.) höll kajsar *Hsüan* konferenser med den högt betrodde *Huo Kuang* om vilka av de mest framstående och meriterade ämbetsmännen, som skulle yttermera hedras och vilka som skulle upphöjas i härtigt stånd med inkomstbringande förläningar. Det gällde alla dem, som undertecknat skrivelsen, som ledde till 27-dagars-kajsarens avsättning och tillskapandet av den nya tingens ordning vid kajsar *Hsüan's* bestigning av tronen. Deras förtjänster skulle fastställas och belönas.¹

Under kajsar *Chao's* tid hade inalles 15 personer fått härtigvärdighet: 8 stycken på grund av personliga meriter, 6 stycken på grund av släktskap på kvinnosidan (*wai-ch'i*) med kajsaren och en på grund av (*sui-fu*)² faderns förtjänster. Den föregående kajsaren, *Wu*, hade under sin visserligen mycket långa regering (140—87 f. Kr.) givit dylik förläning åt ej mindre än 89 personer (75+9+5³ respektive), däri ändå ej inbegripna *wang-tsi*⁴ (397), prins-sönerna. Det var således i sin ordning att göra nya härtigar och belöna förtjänstfulla gamla; därmed fyllde kajsaren sin plikt som dygdens högste väktare. Att ej härtigarnas antal svällde ut alltför mycket⁵, trots alltjämt nya utnämningar, berodde därpå, att dessa degraderades eller dödades och deras förläningar konfiskerades vid begångna förseelser och brott. En ständig cirkulation pågick sålunda.

Efter att ha förvissat sig om att storgeneralen *Huo Kuang* fortfarande ville stå i spetsen för riksstyrelsen och såsom kajsarens första man bära det tunga ansvaret, ökade kajsar *Hsüan* på hans förläningar med 17.000 familjer.⁶ Vid sin utnämning till härtig av *Po Lu* år 85 f. Kr.⁷ hade *Huo*

¹ K. 8 sid. 2 b.

² K. 17 sid. 19 b.

³ Jämför *Sî-ma Ch'ien: Shih Chi* k. 20.

⁴ K. 15. I k. 8 sid. 5 b omnämner *Pan Ku* 15 st. *chu-hou-wang* + prins *Hsü* av *Kuang Ling*.

⁵ År 67 f. Kr. omtalas 87 stycken *lieh-hou*, som fingo belöningar; k. 8 sid. 5 b. Jämför *Sî-ma Ch'ien: Shih Chi, kuan* 18, 19, 20, 21.

⁶ K. 8 sid. 2 b (år 73 f. Kr.).

⁷ K. 7 sid. 2 a; k. 18 sid. 7 b. Han hade räddat kajsar *Wu's* liv mot onda anslag från härtig *Mu T'ung* av *Chung Ho* och hans broder *Mu Ho-lo*, se sid. 49 och 52—53. (Jfr not 8 sid. 30—31).

Kuang erhållit ett område på 2.350 familjer, vadan han torde haft sin tids största och mest givande förläning av alla de kajsersliga ämbetsmännen.¹ Det edikt, som kajsaren med anledning härav utfärdade löd:

K. 68 sid. 6 b: »Att man skall med lovord uppmuntra den, som äger dygd (*tê*), och belöna de högsta meriterna har såväl i forntid som nutid varit en rättsnorm. Krigsministern och storgeneralen [*Huo*] *Kuang* har varit en kajsarens livvakt, lojal och korrekt. Han har visat prov på dygd (*tê*) och välvilja, varit återhållsam och rättrådig. Därigenom har han skänkt frid och ro åt förfäderstämpet. Förden-skull ökar Jag på [*Huo*] *Kuang's* förläningar med *Ho Pei*-² och *Tung Wu Yang*-³distrikten [och giver honom] 17.000 familjer.»

Tillsammans med vad han förut erhållit i apanage, blev detta 20.000 familjer.⁴ Kajsaren gav honom som belöning — då räknat vad han såväl tidigare som senare bekommit — 7.000 skålpund guld, 60 millioner mynt, 30.000 stycken olika slags tyger och broderier, 170 slavinnor och tjänare, 2.000 hästar samt ett ståndsmässigt hus.⁵

Därnäst i ordningen kom *chü-ch'i-chiang-chün*, *kuang-lu-ta-fu'n*, härtigen av *Fu P'ing*,⁶ *Chang An-shih* (262). Han fick ett 10.600-familjers område detta år (73 f. Kr.⁷). Förut ägde han 3.040 *hu*, familjer, alltså blev det tillsammans 13.640 *hu*.⁸ Sin härtigvärdighet hade han erhållit år 75 f. Kr.⁹ av kajsar *Chao*. Fadern, *Chang T'ang* (269) från *Tu Ling*¹⁰, åtnjöt stort anseende vid hovet. För den skull kom också sonen

K. 59 sid. 4 a: *Chang An-shih* (262) med ärenamnet *Tsü-ju* (398) såsom helt ung i palatstjänst. Detta på grund av faderns [ansvarsfulla] ställning. Han fann sin glädje i bokliga ting och fick sin tjänstgöring förlagd till det kajsersliga husets kansli. Han var intelligent och energisk i arbetet; aldrig ens under renings- och vilodagarna lämnade han palatset.

På sina resor hedrade kajsar [*Wu* en gång] *Ho Tung* med ett besök, och [det befanns då, att han] förlorat 3 askar (*ch'ieh*) med dokument. Kajsaren lät fråga, men det fanns ingen, som kände [till innehållet

¹ Storleken av förläningen förefaller anmärkningsvärd, även i ett världsrike av Kinas dåvarande omfattning. *Pan Ku* har olika uppgifter om familjernas antal i k. 18 sid. 7 b och i k. 68 sid. 6 a.

² Nuv. *Juei Ch'eng Hsien* i prov. *Shan Hsi*. C O U V R. Géogr. n:r 427.

³ Nuv. *Chao Ch'eng Hsien* i prov. *Shan Tung*. C O U V R. Géogr. n:r 561.

⁴ Enligt *Pan Ku's* uppgift i k. 18 sid. 7 b blir det 19.550 *hu*.

⁵ Egentligen: 'en storartad byggnad', 'palats', 'herresäte'.

⁶ I prov. *Kan Su*. C O U V R. Géogr. n:r 816, 819.

⁷ K. 8 sid. 2 b och k. 59 sid. 4 b framvisa olika siffror.

⁸ K. 18 sid. 8 a.

⁹ K. 7 sid. 5 a.

¹⁰ Nuv. *Hsien Ning Hsien* i prov. *Shen Hsi*. C O U V R. Géogr. n:r 692.

i dokumenten]. Det var bara [Chang] *An-shih*, som kunde dem utan-till. Han utskrev innehållet. Sedermera utfästes en belöning, och därigenom fick man tag i de eftersökta handlingarna. Vid en jämförelse mellan de båda täxterna befanns det, att [Chang *An-shih*] icke hade hoppat över eller tagit fel på ett enda tecken. Käjsaren beundrade hans talang och utvalde honom till *shang-shu-ling*, chef för palatsexpeditionen, samt befordrade honom till *kuang-lu-ta-fu*.

När käjsar *Chao* bestigit tronen och storgeneralen *Huo Kuang* tagit regeringsmakten i sin hand, favoriserade och högaktade [*Huo*] *Kuang* mycket [Chang] *An-shih* på grund av hans stadighet [och pålitlighet]. När vänster-generalen *Shang-kuan Chieh* och hans son [*An*] samt *yü-shih-ta-fu'n Sang Hung-yang* tillsammans med prins [*Tan*] av *Yen* och prinsessan *Kai* planerade uppror, dömdes till döden och avrättades,¹ rapporterade [*Huo*] *Kuang* [för käjsaren], att, med anledning av att hovet icke längre hade några [beprövade] ministrar av den gamla uppsättningen, han [lämpligen kunde] använda sig av [Chang] *An-shih*, [varför] han gjorde honom till höger-general och *kuang-lu-hsün*² för att biträda [*Huo Kuang*] och vara hans närmaste man.³

Så förlöt en lång tid, [varpå] Himmels Son utfärdade ett edikt,⁴ som löd:

»Högergeneralen, *kuang-lu-hsün*'en, [Chang] *An-shih* har sedan 13 år varit ett stöd för riksstyrelsen, en käjsarens livvakt (*su-wei*), lojal och respektfull utan minsta försummelse. Allt har därigenom bragts till lugn och frid. Att visa kärlek mot sina närmaste och ge uppdrag åt vise män, det var *T'ang's* (*Yao's*)⁵ och *Yü's* (*Shun's*)⁶ princip. Med anledning därav ger Jag åt [Chang] *An-shih* en förläning och utnämner honom till härtig av *Fu P'ing*.»

Följande år dog käjsar *Chao*. Innan han ännu blivit gravsatt, in-rapporterade storgeneralen [*Huo*] *Kuang* för änkekäjsarinnan,⁷ att han transporterat [Chang] *An-shih* till *chü-ch'i-chiang-chün*,⁸ och gemen-samt beslöt de att tillkalla och uppsätta på tronen prinsen av *Ch'ang I*. Men som prinsensandel var lätt sinnig och laglös, höll [*Huo*] *Kuang*

¹ Se sid. 76 o. 78.

² Överintendent i käjsarliga palatset. *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 515.

³ *Fu* betyder: 'second', 'assistent', 'vice', 'hjälp (stöd)'.

⁴ År 75 f. Kr.; k. 7 sid. 5 b; k. 18 sid. 8 a.

⁵ Kallas även *T'ao T'ang*: *Chavannes*: *Mém. hist.* I p. 42, not 1.

⁶ *Chavannes*: *Mém. hist.* I p. 52.

⁷ Det var *Huo Kuang's* dotterdotter, se tabellen sid. 45.

⁸ Vagn-rytterigeneral.

ånyo rådplägning med [Chang] *An-shih*, och [därvid beslöto de] att avsätta prinsen och [i stället] uppsätta käjsar *Hsüan* på tronen.

Under sin första regeringstid närmast efter tronbestigningen belönade käjsar *Hsüan* storslaget de högsta ministrarna. Han utfärdade ett dekret, som löd:

»Att man skall med lovord uppmuntra den, som äger dygd (*té*), och belöna den, som äger förtjänster, har såväl i forntid som nutid varit en rättsnorm. *Chü-ch'i-chiang-chün*'en, *kuang-lu-hsün*'en, härtigen av *Fu P'ing*, [Chang] *An-shih*, har varit en [trogen] käjsarens livvakt, lojal och korrekt; han har visat prov på dygd (*hsüan-té*) och ådagalagt välvilja (godhet). Han har varit outtröttlig i sitt arbete för riket.¹ Han har iakttagit sina ämbetsplikter och fasthållit vid rättrådigheten; därigenom har han skänkt lugn åt förfäderstämplet. Av den anledningen ökar Jag hans förläning med 10.600 familjer.² I fråga om förtjänster kommer han som andre man närmast efter storgeneralen [*Huo*] *Kuang*.»

Chang An-shih's äldste son *Ch'ien-ch'iu* (489) och *Huo Kuang*'s son *Yü* (453) blevo båda samtidigt *chung-lang-chiang*. *Huo Kuang* fäste sig vid den kvicke och slagfärdige, *Ch'ien-ch'iu*, ansåg honom vara vis och förståndig, under det att han fann sin egen son *Yü* föga begåvad. Han suckade och sade: »När *Huo*-klanen [i sinom tid] går under, skall *Chang*-klanen framgångsrikt äga bestånd.» — *Chang An-shih*'s söner och sonsöner fullföljde på ett lyckligt sätt släktens goda traditioner och voro i anseende och makt likställda med käjsarens *wai-ch'i* —' släktingar på kvinnosidan (modernet).³

K. 59 sid. 5 b: [Chang] *Ho* hade en son, som tidigt dog. Eftersom han icke hade någon [annan] son adopterade han [brodern] *An-shih*'s yngste son *P'êng-tsu*⁴ (309). Denne hade vidare som liten övat sig i skrift, sittande på samma matta som käjsaren. [Käjsaren] tillkännagav, att han ville ge *P'êng-tsu* förläning och först ge honom titeln *kuan-nei-hou*. På grund av detta var det, som [Chang] *An-shih* enträget avböjde [brodern] *Ho*'s [posthuma] förläningar, och dessutom bad, att gravunderhållsfamiljernas antal skulle minskas, ner till 30 familjer. Käjsaren sade: »Jag gör det med hänsyn till haremsföreståndaren [Chang *Ho*], inte med hänsyn till Eder, herr general.» — [Chang] *An-*

¹ *Kuo-chia*: 'riket', 'fosterlandet'.

² Jämför not 7 sid. 156.

³ K. 59 sid. 7 b.

⁴ *Chang An Shih* hade 3 söner: *Ch'ien-ch'iu* (489), *Yen-shou* (490) och *P'êng-tsu* (309). *Ch'ien-ch'iu* blev, som ovan nämnts, *chung-lang-chiang* samtidigt med *Huo Kuang*'s son *Yü*, och båda drogo i fält med *Fan Ming-yu*. *Yen-shou* blev arvtagare av faderns härtigvärdighet, när denne dog år 62 f. Kr.; k. 19 B sid. 39 a, k. 59 sid. 6 b och 7 b; k. 18 sid. 8 a.

shih slutade då upp [med sina framställningar] och vågade icke på nytt taga till orda [om den saken]. — — — — —

För [*Chang Ho's*]¹ förtjänsters skull förlänade käjsaren [sedermera] dennes yngre broders son, *shih-chung'en*, *kuan-nei-härtigen P'êng-tsu* härtigvärdigheten av *Yang Tu*.² [Käjsaren] gav [*Chang*] *Ho* ett posthumt ärenamn och kallade honom *Yang-tu-ai-hou*,³ 'härtig *Ai* av *Yang Tu*'.

Vid den tiden fanns det en föräldralös sonson⁴ till [*Chang*] *Ho* vid namn *Pa*, som var på sitt 7:de år. Han utnämndes till *san-ch'i-chung-lang-chiang*,⁵ erhöll titeln *kuan-nei-hou* och fick i apanage 300 familjer.

Käjsar *Hsüan* var sålunda minnesgod mot de döda. År 73 f. Kr. ihågkom han ytterligare en man, som gjort riket stora tjänster, med posthuma hedersbevis. Detta var den i en proklamation först nämnde *Yang Ch'ang*⁶ (214).

K. 8 sid. 2 b: »F. d. rikskanslärn, härtigen av *An P'ing* m. fl., ha på sin post troget fyllt sina plikter. Tillsammans med storgeneralen [*Huo*] *Kuang* och vagn-rytteri-generalen⁷ [*Chang*] *An-shih* har han anordnat det stora rådslaget och fastställt successionsurkunden⁸ för att giva lugn och ro åt förfäderstämpet. Innan ännu belöningen för dessa meriter kommit honom till godo, dog han.⁹ Av den anledningen ökar *Jag* förlänningen för [*Yang*] *Ch'ang's* arvtagande son *Chung*»¹⁰ (288).

En yngre broder till *Yang Chung* vid namn *Yün*¹¹ (287), dotterson till historikern *Sü-ma Ch'ien*¹² (2), fick på grund av faderns framskjutna ställning en hovämbetsmannasyssla, vann befordran och blev sedermera härtig av *P'ing T'ung*.¹³

¹ K. 59 sid. 6 a.

² Nuv. *I Shuei Hsien* i prov. *Shan Tung*. C O U V R. Géogr. n:r 540.

³ År 63 f. Kr. K. 8 sid. 8 a. Hedersbetygelsen åtföljdes av ett edikt med citat ur *I-odet (Ta Ya)*: »varje god handling får sin belöning» se C O U V R E U R: *Cheu King* p. 333. Jfr k. 59 sid. 6 a (*Yen Shih-ku*).

⁴ Här synes en motsägelse föreligga från *Pan Ku's* sida. På sid. 5 b står, att *Chang Ho* hade en son, som dog tidigt. Så tog han en fosterson, *P'êng-tsu*, och ansåg honom för sin egen son. Var *Pa* möjligen son till den tidigt döde *Chang Ho's* son? Eller en dotterson? Om *Pa* däremot var son till *P'êng-tsu*, var han väl icke föräldralös? Jfr. *Yen Shih-ku* k. 8 sid. 8 A.

⁵ Ledare (överste) för de spridda ryttarkolonerna och hovintendent.

⁶ Se sid. 108, 162—163 och 200.

⁷ Jämför de G R O O T I Die Hunnen etc. S. 84 och S. 91.

⁸ D. v. s. han hade därmed tryggat dynastiens och rikets bestånd.

⁹ K. 66 sid. 5 a; k. 8 sid. 2 b. År 74 f. Kr., 8:de mån.

¹⁰ K. 18 sid. 8 a. Förlänningen bestod ursprungligen av 700 familjer. Nu utgjorde den tillsammans 5.547 familjer.

¹¹ K. 66 sid. 5 b.

¹² K. 62 sid. 11 b. Jfr not 3 sid. 108.

¹³ K. 17 sid. 20 b.

Därnäst på ovan nämnda proklamation upptager käjsar *Hsüan* rikskanslärn, härtigen av *Yang P'ing*, *Ts'ai I* (289), som efterträtt *Yang Ch'ang* år 74 f. Kr.

K. 66 sid. 8 b: *Ts'ai I* var en man från *Wén* i *Ho Nei*.¹ På grund av sina lysande insikter i klassikerna tjänstgjorde² han i storgenerallens departemang (ämbetspalats). Hans familj var fattig. I vanliga fall färdades han till fots och kunde ej kosta på sig sådant, som etiketten fordrade. Alla hans klienter och sådana, som gärna gjorde honom en tjänst, samlade ihop [en pänninggåva] och köpte för [*Ts'ai*] *I*'s räkning en oxvagn och bådo honom åka i den. Så gingo flera år, [varpå] han blev skickad att fylla vakansen efter stadsportsföreståndaren. Här stannade han länge.

I ett käjserligt edikt eftersöktes [då] sådana män, som voro kunniga i *Han-shih*,³ *Han-o den a*, och [*Ts'ai*] *I* fick kallelse att inställa sig [i huvudstaden] och avvakta audiens. Eftersom det dröjde länge, utan [att han fick befallning] att komma till audiens, skickade *Ts'ai I* upp en påminnelse, som löd:

»Eder tjänare är en man från stepperna öster om bergen. I min vandel och förmåga kan jag icke mäta mig med någon annan, i utseende när jag ej den stora mängden (genomsnittet). Men jag är dock en man, som ej övergivit de [heliga] mänskliga banden.⁴ Emedan jag hört de rätta principerna av min förre lärare, är jag helt hängiven studiet av klassikerna. Jag önskar, att käjsaren skänkte mig en ledig stunds stilla lugn, så att jag kunde få uttömmande framlägga mina finaste tankar inför honom.»

Käjsaren⁵ kallade [*Ts'ai*] *I* till audiens, lät honom utlägga *O den a* och blev högst förtjust i honom. Han utvalde honom till *kuang-lu-ta-fu* och *chi-shih-chung*. [*Ts'ai I*] befordrades [sedermera] till lärare åt käjsar *Chao*. Efter några år utnämndes han till *shao-fu*,⁶ steg till *yü-shih-ta-fu* och efterträdde [slutligen] *Yang Ch'ang* som riks-

¹ I prov. *Ho Nan*. *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 535 nr II.

² *Chi-shih*: jfr not 8 sid. 74 samt not 8 sid. 102.

³ *Han-shih* är en av de 4 skolorna eller versionerna av *Shih King*. (Den vanliga är *Mao-shih*, de övriga äro *Han-shih*, *Lu-shih* och *Ch'i-shih*).

⁴ Här avses *wu-lun*, 'de 5 relationerna'; *chün*: *ch'én*; *fu*: *tsi*; *hsiung*: *ü*; *fu*: *fu*; *pêng*: *yu*. (Citat ur *Chung Yung*) J. Legge: *Chinese Classics I*; *Confucian Analects*, p. 270—271; *Couvreur*: *Les quatre livres*, p. 46.

⁵ Syftar på käjsar *Wu*. *Ts'ai I* var nämligen född omkring år 154 f. Kr., och hänvändelsen måste sålunda ha skett före käjsar *Chao*'s förmyndarregering.

⁶ År 78 f. Kr., k. 19 A sid. 35 a.

kanslär.¹ Han erhöill förläning och blev härtig av *Yang P'ing*.² Emedan han vidare var med om att fastställa successionsurkunden [vid käjsar *Hsüan's* tronbestigning] och trygga förfäderstämplets [bestånd], ökades hans förläning ytterligare. Därtill erhöill han som gåva [av käjsar *Hsüan*] 200 skålpund guld.

När [*Ts'ai*] *I* var rikskanslär, var han över 80 år gammal. Han var hopskrumpen och liten, och han hade varken skägg eller ögonbryn. Till sin figur liknade han en gammal gumba. Han gick nedböjd och kutig. Beständigt måste han stödjas av två tjänstemän, som höllo honom under armarna; — först då kunde han gå.

Vid den tiden hade storgeneralen [*Huo*] *Kuang* riksstyrelsen i sin hand. Då fanns det kritiserande personer, som sade, att [*Huo*] *Kuang* vid tillsättandet av rikskanslärsposten icke valt en vis man; han hade godtyckligt tillsatt en, som gillade hans (*Huo's*) envælde. När [*Huo*] *Kuang* hörde detta, talade han till palatsfunktionärerna i sin närmaste omgivning och till ämbetsmannastaben och sade: »Eftersom han varit lärare för käjsaren, bör han också vara rikskanslär. Varför säger man då sådant? Det går icke an att låta hela riket få höra dessa yttranden!»

Fyra år efter det [*Ts'ai*] *I* blivit rikskanslär, dog³ han och erhöill som posthumt ärenamn *Chieh-hou* (400), 'Den moderate härtigen'. Enär han icke hade någon son, slopades hans förläning.⁴

Vidare märktes bland dem, som käjsar *Hsüan* ihågkom⁵ med ytterligare förläningar utöver vad de fått vid härtigutnämningen: *tu-Liao-chiang-chün*, 'generalen, som passerat *Liao*-floden', härtigen av *P'ing Ling*, *Fan Ming-yu*⁶ (226), vilken sedermera blev inblandad i *Huo Kuang*-gemålen *Hsien's* intriger;⁷ för-generalen, härtigen av *Lung Lo*,⁸ *Han Tsêng*⁹ (263) samt *t'ai-p'u'n*, härtigen av *Chien P'ing*, *Tu Yen-nien* (249).

Den sistnämnde var son till *Tu Chou* (401), en man från *Tu Yen*¹⁰ i *Nan*

¹ År 74 f. Kr., se förteckningen över rikskanslärerna, sid. 200.

² Nuv. *Hsin Hsien* i prov. *Shan Tung*. C o u v r. Géogr. n:r 487. K 18 sid. 8 b.

³ År 71 f. Kr.

⁴ K. 18 sid. 8 b.

⁵ K. 8 sid. 2 a.

⁶ Se sid. 83. K. 17 sid. 19 a.

⁷ Kap. XIV.

⁸ *Lung Lo* (*Lé, Ó*) låg i nuv. *Ching Chou* i prov. *Chih Li*. C o u v r. Géogr. n:r 61.

⁹ de Groot: *I Die Hunnen etc.* S. 113; *Sí-ma Ch'ien: Shih Chi*; k. 20 sid. 4 b och *Chavannes: Mém. hist.* III p. 164 (*Long-ngo*) n:r 34. K. 17 sid. 17 b. Se sid. 110.

¹⁰ Nuv. *Nan Yang Hsien* i prov. *Ho Nan* C o u v r. Géogr. n:r 639.

Yang. Det var där, som den grymme *I Tsung*¹ (402) var prefekt. *I Tsung* använde *Tu Chou* som sitt verktyg; han fick »vara både hans klor och tänder.» Trakten härjades av rövarband, och *I Tsung* förfor hänsynslöst och blodigt i sin ämbetsutövning. För den hjälp han därvid hade av *Tu Chou*, rekommenderade han denne hos *Chang T'ang*² (269), som gav honom en skrivarebefattning hos *t'ing-wei'n*. Med tiden blev *Tu Chou* själv *t'ing-wei*, och denna syssla innehade han i 11 år. Därefter befordrades han till *chih-chin-wu* (år 99 f. Kr.)³ och året därpå (år 98 f. Kr.) till *yü-shih-ta-fu*. Någon mild ämbetsman var han icke, skiftande öden fick han genomgå liksom så många under denna hårda tid. Men han hade framgång. »När han började som skrivare hos *t'ing-wei'n*,» skriver *Pan Ku*,⁴ »ägde han en häst, och när han efter ett långt liv slutade sin bana, hade han anförtröts de ansvarsfullaste poster och nått rangen av en *san-kung*.» — Han hade tre söner: *Yen-shou* (498), *Yen-k'ao* (499), båda grymma,⁵ det var blott den yngste, *Yen-nien*, som var otadlig i sin vandel och som visade prov på synnerligen goda egenskaper.

K. 60 sid. 1 b: *Tu Yen-nien* (294) med ärenamnet *Yu Kung* (404) hade ävenledes stora insikter i lagvetenskap. När kajsar *Chao* beströmt tronen och storgeneralen *Huo Kuang* höll riksstyrelsen i sin hand, gjorde [den senare] [*Tu*] *Yen-nien*, som var son till en *san-kung* och som hade ämbetsmannatalanger i rikligt mått, till chef för fångvårdstjänstemännen.

Under 4:de året av regeringsperioden *shih-yüan* (= år 83 f. Kr.) gjorde *Man*-barbarerna i *I Chou*⁶ uppror. I egenskap av *hsiao-wei*⁷ slog [*Tu*] *Yen-nien* i spetsen för soldater från *Nan Yang* ned [upproret i] *I Chou*. När han kom tillbaka, utnämndes han till *chien-ta-fu*.

Vänstergeneralen *Shang-kuan Chieh* och [jämväl] hans son [*An*] gjorde [år 80 f. Kr.]⁸ tillsammans med prinsessan *Kai* och prinsen av *Yen* upp planer för att göra revolt. Vikarierande (vice) jordbrukskonsulenten⁹ *Yen Ts'ang* (213) fick vetskap om deras planer och rappor-

¹ *I Tsung* har av *Pan Ku* placerats under rubriken *k'u-li*, 'de tyranniska ämbetsmännen'; k. 90 sid. 3 b—4 a.

² Fader till *Chang Ho* och *Chang An-shih*.

³ K. 19 A sid. 30 b.

⁴ K. 60 sid. 1 b.

⁵ De blevo på grund av faderns höga ställning prefekturguvernörer på ömse sidor om *Huang Ho* (se *Wang Hsien-ch'ien*-upplagan).

⁶ Nuv. *Yün Nan Fu*, *Lo Ts'ï Hsien*, *Lu Fêng Hsien* m. fl. distrikt i prov. *Yün Nan*. COUVR. Géogr. n:r 1630, 1638—40 m. fl.

⁷ Jämför *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 525.

⁸ K. 7 sid. 3 b—4 a.

⁹ *Chia*, 'falsk', 'icke ordinär', 'vikarierande', 'vice'. Jämför de Groot: *I Die Hunnen etc.* S. 157, 163. *Tao-t'ien*, egentligen: 'ris-fält'; *shih-chê*, 'den utskickade, som skulle se till [och ge råd]'. Jämför k. 7 sid. 4 a. Se sid. 75.

terade dem till *ta-si-néng*'en *Yang Ch'ang*. [*Yang*] *Ch'ang* greps av fruktan, rapporterade sig sjuk och underrättade [*Tu*] *Yen-nien*. [*Tu*] *Yen-nien* sände upp en rapport till käjnsaren, [varvid] såväl [*Shang-kuan*] *Chieh* som de övriga fingo lida straff för sina brott. — [*Tu*] *Yen-nien* erhöU en förläning och blev härtig av *Chien P'ing*.¹

Ursprungligen var [*Tu*] *Yen-nien li*, tjänsteman, hos storgeneralen *Huo Kuang*. Han var den, som först blottade den stora samman-svärjningen [mot käjnsar *Chao*], och han hade visat sig vara lojal och plikttrogen. Därför valde [*Huo Kuang*] ut honom och gjorde honom till *t'ai-p'u*, *yu-ts'ao*² och *chi-shih-chung*.

[*Huo*] *Kuang* tillämpade straffen med stränghet, men [*Tu*] *Yen-nien* sekunderade honom med misskundsamhet. På den tiden, då han omhänderhade rättegången mot prinsen av *Yen*, hade en son till *yü-shih-ta-fu'n Sang Hung-yang* (168) vid namn *Ch'ien* (405) flytt.³ Han tog på vägen in hos en fadersn f. d. biträdande tjänsteman, *Hou-shih Wu* (406). Efteråt blev [*Sang*] *Ch'ien* gripen, och släpad inför rätta och dömd. Vid den tid amnestien utfärdades, hade *Hou-shih Wu* själv framdragits och kastats i fängelse. *T'ing-wei'n*⁴ *Wang P'ing* (403) och *shao-fu'n Hsü Jên* (407) samarbetade båda med uppgift att reda ut revoltaffären.⁵ Båda två ansågo, att, när *Sang Ch'ien* var anklagad för sin faders upprorsplaner och *Hou-shih Wu* därvid dolt honom, det icke vore [detsamma som] att dölja en brottsling, utan blott att dölja en brottslings medhjälpare. Och därför friade de [*Hou-shih*] *Wu* från skuld med hjälp av amnestidekretet. — Efteråt när förste hovkanslisten granskade fallet, kom han till det resultatet, att *Sang Ch'ien*, som hade grundliga kunskaper i klassikerna (d. v. s. vore en bildad man) och som haft vetskap om sin faders upprorsplaner, men det oaktat icke strängeligen förebrått honom, i intet skilde sig från en upprorsmakare. *Hou-shih Wu* vore en f. d. tjänsteman på 300 *shih*, som på eget initiativ dolt [*Sang*] *Ch'ien*. Han vore [därför] icke att hänföra till samma klass som en man av folket, vilken dolt en brottslings medhjälpare; [alltså] kunde [*Hou-shih*] *Wu* icke bli va delaktig av den all-

¹ Nuv. *Jung Ch'eng Hsien* i prov. *Ho Nan*. C O U V R. Géogr. n:r 595; k. 17 sid. 28 a. Han fick 2.000 *hu*, familjer.

² C h a v a n n e s: Mém. hist. II p. 526.

³ Enligt kinesisk rätt utmättes straff på en brottslings hela familj. K. 54 sid. 9 a. (*Su Wu's* yttrande).

⁴ Hovkrigsdomare, palatsdomare. Jämför de Groot: I Die Hunnen etc. S. 102.

⁵ K. 7 sid. 4 a och sid. 75.

männa amnestien. — Han skickade ett memorial till tronen och begärde resning i målet och ytterligare undersökning samt anklagade både *t'ing-wei'n* [*Wang P'ing*] och *shao-fu'n* [*Hsü Jén*] för att ha släppt en upprorsmakare utan bestraffning.

Nu förhöll det sig så, att *shao-fu'n* *Hsü Jén* var måg till rikskanslern *Chü Ch'ien-ch'iu*. För den skull talade [*Chü*] *Chien-ch'iu* vid flera tillfällen till förmån för *Hou-shih Wu*, men han var rädd för att [*Huo*] *Kuang* icke skulle lyssna till detta. [Rikskanslern *Chü*] *Ch'ien-ch'iu* sammankallade då *po-shih* (doktorer, lärde) av kategorien *chung-ér-ch'ien-shih* till överläggning i *Kung-chü-mén*, 'Furstevagns-palatset'. Man diskuterade [där *Hou-shih*] *Wu*'s rättsfall. Den rådplägande församlingen hade reda på åt vilket håll storgeneralen [*Huo Kuang*] lutade i denna fråga, och allesammans höllo fast vid att [*Hou-shih*] *Wu* icke hade följt den rätta vägen.

Följande dag lämnade [*Chü*] *Ch'ien-ch'iu* fram en redogörelse till käjsaren över rådsförsamlingens beslut. [*Huo*] *Kuang* kastade då *t'ing-wei'n* [*Wang*] *P'ing* och *shao-fu'n* [*Hsü*] *Jén* i fängelse, emedan [*Chü*] *Ch'ien-ch'iu* handlat alltför egenmäktigt genom att ha sammankallat [doktorerna] av graden *chung-ér-ch'ien-shih* och därifrån nedåt i rang och emedan han talat olika beträffande främmande personer och egna släktingar.¹

I det käyserliga palatset voro alla rädda för att rikskanslern skulle ställas till svars inför domstol. Då skickade [*Tu*] *Yen-nien* en promemoria till [*Huo*] *Kuang*, vari han förfäktade, att »det finnes bestämda normer för, när tjänstemännen få överse med brottslingar. Om Ni nu anklagar [*Hou-shih*] *Wu* för oredlighet, fruktar jag, att Ni är strängare än lagen. Vidare: rikskanslern har inga bestämda åsikter, som han fasthåller; men att han tycker om att rådföra sig med underordnade är blott en vana hos honom. Vad den saken angår, att han handlat egenmäktigt genom att sammankalla ämbetsmännen av graden *chung-ér-ch'ien-shih*, så är det verkligen högst opassande, men jag håller i min dumhet före, att rikskanslern så länge innehaft höga poster och av den föregående käjsaren använts till så ansvarsfulla uppgifter, att, om det icke föreligger en verkligt stor anledning, man icke kan avsätta honom.

¹ *Yen Shih-ku* anser *wai-wei-i-yen* betyda: 'han hade talat olika utanför och inom palatset' (d. v. s. vid rådslaget ville han rädda männen, i rapporten låtsade han ha hållit med doktorerna i deras fördömande). Jämför k. 66 sid. 4 a: *chih wai . . . chih wei*.

När det gäller att kritisera,¹ talar folket särskilt intensivt om rättsväsendet och säger, att ämbetsmännen äro hårda: och det, som rikskanslärn nu överväger, är just ett rättsfall. Om rikskanslärn under sådana förhållanden själv skulle bliva anklagad, fruktar jag, att det ej skulle finna något gillande i mängdens hjärtan. De skulle allesamman ställa till fruktansvärda rabalder. Menige man skulle enskilt kritisera och låta talet breda ut sig åt alla fyra hållen. — Jag, [Tu] Yen-nien, dristar mig till att anse det vara en allvarlig sak, att generalen blir illa beryktad härutinnan i hela riket.»

På grund av att *l'ing-wei'n* [Wang P'ing] och *shao-fu'n* [Hsü Jén] hade tummat på lagarnas stränghet, dömde [Huo] Kuang dem båda att *ch'i-shih*,² dödas och kastas på torget, utan att dock indraga rikskanslärn [i saken]; alltså fullföljde han ändock målet [mot dem]. — [Tu] Yen-nien's bedömning av vad som var rätt, och fasthållande vid vad som var rättvist, samt hans medanden vid hovet voro alltid av denna art.

När han såg, huru riket fick utstå följderna av käjsar Wu's slöseri och oavbrutna härnadståg, så talade han flera gånger [härom] med storgeneralen [Huo] Kuang och sade: »Skörden har slagit fel flera år i sträck, de landsförvisade ha ännu ej alla återkommit. Det är då på sin plats att taga upp och fortsätta med regeringssystemet från Hsiao Wén's tid³ och ge [folket] ett föredöme av sparsamhet och moderation, vidhjärtenhet och fridsamhet, att foga sig efter Himlens vilja och glädja folkets hjärtan. Skördarna torde då visa sig bli goda som ett gensvar [från Himlens sida].

[Huo] Kuang tog ad notam dessa hans uttalanden. Att han utvalde vise ämbetsmän och diskuterade [med dem] möjligheterna att slopa statsmonopolet på vin, salt och järn, berodde på [Tu] Yen-nien's tillskyndan. När tjänstemän eller menige uppsände skrivelser med uttalanden om vad som vore fördelaktigt, och så snart det då uppstod me-

¹ *Chien* betyder eg: 'intervall', 'avstånd i tid och rum'; 'avbryta', 'blanda sigi', 'säga emot'; här lika med 'häckla', 'kritisera'.

² Uttrycket återfinnes redan i *Li Ki*, *wang-chih*, k. III: 2; COUVREUR: *Li Ki* p. 273—274. (*Chou Li* k. 37). Offentlig avrättning på torget med hopens (pöbelns?) bistånd. J. J. M. de GROOT översätter *ch'i-shih* med »to be put to death and mutilated in the market» i *The religious System of China: Book II*, part III: Sorcery, Leide 1907, p. 845; och i *Die Hunnen etc.* S. 173 med »öffentlich hingerichtet werden». CHAVANNES översätter: »abandonner son corps sur la place publique». Före år 148 f. Kr. var brukligt att stycka den brottslige i bitar på torget; se ytterligare CHAVANNES: *Mém. hist.* I p. CXI. Jfr *K'i i L. Wiegers: Caractères, Chinois*, 3:ième Édition, Hien Hien 1916, p. 285.

³ K. 4 sid. 5 b, 7 b, 9 b.

ningsskiljaktigheter [mellan de ämbetsverk, som handhade dylika ärenden], överlämnades strax saken till [Tu] Yen-nien för bedömning, och han avlade rapport härom. Om någon person ansågs förtjänt att få provtjänstgöra, gjordes denne till *hsien-ling*,¹ distriktföreståndare, [ute i provinserna] eller placerades på någon post i rikskanslärns ämbetsverk eller i *yü-shih*-byrån (kansliet) [i huvudstaden]. Efter ett års förlopp avlades rapport [om tjänstemannens sätt att sköta sig] till kajsaren. Eller också [,om rekommendationerna visade sig vara obefogade,] fastställdes deras (förslagställarnas) straff; ständigt fick [Tu Yen-nien] tillsammans med de två ämbetsverken [,kanslärnsdepartemanget och *yü-shih*-byrån,] och med *t'ing-wei*'erna dela [handläggandet av] inlagorna.²

Mot slutet av kajsar *Chao*'s levnad, när han låg sjuk, tillkallade man namnkunniga läkare från hela riket. [Tu] Yen-nien handhade medicinen. När kajsar [*Chao*] dog, besteg prinsen av *Ch'ang I*³ tronen och blev därpå avsatt. Storgeneralen [*Huo*] Kuang och generalen för vagnar och ryttare *Chang An-shih* höllo rådplågningar med de högste ministrarna om vem som skulle sättas på tronen. Vid den tiden hade [den blivande] kajsar *Hsüan* uppfostrats i haremsavdelningen och kallades för *huang-tséng-sun*. Han var mycket god vän med [Tu] Yen-nien's andre son *T'o* (408). [Tu] Yen-nien, som väl kände till [den kaiserlige] sonsonens inneboende goda egenskaper,⁴ uppmanade [*Huo*] Kuang och [*Chang*] *An-shih* att uppsätta denne på tronen. När [han som] kajsar *Hsüan* bestigit tronen, belönade han rikligen de högsta ministrarna. På grund av att [Tu] Yen-nien varit med om att fastställa successionsurkunden och [sålunda] åvägbringa lugn och frid åt förfäderstämpet (dynastien), fick han sin förläning ökad med 2.300 familjer. Med vad han första gången fått i förläning och apanage, utgjorde det tillsammans 4.300 familjer (*hu*).⁵

Ett kaiserligt edikt sade: »Vederbörande ämbetsmän hava bedömt [och jämfört] meriterna [hos de personer, som] fastställt successionsurkunderna.

Krigsministern och storgeneralen [*Huo*] Kuang har i fråga om meri-

¹ *Couvreur* översätter: 'sous-préfet'.

² Kommentatorerna äro oense om rätta tolkningen av detta i originaltexten sammandragna och oklara stycke.

³ '27-dagars-kajsaren'; se kap. VIII.

⁴ *Té-mei*, egentligen: 'dygde-skönhet'.

⁵ K. 17 sid. 18. Första gången fick han 2.000 *hu*; nu fick han enligt tabellerna 2.360 *hu*, alltså en differens på 60 *hu*.

ter och dygd överträffat *t'ai-wei'n*,¹ härtigen av *Chiang*,² *Chou P'o*³ (217). Generalen för vagnar och ryttare [*Chang*] *An-shih* och rikskanslärn *Yang Ch'ang* kunna i merithänseende mäta sig med rikskanslärn *Ch'en P'ing*⁴ (411). För-generalen *Han Tsêng* och *yü-shih-ta-fu'n Ts'ai I* kunna i fråga om förtjänster jämföras med härtigen av *Ying Yin*,⁵ *Kuan Ying*⁶ (410). *T'ai-p'u'n Tu Yen-nien* kan i merithänseende jämföras med härtigen av *Chu Hsü*,⁷ *Liu Chang*⁸ (219). Efter-generalen *Chao Ch'ung-kuo*⁹ (85), *ta-si-nêng'en Ti'en Yen-nien*¹⁰ (267) och *shao-fu'n Shih Lo-ch'êng*¹¹ (239) kunna ifråga om förtjänster mäta sig med *tien-k'o'n*¹² *Liu Chieh*¹³ (412). Alla dessa, som förlänats härtigvärdighet, få sina jordområden ökade.

[*Tu*] *Yen-nien* var till sin natur lugn och välbalanserad; han var effektiv i alla sina förehavanden. En lång tid styrde och ställde han inom hovförvaltningen. Käjsaren gav honom [krävande] uppdrag och hyste förtroende för honom. Utom palatset var han uppvaktande på

¹ Motsvarar *ta-si-ma*, se *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 514.

² K. 16 sid. 8 a. Nuv. *Ch'ü Yo Hsien* och *I Ch'êng Hsien* i prov. *Shan Hsi*. *Couvr.* Géogr. n:r 353 och 354.

³ K. 40 sid. 11 a, 12 b, 13 a. Han var *Kao Tsu's* medhjälpare vid återställandet av ordningen i riket efter dennes strider, säkerställde dynastien på käjsar *Wên's* tid (år 180 f. Kr.) genom att tillsammans med *Liu Chang* (219) oskadliggöra alla *Lü-härtigarna* (k. 16 sid. 44 a). *Chavannes*: *Mém. hist.* II: passim: se *Index*, p. 603 n:r 2233.

⁴ K. 4, sid. 4 b; k. 14 sid. 5 a; k. 40 sid. 6 b, 13 a; k. 19 A sid. 16 b. *Ch'en P'ing* var en framstående härförare och klok rådgivare under både *Kao Tsu's* och käjsarinnan *Lü's* tid; blev *yu-ch'êng-hsiang*, högerkanslär, år 187 (k. 19 A sid. 15 a), dog år 178 f. Kr. *Chavannes*: *Mém. hist.* II: passim: se *Index* p. 602 n:r 2196.

⁵ K. 16 sid. 9 b; låg i nuv. *Hsü Chou* i prov. *Ho Nan*. *Couvr.* Géogr. n:r 670. K. 41 sid. 5 b; k. 19 A sid. 17 a.

⁶ Han blev kanslär år 177 f. Kr.; var en framstående härförare. Dog år 176 f. Kr. *Chavannes*: *Mém. hist.* II: passim: se *Index* p. 577 n:r 1577.

⁷ Nuv. *Lin Ch'ü Hsien* i prov. *Shan Tung*; *Couvr.* Géogr. n:r 501.

⁸ Var 3:dje sonen till *Liu Fei*, prins *Tao Huei* av *Ch'i*, som i sin tur var son till käjsar *Kao*; k. 15 sid. 2 a; k. 14 sid. 3 a; k. 36 sid. 1. Han var med om att avslöja den falske prins *Hung* (195), som käjsarinnan *Lü* utgav vara son till käjsar *Huei* (se sid. 64) och erhöll år 180 f. Kr. av käjsar *Wên* offentligt erkännande för att ha oskadliggjort *Lü-härtigarna* (k. 18 sid. 2 b—4 a). Dog år 177 f. Kr. Se *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 449, 453, 464 och 467.

⁹ K. 18 sid. 8 b. Se även sid. 177 o. följ.

¹⁰ K. 18 sid. 9 b; k. 90 sid. 7 b—8 a. Sid. 105 o. följ.

¹¹ K. 18 sid. 9 b; k. 19 B sid. 36 a.

¹² 'Maitre d'hotel'; chefen för mottagningen av länsprinsar samt av främmande furstar och dignitärer. Titeln ändrades år 104 f. Kr. till *ta-hung-lu*. *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 518.

¹³ K. 16 sid. 44 b. Han utnämndes av käjsar *Wên* år 180 f. Kr. till härtig av *Yang Hsin* samt erhöll 1.000 skålpund guld (k. 4 sid. 3 a) för att med egen hand ha tagit prinssigillet från *Lü Lu* (413). *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 435, 449 453—454.

den kaiserliga vagnen, inne i palatset var han *chi-shih-chung*.¹ Under mer än 10 år innehade han ställningen av en av de nio ministerrarna.² [Käjsaren] belönade honom [rikligen], gav honom presenter och [pänning]gåvor till ett värde av flera 10-tals millioner.

Efter *Huo Kuang's* död och därmed förbundna omständigheter (se kap. XIV) råkade *Tu Yen-nien* illa ut, förklarades ovärdig att i rikets tjänst nyttjas och miste ungefär halva sin förläning (2.000 *hu*). Strax därefter blev han åter tagen till nåder av käjsaren. I rikt mått fick han, som så många andra kinesiska ämbetsmän, pröva lyckans växlingar.³

Käjsar *Hsüan's* proklamation av år 73 f. Kr. upptager vidare⁴ *t'ai-ch'ang'en*, härtigen av *P'u, Su Ch'ang*⁵ (293), och *chien-ta-fu'n*, härtigen av *I Ch'un, Wang T'an*⁶ (224), son till den förut omnämnde *Wang Hsin*⁷ (223), vilken i sin tur som kanslär efterträtt den gamle »vagnkanslärn»⁸ *T'ien Ch'ien-ch'iu*, alias *Chü Ch'ien-ch'iu* (82).

K. 66 sid. 5 a: Eftersom [*Wang*] *T'an* (234) i egenskap av *lieh-hou* deltagit i planen att avsätta prinsen av *Ch'ang I* och uppsätta käjsar *Hsüan* på tronen, fick han sin förläning ökad med 300 familjer. — När han dog, ärvde hans son *Hsien*⁹ (225) härtigvärdigheten.

¹ Se not. 8 sid. 74 och not 8 sid 102.

² Se *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 528—529.

³ För fullständighetens skull lämnas här en kort beskrivning av hans senare öden enligt *Pan Ku* (k. 60 sid. 3 a—3 b).

Tu Yen-nien blev prefekt i *Pei Ti* i *Kan Su*, och där återställde han reda och ordning och kuvade oroliga element till käjsarens stora belåtenhet. Till belöning härför fick han 20 skålpund guld och transport som prefekt till *Hsi Ho*, nordost om *Gula Flodens* stora krökning.

Hans styrelse här vann stor ryktbarhet, och efter några år blev han kallad till huvudstaden och utnämnd till *yü-shih-ta-fu* efter *Huang Pa* (414), som då blev rikskanslär (år 55 f. Kr.: k. 19 B sid. 40 b).

När *Tu Yen-nien* bodde i sin faders residens, vågade han av pietet ej intaga de platser, som denne brukat använda, utan ifråga om sittplats och sovplats ändrade han ställena. Efter tre år ville han draga sig tillbaka av ålderdomssvagheter. Käjsaren gav honom presenter, läkare och medicin; sedermera fick han en bekväm vagn med fyrspann, erhöi avsked och dog efter några månader (år 52 f. Kr., enligt k. 17 sid. 18 a: 28 år efter regeringsperioden *yüan-fêng's* första år eller år 80 f. Kr.).

Posthumt kallades han *Ching-hou*, 'Den respektfulle härtigen'. Sonen *Suei* blev härtig efter honom (år 52 f. Kr., se k. 17 sid. 18 a).

⁴ K. 8 sid. 2 b.

⁵ K. 17 sid. 17 b. Adlades för att han gripit en upprorsmakare, (*Hu Ch'ien*); ägde 1.026 familjer. Se sid. 176.

⁶ K. 18 sid. 8 a.

⁷ Sid. 82.

⁸ Sid. 80—81.

⁹ *Wang Mang's* (6) gemål var dotter till *Hsien*. Den härtigligen klanen *Wang* av *I Ch'un* kom, efter det *Wang Mang* usurperat tronen, i egenskap av *wai-ch'i*, 'släktingar på kvinnosidan', att åtnjuta stora förmåner. Härtigvärdigheten gick i arv från *Wang Hsin* till dennes *hsüan-sun*, sonsonsonson. När *Wang Mang* förolyckats, utrotades släkten.

Ytterligare upptagas på käjsar *Hsüan's* lista:¹ härtig *P'ing* av *Tang Tu*,¹ alias *Wei P'ing* (*Wei Shêng*)² (290), som var son till *Wei Pu-hai*³ (415), och vilken även deltagit i det stora rådets beslut att avlägsna prins *Ho* från tronen och i stället uppsätta *huang-tsêng-sun'en P'ing-i* (käjsar *Hsüan*); härtigen av *Tu*, *T'u Ch'i-t'ang*⁴ (292), med ärenamnet *Yen* (409), en man av *Hu*-stam;⁵ samt *ch'ang-hsin-shao-fu'n*, skattmästaren i »Den eviga trohetens palats,» *kuan-nei-härtigen Hsia-hou Shêng*⁶ (270). Var och en av dessa tre erhöill sin beskärda del av apanageområden.

Redan förut ha *Hsia-hou Shêng* (270) med ärenamnet *Ch'ang Kung* (271) och hans fader *Hsia-hou Shih-ch'ang* (272) från *Lu* varit omnämnda.⁷

Omedelbart efter sin tronbestigning önskade käjsar *Hsüan* ge ett värdigt uttryck för sin beundran och tacksamhet mot de föregående käjsarna, speciellt då farfarsfadern, *Wu*.

K. 75 sid. 2 a: I en käjserlig skrivelse till *ch'éng-hsiang-yü-shih'n* hette det: »Jag har, obetydlig som Jag är, fått övertaga den framlidne käjsarens nedlämnade kraft (himmelska mandat), mottagit d e t h e l i g a a r v e t och fått uppdraget att frambära offren i förfäderstämplet. Bittida och sent tänker Jag enbart på detta. *Hsiao Wu Huang Ti* var den personifierade humaniteten och rättrådigheten, men han var [även] hård i stränghet och krigiskhet. I norr har han kuvat hunnerna. *Shan Yü* (154),⁸ hunnerkonungen, har måst fly långt bort. I söder⁹ har han förmått lugna *ti-* och *ch'iang*-stammarna, [likaså] *Kun Ming*¹⁰-distriktets två folkslag *ou* och *lo* från [det forna] *Yüeh*¹¹-riket.

¹ Se ediktet, k. 8 sid. 2b—3a och sid. 156, 159, 160.

² Enlig *Yen Shih-ku* torde dessa namn avse en och samma person; någon fel-skrivning i täxten behöver ej föreligga, enär *Wei Shêng* kan ha två personnamn (*Shêng* och *P'ing*). K. 17 sid. 17 a.

³ *Wei Pu-hai* adlades för att han gripit upprorsmakaren *Hu Ch'ien* (424), se sid. 176. Allt som allt erhöill han 2.200 familjer. K. 17 sid. 17 a.

⁴ Enligt *Su Lin's* kommentar var han sonson till *Fu-lu Chi*. En sådan härtig av *Tu* upptages i k. 17 sid. 9 a.

Andra kommentatorer anse täxten här felaktig; han skulle ej vara härtig av *Tu*, utan prins av *Yu Hsien* (416), besläktad med hunnerkonungen. Här gives sålunda ytterligare exempel på huru män av hunnerstam blevo hedrade i Kina, fingo det största anseende och de högsta värdigheter. Jämför *Chin Jih-ti*, sid. 51 o. följ.

⁵ Ang. *Hu*, se not 7 sid. 27.

⁶ K. 75 sid. 1 b och sid. 27.

⁷ Sid. 103.

⁸ Kinesisk transkription av hunnernas gamla benämning på hövding, konung (*d'an-g'ü*).

⁹ Kommentatorn *Liu Fêng-shih* påpekar, att dessa stammar ej bodde i söder, täxten är här felaktig; de bodde västerut. *Ch'iang* (tibetaner) kallades även *Hsi-jung*.

¹⁰ Stora vattensamlingar eller dammar i *Ta Li*, prov. *Yün Nan*, där käjsar *Wu* lät öva soldater att manövrera båtar för sjödrabbningar mot fientliga trupper från *Nan Yüeh*. Jfr *Chavannes: Mémoires hist.* III, p. 587 och I, p. XXXV.

¹¹ Låg långt söderut, se *Chavannes: Mémoires hist.* III p. 89, 160, 404, 529.

I öster har han fastställt gränserna för *Wei*, *Mo*¹ och *Chao Hsien* (Korea). Han har utökat rikets områden och flyttat gränserna långt bort samt upprättat [nya] prefekturer och distrikt. Alla barbarfolken ha bragts till lydnad; de komma ödmjukt hälsande till hovet och bedja att få underkasta sig. Dyrbara tributer stå uppställda i förfäders-tämplet. Han har fastställt tonerna i de normgivande stämpiporna,² han har skapat musik och sång. Han har framburit offer åt *Shang Ti* (87), framburit *fêng-offren*³ å *T'ai Shan*⁴ och byggt upp *Ming T'ang* (86).⁵ Han har ändrat förläggningen av årets första dag (*chéng-shuo*) ävensom färgen på klädedräkten. På ett lysande sätt har han banat väg för den heliga successionen, vördat de vise och hedrat⁶ förtjänsten. Han har givit nytt liv åt det, som varit utsläckt, och förenat det, som varit avklippt. Med skänker har han uppmuntrat *Chou's* efterkommande och iordningställt de himmelska och jordiska riterna. Han har banat väg för vetenskapen om den rätta normen, och Himlen har visat honom sitt välbehag som vedergällning. Gynnsamma auspicer ha flera på en gång svarat emot detta [visade välbehag]: dyrbara tripoder ha framkommit (uppdragits ur floder); en vit enhörning (*lin*)⁷ har fångats; havet presterar väldiga fiskar; odödlige ha visat sig flera gånger; bergen säga⁸ 10.000 år! Hans förtjänster och dygd äro till den grad överväldigande, att man inte på ett uttömmande sätt kan få dem klarlagda. Och likväl har ingen tämpelmusik svarat häremot. Jag är högeligen ledsen för det. Må man diskutera saken tillsammans med *lieh-hou*, ämbetsmän av graden *ér-ch'ien-shih* och *po-shih*, lärde.»

¹ Enligt en kommentar lågo dessa båda orter öster om *Liao Tung*. Se kartan, sid. 8 (10—11), samt *Couvr. Géogr.* n:r 160, 162.

² De 12 bambustämpiporna motsvarade årets 12 månader: 6 stämmor (= 律 *lü*) korresponderade med *Yang*, den klara, manliga, positiva principen; de andra 6 (= 呂 *lü*) med *Yin*, den mörka, kvinnliga, negativa principen.

³ Se sid. 17 (*Fêng* och *Shan*).

⁴ Kinesernas heliga berg. *Chavannes: Le T'ai Chan. Essai de monographie d'un culte chinois.* Paris 1910.

⁵ Se sid. 17. *Ming T'ang* (86) var under *Chou*-epoken en palatslik byggnad, där kajsaren förrättade offer och mottog prinsarna i audiens. Den bestod av 9 avdelningar eller byggnader, av vilka de 5 förnämsta kallades *t'ang*, de 4 övriga, belägna i hörnen, kallades *ko*. *Couvr. Li Ki I*, p. 332. Se planritningen samma sida. Jfr A. Zottoli: *Curs. Litt. Sin.*, Tab. VII.

⁶ *Hsien*, 'celebrerat'.

⁷ Jämför år 95 f. Kr., k. 6 sid. 16 a.

⁸ Framvisa skrivtecknen 萬歲 *wan-sui*, som betyda 10.000 år. Jfr »lilla stämpeln» i L. Wiegert: *Caractères Chinois*, Hien Hien 1916, p. 163, p. 321.

Alla ministrarna samlade sig för den skull till ett stort rådsmöte i palatsets hall. Samtliga sade: »Det är alldeles riktigt, såsom det står skrivet i proklamationen.» — Det var bara skattmästaren i 'Den eviga trohetens palats', [*Hsia-hou*] *Shêng*, som sade:

»Även om käjsar *Wu* har den förtjänsten att ha underkuvat barbarerna i de fyra väderstrecken, ökat landområdena och utvidgat rikets gränser, så har han därunder också dödat hoptals med krigare.¹ Han har fullständigt uttömt folkets resurser och krafter. Slöseriet har varit omåttligt. Hela riket har i grund utblottats. Hälften av innevånarna ('de hundra familjerna') har förvisats och skingrats eller dött.² Insektssvärmar ha kommit i stora [massor], så att rena röda jorden [breder ut sig utan vegetation³ på områden av] flera tusen *li*. Ja, det har till och med hänt, att folk äter upp varandra.⁴ Sädesskörderna ha ända till nuvarande stund ännu icke förnyats. När han ej visat godhet (*tê*) och välgörenhet mot folket, är det icke heller tillbörligt att införa lov-sånger [speciellt för käjsar *Wu*] i förfäderstämpet.»

Alla de högsta ministrarna opponerade sig emot [*Hsia-hou*] *Shêng* och sade: »Men detta är ju ett käjsarligt edikt!» — [*Hsia-hou*] *Shêng* svarade: »Låt vara att det är ett käjsarligt edikt, men det går icke an att effektuera det. Undersåtens⁵ plikt är att tala rakt på sak och utan omsvep säga sin mening vid diskussionen och icke otillbörligt hålla med och följa anvisningarna [från högre ort utan vidare]. Mitt råd har redan utgått från min mun. Om jag så skall dö, ångrar jag mig icke.»

Med anledning härav skickade rikskanslern [*Ts'ai*] *I* och *yü-shih-ta-fu'n* [*T'ien*] *Kuang-ming* upp en skrivelse till tronen och anklagade [*Hsia-hou*] *Shêng* för att ha kritiserande yttrat sig om det käjsarliga ediktet och förtalade den framlidne käjsaren [och sagt, att han] varit

¹ Eg. 'officerare och manskap'.

² *Wu-ku* = *sī* = dö; kommentatorn *Sung Ch'i* (418) påpekar, att täxten förmodligen skall ha tecknat *kuo*, 'passera', inskjutet framför tecknet *pan*, 'hälften'.

³ *Yen Shih-ku* säger, att de 5 sädesslagens brodd icke vore att finna på den förtorkade jorden. De 5 sädesslagen voro:

1. <i>ma</i> , hampa	som svarade mot metall	(i de 5 elementen);
2. <i>shu</i> , hirs	» » »	eld » »
3. <i>chi</i> , ris	» » »	jord » »
4. <i>mai</i> , vete	» » »	trä » »
5. <i>tou</i> , bönor	» » »	vatten » »

⁴ Denna uppgift om kannibalism i Kina under käjsar *Wu* finnes även i k. 6 sid. 2 a; år 138 f. Kr.

⁵ *Jên-ch'ên*, eg. 'människors undersäte', uttrycker begreppet 'undersåten' (jämf. *jên-chün*, 'människors furste' = 'fursten').

omoralisk. Tillsammans med rikskanslärns förste skrivare *Huang Pa*¹ (414), som anslöt sig till [*Hsia-hou*] *Shêng* och icke ville anklaga denne, kastades han i fängelse.

Vederbörande tjänsteman begärde därpå att få göra *Hsiao Wu Ti*'s tämpel till *shih-tsung-miao*, generations-minnestämpel. Man skulle där spela de rituella danserna¹ *Shêng-tê* ('den överflödande dygden'), *Wên-shih* ('förfiningens upphov') och *Wu-hsing* ('de 5 elementen').² Hela riket skulle, generation efter generation, där frambära offer och bringa sin respektfulla hyllning. Därigenom komme [kårsar *Wu*'s] överflödande dygd³ att klart framstå.

I samtliga de prefekturer och furstendömen, inalles 49 stycken, som kärsar *Wu* besökt under sina inspektionsresor, upprestes minnestämpel [åt honom] liksom åt *Kao Tsu* och *T'ai Tsung*.⁴

Enär såväl [*Hsia-hou*] *Shêng* som [*Huang*] *Pa* länge⁵ höllos fängslade önskade [*Huang*] *Pa* mottaga undervisning i klassikerna av [*Hsia-hou*] *Shêng*. Men denne avböjde, sägande, att de på grund av sina felsteg måste dö. — [*Huang*] *Pa* svarade:⁶

»Har man på morgonen fått lära *Tao* (de heliga principerna), kan man om aftonen dö [nöjd].»

[*Hsia-hou*] *Shêng* fann dessa hans ord visa, och därpå gav han honom [den önskade] handledningen. De sutto fängslade över två vintar, och han utlade täxten utan att förtrötts.

På 4:de året⁷ [av regeringsperioden *pên-shih*] (= år 70 f. Kr.), på sommaren, var det jordbävning på en och samma dag i 49 prefekturer öster om passen⁸, och på sina håll störtade bergen samman. [Jordbävningen] ramponerade stadsmurar och boningshus och dödade mer än 6 tusen personer. Kärsaren skrudade sig då i sorgkläder och drog sig undan från palatsets stora mittsal. Han sände ut särskilda tjänste-

¹ Förebilden till denna framställning från tjänstemannen ifråga synes vara tagen från ett edikt av kärsar *Ching* år 156 f. Kr.: k. 5 sid. 1 a.

² Se *Couvreur: Li Ki I* p. 333, 410 (tabellen) och 518.

Enligt en kommentator (k. 5 sid. 1 a) buro de dansande kläder i de 5 elementens färger.

³ *Shêng-tê*, ett i *Li Ki* förekommande uttryck. Se *Couvreur: Li Ki I* p. 538; II p. 650, 696.

⁴ D. v. s. åt *Kao Ti* och *Wên Ti*.

⁵ Under 3 år; båda degraderades till menig man; k. 36 sid. 4 b.

⁶ Med ett citat av Konfucius ur *Lun Yü*. IV: 8. *Couvreur: Les quatre livres* p. 103. B. Karlgren: *Från Kinas tankevärld*, sid. 29.

⁷ K. 8 sid. 4 b.

⁸ Mellan *Shen Hsi* och *Ho Nan* (se kartan sid. 12).

män för att kondolera och göra förfrågningar bland de lägre tjänstemännen och folket. Åt de döda skänkte han kistor och panningar.

[Käjsaren] utfärdade [då] ett edikt, som löd:

»Nu förhåller det sig så, att olyckor och ovanliga fenomen äro varningar, givna av Himmel och Jord. När Jag mottagit det stora arvet och placerats över tjänstemän och menige, så har Jag icke kunnat bringa harmoni bland allt levande. För en tid sedan var det jordbävning i *Lang Yeh*² i *Pei Hai*,³ och den ramponerade förfäders-tämplen. Jag blev då mycket förskräckt. Må nu [ministrarna] tillsammans med *lieh-hou*, ämbetsmän av graden *chung-ér-ch'ien-shih* och doktorer höra sig för hos magikerna, om det finnes något, varmed man kan besvara dessa fenomen och gottgöra Mina brister. De få icke dölja något.»

Med anledning härav utfärdades stor amnesti. [*Hsia-hou*] *Shêng* släpptes ut ur fängelset, utnämndes till *chien-ta-fu* och *chi-shih-chung*. [*Huang*] *Pa*⁴ blev *ts'i-shih*⁵ i *Yang Chou*.

[*Hsia-hou*] *Shêng* var till sin natur enkel och rättskaffens, lätt tillgänglig och fri från höga poser.⁶ När han hade audiens, tilltalade han käjsaren med ordet *chün*: min Herre. Inför käjsaren begagnade han oriktigt sitt ärenamn [när han talade om sig själv]. Även av den anledningen var käjsaren honom synnerligen bevågen och hyste förtroende för honom. En gång när han haft audiens, gick han ut ur palatset och berättade [för utomstående] käjsarens ord. När käjsaren fick höra detta, förebrådde han [*Hsia-hou*] *Shêng*. Denne sade: »Eder Majestäts ord äro goda (visa). För den skull vill Eder tjänare låta dem bli kända vida omkring. [Käjsar] *Yao*'s yttranden spriddes över hela riket, och ända tills nu ha de blivit reciterade. Eder tjänare ansåg, att de (Edra ord) voro förtjänta av att refereras, därför refererade jag dem.»

För varje gång ett stort rådsmöte ägde rum i kaiserliga palatset, vände sig käjsaren, som visste, att [*Hsia-hou*] *Shêng* alltid var rättskaffens, till honom och sade: »Magistern utlägger vad som är rätt, och är icke gramse på grund av den tidigare affären.»

¹ *Hung* = stor. (Jfr *Hung-Fan*, 'Stora Regeln', sid. 103.)

² Nuv. *Chu Ch'êng Hsien* i prov. *Shan Tung*. *C o u v r*. Géogr. n:r 503.

³ Se *C h a v a n n e s*: *Mém. hist. II* p. 539 (n:r 57).

⁴ Se förteckningen över rikskanslärarna, sid. 200.

⁵ Se sid. 67 not 4 och *C h a v a n n e s*: *Mém. hist. II* p. 531.

⁶ 'Höga later', 'förnäma gester', 'pondus'.

För andra gången blev [Hsia-hou] Shêng utnämnd till skattmästare i 'Den eviga trohetens palats' och befordrades till *t'ai-tsi-t'ai-fu*, guvernör för tronföljaren [Shih].¹ En kaiserlig order befallde honom författa en förklaring till *Shu King* och *Lun Yü*. [Käjsaren] gav honom 100 skålpund guld [för detta].

Vid 90 års ålder slutade han som ämbetsman.² [Käjsaren] skänkte [honom efter hans död] gravplats med jordområde och lät begrava honom i *P'ing Ling*.

Änkekäjsarinnan [Chao] skänkte två millioner mynt och för [Hsia-hou] Shêng's skull anlade hon sorgdräkt under fem dagar, därigenom läggande i dagen sin erkänsla gentemot läraren och guvernören för hans godhet,⁴ och de konfucianske⁵ lärde ansågo det vara en ära [för skrålet].

Tidigare brukade gärna [Hsia-hou] Shêng, för varje gång han föreläste, säga till sina elever: »Det är en brist hos *shih*, de studerande, att icke förstå klassikerna. Om dessa klart förstå klassikerna, kunna de därigenom ernå den blå och röda [dignitärdräkten]. Det går likaså lätt som att taga upp de på marken liggande senapsörterna. Men om man studerar klassikerna och icke begriper dem, är det bättre att återvända till plogen.»

[Hsia-hou] Shêng hade en *tsung-fu-tsi*, kusin, med personnamnet *Chien* (417) och ärenamnet *Ch'ang Ch'ing* (420), vilken själv tagit som lärare och tjänat både [Hsia-hou] Shêng och *Ou-yang Kao*⁶. På två skilda ställen hade han [sålunda] samlat visdom genom sina frågor. Vidare frågade han dem ibland de lärde kännarna av de fem klassikerna,⁷ som ständigt sysslade med *Shang Shu* (*Shu King*). Han anförde och citerade dem; på så sätt fastställde han ordningen mellan kapital och paragrafer. Han fastställde täxten och utarbetade fint kommentaren. — [Hsia-hou] Shêng utdömde detta och sade:

¹ Blivande käjsar *Yüan*. Se tabellerna sid. 6.

² Det står ej *hung*, 'dö som prins eller härtig'. Han hade visserligen varit härtig, men suttit på de anklagades bänk och degraderats, därför står det *tsu-kuan*. Hela riket uppskattade honom; k. 36 sid. 4 a.

³ Nuv. *Hsien Yang Hsien* i prov. *Shên Hsi*. Couvr. Géogr. n:r 693.

⁴ Se sid. 118. Ang. en käjsarinnas (och käjsares) dräkter, se A. Zottoli: Litt. Sin. 2; Tab. X. Ang. sorgdräkt, se *Li Ki*. k. 19: *Sang-ta-ki*, och k. 46: *Sang-fu-si-chih*.

⁵ Ang. Konfucius (246), se Henri Maspero: *La Chine antique*. Paris 1927, p. 454—468; Rickard Wilhelm: *Die chinesische Literatur*. Handbuch der Literaturwissenschaft. Wildpark-Potsdam 1926, S. 6 och följ.

⁶ Var sonson till *Ou-yang Shêng* (421), som på sin tid tjänat den berömda *Shu-King*-editören *Fu Shêng* (278); k. 88 sid. 6 b.

⁷ År 136 f. Kr. hade käjsar *Wu* inrättat nya ämbeten; innehavarna titulerades *wu-king-po-shih*: »lettré au vaste savoir des cinq ouvrages canoniques.» Chavannes: *Mém. hist.* I p. XCIII och II, p. 515.

»*Chien* är vad man kallar en *chang-chü-hsiao-fu*, 'liten kapitel- och paragraf-lärd'. Han spränger i små smulor den stora heliga principen (*Tao*).» — *Chien* å sin sida ogillade [*Hsia-hou*] *Shêng*, såsom varande alltför lättvindig i studierna, men han hade svårt att hålla honom stängden.¹

Ej nog med att de gamla härtigarna fingo sina förläningar ökade, käjsar *Hsüan* ville vid detta tillfälle² även visa andra välförtjänta män sin tack-samhet för kraftfulla insatser till rikets fromma genom att göra dem till härtigar. Sålunda upphöjdes *yü-shih-ta-fu'n T'ien Kuang-ming* (261) till härtig av *Ch'ang Shuei*.³

Denne man har *Pan Ku* placerat bland »de grymma tjänstemännen.» Hans ämbetsmannabana ger också osökt anledning till en dylik klassificering. Om honom berättas:

K. 90 sid. 7 a: *T'ien Kuang-ming* (261) med ärenamnet *Tsü Kung* (422) var en man från *Chéng*⁴-distriktet. Från att ha varit *lang* befordrades han till *si-ma*⁵ i *Tien Shuei*.⁶ I den mån han skaffat sig meriter, blev han transporterad till *tu-wei* i *Ho Nan*. Hans styrelse utmärkte sig genom avrättningar och våldsamheter. När rövarband och tjuvar uppträdde runt om i prefekturer och furstendömen, förflyttades [*T'ien*] *Kuang-ming* till *Huai Yang* och blev prefekt [därstädes].

Så förflyt något mer än ett år. F. d. befallningsman i *Ch'éng Fu*⁷ *Kung-sun Yung* (423) smidde upprorsplaner tillsammans med sin gästvän *Hu Ch'ien* (424) m. fl. [*Hu*] *Ch'ien* gav sig falskeligen ut för att vara *kuang-lu-ta-fu*. I sitt följande hade han vagnar och ryttare i flera 10-tal. Han sade sig vara utsänd för att kontrollera rövarbanden, och [så] slog han sig ned på poststationshärberget i *Ch'én Liu*.⁸ När prefekten kom för att avlägga visit, ville [*Hu Ch'ien*] tillfångataga honom. [*T'ien*] *Kuang-ming* fick reda på detta och sände i väg soldater, vilka tillfångatogo och halshöggo dem alla. Men *Kung-sun Yung* skrudade

¹ *Chien* bildade sedan en egen skola för tolkningen av klassikerna; en skola, som gick under hans namn. Han blev *i-lang-po-shih*, 'i-lang-professor', och sedermera *t'ai-tsi-shao-fu*, biträdande guvernör för tronföljaren. (C h a v a n n e s: *Mém. hist.* p. 516).

Hsia-hou Shêng hade en son vid namn *Chien*, som blev *yu-ts'ao* och *t'ai-chung-ta-fu*; sonsonen *Yao* blev bl. a. *chang-hsiu-shao-fu* liksom farfadern; k. 75 sid. 3 b.

² Alltjämt år 73 f. Kr., k. 8 sid. 2 b.

³ K. 18 sid. 9 a. Han erhöll 2.700 *hu*. *Ch'ang Shuei* ligger i prov. *Shan Tung*.

⁴ Nuv. *Hua Chou* i prov. *Shan Hsi*. C o u v r. Géogr. n:r 756.

⁵ Denne tjänsteman var underordnad *chung-wei'n*, alias *chih-chin-wu*, Se C h a v a n n e s: *Mém. hist.* p. 521. Se även not 1 sid. 65.

⁶ I provinsen *Kan Su*.

⁷ Nuv. *Po Chou* i prov. *An Huei*. C o u v r. Géogr. n:r 316.

⁸ Samma namn i nuv. tid; ligger i prov. *Ho Nan*. C o u v r. Géogr. n:r 572.

sig i broderad ämbetsuniform, besteg en fyrspänd vagn och for till Yü-distriktet [i *Ch'ên Liu*]. [Distriktsföreståndaren i] Yü sände en underordnad skrivare¹ att uppvakta honom, och denne begrep likaledes, att det var falskt. *Shou-wei'n*, militärguvernören, *Wei Pu-hai* (415), *chiu-sé-fu'n*² *Chiang Té* (425)³ och *wei-shih'n*, militärguvernörens skrivare,⁴ *Su Ch'ang* (293) arresterade honom gemensamt [med den underordnade skrivaren]. Käsaren gav [med anledning härav] en förläning till [*Wei*] *Pu-hai* och gjorde honom till härtig av *Tang T'u*.⁵ [*Chiang*] *Té* blev härtig av *Liao Yang*⁶ och [*Su*] *Ch'ang* härtig av *P'u*.⁷

När de fyra personerna först tillsammans betygade sin vördnad inför [käsar *Wu*], mumlade den lille skrivaren⁸ förstulet för sig själv. Käsar *Wu* sporde honom, vad det var för något han sade. Han svarade: »Kan den, som blir härtig, få lov återvända [hem] österut, eller icke?» — Käsaren sade: »Du tycks inte önska bli upphöjd. Vad är namnet på din hemby?» — Han svarade och sade: »Det är *I*-⁵byn.» — Käsaren sade: »Jag skänker⁹ dig den.» — Därpå skänkte han den ringe skrivaren rangen utav *kuan-nei-hou* med *I*-byn på 600 familjer som apanage.¹⁰

Emedan [*T'ien*] *Kuang-ming* flera gånger infångat stora missdådare, kallade käsaren honom till huvudstaden och utnämnde honom till *ta-hung-lu*.¹¹ [Käsaren] utvalde [*T'ien*] *Kuang-ming*'s äldre broder *Yün-chung* (417) till efterträdare som prefekt i *Huai Yang*.¹²

På kásar *Chao*'s tid var [*T'ien*] *Kuang-ming* ledare för en militär expedition och kuvade *I Chou*.¹³ När han kom tillbaka [därifrån], gav

¹ *Hsiao-shih*, 'underordnad (ringa) skrivare'. Jfr *shao-shih*, k. 90 sid. 7 b och k. 7 sid. 4 a).

² Uppsyningsman, inspektör för ett kásarligt stall på 216 hästar.

³ Se k. 17 sid. 17 a; där står, att han hette *Chiang Hsi*.

⁴ I k. 17 sid. 17 b uppger *Pan Ku*, att han var *hsiao-shih*, 'underordnad skrivare', i Yü.

⁵ K. 17 sid. 17 a; ligger i prov. *Shan Tung*; nuv. *Ch'eng Wu Hsien*. C o u v r. Géogr. n:r 553.

⁶ K. 17 sid. 17 a; i prov. *Mandschuriet* (*Shêng Ching*), nuv. *Liao Yang Chou*. C o u v r. Géogr. n:r 165. Se kartan, sid. 10—11.

⁷ K. 17 sid. 17 b; nuv. *P'u Hsien* i prov. *Shan Hsi*. C o u v r. Géogr. n:r 443.

⁸ *Hsiao-shih*.

⁹ *I* (426) var namnet på byn; samma ord och skrivtecken betyder även 'skänka'; kásaren vitsade sålunda.

¹⁰ I vanliga fall fick en *kuan-nei-hou* ej något apanage.

¹¹ År 89 f. Kr. K 19 A sid. 32 b—33 a.

¹² *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 535 (n:r 14).

¹³ År 82 f. Kr.: k. 7 sid. 2 b. *I Chou* låg i prov. *Yün Nan*. Se C o u v r. Géogr. n:r 1630; 1638—41.

[käjsaren] honom rangen av *kuan-nei-hou* och befordrade honom till *wei-wei*.¹ Efteråt skickades han [till östra delen av huvudstaden och dess där utanför liggande distrikt — *san fu*² —] och blev *tso-féng-i*. Hans styrelse fick namn om sig att vara kapabel.

I början av käjsar *Hsüan's* regering upphöjdes han till att efterträda *T'sai I* i dennes ämbete och blev *yü-shih-ta-fu*.³ På grund av att han tidigare varit *tso-féng-i* och deltagit i det stora rådets beslut att stadfästa urkunden [angående käjsar *Hsüan's* upphöjande på tronen],⁴ utnämndes han till härtig av *Ch'ang Shuei*.

Efter något mer än ett år erhöll han i egenskap av *Chi-lien*⁵-general befälet över en armé för att slå hunnerna. Han tågade ut från gränsbefästningarna och anlände till *Shou Chiang Ch'éng*.⁶ Kommendanten för denna plats hade nyss förut dött, och hans likkista stod i stora hallen. [*T'ien*] *Kuang-ming* kallade till sig kommendantens änka och övade otukt med henne. Då han tågade därifrån, begav han sig icke till den anbefallda platsen, utan drog sin armé med sig och återvände med oförrättat ärende. Han blev föremål för en skriftlig anklagelse från *t'ai-shou'n Tu Yen-nien's* sida. [*T'ien*] *Kuang-ming* dödade sig själv utanför palatsplatsen. Hans domäner indrogos till staten.

Den äldre brodern [*T'ien*] *Yün-chung*, som blivit prefekt i *Huai Yang*, var också tilltagsen ifråga om dödsdomar. Tjänstemän och menige stodo ständigt vid palatsporten och klagade på honom. Det slutade med att han ställdes inför rätta [och blev dömd att] dödas och kastas på torget.

Därmed var den familjen, efter vanlig kinesisk metod, avförd från de levandes lista.

Nästa namn på förteckningen bland dem, som käjsar *Hsüan* år 73 f. Kr. hedrade, var

K. 69 sid. 1 a: *Chao Ch'ung-kuo* (85) med ärenamnet *Wéng Sun* (428). Det var en man från *Shang Kuei* i *Lung Hsi*.⁷ Han flyttade sedan till *Ling Chü*⁸ i *Chiu Ch'éng*.

¹ Se de Groot: I Die Hunnen etc. S. 55, 95, 105 och sid. 15. K. 7 sid. 3 a (år 81 f. Kr).

² Chavannes: Mém. hist. II p. 524 och p. 542 (n:r 97).

³ År 74 f. Kr., k 19 B sid. 36 a.

⁴ Se sid. 123 not 2.

⁵ *Chi Lien* var ett bergmassiv, sedermera namnet på en prefektur i *Kan Su*, se Couv. Géogr. 822; k. 28 B sid. 2. *Si-ma Ch'ien's Shih Chi*, k. 110, sid. 22.

⁶ 'Mottaga-underkastelse-staden (platsen)'; ort vid gränsen i norr mot hunnerna, anlagd under käjsar *Wu's* tid.

⁷ I prov. *Kan Su*, nuv. *Ti Tao Chou*. Chavannes: Mém. hist. II p. 538 (n:r 43).

⁸ Nuv. *P'ing Fan Hsien* i prov. *Kan Su*. Couv. Géogr. n:r 829.

Ifrån första början hade [*Chao Chung-kuo*] varit *ch'i-shih*, dragon, men emedan han var av god familj från [en av] de 6 [nordliga] provinserna och var skicklig i att rida och skjuta, fick han fylla en vakans i *yü-lin*-lgardet. Han var till sin natur mycket tapper och hade stora planer. Redan i sin ungdom älskade han reglerna för en krigshärs ledning² och studerade krigskonst. Han skaffade sig [även] ingående kännedom om barbarernas [levnads]förhållanden vid rikets fyra gränser.

På käjsar *Wu's* tid hade han i egenskap av *chia-si-ma*, hjälpmarskalk,³ varit *Êr-shih*-generalen [*Li Kuang-li*]⁴ följaktig på dennes fälttåg mot hunnerna. Av en överlägsen fientlig styrka blevo de kringrända, och den kinesiska armén led brist på mat under flera dagar; döda och sårade förekommo i stor mängd. [*Chao*] *Ch'ung-kuo* genombröt då tillsammans med några och 100 kraftiga krigare den fientliga belägringsringen och sprängde den fientliga fronten.⁵ *Êr-shih*-generalen sammandrog sina soldater och följde efter dem och blev så befriad ur fångenskapen. [*Chao Ch'ung-kuo's*] kropp var betäckt av mer än tjugo sår. *Êr-shih*-generalen sände upp en officiell rapport om dessa omständigheter, och en kajserslig order kallade [*Chao*] *Ch'ung-kuo* att infinna sig på den plats, där kajsaren tillfälligt befann sig. Kajsar *Wu* mottog honom i egen person, synade hans sår, suckade av beundran över honom och utnämnde honom till *chung-lang*. [Sedan] befordrade han honom till *chü-ch'i-chiang-chün-chang-shih*.⁶

På kajsar *Chao's* tid⁷ utbröt ett uppror bland *ti*-folket i *Wu Tu*.⁸ [*Chao*] *Ch'ung-kuo* blev i egenskap av generalkommandant för stor-generalen [*Huo Kuang's*] skyddstrupper utsedd att leda en militär-expedition för att kuva upproret och lugna [*ti*-barbarerna]. [Kajsaren] befordrade honom till *chung-lang-chiang*⁹ och till befälhavare för besättningstrupperna (garnisonen) i *Shang Ku*.¹⁰ När han kom tillbaka därifrån, blev han *shuei-hêng-tu-wei*.¹¹

¹ Se *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 516, 517.

² Var intresserad av de taktiska (strategiska) problemens teori.

³ 'Hilfsmarschall', se *de Groot*: *I Die Hunnen etc.* S. 163.

⁴ K. 61 och *de Groot*: *I Die Hunnen etc.* S. 151.

⁵ Enligt *Ts'ü-yüan* betyder *hsien-chên*, 'spränga en armé', 'bringa oreda i soldat-leden'.

⁶ Förste adjutant (eg. 'skrivare') till generalen för vagnar och rytteri.

⁷ År 80 f. Kr., k. 7 sid. 3 b.

⁸ I *Kan Su*, se *Couvré*. *Géogr.* n:r 796, 849.

⁹ Hovintendent och överste.

¹⁰ I prov. *Chih Li*: *Huai Lai Hsien*; *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 534.

¹¹ Intendent för vattendrag och skogsområden i *Shang Lin*. *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 523.

Efter en straffexpedition mot hunnerna medförde han [hem] en hunnerprins: *Hsi Chi Wang* (429). [Käjsaren] utvalde honom [sedan] till efter-general, och med detta uppdrag förenade han *shuei-hêng*-ämbetet, — sin gamla syssla. Tillsammans med storgeneralen *Huo Kuang* stadfäste han urkunden vid käjsar *Hsüan's* uppsättande på tronen. [Käjsaren] förlänade honom härtigvärdigheten av *Ying P'ing*.¹

Under regeringsperioden *pên-shih* (åren 73—70 f. Kr.) blev han *Po Lei*²-general tuktade hunnerna och halshögga flera hundra stycken. Vid sin återkomst utnämndes han till *hou-chiang-chün-shao-fu*, efter-general och skattmästare.^{3 4}

Omedelbart efter *Chao Chung-kuo* upptager käjsar *Hsüan* i sitt stora edikt av år 73 f. Kr. *ta-si-nêng'en T'ien Yen-nien* (267), vilken han utnämnde till härtig av *Yang Ch'êng*. Hela dennes biografi har förut behandlats i ett sammanhang, sid. 105—108.

Därefter nämner käjsaren *shao-fu'n Shih Lo-ch'êng* (239), som blev härtig av *Yüan Shih*.⁵ Han erhöll 2.327 *hu* i förläning för att han deltagit i det stora rådets beslut.

Sist inom denna kategori upptages *kuang-lu-ta-fu'n Wang Ch'ien* (300), som ävenledes deltagit i det beryktade stora rådet,⁶ då *Liu Ho* avsattes och käjsar *Hsüan* uppsattes på tronen. Han blev härtig av *P'ing Chiu'* och erhöll 1.253 *hu*.

Men listan på belönade personer var därmed ej slut. 8 personer uppräknas ytterligare, vilka visserligen blevo härtigar, men blott *kuan-nei-hou*, härtigar utan förläning, endast med titeln; härifrån gavs dock två undantag.

Sålunda belönades *yu-fu-fêng'en Chou Tê* (297), *t'ing-wei'n Li Kuang* (295) och *chan-shih'n Sung Chi* (301)⁸ med rang av *kuan-nei-hou*.

¹ K. 18 sid. 8 b. Han erhöll 1.179 *hu*, familjer.

² *Po Lei* var namn på nuv. sjön *Borkul* och ett litet där i närheten liggande rike, se *Chavannes: T'oung Pao* 1904, p. 20.

³ En dylik kombination anses av en kommentator som föga trolig.

⁴ *Chao Ch'ung-kuo* var en stor krigargestalt, som *Pan Ku* utförligt skildrat, dels i k. 69 (19 sidor), dels i k. 94 (om hunnerna). Enär detta huvudsakligen faller inom det utrikespolitiska området, har det, enligt planen för mitt arbete, ej ytterligare här vidrörts. Jämför de *Groot: I Die Hunnen* etc. S. 191, 194, 203.

Han vann stora framgångar och blev ryktbar, men undgick ej intriger (k. 69 sid. 9 a—9 b). Trött på striderna, ville han draga sig tillbaka till privatlivet. Käjsaren beviljade honom avsked, gav honom presenter (en bekväm vagn och 60 skålpund guld). År 52 f. Kr. dog han vid 86 års ålder.

⁵ K. 18 sid. 9 b; här återfinnes även *Yen Shih-ku's* kommentar med de tre olika skrivvarianterna av familjenamnet. *Shih Lo-ch'êng* dog efter två år; sonen *Fu* efterträdde honom.

⁶ Se sid. 108 och 110.

⁷ K. 18 sid. 9 a. Nuv. *Ch'ang Yüan Hsien* i prov. *Ch'n Li Couvr.* Géogr. n:r 116.

⁸ Se sid. 110; k. 6 sid. 4 a; k. 8 sid. 3 a.

Av de övriga fem utgjorde *tien-shu-kuo'n Su Wu*¹ (209) och *tsung-chêng'en Liu Tê* (240) undantagen från regeln, att *kuan-nei*-härtigar ej fingo förläningar. Den vördnadsvärde *Su Wu*, som år 81 f. Kr. återkommit efter 19 års fångenskap hos hunnerna² utan att underkasta sig, kunde ju ej gärna förbigås utan extra *shih-i*,³ apanage; ej heller *Liu Tê*.⁴

Liu Tê var en släkting till den regerande kajsaren. Hans stamfader var prins *Yüan* av *Ch'u*⁵ med personnamnet *Chiao* och ärenamnet *Yü*, yngste broder (med gemensam fader men olika mödrar) till *Kao Tsu*, *Han*-dynastiens grundläggare. Prins *Yüan* av *Ch'u* (430) visade fallenhet och lust för litteraturstudier och ägde stor studiebegävnin.

Särskilt ägnade sig familjen åt studiet av *Odena* inom den skola av lärde, som kallades *Lu*-skolan (*Lu-shih*)⁶ till skillnad från *Mao*-skolan, *Ch'i*-skolan och *Han*-skolan.⁷

K. 36 sid. 2 b—3 a: *Liu P'i-chiang* (84) [,sonson till prins *Yüan* av *Ch'u*,] framlevde sitt liv lugnt och stilla och hade ej några stora önskemål. Beständigt förnöjde han sig med [vittra] dokument⁸, [varför] han icke var hågad att åtaga sig några offentliga uppdrag. När kajsar *Chao* bestigit tronen, sade någon till storgeneralen *Huo Kuang*: »Har generalen iakttagit, vad som hände herrarna av *Lü*-slakten?»

¹ K. 68 sid. 4 a; k 54 sid. 8 b. *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 523.

² K. 7 sid. 3 a. *Su Wu* finnes skildrad av J. J. de Groot i *Die Hunnen* etc. S. 157 o. följ.

Han var son till *hsiao-wei'n Su Chien*, vilken varit storgeneralen *Wei Ch'ing* följaktlig vid dennes fälttåg mot hunnerna.

Su Wu var *I-chung-chien*, uppsyningsman för *I*-stallet (enligt *Su Lin*), när han som chef för en delegation på över 100 man sändes till hunnerkonungens hov. När han år 81 f. Kr. återvände, var det ej mer än nio man kvar, vilka medföljde hem.

Även *Su Wu's* söner och släktingar blevo hedrade av kajsar *Hsüan*.

Su Wu blev över 80 år gammal. Han dog år 60 f. Kr.; k. 54 sid. 11 b. Se även Rickard Wilhelm: *Die chinesische Literatur*, S. 105 (bilden). *Bibliotheca Sinica* nämner en essai (6 sidor) om *Su Wu* av L. M. Fay. (1864.)

³ Han fick 300 familjer. K. 54 sid. 11 b.

⁴ K. 18 sid. 10 b. Till härtigar med domäner (*kuo*) upphöjdes under kajsar *Hsüan's* tid inalles 36 personer:

11 stycken på grund av förtjänst och skicklighet;

21 stycken på grund av släktskap på mödernet (*wai-ch'i*);

4 stycken på grund av faderns förtjänster (*sui-fu*).

Jämför motsvarande siffror under kajsar *Chao* och kajsar *Wu*, sid. 155; k. 17 sid. 21 b; k. 18 sid. 13 a.

⁵ K. 14 sid. 3 a; k. 36 sid. 1 a. Se stamtavlan not 1 sid. 184.

Kajsar *Wên* satte så stort värde på prins *Yüan's* söner, att han ansåg dem i rang vara jämförliga med *huang-tsi*, kajsarsöner. K. 36 sid. 1 b. Sonen *Fu*, härtig av *Hsin* (431), var fader till *P'i-chiang* (84) och farfader till *Tê* (*Liu Tê*: 240).

⁶ Den lärde *Shên Kung* (497) (k. 36 sid. 1 b, 2 a; k. 88 sid. 8 b) gav undervisning i *Lu-shih*.

⁷ Ang. dessa skolor, se *Couvreur*: *Cheu King* p. III (Introduction).

⁸ Ett verk av honom i 8 *p'ien* upptages i k. 30 sid. 20 a.

De intogo en *I Yin's* (259) och en *Chou Kung's* (135) plats, utövade riksstyrelsen [under käjsar *Hui's* minderårighet] och usurperade makten. Men de vände ryggen åt den kaiserliga klanen och delade icke med dess män¹ [de höga] ämbetena. Därför hyste riket icke något förtroende [för dem], och det slutade med deras fullständiga förintelse.² Nu har generalen en hög position, och käjsaren är helt ung.³ Ni bör införa [i ämbetsverken] medlemmar av det kaiserliga huset och därtill i stor utsträckning rådgöra med de höga ministerrarna om regeringsangelägenheterna. Ni skall göra tvärt emot *Lü*-herrarnas metoder, så kommer Ni [alldeles säkert] att undgå [deras] olycksöde.»

[*Huo*] *Kuang* gick med på detta. Och så valde han dem av den kaiserliga klanen, som dugde att användas [till ämbeten]. [*Liu*] *P'i-chiang's* son *Té* stod på expektans i rikskanslerns ämbetspalats. Han var då något mer än 30 år.

[*Huo Kuang*] önskade begagna sig av honom, men någon påpekade, att hans fader ännu befunne sig i livet och ävenledes av den framlidne käjsaren fått åtnjuta nådevedermälen. [*Liu*] *P'i-chiang* blev härför utnämnd till *kuang-lu-ta-fu* och gardeskaptan för vakten i *Ch'ang Lo*-palatset. Vid den tiden var han redan 80 år. Han fick [likväl] transport till *tsung-chêng*. Efter några månader dog han.

[*Liu*] *Té* (240) med ärenamnet *Lu* [*Shu*]⁴ (432) sysslade i sin ungdom med *Huang Lao shu*, magi enligt de gamla mästarnas läror,⁴ och var klipsk. Redan vid unga år blev han, när det kom på tal [om magiska knep], mer än en gång kallad till audiens i *Kan Ch'üan*-palatset. Käjsar *Wu* benämnde honom *ch'ien-li-chü*, 'tusen-mila-fålen'.

I början av käjsar *Chao's* regering var han *tsung-chêng-ch'êng*, assistent till generalintendenten för de kaiserliga antämplern. Tillsammans med andra ämbetsmän hade han hand om statsprocessen mot *Liu Tsé*.⁶

¹ Ej fullt korrekt. Käjsarinnan *Kao*, född *Lü*, utnämnde prins *Yüan's* av *Ch'u* son *Ying-ho*, härtig av *Shang P'ei*, år 186 f. Kr. till *tsung-chêng*; k. 36 sid. 1 b; k. 19 A sid. 15 b; k. 15 A sid. 2 a; k. 14 sid. 3 a.

En *Liu* beklädde sedan regelbundet *tsung-chêng*-ämbetet; se k. 19 sid. 19 a, 19 b, 24 b, 25 a, 25 b, 27 b, 33 b, 35 a, 40 a o. s. v.

² K. 3 sid. 1—4; k. 97 A sid. 1 a—1 b, 2 a.

³ Eg. 'rik på vårar och höstar', = har många år kvar att leva.

⁴ Enligt en kommentator bör ärenamnet vara *Lu Shu*.

⁵ Härmed avses *Huang Ti* (488) (k. 20 sid. 4 b) och *Lao Tsü* (334), (k. 20 sid. 42 b). Ang. den mytiske urtidskäjsaren *Huang Ti*, 'Gule Käjsaren', se *Giles*; *A Chin. Biogr. Dict.* p. 338.

⁶ Se sid. 62, 64—65..

Då fadern [*Liu P'i-chiang*] blev *tsung-chêng*, fick [sonen] transport och blev assistent till *ta-hung-lu'n* och befordrades till *t'ai-chung-ta-fu*.¹ Sedermera blev han i sin tur *tsung-chêng*.² Tillsammans med andra handhade han affären med familjen *Shang-kuan* och prinsessan *Kai*.

[*Liu Té*] höll ständigt fast vid *Lao Tsï's* (334) princip³ att visa anspråkslöshet. När hans maka dog, ville storgeneralen [*Huo*] *Kuang* giva honom sin dotter till hustru, men [*Liu*] *Té* vågade icke taga emot henne av fruktan för att hans framgång skulle te sig alltför storslagen.

Prinsessan *Kai's* sonson *T'an*⁴ (496) ville föra [*Liu*] *Té* bakom ljuset och bortförklara prinsessans fel; men [*Liu*] *Té* gjorde honom flera gånger allvarliga föreställningar om prinsessans opassande beteende. En *shih-yü-shih* höll före, att [*Huo*] *Kuang* vore förbittrad på [*Liu*] *Té* för att denne vägrat mottaga hans dotter, och följande den förmenta vinken, anklagade han [*Liu*] *Té* för att ha talat klandrande om den på kaiserlig order gjorda rätttegången. [*Liu Té*] degraderades till menig man.

Han drog sig långt bort i enslighet. När [*Huo*] *Kuang* fick höra detta, vredgades han däröver. Ånyo gjorde han rapport till kajsaren och lät denne kalla [*Liu*] *Té* att inneha sysslan som *ts'i-shih*⁵ över *Ch'ing Chou*.⁶

Något mer än ett år förgick, och så blev han ånyo *tsung-chêng*.⁷ Alldenstund han medverkat till kajsar *Hsüan's* tronbestigning genom att hava fastställt successionsurkunden, gav [kajsaren] honom rangen av *kuan-nei*-härtig — med apanage.⁸

Under regeringsperioden *ti-chieh*⁹ erhöi *Liu Té* fullmakt på att vara härtig av *Yang Ch'êng*¹⁰ på grund av att han visat släktkärlek, varit respektfull och godhjärtad.

Sonen *An-min* (434) utnämndes till *lang-chung* och *yu-ts'ao*. Medlemmar av det kaiserliga huset blevo genom [*Liu*] *Té's* förmedling ämbetsmän inom den kaiserliga livvakten [till ett antal av] över 20 personer.

[*Liu*] *Té* var godhjärtad och tyckte om att öva välgärningar och

¹ Kammarherre.

² År 80 f. Kr., k 19 A sid. 35 a.

³ Henri Maspero: *La Chine antique*, Paris 1927, p. 486—507; se även Rickard Wilhelm: *Die chinesische Literatur*. S. 49 o. följ.

⁴ Se sid. 56, 78 och k. 7 sid. 4 a, där hennes son *Wên-hsin* (433) omnämnes.

⁵ Se sid. 65 not 5 och sid. 67 not 4.

⁶ I *Shan Tung*. Se *Couvr. Géogr.* n:r 452.

⁷ År 78 f. Kr. K. 19 A, sid. 35 a.

⁸ De sista orden stå i k. 8 sid. 3 a.

⁹ Åren 69—66 f. Kr.

¹⁰ *Nuy. Têng Fêng Hsien* i prov. *Ho Nan*. *Couvr. Géogr.* n:r 634.

rädda andras liv. Var gång han handlade ärenden i huvudstadens centrala del som högste chef,¹ var det många anklagade, som han lät få ett mildt straff. När familjens rikedomar sprungit upp till en million mynt, gav han [pängar] åt sina fattiga bröder. Gäster åto och drucko hos honom.² Han sade: »Rikedom är något, som väcker folkets illvilja.»

När han innehaft sin höga befattning i 11 år, ställdes sonen *Hsiang* (260) inför domstol för att ha gjort falskt guld och skulle lida straff enligt lag [för sin förseelse]. [*Liu Té*] påtalade sonens brott i en skrivelse till käjsaren. Vid det [strax därefter inträffade] dödsfallet gjorde *ta-hung-lu'n* ett memorial till tronen om att [*Liu Té*] anklagat sin egen son för brott; han hade [sålunda] brutit mot vad som passade en stordignitär. Ej heller vore det rätt att giva honom något posthumt ärenamn eller ordna [härtig-]successionen.

Käjsarens order löd: »Jag giver honom *Miu-hou* (435), 'Den felande härtigen', som posthumt ärenamn. Hans härtigdöme skall ärvas av sonen.»

Så skedde även. Sonen *An-min* (434) blev härtig efter fadern.³ Sonsonen *Ch'ing-chi* blev förutom härtig även *tsung-chêng*.⁴

K. 36 sid. 3 b: [*Liu Té's* son] *Hsiang* (260) med ärenamnet *Ts'i Cheng* (436) bar ursprungligen personnamnet *Kéng-shêng* (437). Vid 12 års ålder blev han på grund av fadern *Té's* ämbetsställning *lien-lang*.⁵ När han blivit myndig, utvalde käjsaren honom till *chien-ta-fu* på grund av hans fina uppförande.

Han blev sedan en berömd författare,⁶ var fader till den ryktbare *Liu Hsin?* (298).

¹ *Ching-chao-yin* administrerade huvudstadens centrala del (denna kallades även *Ching Chao Yin*, nuv. *Hsi An Fu*; *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 536 och p. 524; se vidare not 3 sid. 21. Han var en av *san-fu*. De två övriga voro *yu-fu-fêng* och *tso-fêng-i*.

² D. v. s. han hade klienter, som bodde hos honom.

³ K. 18 sid. 10 b.

⁴ K. 36 sid. 2 b. Successionen fortsattes ända till *Wang Mang's* regim, då den avklippes.

⁵ Den lilla käjserliga palatsvagnen, dragen av får, leddes av gossar (*lien-lang*), klädda i klarblå tunikor och veckade byxor.

⁶ Se *Giles*: *A Chin. Biogr. Dict.* London och Shanghai 1898, p. 501.

⁷ K. 36 sid. 17 a—20. *Pan Ku's* bokkatalog k. 30 är bl. a. ett verk av honom. Begick självmord år 22 e. Kr.

Liu Hsiang levde åren 80—9 f. Kr. Han var sålunda 12 år vid *Huo Kuang's* död. (*Chavannes* uppger i *Mém. hist.* II p. 415 not.: åren 86—15 f. Kr. och i V p. 3: åren 76—5 f. Kr.) Se även *Karlgrén*: *Kina*, sid. 106 och *Densamme*: *On the authenticity and nature of the Tso Chuan*, Göteborg 1926, pp. 9, 18, 20.

Efter skildringen av *Liu Tê's* familj,¹ vilkens kulturella insats i Kinas historia vid denna tid har sin stora betydelse, kunna vi återvända till år 73 f. Kr.,² som fortfarande är den punkt, kring vilken detta kapitels händelser och personer gruppera sig. — Som de tre sista — om man undantager den förut nämnde *Sung Chi* — av de till *kuan-nei-hou*-graden upphöjde nämner *Pan Ku ta-hung-lu'n Wei Hsien*, *kuang-lu-ta-fu'n Ping Chi* (241) samt *ching-fu-tu-wei'n Chao Kuang-han* (440); alla dessa hava sina egna biografier.³

K. 73 sid. 1 a: *Wei Hsien* (243) med ärenamnet *Ch'ang Ju* (438) var en man från *Tsou* i *Lu*-riket. En av hans förfäder, *Wei Méng* (439), vilkens familj härstammade från *P'éng Ch'éng*,⁴ var guvernör för prins *Yüan* av *Ch'u*.⁵ Han var [även] lärare för hans son, prins *I* [*Ying-ko*], och sonsonen, prins *Wu*. Men prins *Wu* förde ett otyglat leverne och följde icke den rätta vägen, [varför *Wei*] *Méng* författade oden med klandrande innehåll. Sedermera lämnade han sin befattning och flyttade till *Tsou*. Ytterligare författade han en bok: [en uppfostrings- och sedelära] i odeform.⁶ — — — — —

[*Wei*] *Méng* dog i *Tsou*. Några säga, att hans söner och sonsöner varit intresserade för [tidigare] händelser och, återgivande sin faders och farfaderns tankar, diktat detta ode.

Ifrån [*Wei*] *Méng* till [*Wei*] *Hsien* var det fem generationer.

[*Wei*] *Hsien* var en man med solid och enkel karaktär och föga lys-

¹ Hans stamtavla har följande utseende:

Ch'u Yüan Wang Chiao (501), yngre broder till *Kao Tsu* (k. 14 sid. 3 a; k. 36 sid. 1 b; sid. 4).

Chiao hade 7 söner, varav en hette

Fu (502), alias *Liu Fu*, härtig av *Hsin*; degraderad; sedan härtig av *Hung* (k. 15 A sid. 5 a).

Han hade 4 söner, varav en hette

Liu P'i-chiang (84); k. 36 sid. 2 b, 3 a.

Son:

Liu Tê (240), härtig av *Yang Ch'éng* år 66 f. Kr., död år 56 f. Kr. K. 36 sid. 3 a; k. 18 sid. 10 b; k. 19 B sid. 35 a.

Son:

Liu Hsiang (260), levde åren 80—9 f. Kr. K. 36 sid. 3 b—17 b.

Son:

Liu Hsin (298); begick självmord år 22 e. Kr. K. 36 sid. 17 b.

² K. 8 sid. 3 a.

³ K. 73, k. 74, k. 76 respektive.

⁴ I prov. *Shan Tung*; se *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 538.

⁵ K. 14 sid. 3 a. De tre generationerna voro *Chiao*, död år 179 f. Kr.; *Ying-ko*, död år 175 f. Kr.; *Wu*. *Wu* dödades år 154 f. Kr. *Chavannes*: *Mém. hist.* III p. 115.

⁶ Finnes i k. 73 sid. 1 a—2 b.

ten [efter världsliga ting]. Hans stora, verkliga intresse gällde studier. Grundligt genomforskade han *Ritsamlingarna* och *Shu King*. Vid sin undervisning använde han sig [företrädesvis] av *Shih King*. Man kallade honom »*Tsou's* och *Lu's* store litterat». [Käjsaren] kallade honom till huvudstaden och utnämnde honom till *po-shih* och *chi-shih-chung*. Han fick utmärkelsen att undervisa käjsar *Chao* i *Odena*, blev sedan undan för undan befordrad till *kuang-lu-ta-fu*, *chan-shih*¹ och *ta-hung-lu*.²

Då käjsar *Chao* dött utan arvingar uppsatte storgeneralen *Huo Kuang* jämte de högsta ministrarna *Hsiao Hsüan* [*Huang*] *Ti* på tronen.

Efter det [käjsar *Hsüan*] bestigit tronen, gav han [*Wei*] *Hsien* som belöning för att ha deltagit i det stora rådets beslut och att ha skänkt lugn åt förfäderstämplet graden av *kuan-nei*-härtig — med apanage.³ [Därpå] förflyttades han till *shao-fu* i 'Den eviga trohetens palats'.⁴ — I egenskap av den framlidne käjsarens lärare blev han hedrad och respekterad i hög grad.

Under regeringsperioden *pên-shih's* 3:dje år (= år 71 f. Kr.) efterträdde han *Ts'ai I*⁵ som rikskanslär samt utnämndes till härtig av *Fu Yang*.⁶ Som apanage erhöll han ett område på 700 familjer. Vid den tiden var [*Wei*] *Hsiang* över 70 år.

Under fem år var han rikskanslär. Tredje året av regeringsperioden *ti-chieh* (= år 67 f. Kr.) begärde han att på grund av ålder och sjukdom få avgå. [Käjsaren] gav honom 100 skålpund guld, beviljade honom avsked⁷ (*pa-kuei*) och gav honom ytterligare ett herresäte. Att en rikskanslär avsåde sig sitt ämbete och drog sig tillbaka till privatlivet tog sin första början med [*Wei*] *Hsien*.

Vid 82 års ålder dog⁸ han och erhöll som posthumt ärenamn *Chieh-hou*, 'Den moderate härtig'.

¹ Administratör (president) för käjsarinnans och tronföljarens hus (enligt *Ts'ü-yüan*).

² År 76 f. Kr. K. 19 A sid. 35 b.

³ Här föreligger en motsägelse. I k. 8 sid. 3 a omnämnas endast *Su Wu* och *Liu Tê* som mottagare av *shih-i* (apanage).

⁴ Där residerade änkekäjsarinnan *Chao*, säger *Yen Shih-ku*. Jfr sid. 125.

⁵ Se förteckningen på rikskanslärerna sid. 200.

⁶ Appendix till *P'ei Chün* i prov. *An Huei*.

⁷ K. 19 B sid. 38 a. År 67 f. Kr. Efterträddes av *kuang-lu-ta-fu'n Wei Hsiang*.

⁸ Han hade 4 söner: den äldste, *Fang-shan*, blev befallningsman i *Kao Ch'ing*, dog tidigt; den andre, *Hung*, steg till prefekt i *Tung Hai*; den tredje, *Shun*, stannade kvar i *Lu*; den fjärde och yngste, *Hsüan-ch'êng*, steg i graderna och blev rikskanslär efter *Yü Ting-huo* på grund av sina lysande insikter i klassikerna. K. 73 sid. 3 a; k. 19 B sid. 44 a.

K. 74 sid. 5 a: *Ping Chi*¹ (241), som fått graden *kuan-nei-hou*, var en mycket godhjärtad man, och han skröt ej med sin godhet. Allt ifrån det käjsar *Wu's* sonsonson kommit fram till sin höga ställning, höll [*Ping*] *Chi* sig alldeles tyst och gjorde aldrig några antydningar om sina tidigare välgärningar [mot käjsaren]; av den anledningen fanns det i palatset icke en, som kunde [på vederbörligt håll] klarlägga hans förtjänster.

Under tredje året av regeringsperioden *ti-chieh* (= år 67 f. Kr.) upphöjdes [*Shih*] till käjserlig tronföljare och [*Ping*] *Chi* blev *t'ai-tsi-t'ai-fu*.² Efter några månader befordrades han till *yü-shih-ta-fu*.³

K. 71 sid. 2 a—2 b: Samtidigt med att *Ping Chi* valdes till förste guvernör åt tronföljaren, blev *po-shih'n, t'ai-chung-ta-fu'n Su Kuang* (441) med ärenamnet *Chung Wéng* (442) från *Lan Ling* i *Tung Hai*, som från ungdomen studerat, väl tillägnat sig *Ch'un Ch'iu* och undervisat studerande långväga ifrån, utnämnd till *shao-fu*, andre guvernör [för tronföljaren]. Vid *Ping Chi's* befordran till *yü-shih-ta-fu* några månader senare blev [*Su*] *Kuang t'ai-fu* efter honom. [*Su*] *Kuang* hade en brorson med personnamnet *Shou* (443) och ärenamnet *Kung Tsé* (444). Såsom varande en vis man, blev även han hedrad med befattningen *t'ai-tsi-chia-ling*.⁴ — — — — —

Strax därpå blev [*Su*] *Shou* utnämnd till *shao-fu*.⁵

K. 74 sid. 5 a: Vid tiden [efter *Huo Kuang's* död] lät harems-tjänarinnan *Tsé* (500) sin ute bland folket levande man skicka upp en skrivelse till käjsaren, i vilken hon själv skildrat, hurusom hon hade förtjänsten att ha värdat och tagit sig an [*Hsüan Ti*]. Ärendet remitterades till haremsföreståndarens förundersökning. *Tsé* hade i sin framställning andragit, att emissarien⁶ [*Ping*] *Chi* visste om omständigheterna. Haremsföreståndaren tog då *Tsé* och begav sig till *yü-shih'ns* palats för att uppsöka (träffa) [*Ping*] *Chi*. [*Ping*] *Chi* kände igen [*Tsé*].

¹ Förut omnämnd sid. 130—131.

² Förste guvernör för tronföljaren.

³ Vid denna tiden gick *Huo*-klanen sin undergång till mötes, och käjsaren tog personligen hand om regeringen och reglerade finanserna. Se vidare kap. XIV.

⁴ Uppsyningsman för tronföljarens residens.

⁵ K. 71 sid. 2 b, 3 a: Under fem år innehade de båda *Su*-männen posterna som guvernörer för tronföljaren *Shih* (blivande käjsar *Yüan*). Han var då 12 år, och de hade gått igenom *Lun Yü* och *Hsiao King* med honom. Så begärde de plötsligt avsked: gjorde en pompös sorti och drogo sig tillbaka i avskildhet ute på landsbygden.

⁶ *Ping Chi* hade tillsammans med *Liu Tê* skickats att hämta *tséng-sun'en Ping-i* i haremet. K. 74 sid. 5 a.

Han talade till *Tsé* och sade: »Du har tidigare anklagats för att du, när du uppfött den kaiserlige sonsonen, ej noga övervakat och tuktat honom. Kan du då sägas ha någon förtjänst? Det är endast *Hu Tsu* (338) från *Wei Ch'êng* och *Kuo Chêng-ch'ing* (445) från *Huai Yang*, som hyst [verklig] kärlek [till honom]¹.» — Och så gjorde han ett särskilt memorial, beskrivande hurusom *Tsu* och den andra tillsammans gjort sig möda vid uppfostran av [käjsaren].

Ett edikt utfärdades, som befalldes [*Ping*] *Chi* att söka reda på [*Hu*] *Tsu* och [*Kuo*] *Chêng-ch'ing*. De voro redan döda. Men som de hade söner och sonsöner, fingo samtliga mottaga riklig vedergällning.

En kaiserlig order degraderade *Tsé* till menig man. [Käjsaren] gav [*Ping*] *Chi* i belöning 100.000 pängar. I egen person kallade käjsaren honom till audiens och gjorde honom frågor. På så sätt fick han reda på [*Ping*] *Chi*'s gamla välgärningar mot honom, som [*Ping*] *Chi* dock aldrig nämnt ett ord om. Käjsaren fann det storligen vist.

En kaiserlig förordning överlämnades till rikskanslern. [Den löd]:

»På den tiden, när Jag var ringa och obetydlig, bevisade Mig *yü-shih-ta-fu'n* [*Ping*] *Chi* välgärningar, som [nu] äro av gammalt datum. Hans godhet är storartad. Lyder icke ett citat ur *Odena*² så: *wang-té-pu-pao*, 'varje god gärning får sin belöning'. För den skull ger Jag åt [*Ping*] *Chi* en förläning och utnämner honom till härtig av *Po Yang*³ med ett apanageområde på 1.300 familjer.»

Just som [*Ping*] *Chi* skulle få sin förläning, insjuknade han plötsligt. Käjsaren ämnade sända en legat för att giva honom sigillet med bandulär och på så sätt adla honom; detta för att hinna göra honom till härtig, medan han ännu levde.

Käjsaren var orolig för att [*Ping*] *Chi* inte skulle komma sig från sin sjukdom. Tronföljarens förste guvernör *Hsia-hou Shêng* sade: »Detta är ännu icke hans helsot. Eder tjänare har hört, att den, som har dolda välgärningar [att räkna sig till godo], absolut skall få njuta glädjen av dessas belöning, och att denna skall nå till söner och sonsöner. Nu har [*Ping*] *Chi* blivit häftigt sjuk, innan han ännu fått någon kompensation [för sina välgärningar]: detta är icke hans helsot.»

¹ Jfr sid. 130, där dock den ena sköterskan kallas *Chao Chêng-ch'ing*.

² Ur *Shih King: Ta Ya*, 6:te strofen ur *I*-odet. Citatet lyder i verkligheten: *wu-té-pu-pao*; se *Couvrers* översättning p. 333.

³ K. 18 sid. 12 b; låg i nuv. *Shang Shuei Hsien* i prov. *Ho Nan*. *Couvr.* Géogr. n:r 664.

Sedan gick sjukdomen verkligen över. [Ping] Chi skickade en skrivelse till kajsaren och undanbad sig [utmärkelsen] på det bestämdaste. Själv utvecklade han det otillbörliga i att på grund av tom ryktbarhet mottaga belöningar. Kajsaren svarade och sade: »När Jag har givit min herre en förläning, så är det icke på grund av 'tom ryktbarhet'. Men det oaktat har min herre sänt en skrivelse till tronen för att låta härtigvårdighet och sigill återgå. Detta framhäver Min brist på dygd! Just för närvarande är det föga att beställa i riket.¹ Mätte min herre helt ägna sig åt sin hälsa, spara sig för bekymmer, ha läkare och medicin i sin närhet och så ge noga akt på sig själv.»

Efter fem år efterträdde *Ping Chi Wei Hsiang*² (446) som rikskanslär.

[Ping] Chi hade ursprungligen börjat sin bana som ringa tjänsteman (skrivare) vid ett fångelse [och då fått tillfälle syssla med lagvetenskap och även blivit dömd att mista sin tjänst³]; sedermera studerade han *Odena* och *Riterna*. Av bådadera begrep han fullständigt de ledande tankegångarna.⁴

K. 76 sid. 1 a: *Chao Kuang-han* (440) med ärenamnet *Tsi Tu* (447) var en man från *Li Wu* i *Cho*⁵ prefekturen. I gamla tider hade detta lytt under *Ho Chien*. I sin ungdom var han ett av prefekturtjänstemännens biträden och gjorde sig känd för att sköta sin tjänst med rättskaffenhet och intelligens. Han steg i graderna för sina lysande talangers skull och blev *P'ing-chun-ling*.⁶ Som han lade i dagen rättskaffenhet, utnämndes han till *Yang-Ti-ling*.⁷ Emedan hans förvaltning här var ännu mer ovanlig, befordrades han till *ching-fu-tu-wei*⁸ och fick sköta *ching-chao-yin*-sysslan.

När kajsar *Chao dog*, var *Tu Chien* (448) från *Hsin Fêng*⁹ *ching-chao-yüan*, närmaste man under huvudstadsprefekten; han arbetade med sina skyddstrupper på iordningsställandet av den kajsarliga graven på en

¹ Varför Jag kan reda mig utan Eder.

² Se sid. 200—204.

³ Se k. 74 sid. 4 b och sid. 130.

⁴ Han dog år 55 f. Kr. och efterträddes som rikskanslär av *Huang Pa*, vilken dog år 51 f. Kr.; k. 19 B sid. 40 b och 41 b.

⁵ I prov. *Chih Li*, se *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 541 (n:r 81).

⁶ Två *P'ing-chun*-befattningar funnos: en *ling*, chef, och en *ch'êng*, assistent; båda lydde under *ta-si-nêng*'en, domänintendenten (jordbruksministern).

⁷ Befallningsman (chef) i *Yang Ti*-distriktet. *Nuv. Yü Chou* i prov. *Ho Nan*. *Couvr.* Géogr. n:r 587.

⁸ *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 524—525.

⁹ *Nuv. Liu Tung Hsien* i prov. *Shen Hsi*. *Couvr.* Géogr. n:r 695.

plats i *P'ing Ling*.¹ Som [*Tu Chien*] av naturen var vidhjärtad och generös, tillskansade sig hans vänner och klienter ohederliga förmåner. När [*Chao Kuang-han*] hörde detta, gjorde han först [*Tu Chien*] föreställningar, men denne bättrade (ändrade) sig ej. Då gick han till rätta med dem och befordrade [*Tu Chien*] till laga näpst. Av framstående personer vid hovet och mäktige män fanns det inga, som ej kommo och bådo för [*Tu Chien*], men [*Chao Kuang-han*] vägrade enständigt att lyssna till någon av dem.

[*Tu Chien*]-familjens vänner och klienter ville röva bort honom. [*Chao Kuang-han*] fick reda på alla deras planer, ledare och åtgärder och skickade en tjänsteman att säga till dem: »Om I smiden planer på detta sätt, skolen I samtliga bliva utplånade med hela edra familjer.»

Så befallde han några tjänstemän att döda [*Tu Chien*] och kasta honom på torget.² Det fanns ingen, som vågade gå nära [liket]. Huvudstaden prisade honom.

På grund av att [*Chao Kuang-han*] deltagit i det stora rådets beslut att fastställa urkunden³ [vid kajsar *Hsüan's* tronbestigning] gav [kajsaren] honom som belöning rangen av *kuan-nei-hou* och befordrade honom till *t'ai-shou* i *Ying Ch'uan*.⁴

I den prefekturen funnos storklanerna *Yüan* (449) och *Ch'u* (450). Hela familjerna voro tygellösa och självsvåldiga, och deras vänner och klienter gjorde sig skyldiga till röverier och våldsdåd. Av tidigare högre tjänstemän⁵ hade det ej funnits någon, som varit i stånd att infånga eller få bukt med dem. Då [*Chao Kuang-han*] kommit dit och varit där några månader, dömde han till döden de ledande brottslingarna av *Yüan*- och *Ch'u*-klanen. I hela prefekturen greps folket av fruktan.

Redan dessförinnan hade ömsesidiga giftermålsförbindelser ingåtts mellan de mäktigaste⁶ och största familjerna i *Ying Ch'uan*. De lägre tjänstemännen hade brukat hålla sig väl och gadda ihop sig med dem. [*Chao Kuang-han*] var bekymrad däröver. Han uppmuntrade och begagnade sig av de personer utav dem, som gingo att utnyttja och

¹ Se sid. 85 not 2, 106 och C O U V R. Géogr. nr 693.

² Se not 2 sid. 165.

³ *Ts'ê*, lika med *chieh*, 'bambutablett'.

⁴ Nuv. *Yü Chou* i prov. *Ho Nan*. C O U V R. Géogr. n:r 587.

⁵ *Êr-ch'ien-shih*: se not 6 sid. 16.

⁶ *Hao-chieh*, 'morska karlar'; 'äventyrare'.

fick upplysningar (*shou-chi*) av dem. När det sedan kom till någon rannsakan och [den anklagade] befunnits saker till ett visst brott och blivit dömd enligt lagen, lät [*Chao*] *Kuang-han* med flit deras yttranden sippra ut och föranledde därigenom inbördes förebråelser och ovilja [inom de mäktiga familjerna].

Vidare lät han sina tjänstemän tillverka bössor (lådor och tuber med springformig öppning)¹ av lera och bambu [för angivelser]. När han fick en inkastad skrivelse, utplånade han namnet på dess upphovsman och utgav det för att vara uttalanden av unga män inom de mäktiga storfamiljerna. Efter detta kommo de starka klanerna och de stora ätterna att råka i fiendskap, familj med familj, de laglösa ligorna upplöstes, och sederna förbättrades storligen. Tjänstemän och menige angåvo varandra ömsesidigt, och [*Chao*] *Kuang-han* kunde använda dem som sina ögon och öron.

Rövare och tjuvar vågade för den skull icke uppträda, och om de någon gång gjorde det, råkade de ögonblickligen fast. Allting var väl styrt och ordnat. Hans respektingivande rykte bredde ut sig och blev omnämnt [överallt]; till och med sådana hunner, som underkastat sig, talade om, att även bland hunnerna hade alla hört talas om [*Chao*] *Kuang-han*.² — — — — —

[*Chao*] *Kuang-han* var en energisk man. Genom sin naturliga utrustning³ hade han synnerligen goda kvalifikationer att handhava administrativa uppdrag. När han mottog sina underlydande tjänstemän och män av folket, kunde det hända, att han var uppe hela natten och icke lade sig förrän på morgonen. Ännu mer var han skicklig⁴ i att pumpa⁵ folk och så komma åt sanningen.

När han pumpade folk, så antag, att han önskade veta priset på en häst. Han frågade då först på hundar, och när det var gjort, frågade han på får, och vidare på oxar. På så sätt kom han så småningom till hästar. Så jämförde han deras priser och verifierade dem kategorivis; på så sätt fick han reda på en hästs prisläge utan att taga miste om

¹ *Yen Shih-ku* uppger, att de voro ett slags pänninglådor; *t'ung*: 'tub', 'metkrok', 'pilkoger'; 'fodral för värdesaker'.

² År 72 f. Kr., då Kina sände fem generaler för att kuva hunnerna, var *Chao Kuang-han* med i B o r k u l-generalen *Chao Ch'ung-kuo*'s sällskap som ledare för en truppstyrka. K. 76 sid. i b.

När han återvänt, var han ånyo under två års tid *ching-chao-yin*.

³ *T'ien-hsing*, 'av Himlen givna disposition', 'naturlig begåvning', 'utrustning'.

⁴ *Shan*, eg. 'god'.

⁵ *Kou-chü*, 'fånga på metkroken', 'draga fram en hemlighet', 'pumpa någon'.

verkliga förhållandet. Det var blott [*Chao*] *Kuang-han*, som verkligt skickligt kunde praktisera denna [pumpningsmetod]. Om andra personer skulle försöka efterhärma honom, så kunde ingen uppnå [hans skicklighet]. Tjuvar och banditer i prefekturerna och äventyrare ute i byarna — var deras upphov och deras gömställen voro belägna; vad tjänstemännen fingo och togo och vad de begärde [av brottslingarna]; varje uns oredlighet, allt visste han.

Några unga män från *Ch'ang An* hade samlat sig i ett tomt hus i en fattig by. De lade sina planer och rövade tillsammans bort folk [i avsikt att utpressa lösen]. Innan det ännu hade kommit till några domstolsförhandlingar, skickade [*Chao*] *Kuang-han* sina tjänstemän att arresteras och döma dem. Alla föllo till föga. En förmögen man vid namn *Su Hwei* (451), utnämnd till *lang*, blev bortrövad av två personer. Omedelbart därefter tog [*Chao*] *Kuang-han* sina tjänstemän med sig och begav sig till deras hus. Själv ställde han sig utanför stora hallen och skickade prefekt-assistenten i *Ch'ang An*, *Kung Shé* (452), för att klappa på halldörren och varna banditerna. Denne sade: »Huvudstadsprefekten, herr *Chao*, tillkännager för de två herrarna, att de icke få döda den person, de ha tagit som gisslan. Denne är en tjänsteman, tillhörande kaiserliga livgardet. Om ni släppa gisslan och låta binda edra händer, kunna ni få en god behandling. Om ni skulle vara så lyckliga att få pardon, kunna ni kanske en gång bli släppta.»

De två männen [därinne] blevo förskräckta. När de därtill tidigare hört [*Chao*] *Kuang-han*'s rykte, öppnade de strax dörren och gingo ut. Nedanför hallen kastade de sig ödmjukt framstupa på marken. [*Chao*] *Kuang-han* böjde knä och tackade, sägande: »Lyckligtvis ha ni bevarat *lang*'ens liv oskadat. Det var mycket vänligt.» — När han sände dem till fängelset, befallde han tjänstemännen att behandla dem respektfullt och förse dem med vin och kött. När det komme till vintern och de skulle utföras till avrättning, skulle på förhand iordningställas kistor och bestås svepning och övrig begravningsattiralj; och han lät underrätta dem om detta. Båda svarade: »Vi ha ingenting emot att dö [under sådana villkor].»

[*Chao*] *Kuang-han* hade en gång gett skriftlig order åt *Tu-t'ing-chang*'en¹ i *Hu*² att komma [till huvudstaden]. När denne på sin färd

¹ Enligt kaiserliga förordningar från *Ch'in*- och *Han*-tiden skulle i varje område på 10 *li* finnas en *t'ing-chang* med uppgift att ränsa trakten från tjuvar och banditer.

² Se not 6 sid. 34.

västerut kommit så långt som till *Chieh Shang*, sade *t'ing-chang*'en i *Chieh Shang* på skämt till honom: »När du kommer till residenset, hälsa herr *Chao* så hjärtligt från mig.» — När *t'ing-chang*'en anlönt, så talade [*Chao*] *Kuang-han* [först] med honom om [föreliggande] ärenden, och när detta var slut, sade han: »*T'ing-chang*'en i *Chieh Shang* har skickat en hälsning till mig,¹ varför har Ni inte framfört hälsningen?» — *T'ing-chang*'en slog pannan mot marken och erkände, att det verkligen förhöll sig så. Då sade [*Chao*] *Kuang-han*: »När Ni reser tillbaka så hälsa *t'ing-chang*'en i *Chieh Shang* från mig, att han skall med all energi tänka på sitt ämbetes uppgifter och göra sitt bästa. [Jag], *ching-chao*[-*yin*'en], glömmer icke herrns vänliga åtanke.»

Hans avslöjande av laglöshet och hans upptäckande av fällor, [skickligt] som [vore han] en övernaturlig varelse, voro alltid i stil med dessa fall. — — — — —

Stadsprefektens styrelse var rättskaffens. Såväl ämbetsmän som gemene man prisade den, så att orden knappt rymdes i deras munnar. De äldsta gubbarna berättade, att allt ifrån *Han*-dynastiens början tills då hade det icke funnits någon, som kunnat mäta sig med honom ifråga om att sköta ett huvudstadsprefektämbete.

Tso-féng-i'n och *yu-fu féng*'en voro båda styresmän [för var sin del] i *Ch'ang An*. Förbrytarnas spår ledde gärna över till *ching-chao* [-*yin*]'s område [,som låg i centrum]. [*Chao*] *Kuang-han* suckade och sade: »De som fördärva min styrelse, äro ständigt och jämt de två [andra] *fu*-cheferna.² I sanning, om man läte mig få styra deras områden på samma gång som mitt eget, skulle det bli annorlunda.»

På den tiden, när storgeneralen *Huo Kuang* tagit regeringen i sin hand, tjänade [*Chao*] *Kuang-han* honom.

Han fortsatte att vara vän med familjen även efter *Huo Kuang*'s död. Trots sina många förtjänster slutade han tragiskt.³ —

Käjsar *Hsüan* var mån om att följa traditionen beträffande en käjsares plikter ej blott mot ämbetsmännen ifråga om belöningar och härtigför-länningar utan även i alla andra avseenden. Han utfärdade sålunda amnestier för hela riket, utdelade gåvor av olika slag, även till menige man. Var och en fick efter sin rang.

Mot sina släktingar var käjsaren mycket nådig. År 73 f. Kr., 7:de må-

¹ Han hade nämligen genom sina spioner fått reda på alltsammans.

² De voro nämligen 3: '*san-fu*', se sid. 21 not 3.

³ Han blev kluven mitt itu. Men i det kinesiska folkets tankar levde han länge kvar. »De besjunga honom ända in i nuvarande tid», säger *Pan Ku*. K. 76 sid. 3 b.

naden, upphöjde han prins *Tan's* älsste son *Chien* till prins av *Kuang Yang*¹ och prins *Hsü's*² yngste son *Hung* till prins av *Kao Mi*.³ Samtidigt förlänade han härtigvärdighet åt tre av prins *Hsü's* söner och åt en av prins *Tan's* söner:⁴ *Shêng* blev härtig av *Chao Yang*;⁵ *Tsêng* blev härtig av *P'ing Ch'ü*.⁶ *Ch'ang* blev härtig av *Nan Li*;⁷ *Hsien* (prins *Tan's* son) blev härtig av *An Ting*.⁸

¹ K. 14 sid. 14 a. K. 8 sid. 3 a.

² Ang. prins *Hsü*, se skildringen sid. 86—89.

Hans son *Pao*, som var härtig av *Nan Li*, begick svåra brott och blev offentlig dödad på torget (*ch'i-shih*: se not 2 sid. 165). När prins *Hsü's* troldomshistorier kommit till allmän kännedom, blev han rädd och tog häxan *Nü-hsü* avdaga medelst gift. De högsta ministrarna ville döma prins *Hsü* till döden. Käjsaren skickade då ett par högre ämbetsmän till prinsen för att ordentligt tala med honom, men denne gjorde undanflykter och sade sig vilja grundligt övertänka förhållandena, innan han kunde inlåta sig på något svaromål.

Sedan prins *Hsü* på så sätt fått i väg käjsarens sändebud, ställde han till en dryckesfäst med sång och dans, fullständigt i stil med den, som prins *Tan* arrangerade före sitt självmord. Prins *Hsü* reciterade en sång och strypte sig sedan med sigillsnöret. Två gemåler av graden *pa-tsi* följde honom i döden. Alla hans söner fingo förlåtelse, men degraderades till menige. Hans rike, *Kuang Ling*, indrogs till staten. Detta skedde år 54 f. Kr., på våren, 1:sta mån. K. 63 sid. 8 a—b; k. 8 sid. 11 b; k. 14 sid. 14 a.

³ K. 14 sid. 14 b. Nuv. *Kao Mi Hsien* i prov. *Shan Tung*. COUVR. Géogr. n:r 521.

⁴ K. 63 sid. 7 b, 8 a. Se även sid. 87.

⁵ K. 15 B sid. 3 a. Nuv. *Chang Ch'iu Hsien* i prov. *Shan Tung*. COUVR. Géogr. n:r 455.

⁶ K. 15 B sid. 3 b.

⁷ K. 15 B sid. 3 b. Se de kinesiska namntabellerna sid. 219, nr 229.

⁸ K. 15 B sid. 3 b. Han fick samma posthuma ärenamn, *Li*, som käjsar *Hsüan's* farfader, tronföljaren *Chü*, (se kap. III). *An Ting* låg i nuv. *Shu Lu Hsien* i prov. *Chih Li*. COUVR. Géogr. n:r 41.

Huo Kuang's död och klanens undergång.

Så länge diktatorn *Huo Kuang* levde, gick allt väl för hans familj och släkt. Efter hans död bar det snabbt utför för att slutligen ända i fullständig katastrof — på ätkinesiskt manér.

K. 68 sid. 6 b: Allt ifrån käjsar *Chao's* tid hade [*Huo*] *Kuang's* son *Yü* (453) och hans äldre broder [*Huo Ch'ü-ping's*]¹ sonson *Yün* (454). varit *chung-lang-chiang*.² *Yün's* yngre broder *Shan* (455) var *fêng-chü-tu-wei*³ och *shih-chung* samt ledare för *hu-* och *yüeh-*trupperna.⁴ Två av [*Huo*] *Kuang's* mågar voro *wei-wei*, den ene för det östra [nämligen *Wei Yang-*]palatset,⁵ den andre för det västra [nämligen *Ch'ang Lo-*]palatset.⁶ Alla mågarna, gifta med äldre och yngre döttrar,⁷ och yngre släktingar på kvinnosidan (*wai-sun*) fingo samtliga mottaga kallelser till hovet och utnämndes till *chu-ts'ao*,⁸ *ta-fu*, *ch'i-tu-wei* eller *chi-shih-chung*.⁹ Hans anhängare och släktingar höllo tillsammans och slogo fasta rötter inom hovet.

[*Huo*] *Kuang* höll i sin starka hand samman trådarna till det invecklade statsmaskineriet ända ifrån regeringsperioden *hou-yüan* (=år 88 f. Kr.). När så käjsar [*Hsüan*] bestigit tronen, ville [*Huo Kuang*] låta regeringsbestyret återgå, men käjsaren avböjde artig och ville icke mottaga [*Huo Kuang's* demissionsförslag].

Alla ärenden skulle undantagslöst först delgivas [*Huo*] *Kuang*. Denne rapporterade sedan vidare till Himmelens Son. För varje gång [*Huo*]

¹ Se *Huo Kuang's* släkttavla, sid. 205.

² Palatsintendenten och överstar. Jfr sid. 178 not 9.

³ *Huo Kuang* hade på sin tid haft samma ämbete, se k. 68 sid. 1 a.

⁴ Trupperna mot nordbarbarerna och sydkustländerna.

⁵ *Fan Ming-yu*, 'generalen, som passerat *Liao*-floden'; k. 68 sid. 8 a.

⁶ *Têng Kuang-han*, gift med *Huo Kuang's* äldsta dotter, k. 68 sid. 8 a. Jfr sid. 206.

⁷ *Kun-ti*. Se även k. 68 sid. 9 b: *nü-kun-ti*.

⁸ Se sid. 49 not 2.

⁹ Se sid. 102 not. 8.

Kuang kom på audiens hos kajsaren, ödmjukade sig¹ kajsaren, lade band på sig² och hedrade och underordnade sig honom i högsta grad.

[*Huo*] *Kuang* höll regeringsmakten i sin hand inalles 20 år.

På våren, 2:dra året av regeringsperioden *ti-chieh* (= år 68 f. Kr.), insjuknade han allvarligt. 'Den kaiserliga vagnen' (d. v. s. kajsaren) kom själv på besök för att höra, hur det var med [*Huo*] *Kuang's* sjukdom. Kajsaren brast härvid ut i tårar och snyftningar. [*Huo*] *Kuang* skickade en skrivelse till kajsaren, tackade för hans ynnestbevis och sade: »Jag skulle önska få avskilja från min förläning³ ett område på 3.000 familjer, för att det må givas som förläning åt min äldre broders sonson *féng-chü-tu-wei'n Shan* vid utnämningen till *lieh-hou* och för att han skall sköta offren åt min äldre broder, *p'iao-ch'i*-generalen [*Huo*] *Ch'ü-ping*.»

Ärendet remitterades till *ch'éng-hsiang-yü-shih'n*, och samma dag utnämnde [kajsaren] *Huo Kuang's* son *Yü* (453) till höger-general.

K. 8 sid. 6 b: På våren år 68 f. Kr., under 3:dje månaden, dagen *kéng-wu*, dog⁴ *ta-si-ma'n* och storgeneralen [*Huo Kuang*].

K. 68 sid. 6 b. När han dött, närvaro kajsaren och änkekajsarinnan [*Chao*] i egen person⁵ vid begravningen. — *T'ai-chung-ta-fu'n Jen Hsüan*⁶ (363) övervakade jämte fem stycken *shih-yü-shih*-ämbetsmän, med ämbetsinsignierna i hand, alla begravningsåtgärderna. *Chung-ér-ch'ien-shih*-ämbetsmän fingo i uppdrag att iordningställa en gravkulle för storgeneralen. Av [kajsaren] skänktes guld, pengar, sidentyger, 100 stycken broderade täcken av siden med silkesflosstoppning, 50 koffertar med kläder, runda jadeittabletter,⁷ runda och kantiga pärlor, av jadeitringar förfärdigade [,brynjeliknande]⁸ klädesplagg, en inre likkista av katalpaträ,⁹ en ytterkista av *p'ien*, ett slags almträ,¹⁰

¹ Egentligen: 'gjorde sig tom'.

² Egentligen: 'samlade sitt ansikte', 'höll sig tillbaka'.

³ Se sid. 156.

⁴ Se även 'de 5 elementen'. k. 27 C: c, sid. 14 a. K. 19 B sid. 37 b, 38 a.

⁵ Kajsaren var nämligen måg och änkekajsarinnan dotterdotter till *Huo Kuang* Se släkttavlan sid. 205.

⁶ Ang. denne, se sid. 206—207 och 217.

⁷ *Pi*, 'paljetter', 'ringar': B. L a u f e r: *Jade*, Chicago 1912, p. 109—111 (jfr p. 204—216).

⁸ Jadeitbitar uppträdda på guldtråd och hopfogade till en dräkt.

⁹ Egentligen: 'ett katalpapalats' — en term för den kaiserliga innerkistan.

¹⁰ *P'ien-fang*. Denna tolkning enligt *Fu Ch'ien*, som anser *p'ien* vara lika med tecknet *p'ien*, utvidgat med radikalen *mu*, trä, som betyder ett almliknande träslag. Flera andra tolkningar finnas, men senaste kommentatorer luta närmast åt *Fu's* mening.

samt en skyddsställning över kistan av märtträ av cypress — en pjäs av varje sort. Vidare 15 stycken ytterkistor av *tsung*, lärkträ, för den yttre gravkammaren¹ samt en spegeldosa² [tillverkad av] *tung-yüan*-ämbetet³ — allt i enlighet med reglerna för en kättsares⁴ begravning. Man lastade kistan med [*Huo*] *Kuang*'s döda kropp på en till likvagn apterad bekväm vilovagn, klädd invändigt med gult siden och med plym⁵ på vänstra skakeln. Man utkommenderade starkbågsskyttar⁶ på de lätta stridsvagnarna och officerare från de fem norra regementena. Deras trupper bildade häck ända till *Mao Ling* och utgjorde eskort vid gravsättningen.

[*Huo Kuang*] erhöll som posthumt ärenamn *Hsüan-Ch'êng-hou* (456): 'Härtigen, som fullbordat verket'.

Soldater från de tre *Ho*⁷ [*Gula-flod*]-provinserna [nämligen *Ho Nan*, *Ho Nei*, *Ho Tung*] beordrades att åter fylla i den uppgrävda jorden samt uppföra en gravkulle och ett offerkapell. Man iordningsställde en gravpark, och till underhåll anslogs ett område på 300 familjer. En *chang* och en *ch'êng*⁸ skulle förestå vakthållningen enligt gammalt bruk.

Efter verkställd gravsättning⁹ fick [*Huo*] *Shan* (455) sin förläning och blev härtig av *Lo P'ing*.¹⁰ I egenskap av *jéng-chü-tu-wei* ledde han ärendena inom *shang-shu*, palatsexpeditionen.

Himmelens Son tänkte på [*Huo*] *Kuang*'s förtjänster och dygd och utfärdade ett edikt, som löd:

»Framlidne *ta-si-ma'n*, storgeneralen, härtigen av *Po Lu*¹¹ var [chef] för livvakten hos *Hsiao Wu Huang Ti* under mer än 30 år; han var ett stöd för *Hsiao Chao Huang Ti* under mer än 10 år. När man råkade

¹ För tjänare och biustrur, enligt *Fu Ch'ien* (470).

² *Wên-ming* hörde till gravutensilierna.

³ Olika meningar råda bland kommentatorerna om rätta tolkningen av detta ställe i den starkt hopträngda täxten. *Yen Shih-ku* anser *tung-yüan* vara benämningen på officianten; ämbetet lydde under *shao-fu'n*.

⁴ Jämför arrangemangen vid *Ch'in Shih Huang Ti*'s (486) begravning. *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 191—195.

⁵ Enligt vissa kommentatorer utgjordes den av en yako-xe-svans, enligt andra av fasan-fjädrar.

⁶ Se *Chavannes*: *Mém. hist.* II, p. 469, not 4.

⁷ Ursprungligen avsågs med *san-ho* de tre stora floderna: *Gula floden*, *Huai-floden* och *Lo-floden*. Se *Mayers*: *The Chinese Reader's Manual*, p. 316.

⁸ Se sid. 82 jämte förklarande not. (2).

⁹ Enligt *Yen Shih-ku* (481), k. 97 A sid. 10 a, lågo *Shang-kuan Chieh*'s och *An*'s gravar nära intill åt öster.

¹⁰ År 68, 4:de mån., dagen *kuei-si* med 3.000 familjers apanage; k. 18 sid. 6 a. Nuv. *Lo P'ing Hsien* i prov. *Shan Hsi*. *Couv. Géogr.* nr 412.

¹¹ K. 18 sid. 7 b.

ut för den stora svårigheten [vid *Liu Ho's* 27-dagars regentskap], tog han själv avgörandet i sin hand och ledde såväl *san kung* och *chiu-ch'ing* som *ta-fu*¹ att fastställa 'de 10000 generationernas dokument'.² Därigenom har han åstadkommit lugn åt Markens och Åringens gudar.³ Alla i den myllrande⁴ skaran av rikets folk ha genom detta fått njuta fred och ro. Hans förtjänster och dygd äro rikliga. Jag finner honom mycket lofvärd och skall veder-gälla⁵ hans efterkommande och lämpligt avväga deras rang och apanage. I generationer har det ej funnits någon, som kunnat mäta sig med honom, hans förtjänst är att jämföra med statsminister *Hsiao's*.⁶

Följande år (= år 67 f. Kr.), på sommaren, gav [käjsaren] åt tronföljarens morfader, *Hsü Kuang-han*, en förläning och utnämnde honom till härtig av *P'ing Ên*.⁷ Åter utfärdade [käjsaren] ett edikt, som löd:

»*Hsüan-Ch'êng*-härtigen [*Huo*] *Kuang* har som [chef för den] käjserliga livvakten varit lojal och korrekt, en outtröttlig arbetare i rikets tjänst. När man belönar en god man, [bör det] nå till hans efterföljande generationer. För den skull ger Jag [sälunda] en förläning åt [*Huo*] *Kuang's* äldre broders sonson, *chung-lang-chiang'en Yün* och utnämner honom till härtig av *Kuan Yang*.»⁸

Då [*Huo*] *Yü* efterträtt sin fader som härtig av *Po Lu*,⁹ lät [*Huo Kuang's*] änkegemål *Hsien*, med ändring av de förordningar *Kuang* själv under sin livstid uppsatt angående gravkullen, utvidga och förstora den. Hon uppförde tre tornförsedda portar och byggde en 'andeväg'.¹⁰ I norr sträckte den sig till *Chao Ling*[-härberget], och i söder

¹ Se *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 528—529.

² D. v. s. det tronföljdsdokument, som gav tronen åt *Hsüan Ti* och hans ättlingar i '10.000 generationer'.

³ D. v. s. samhället.

⁴ Tecknet *chêng* betyder egentligen 'hampskävor'; här = 'otaliga som hampskävor', 'många', 'myllrande skara'.

⁵ Tecknet *fu* är här = *pao*, 'vedergälla'.

⁶ *Hsiao Ho* (457), den förste *Han*-käjsarens minister och allt i alla. K. 19 A, sid. 12 a—b; k. 39 sid. 1 a.

⁷ Se sid. 146 och 149. Samma dag (dagen *wu-jên*) utnämndes *Shih* till tronföljare och 'stor förlåtelse' utfärdades för hela riket. K. 8 sid. 5 a; k. 97 A sid. 13 a.

⁸ Jämför k. 18 sid. 6 a (*Nan Yang*). *Huo Ch'ü-ping's* son *Shan* (458) [*Äi*], död år 110 f. Kr., hade genom arv blivit härtig av *Kuan Chün* år 116 f. Kr. Denne dog utan arvingar; *Yün* och *Shan* voro sälunda brorsöner till honom; se tabellen sid. 205 och *Chavannes*: *Mém. hist.* III p. 163 och 501.

⁹ K. 18 sid. 7 b.

¹⁰ *Shên-tao*, en väg, som ledde fram till graven.

nådde den förbi *Ch'êng Ên*[-härberget].¹ Hon lät rikt utsmycka offerhallen. En över marken upphöjd väg för [hennes] vagn förknippade graven med *Yung Hsiang*.² I avskildhet levande tjänarinnor och bi-hustrur höllo vakt över den.

Hon utvidgade [*Huo*-familjens] herresäte och lät förfärdiga en kajserslig promenadvagn. Hon lät göra sittedynor med mönstrade broderier och förgyllde vagnen. Hon beklädde vagnshjulen med läder och silkesvadd [för att den skulle gå mjukt]. De uppvaktande tjänarinnorna voro spända framför [fru *Hsien*'s] vagn som dragare medelst silkessnören i de fem³ färgerna, när hon för sitt nöjes skull åkte omkring inom herresätets område.

En gång i tiden hade [*Huo*] *Kuang* i hög grad favoriserat inspektören för slavarne *Fêng Tsü-tu* [*Yin*] (459) och ständigt med honom diskuterat sina mått och steg. När nu fru *Hsien* levde som änka, hade hon otillåten förbindelse med [*Fêng*] *Tsü-tu*.

Emellertid hade [*Huo*] *Yü* och [*Huo*] *Shan* byggt till och reparerat sina herresäten. De hade kapplöpningar och foro fram i vild karriär [i trakten av] *P'ing Lo*-vårdshuset. När [*Huo*] *Yün* skulle till rådslag vid hovet, skylldes han flera gånger på sjukdom och gav sig ut i hemlighet. De hade ett stort följe av gäster och klienter och anordnade jakter i parkerna vid *Huang Shan* (G u l a B e r g e t). De läto slavar med ljusblå turbaner⁴ anmäla besökande, som om det varit vid hovet.

Ingen vågade näpsa dem. [Fru] *Hsien* och alla hennes döttrar gingo ut och in i den stora mittsalen i 'Den eviga trohetens palats',⁵ dag eller natt, utan hänsyn till tidpunkten.

Allt ifrån det kajsar *Hsüan* som menig vistats bland det enkla folket, hade han sedan länge hört och vetat om *Huo*-familjens höghet och rike-dom, och inom sig kunde han ej finna detta gott. När [nu *Huo*] *Kuang* dog, tog kajsaren först själv hand om styrelsen, och *yü-shih-ta-fu'n Wei Hsiang* (446) var hans medhjälpare (*chi-shih-chung*). [Fru] *Hsien*

¹ Enligt en kommentator voro såväl *Chao Ling* som *Ch'êng Ên* namn på värds-hus. En annan, *Li Ch'i*, uppger, att *Chao Ling* var gravplatsen för *Kao Tsu*'s moder (se sid. 4), men *Yen Shih-ku* säger detta vara ett misstag; här är förmodligen endast fråga om ortnamn.

² Måste här vara ett ortnamn. Betyder eljest 'de långa gallerierna', som sammanbundo de olika delarna i ett kinesiskt palats; även ett namn på den avdelning i konkubinhallen, där brottsliga kvinnor höllos i arrest; 'korrektionsanstalt'.

³ Svart, rött, blått, vitt, gult.

⁴ Detta var de kajsersliga tjänarnas dräkt.

⁵ Det var änkekajsarinnan *Chao*'s residens. Se sid. 118, 125, 185 o. k. 73 sid. 3 a.

sade till [de tre *Huo*.] *Yü*, *Yün* och *Shan*: »Ni lägga er ej vinn om att övertaga det av storgeneralen nedlämnade stora arvet. Nu är en *ta-fu* käjsarens närmaste medhjälpare (*chi-shih-chung*). En annan person har utträngt eder. Kunnen I väl längre själva rädda eder [från undergång]?»

Efteråt kommo tjänarna hos de båda familjerna [*Huo* och *Wei*] i gräl om [vem som skulle gå ur] vägen. *Huo*-familjens tjänare gingo in i *yü-shih* [*Wei*'s] palats och ville sparka sönder *ta-fu*'ns dörr, och de avlägsnade sig först, sedan *yü-shih*'n kommit och gjort en djup buggning och bett om ursäkt. Folk underrättade *Huo*-familjen härom, och nu först hade [fru] *Hsien* och de andra förstånd att bliva oroliga.

När sedan *ta-fu*'n *Wei* [*Hsiang*] blev rikskanslär, hade han ofta audiens under käjsarens privata vila och diskuterade angelägenheter där, och härtigen av *P'ing Ên* [*Hsü Kuang-han*]¹ jämte *shih-chung*'en *Chin An-shang*² (324) m. fl. gingo raka vägen ut och in i käjsar-gemaken.

Vid den tiden förestod *Huo Shan* alltjämt palatsexpeditionen. Käjsaren förordnade nu, att lägre tjänstemän och män av folket skulle få lämna in förseglade memorial till tronen [direkt], utan att det anginge palatsexpeditionen. Samtliga ministrar fingo komma till audiens, en och en i sänder [för att kunna tala fullständigt fritt inför käjsaren]. Inför dessa [fakta] fann *Huo*-klanen det högeligen kusligt.

När käjsar *Hsüan* först bestigit tronen, upphöjde han omedelbart därefter sin maka av *Hsü*-[familjen] till käjsarinna. [Fru] *Hsien*, som älskade sin lilla dotter *Ch'êng-chün*, ville upphöja henne, och i hemlighet förmådde hon en barnmorska [vid namn] *Ch'un-yü Yen* att lägga in gift i medicinen och döda käjsarinnan *Hsü*. Därpå uppmanade hon [*Huo*] *Kuang* att införa *Ch'êng-chün* i käjsarens harem och i [den döda *Hsü*'s] ställe upphöja henne till käjsarinna.³

Förut är skildrat,⁴ hurusom fru *Hsien* av fruktan för upptäckt omtalade hela mordanslaget för sin make och hurusom denne lyckades tysta ned saken. Men därmed voro ej svårigheterna undanröjda. Motgångarna började hopa sig för *Huo*-familjen. Undan för undan sköts den tillbaka. Hatet koncentrerade sig då på rikskanslern *Wei Hsiang*, som de gärna ville röja ur vägen.⁵

¹ Se sid. 147, 149 och k. 18 sid. 10 a.

² K. 68 sid. 12 a. Han var son till *Chin Lun* (175) och brorson till *Chin Jih-ti* (167).

³ Se sid. 149.

⁴ Sid. 146.

⁵ K. 74 sid. 2 a, k. 68 sid. 9 b.

K. 74 sid. 1 a: *Wei Hsiang*¹ (446) med ärenamnet *Jo Wêng* (463) härstammade från *Ting T'ao*² i *Chi Yin* och flyttade över till *P'ing Ling*. I sin ungdom studerade han *I King* och blev *shih*, rullförare, för prefektursoldaterna. Emedan han vid examinationen för [urval av] *hsien-liang*, 'begåvade män', fick en hög placering genom sina svar, blev han *ling*, befallningsman, i *Mao Ling*. Efter en kort tids förlopp kom en vän och klient till *yü-shih-ta-fu'n Sang Hung-yang*, som falskeligen gav sig ut för att vara *yü-shih* och slog sig ned i distriktets värds-

¹ Förteckning över rikskanslärerna i Kina åren 100—50 f. Kr.

Utnämnd år 103 f. Kr.	<i>Kung-sun Ho</i> (73).	Dödad år 91 f. Kr.	K. 66 sid. 1 a; k. 19 A sid. 32 a.
» » 91 »	<i>Liu Chü-li</i> (133).	» » 90 »	K. 66 sid. 1 b; k. 19 A sid. 32 a—b; k. 15 A sid. 40 a.
» » 89 »	<i>T'ien [Chü] Ch'ien-ch'iu</i> (82).	Död » 77 »	K. 66 sid. 3 a; k. 19 A sid. 32 b; k. 18 sid. 7 b.
» » 77 »	<i>Wang Hsin</i> (223).	» » 76 »	K. 66 sid. 4 b; k. 19 B sid. 35 b 36 a; k. 18 sid. 8 a.
» » 75 »	<i>Yang Ch'ang</i> (214).	» » 74 »	K. 66 sid. 5 a; k. 19 B sid. 36 a; k. 18 sid. 8 a.
» » 74 »	<i>Ts'ai I</i> (289).	» » 71 »	K. 66 sid. 8 b; k. 19 B sid. 37 a; k. 18 sid. 8 b.
» » 71 »	<i>Wei Hsien</i> (243).	Avsked » 67 »	K. 73 sid. 1 a; k. 19 B sid. 38 a; k. 18 sid. 10 a.
» » 67 »	<i>Wei Hsiang</i> (446).	Död » 59 »	K. 74 sid. 1 a; k. 19 B sid. 39 b; k. 18 sid. 10 a.
» » 59 »	<i>Ping Chi</i> (241).	» » 55 »	K. 74 sid. 4 b; k. 19 B sid. 43 a; k. 18 sid. 12 b.
» » 55 »	<i>Huang Pa</i> (414).	» » 51 »	K. 89 sid. 2 b—5 a; k. 19 B sid. 41 a; k. 18 sid. 12 b.
» » 51 »	<i>Yü Ting-kuo</i> (264).	Avsked » 43 »	K. 19 B sid. 41 b, 43 b; k. 18 sid. 13 a.

² Nuv. *Ting T'ao Hsien* i prov. *Shan Tung*. COUVR. Géogr. n:r 557 (556).

hus. När den biträdande distriktstjänstemannen icke i tid kom på uppvaktning, blev gästen vred och lät binda honom. [Wei] Hsiang misstänkte, att det var bedrägeri, arresterade honom och fick honom fälld för sina brott. Domaren dömde honom att dödas och kastas på torget (*ch'i-shih*). I *Mao Ling* blev det stor laglydighet.

Därefter befordrades [Wei Hsiang] till *t'ai-shou* i *Ho Nan*. Han förbjöd och gjorde slut på all laglöshet [därstädes]. De framstående och mäktige grepos av fruktan och underordnade sig.

Vid det laget dog¹ rikskanslern *Chü Ch'ien-ch'iu*. Hans son hade redan tidigare blivit utnämnd till *wu-ku-ling*², arsenalchef, i *Lo Yang*.³ När denne såg, att han mistat sin fader och att [Wei] Hsiang därunder utövade en sträng styrelse i sin prefektur, levde [kanslerns son] i fruktan för att han förr eller senare skulle åsamka sig straff. Till slut gav han sig i väg av egen drift. [Wei] Hsiang skickade sin närmaste man för att kalla honom tillbaka, men han framhärdade i att icke vilja återvända. [Wei] Hsiang blev då inom sig förargad och tänkte: »Om storgeneralen får rapport om att denne *ling* har rymt från sitt ämbete, så anser han givetvis, att jag — med anledning av rikskanslerns frånfälle — icke varit i stånd att rätt behandla dennes son. Detta föranleder vår tids mäktigaste man⁴ att ogilla mig; det är farligt.»

När *wu-ku-ling*'en västerut kom till *Ch'ang An*, klandrade mycket riktigt storgeneralen *Huo Kuang* [Wei] Hsiang för vad han låtit komma sig till last, och sade: »En ung härskare har alldeles nyss bestigit tronen. Jag anser, att *Han Ku*-passet⁵ är huvudstadens fasta punkt och att arsenalen [i *Lo Yang*] är den plats, där elittrupperna äro samlade; därför har jag gjort rikskanslerns yngre broder till *tu-wei* (chef) för [Han Ku]-passet och hans son till chef för arsenalen. Nu har *t'ai-shou'n* i *Ho Nan* icke djupt övertänkt riksstyrelsens ledande principer.⁶ Så snart han ser, att kanslern är död, så jagar han bort hans son. Vilken tanklöshet!»⁷

Senare fanns det personer, som anklagade [Wei] Hsiang för att ha

¹ Alltså år 77 f. Kr.; k. 18 sid. 7 b; k. 19 A sid. 32 b och sid. 81.

² *Wu-ku* var ett militärt ämbete, som hade med krigsutrustningen att skaffa; hade både *ling*, chef, och *ch'eng*, assistent.

³ Nuv. *Lo Yang Hsien* i prov. *Ho Nan*. COUVRE. Géogr. n:r 628.

⁴ *Tang-shih-kuei-jên*; härmed menas *Huo Kuang*.

⁵ Passet genom bergen, som skiljer *Shen Hsi*-slätten från *Ho Nan*; se kartorna sid. 8—12.

⁶ Eg. 'rikets stora planer'.

⁷ Eg. 'grundhet', 'ytlighet'.

dödat oskyldiga. Ärendet remitterades till vederbörande ämbetsmän. Vaktsoldater från *Ho Nan*, som gjorde sin tjänst vid huvudstadens olika ämbetsverk, två å tre tusen man, ville beveka storgeneralen och urskulda [*Wei Hsiang*] och erbjödo sig att kvarstanna i tjänst ännu ett år [utöver den tid, de voro skyldiga], för att därmed sona prefektens brott. Gamla och svaga personer i *Ho Nan*, till ett antal av över tio tusen, belägrade passet [till *Shen Hsi*] och ville igenom för att framlägga skrivelser [med förböner för *Wei Hsiang*]. — Tjänstemännen vid passet avlade rapport härom till kajsaren.

Storgeneralen [*Huo Kuang*] utnyttjade fallet med *wu-ku-ling*'en och sände [trots allt] [*Wei Hsiang*] till krigsdomarens fängelse.

Där satt han länge fjättrad. Vintern förflöt. När så en allmän amnesti utfärdats, blev han frigiven. För andra gången blev han genom ett kaiserligt dekret anförtrodd sysslan som chef över *Mao Ling*. Han befordrades [sedan] till *Yang Chou-ts'i-shih*, överprefekt i *Yang Chou*. Han undersökte och granskade styresmännen för prefekturer och provinser, och många voro de, som han underkände och avskedade.

[*Wei Hsiang*] var god vän med *Ping Chi*.¹ Vid den tiden var *Ping Chi kuang-lu-ta-fu*. Han sände [*Wei Hsiang*] en skrivelse, som löd:

»Det kaiserliga residenset² har i själva verket djup insikt om *Jo Wéng's*³ (*Wei Hsiang's*) styrelse och vandel och gör för närvarande stort bruk av Eder. Jag skulle önska, att Ni vore en smula försiktig i Edra åtgöranden, hölle Eder värdigt reserverad och dolde Edra talanger⁴ inom Eder [så att Ni ej öppet visade, vad Ni går för].»

[*Wei Hsiang*] gillade hans ord, och med hänsyn härtill mildrade han sin stränghet. Han kvarstod i sin befattning under två år, [varefter] han kallades till huvudstaden och utnämndes till *chien-ta-fu*. Sedan blev för andra gången *t'ai-shou* i *Ho Nan*.

Några år förflöto, och kajsar *Hsüan* besteg tronen. Han kallade [*Wei Hsiang*] till huvudstaden och utnämnde honom till *ta-si-néng*.⁵ Sedan befordrades han till *yü-shih-ta-fu*.⁶

¹ Se sid. 130—131, 186—188.

² Omskrivning för kajsaren, Hans Majestät.

³ *Wei Hsiang's* ärenamn.

⁴ Hänsyftar på uttrycket *chün-ts'i-pu-ch'i* i *Lun Yü* (C o u v r e u r: Les quatre livres p. 80): »En vis man är icke som ett kärll [utan han duger till många-handa].»

⁵ År 72 f. Kr., k. 19 B sid. 37 a.

⁶ År 71 f. Kr., k. 19 B sid. 37 a.

Efter fyra år (år 68 f. Kr.) dog storgeneralen *Huo Kuang*. Käjsaren tänkte på [den dödes] förtjänster och duglighet, och för den skull utnämnde han dennes son *Yü* till högergeneral och den äldre broderns son¹ *Shan* till härtig av *Lo P'ing* ävensom till chef för palatsexpeditionen.

Genom härtigens av *Ên P'ing*,² *Hsü Po*, förmedling sände [*Wei*] *Hsiang* upp ett förseglat memorial till käjsaren. Han sade, att *Ch'un Ch'iu* kritiserade ärftliga ministerposter inom samma klan och ogillade det fall i *Sung*-riket, när tre generationer efter varandra blevo stordignitärer likasom när i *Lu*-riket *Chi-Sun*-släkten (466) helt och hållet höll makten i sina händer. Alla dessa fall hade bringat riket i fara och vållat omstörtningar. Allt ifrån regeringsperioden *hou-yüan* (år 88 f. Kr.) och tills nu hade de höga ämbetena undanhållits den kaiserliga släkten, och regeringsmakten hade utgått från käjsarens förste minister. Nu vore [*Huo*] *Kuang* död, men hans son hade återigen blivit storgeneral;³ hans äldre broders sonson hölle i sin hand statsmaskineriet; alla mågar, gifta med äldre eller yngre systrar [till *Huo Yü*], innehade maktpositioner och befunno sig i [höga] militära ämbetsställningar. [*Huo*] *Kuang's* gemål *Hsien* och alla döttrarna hade samtliga skaffat sig fritt tillträde till det förbjudna *Ch'ang Hsin Kung*, 'Den eviga trohetens palats'.⁴ Ibland kommo de rent av nattetid och begärde få porten öppnad och gingo ut och in. De voro högmodiga, överdådiga och otyglade. »Jag fruktar, [fortsatte *Wei Hsiang* i sitt memorial,] att de med tiden ej kunna hållas i styr. Det bör finnas något medel att minska deras maktbefogenhet, omintetgöra och skingra deras ljuskygga planer för att därigenom betrygga grundvalen för de 10.000 generationerna och säkerställa en de förtjänstfulla ämbetsmännens tidsålder.»

Vidare var det en gammal tradition (*ku-shih*), att alla, som sände upp skrivelser till käjsaren, alltid gjorde två konvolut (2 exemplar) och påskrev det ena »kopia». ⁵ Den som förestod palatsexpeditionen, ⁶ öppnade först kopian, och om det, som stod däri, ej var gott, utrangerades [memorialet] och framlämnades ej [till käjsaren]. [*Wei*] *Hsiang* tog nu åter genom *Hsü Po's* förmedling och gjorde en framställning om att

¹ Täckten upptager felaktigt *tsi*, 'son', i stället för *sun*, 'sonson'.

² Se sid. 146, 149 o. 197.

³ Här föreligger ett misstag av *Wei Hsiang* eller i täkten; *Huo Yü* var ej storgeneral; se nedan.

⁴ Där änkekäjsarinnan *Chao* bodde; se sid. 118 o. 185; se även sid. 198 not 5.

⁵ *Fu-fêng*.

⁶ Vid den tidpunkten var det *Huo Shan*.

slopa [bruket med] kopiorna för att förhindra att saker och ting fördoldes. Käjsar *Hsüan* gillade detta, kallade [*Wei*] *Hsiang* att *chi-shih-chung*, tjänstgöra i palatset [och taga del av den centrala förvaltningen], och följde hans råd i allt.

När *Huo*-familjens mordanslag mot käjsarinnan *Hsü* för första gången kom till käjsarens öron,¹ slopade han dess tre härtigar [*Yü*, *Yün* och *Shan*]; enligt käjserlig order miste de [denna] sin rang och fingo draga sig tillbaka till privatlivet.² Alla släktingarna skickades ut [i provinserna] för att fylla vakanser där.

Vid den tiden var det som *Wei Hsien* (243) fick avsked³ från sin befattning på grund av ålder och sjukdom; *Wei Hsiang* (446) efterträdde honom [då] som rikskanslär. Han erhöll fullmakt på att vara härtig av *Kao P'ing* med ett apanage på 800 familjer.

Alldenstund *Huo*-klanen [nu] hyste ovilja mot [*Wei*] *Hsiang* och därtill fruktade honom, lade de planer att förfalska ett edikt av änkekäjsarinnan [*Chao*] med order att först anklaga och halshugga rikskanslärn *Wei Hsiang* och sedan avsätta Himmels Son.

Anande sitt öde, sökte *Huo*-familjen sålunda med alla medel hålla sig kvar vid makten, varvid den ingalunda skydde att som sista utväg tillgripa en våldsamt kupp. Till vilken mäktig ställning genom betydelsefulla ämbetsposter⁴ medlemmarna av denna familj lyckats komma, upplyser *Pan Ku* om vidare i

K. 68 sid. 8 a: När käjsar [*Hsüan*] första gången fick höra [talas om giftmordet på käjsarinnan *Hsü*], men innan han ännu fått klarhet i saken, förflyttade han dock [*Huo*] *Kuang's* måg, 'generalen, som passerat *Liao*-floden', *wei-wei'n* i *Wei Yang*-palatset, härtigen av *P'ing Ling*, *Fan Ming-yu* (226), och utnämnde honom till *kuang-lu-hsün*. En annan måg, *chu-li'n*, *chung-lang-chiang'en*, *yü-lin-chien'en*, *Jên Shêng* (461), skickades ut [från huvudstaden] och blev *t'ai-shou* i *An Ting* [i *Kan Su*].

Några månader förflöto, och så skickade [käjsaren] ytterligare i väg [*Huo*] *Kuang's* äldre systems måg (*hsü*),⁵ *chi-shih-chung'en*, *kuang-lu-ta-fu'n Chang Shuo* (460). Han blev *t'ai-shou* i *Shu Chün*.⁶ En yngre

¹ Jämför k. 68 sid. 8 a—b.

² *Chiu-ti*; *chiu-kuo* var den andra formen för förvisning (till landsorten).

³ Se sid. 185.

⁴ Jämför k. 74 sid. 2 a—4 a.

⁵ *Hsü* betyder både 'måg' och 'man'; åldersskäl tala här för den förra tolkningen.

⁶ Beläget i prov. *Sì Ch'uan*; *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 535 n:r 6.

Huo Kuang's släkttavla.¹

Huo Chung-ju (112) från Ping Yang.²

<p>1. <i>Huo Ch'ü-ping</i> (114), härtig av <i>Kuan Chün</i>, <i>P'iao-ch'ü-general</i>³ m. m., g. m. bl. a. <i>Wei Shao-ér</i> (111)⁴.</p>		<p>2. <i>Kuang's</i> äldre syster hade en måg (<i>hsü</i>) <i>Chang Shuo</i> (460)⁶.</p>		<p>3. <i>Huo Kuang</i> (4), storgeneral <i>ta-si-ma</i>, m. m., härtig <i>Hsüan Ch'eng</i> av <i>Po Lu</i> (456)⁷, g. m. bl. a. <i>Hsien</i> (380)⁸.</p>													
<p>Sonsöner</p>		<p>Sön:</p>		<p>En dotter</p>													
<p><i>Huo Shan</i> (458) [<i>Ai</i>]⁵, död utan avkomlingar år 110 f. Kr. Var härtig av <i>Kuan Chün</i>.</p>		<p>1. Sonen <i>Huo Yü</i> (453) blev år 68 f. Kr. härtig av <i>Po Lu</i> efter sin fader; planerade uppror år 66 f. Kr.; klövs mitt itu.</p>		<p>2. Älsta dottern g. m. <i>T'eng</i> <i>Kuang-han</i> (465).</p>		<p>3. Andra dottern g. m. <i>Chao P'ing</i> (464).</p>		<p>4. Dottern <i>Ch'eng-chün</i> (384), g. m. kajsar <i>Hsüan</i> (50) år 70 f. Kr. Förgiftade kajsarinnan <i>Hsü</i> (377), sökte förgifta tronföljaren <i>Shih</i> (55); degraderades år 66 f. Kr.; dödade sig själv 12 år därefter, d. v. s. år 54 f. Kr.</p>		<p>5. En dotter g. m. <i>Shang-kuan</i> <i>An</i> (165). Dotter g. m. kajsar <i>Chao</i> (40), blev <i>huang-hou</i> (41), dog år 37 f. Kr.</p>		<p>6. En dotter g. m. <i>Chin jih-ti</i> (167), medlem av förmyndar- styrelsen. Söner: <i>Shang</i>, <i>Chien</i>.</p>		<p>7. En dotter g. m. <i>Jên Sheng</i> (461), prefekt i <i>An Ting</i>.</p>		<p>8. En dotter g. m. <i>Fan Ming-yu</i> (226), 'generalen, som passerat <i>Liao-floden</i>.</p>	
<p><i>Huo Shan</i> (455), härtig av <i>Lo P'ing</i>.</p>		<p><i>Huo Yün</i> (459), härtig av <i>Kuan Yang</i>.</p>		<p>K. 68 sid. 9 b—10 a.</p>		<p>K. 76 s. 7 b; K. 68 s. 8 a—b; K. 18 s. 7 b.</p>		<p>K. 68 sid. 8 a. K. 68 sid. 8 b. K. 68 sid. 8 b. K. 97 A sid. 13 b. K. 97 A s. 10 b.</p>		<p>K. 68 sid. 11 b —12 a.</p>		<p>K. 68 sid. 8 a. K. 68 sid. 8 a.</p>					

¹ Angående namnet *Huo*, synes det ursprungligen ha varit benämningen på berg och ett furstendöme från *Chou*-tiden (Jfr *K'ang Hsi* och *Ts'ü-yüan*). *Wu Wang's* yngre broder *Shu* var furste av *Huo*, nuvarande *Huo Hsien* i prov. *Shan Hsi*. En av hans efterkommande antog *Huo* som familjenamn. — ² K. 68 sid. 1 a. — ³ K. 18 sid. 6 a. — ⁴ Se tabellen sid. 25. — ⁵ *Chavannes*: *Mém. hist.* III p. 163 och 501, k. 18 sid. 6 a. — ⁶ K. 68 sid. 8 a. — ⁷ K. 18 sid. 7 b. — ⁸ Se kap. XI och XII.

kvinnlig släktings man, *chung-lang-chiang*'en *Wang Han* (462) blev *t'ai-shou* i *Wu Wei*.¹ Icke långt därefter förflyttades i sin tur [*Huo*] *Kuang's* älsta dotters man, *wei-wei'n* i *Ch'ang Lo*-palatset, *Téng Kuang-han* (465), och blev *shao-fu* [i 'Den eviga trohetens palats']. Ytterligare gjorde [käjsaren] [*Huo*] *Yü* till *ta-si-ma*, med liten mössa [i stället för generalens stora] och utan sigill med bandulär. Han fråntog honom hans stab² (*kuan-shu*) såsom höger-general och garnisonsbefälhavare. Han lät blott *Yü's* ämbetstitel vara *ta-si-ma* liksom *Kuang's*.

Vidare tog [käjsaren] ifrån *Fan Ming-yu* det sigill med bandulär han hade i egenskap av 'generalen, som passerat *Liao*-floden,³ så att han blott var *kuang-lu-hsün*. Och [*Huo*] *Kuang's* andra dotters man, *Chao P'ing* (464), som utnämns till de spridda kavallerikolonnernas general och befälhavare,⁴ *kuang-lu-ta-fu* och befälhavare för garnisonstrupperna, blev nu i sin tur fråntagen rytteribefälhavareämbets-sigillet med bandulär. Befälhavarna för de beridna *hu-* och *yüeh-*trupperna⁵ och *yü-lin*-dragonerna ävensom befälhavarna för de gardes-trupper, som utgjorde vakt för de två käjserliga palatsen,⁶ ersattes samtliga med yngre medlemmar av släkterna *Hsü* och *Shih*, som käjsaren favoriserade och litade på.⁷

När [*Huo*] *Yü* blivit utnämnd till *ta-si-ma*, sade han sig vara sjuk. [*Huo*] *Yü's* f. d. förste skrivare *Jên Hsüan* kom [då] på visit och frågade, huru det stod till. [*Huo*] *Yü* svarade: »Vad jag har för slags sjukdom? [Jo!] Om det icke hade varit generalen [*Kuang*] i vår familj [som ställt om det], så hade aldrig käjsaren (*hsien-kuan*) nått till denna sin position. Ännu har [min fader] generalens gravkulle icke torkat, och [likväl har käjsaren redan] helt och hållet utestängt vår familj. I stället har han givit de mest betydande ämbetena åt släkterna *Hsü* och *Shih* samt berövat mig mitt sigill med bandulär. Han låter en dö, utan att man blir klok på [vad för slags brott man begått].»

¹ Ett *Wu Wei* läg i *Mongoliet*, nuvarande *Hsi T'ao Wu Lu T'ê*, se *Couvr.* Géogr. n:r 1819; ett annat läg i prov. *Kan Su*, nuv. *Liang Chou Fu*, *Couvr.* Géogr. n:r 824 (825). Här avses det sistnämnda. Jämf. *Chavannes: Mém. hist.* II p. 539 n:r 53.

² Garde.

³ Hans *kuan-hao*, se sid. 83, not 7.

⁴ Jämf. de *Groot*: *I Die Hunnen etc.* S. 95, 112 och 278.

⁵ Se sid. 194 not 4.

⁶ *Wei Yang Kung* och *Chien Chang Kung*, se sid. 30.

⁷ Och med vilka han var släkt (*wai-ch'i*), se släkttabellen, sid. 132. *Shih Kao* hjälpte sedan till med att avslöja *Huo*-klanen; se nedan sid. 212.

Då [Jén] Hsüan förstod, att [Huo] Yü's hat och missnöje voro djupa, talade han till honom och sade: »Huru skulle det väl vara möjligt att få det som på storgeneralens tid? Han höll regeringsmakten i sin hand. Liv och död lågo i hans händer. Palatsdomarna *Li Chung* (467) och *Wang P'ing* (403), *tso-fêng-i'n Chia Shêng-hu* (468) och 'vagn-kanslärens'¹ [*Chü Ch'ien-ch'iu's*,] måg, *shao-fu'n Hsü Jén* (407), ha samtliga blivit ställda inför rätta,² anklagats för upproriskhet mot [stor]generalens vilja, kastats i fängelse och dött. *Shih Lo-ch'éng*³ (239), en son av ett ringa hus, kom [å andra sidan] i gunst hos [stor]generalen, steg till en av de nio ministrarna och förlänades härtigvärdighet. Hela den högre ämbetsmannakåren och nedåt räknat i graderna bara fjäskade för [Huo Kuang's tjänare]⁴ *Féng Tsi-tu* (459), *Wang Tsi-jang* (469) o. a., och betraktade rikskanslärn som en betydelslös nolla. En var har självfallet sin tid [och chans]. Nu hava klanerna *Hsü* och *Shih*, som vi ju veta, samma ben och kött som Himmelens Son. Att de beklädas med ära och makt är blott i sin rätta ordning. Min *ta-si-ma* vill häri bara finna anledning till missnöje och hat, men jag anser i min dumhet, att det icke går för sig.»

[Huo] Yü reflekterade under tystnad på detta. Efter några dagar började han ägna sig åt sina ämbetsgöromål.

När fru *Hsien*, *Yü*, *Shan* och *Yün* sågo, huru de dag efter dag fråntogos den ena förmånen efter den andra, hade de flera gånger tillsammans⁵ gråtit, snyftat och varit förbittrade mot sig själva. [Huo] *Shan* sade: »Nu är det rikskanslärn [*Wei Hsiang*], som sköter regeringsärendena, och kajsaren förlitar sig på honom. Han kastar fullständigt om och ändrar de lagar och påbud, som härleda sig från storgeneralen [Huo Kuang's] tid. Han har tagit skatten från kronojorden⁶ och givit den åt de fattiga bland folket. Han låter komma till allmän kännedom (*ja*) storgeneralens försumligheter och misstag. De konfucianske lärde äro mestadels fattigmans barn, främlingar långt bort ifrån, som svälta och frysa; de älska att prata lögnaktigt och tala obehärskat. De ha ej försyn för att tala om det, som borde förtigas. Stor-

¹ Se sid. 81.

² Se sid. 165.

³ Se sid. 110 och 179.

⁴ Enligt kommentatorn *Fu Ch'ien* (470).

⁵ *Hsiang-tui*.

⁶ *Kung-t'ien*-skatten; Syftar på det gamla *ching*-systemet, som vid denna tid var starkt modifierat. *Ching*, se (471); mittrutan kallades *kung-t'ien*. Se A. Zottoli: *Curs. Litt. Sin.* 2, Tab. VI (Agricultura).

generalen [*Huo Kuang*] var alltid en fiende till dem. Den nuvarande kajsaren tycker om att hålla diskussioner med de konfucianske magistrarna. Den ena personen efter den andra kommer av sig själv fram med skrivelser och talar om statens angelägenheter,¹ varvid de i stor utsträckning tagit till orda om vår familj. Någon har skickat upp en skrivelse till kajsaren och sagt, att 'på storgeneralens tid var härskaren svag och ministern stark. [Storgeneralen] var den, som styrde och reglerade, följde sin egen vilja och höll maktbalansen i sina händer. Nu är det hans avkomlingar, som handlägga ärendena. Hans yngre släktingar (*kun-ti*) ha blivit övermåttan högmodiga och otyglade. Vi hysa fruktan för att fara är å färde för förfäderstämpet. Olyckor av skilda slag ha flera gånger kommit till synes. Alltsammans bottnar i detta.' — Deras ord äro mycket intensiva.² [Jag] *Shan*, har undanhållit inlagorna och icke låtit kajsaren få reda på dem. Men sedan ha skribenterna blivit mera listiga och alltid uppsänt förseglade skrivelser. Man har låtit *chung-shu-ling*'en³ ögonblickligen taga hand om dem och ej låtit dem alls komma i beröring med palatsexpeditionen. De misstro en alltmer och mer.»

Fru *Hsien* sade: »När nu rikskanslern vid flera tillfällen ordat om vår familj, är han då ensam utan synd?» — [*Huo*] *Shan* sade: »Rikskanslern är hederlig och rättskaffens, huru skulle han gjort sig skyldig till något brott? De unga svågrarna (*kun-ti-chu-hsü*) i vår familj ha i stor utsträckning varit respektlösa. Därtill har jag hört, att ute bland folket går ett rykte,⁴ som säger, att *Huo*-familjen har med gift mördat kajsarinnan *Hsü*. Männe det är någon sanning däri?»

Fru *Hsien* blev alldeles förskräckt och berättade så hela förloppet sanningsenligt för *Shan*, *Yün* och *Yü*. Dessa tre blevo fullständigt bestörta och sade: »Om det förhåller sig så, varför har du då icke förut talat om detta för oss? Att Himmelens Son har avlägsnat oss och fördrivit alla mågarna är helt av denna anledning. Detta är en stor sak, och straffet därför är icke ringa. Var finna hjälp?»

Med anledning härav gjordes första början till deras upproriska planer.

¹ I palatsexpeditionen (se sid. VI o. VII) står felaktigt framför *shih* tecknet *fêng*, 'förläna', i stället för *tui* (*tuei*), 'svara en överordnad', 'vis-à-vis', 'beträffande', 'rörande', som återfinnes i andra upplagor och i *Ts'i-chih-t'ung-chien* av *Si-ma Kuang* (196).

² *Chüeh-t'ung*.

³ *Chavanés*: *Mém. hist.* II p. 520.

⁴ Jämf. k. 76 sid. 2 b o. följ.: *Chao Kuang-han*'s framställningar angående ämbetsutnämningar.

En gång i tiden hade *Chao P'ing*¹ (469) en vän och klient vid namn *Shih Hsia* (472), som var *t'ien-kuan*, astrolog. Han diskuterade [sina iakttagelser] med [*Chao*] *P'ing* och sade: »Planeten *Mars*² (*Jung-huo*) står vid den kaiserliga stjärnbilden:³ detta⁴ syftar på *t'ai-p'u'n* eller på *jéng-chü-tu-wei'n*. Om det inte blir avsättning, så blir det död.»

[*Chao*] *P'ing* hyste i sitt hjärta ängslan för [*Huo*] *Shan* och de övriga. [*Huo*] *Yün's* onkel på mödernet, *Li Ching* (475), hade en god vän vid namn *Chang Shé* (476). När denne såg, att [*Huo*] *Yün's* hus var i full bestörtning, sade han till [*Li*] *Ching*. »Nu är det rikskanslern [*Wei Hsiang*] och [käsarens svärfader] härtigen av *P'ing Ên*,⁵ som handlägga ärendena. Du bör förmå fru [*Hsien*] att säga till änkekäjsarinnan [*Chao*] att först avsätta och döma till döden dessa två män [*Wei Hsiang* och härtigen av *P'ing Ên*]. Att avlägsna kajsaren beror helt och hållet på änkekäjsarinnan.»

En ung man (*nan-tsi*) från *Ch'ang An* vid namn *Chang Chang* (477) angav dem. Ärendet remitterades till *t'ing-wei'n*. *Chih-chin-wu'n* [*Yen Nien-yen*⁶ (320)] arresterade *Chan Shé*, *Shih Hsia* m. fl. Sedermera utkom ett kaiserligt edikt, som bjöd att sluta upp med häktingarna. [*Huo*] *Shan* och de övriga fingo sina farhågor ytterligare ökade. Sinsemellan diskuterade de [sakläget] och sade: »Detta innebär, att kajsaren har respekt för änkekäjsarinnan [*Chao*]; därför går han icke till botten med saken. Men de första tecknen till olycka synas redan. Och vidare ha vi att räkna med händelserna vid käjsarinnan *Hsü's* mord. Trots det, att Hans Majestät är generös och human, så ha vi dock att frukta för att hans omgivning icke lyssnar till honom. Efter någon tid kommer saken upp igen, och då bli vi utrotade med hela vår släkt. Det är bäst att förekomma dem.»

Därefter befallde de alla kvinnorna [av *Huo*-familjen] att underrätta sina män. Alla sade: »Vad skola vi taga oss till för att undgå olyckan?»

¹ *Huo Kuang's* mäg; se tabellen sid. 205.

² Se n:r 473 i kinesiska namntabellerna.

³ K. 26 sid. 15 b—16 a har det tydligare: »*Mars* stod vid stjärnorna *Kou* och *Ch'ien* i stjärnbilden *Fang* (*Skorpionen* (474)). . . En uttydning sade: 'Om det inte gäller *t'ai p'u'n*, så gäller det *jéng-chü'n* [*Shan*]. Om det inte blir avsättning, blir det död'.»

⁴ De kaiserliga stjärnorna voro *Kou* och *Ch'ien*: k. 26 sid. 15 a.

⁵ Se sid. 142, 147 o. 149.

⁶ K. 90 sid. 8 a—10; k. 19 B, sid. 38 a. Han hörde till 'de grymma tjänstemännen', som 'i stor utsträckning dödade och misshandlade folk.' Hans moder blev en gång vittne till (sid. 10 a), huru han torterade en fånge. Hon förskräcktes och ville ej mera se honom. Flera gånger fick hon anledning att så bestraffa honom.

Då *Li Ching* satt anklagad för att han tillsammans med *chu-hou-wang*, kajsersliga länsfurstar, kors och tvärs hade intrigerat, och undersökningens trådar därunder ledde till *Huo*-familjen, utfärdade kajsaren ett edikt, [som löd]: »*Yün* och *Shan* böra icke få vara *su-wei*. De avskedas och få draga sig tillbaka till privatlivet. Alla [*Huo*] *Kuang's* döttrar hava bemött änkekäjsarinnan [*Chao*] ohövligt.¹ [*Huo Kuang's* tjänare] *Fêng-tu* har upprepade gånger gjort lagbrott. Kajsaren förebrår dem för allt detta.»

Shan, *Yü* och de andra blevo utom sig av fruktan.

Fru *Hsien* drömde, att vattnet i herresätets brunn höjde sig och flöt ut nedanför stora mittelhallen och att eldstaden var placerad uppe i trädtopparna. Vidare drömde hon, att [den döde] storgeneralen talade till henne och sade: »Vet du, om vår son har blivit arresterad? Man kommer strax att arrestera honom!» — Råttorna i [*Huo Kuang's*] residens huserade till den grad våldsamt, att de anföllo och slogos med folk. Med sina svansar ritade de marken full. Vid flera tillfällen skreko ugglorna olycksbådande från trädtopparna framför stora mittelsalen. Herresätets portar ramponerades av sig själva. Även i [*Huo*] *Yün's* herresäte i *Shang Kuan*-byn ramponerades portarna. Trovärdiga personer i byn sågo, att det stod en karl på taket av *Yün's* hus och bröt loss teglen och kastade dem ned på marken. När de gingo närmare för att se, fanns där ingen. De funno detta högst besynnerligt.

[*Huo*] *Yü* drömde, att bullret från rytteri genljöd och att man kom för att arrestera honom. Hela familjen levde i oro och ängslan.

[*Huo*] *Shan* sade: »Rikskanslärn har på eget bevåg minskat på offren av lammkött, hare och smågrodor till förfäderstämpet.² Man kan taga detta som brottsligt förfarande [och anklaga honom].»

Man gjorde upp en plan³ och gav änkekäjsarinnan [*Chao*] i uppdrag att för [kajsarens mormoderns],⁴ furstinnans av *Po P'ing* räkning, anordna en fäst och dit inbjuda rikskanslärn [*Wei Hsiang*] och [kajsarens svärfader] härtigen av *P'ing Ên* och så vidare nedåt i graderna. Sedan skulle man låta *Fan Ming-yu* och *Têng Kuan-han* — efter att ha mottagit en order därom från änkekäjsarinnan — leda ut och halshugga

¹ Hon var dotterdotter till *Huo Kuang* och sålunda en generation efter *Huo Kuang's* döttrar. Jämför sid. 149.

² En mycket underlig passus, som ej låtit sig verifiera på något annat ställe i täxterna än genom en upplysande kommentar av *Yen Shih-ku*.

³ Jämför k. 26 sid. 16 a: alla släktingarna planerade uppror.

⁴ Se sid. 132 o. 140.

dem. När detta vore gjort, skulle man avsätta kajsaren och uppsätta [Huo] Yü på tronen.

Överenskommelsen var fastställd, men ännu icke iscensatt, när [Huo] Yü blev utnämnd till *t'ai-shou* i *Hsüan T'u*¹ och *t'ai-chung-ta-fu'n Jén Hsüan* blev *t'ai-shou* i *Tai Chiün*.² [Huo] Shan, å sin sida, blev ställd inför domstol för att ha skrivit hemliga dokument. [Gemålen] *Hsien* skickade [då] upp en böneskrift till kajsaren för *Shan's* räkning och erbjöd sig att lämna ifrån sig herresätet västerut vid stads-muren samt att sända [till kajsarens stall] 1.000 hästar, om hon [blott] därmed kunde sona *Shan's* skuld. — Skrivelsen föranledde ingen åtgärd.

Då saken (d. v. s. komplotten) blivit röjd, berövade sig *Yün, Shan* och [Fan] *Ming-yu* själva livet. [Gemålen] *Hsien*, [Huo] Yü, [T'eng] *Kuang-han* m. fl. blevo arresterade. [Huo] Yü klövs mitt itu.³ Fru *Hsien* och alla [Huo *Kuang's*] döttrar, äldre såväl som yngre, blevo samtliga dödade och kastade på torget. Endast [Hsüan's] kajsarinna [Ch'êng-chün], född *Huo* (384), [fick det lindriga straffet] att förskju-tas och placeras i *Chao T'ai Kung*.⁴ Vad beträffar alla de övriga, som, förenade med *Huo*-huset, ställdes inför domstol, dömdes till döden och utplånades från jorden, så voro de flera tusen familjer.

Kajsaren sände med anledning därav ut ett edikt, som löd:

»Nyligen (*nai-ché*), har skrivaren hos uppsyningsmannen för det Östra Sidenhuset, *Chang Shé* (476), förmått *Li Ching* (475), en framstående man i *Wei Chiün*,⁵ att avlägga rapport om, hurusom härtigen av *Kuan Yang*,⁶ [Huo] Yün, planerat revolution. Med hänsyn till storgeneralen [Huo *Kuang*] har Jag undertryckt och ej publicerat denna sak i förhoppning, att han skulle bättra sig. Nu har *ta-si-ma'n*, härtigen av *Po Lu*, [Huo] Yü, tillsammans med sin moder, gemålen till härtig *Hsüan Ch'êng*,⁷ fru *Hsien*, och med sönerna till en sin kusin, [nämligen] härtigen av *Kuan Yang*, [Huo] Yün, och härtigen av *Lo P'ing*, [Huo] Shan, med männen till alla såväl äldre som yngre

¹ Låg i Korea, nuv. *Hsien Ching Tao*. *Chavannes: Mém. hist.* II p. 535 n:r 8.

² Nuv. *Yü Chou* i prov. *Chih Li*; *Couvr. Géogr.* n:r 123.

³ *Yao-chan*. Se avbildningen (The Punishment of Cutting asunder) i *The religious system of China* av J. J. M. de Groot, Vol V, part III, p. 840. Pl. VI.

⁴ Se sid. 150 och *Huo Kuang's* släkttavla, sid. 205.

⁵ Nuv. *Chang Tê Fu* i prov. *Ho Nan*. *Couvr. Géogr.* n:r 599.

⁶ K. 18 sid. 6 b.

⁷ Detta var *Huo Kuang's* posthuma ärenamn, se sid. 196 och k. 18 sid. 7 b.

systrar gjort upp planer till ett stort uppror och velat bedraga folket. Tack vare förfäderstämpets gudomliga andar¹ hava de gripits, innan saken hunnit iscensättas; de ha alla måst lida för sina brott. Jag sörjer mycket över denna sak. Alla dem, som förletts av *Huo*-klanen och vilkas [onda] handlingar ligga före året *ping-shên* (år 85 f. Kr.) och ännu ej röjts eller kommit under polisens utredning, förlåter och fritager Jag helt från skuld. Den unge mannen (*nan-tsi*) *Chang Chang* (477) har först bringat [dessa händelser] till allmän kännedom genom att underrätta *ch'i-mên*'en² *Tung Chung* (478). [*Tung*] *Chung* har rapporterat till *tso-ts'ao*'n *Yang Yün*³ (287). [*Yang*] *Yün* har rapporterat till *shih-chung*'en *Chin An-shang* (324).⁴ [*Yang*] *Yün* blev kallad till käjsaren och berättade om omständigheterna. Efteråt har [*Chang*] *Chang* sänt upp en skrivelse för att underrätta käjsaren. *Shih-chung*'en *Shih Kao* (344) har tillsammans med *Chin An-shang* satt i gång med att avslöja saken, sägande: 'Om vi inte tränga in genom *Huo*-klanens förbjudna palatsport, så slutar det med att vi icke bliva i stånd att omintetgöra deras ränksmideri'. — Alla dessa [ovan nämnda] hava i lika mån förvärvat sig meriter. Jag ger därför [*Chang*] *Chang* en förläning och gör honom till härtig av *Po Ch'êng*,⁵ [*Tung*] *Chung* blir härtig av *Kao Ch'ang*,⁶ *Yang Yün* blir härtig av *P'ing T'ung*,⁷ [*Chin*] *An-shang* (324) blir härtig av *Tu Ch'êng*⁸ och *Shih Kao* blir härtig av *Lo Ling*.⁹

Detta ägde rum under 4:de året av regeringsperioden *ti-chieh* (= år 66 f. Kr.), på dess nionde månad.¹⁰

Ibid. sid. 10 a: På den tiden, när *Huo*-klanen stod på höjden av ära och glans, sade en magister *Hsü* (479) från *Mao Ling*:¹¹ »*Huo*-klanen kommer med all säkerhet att gå under. När en person är extravagant, så viker han icke undan för andra. Och viker

¹ *Shên-ling*.

² Portvaktare: *Chavannes*: *Mém. hist.* II p. 516.

³ Se sid. 108 not 3.

⁴ Se sid. 54 not 6; k. 68 sid. 12 a—13 b.

⁵ K. 17 sid. 20 a. I prov. *Shan Tung*. *Couv. Géogr.* nr 543.

⁶ K. 17 sid. 20 a.

⁷ K. 17 sid. 20 b, (2.500 *hu*).

⁸ K. 17 sid. 20 b, (1.777 *hu*); k. 68 sid. 12 a. Han blev även *wei-wei* i *Chien Chang*-palatset.

⁹ K. 18 sid. 11 a, (2.300 *hu*). Låg i prov. *Shan Hsi*. *Couv. Géogr.* nr 412.

¹⁰ K. 8 sid. 6 b. I denna *küan* uppgives, att käjsaren utfärdade 2 olika edikt: ett på 7:de mån. och ett på 9:de mån.

¹¹ Se sid. 54 not 3 och sid. 62 not 1.

han icke undan för någon, så kommer han säkert att bete sig respektlöst även mot käjsaren. Och den, som är respektlös mot käjsaren, han kränker *Tao* — den rätta vägen. De personer, till vilka han stått i överordnad ställning, hata (*hai*) honom säkert alla. *Huo*-herren har hållit makten i sina händer under lång tid. De, som hata honom, torde vara många. Hela riket hatar honom. Kommer därtill att han i sitt handlande bryter mot *Tao* — huru skulle det väl vara möjligt, att han skulle undgå katastrofen? » — Därpå sände han upp en skrivelse (*su*) [till käjsaren], i vilken han sade: »*Huo*-klanen¹ är [alltför] stor och mäktig. Även om Hans Majestät älskar och uppskattar honom, bör han i tid stävja honom och icke låta honom gå sin undergång till mötes.» — Tre gånger uppsände han detta memorial, men [varje gång] avslogs det genast.

Efteråt, när *Huo*-klanen blev dömd till döden och utrotad, fingo alla de, som anklagat *Huo*-klanen, förläningar.² Då var det någon som för magister *Hsü*'s räkning sände upp en skrivelse till käjsaren och sade:

»Eder tjänare har hört, att det en gång var en främling, som passerade förbi en husägare[s hus] och såg, att hans spis hade en rakt utmynnande rököppning³ och att det vid sidan [av spisen] fanns högar av bränsle. Då sade främlingen till husägaren: 'Ändra om och gör en krökt rökgång och flytta undan bränslet längre bort! Gör du inte det, så blir det eldsvåda'. — Husvärden teg och brydde sig icke om att göra så. Strax därpå tog det verkligen eld i huset. Grannarna kommo alla och hjälpte dem [med släckningen]. Lyckligtvis kunde de släcka elden. [Värden] slaktade för den skull en oxe och ställde till en dryckesfäst och tackade sina grannar. De, som hade fått brännskador, placerades främst som hedersgäster; av de övriga fick envar sin plats efter den grad av skicklighet [han visat vid eldsläckningen], varvid emellertid den, som ordat om den krökta rökgången [i husägarens spis], icke blev upptagen [i raden av inbjudna]. En person talade med husvärden och sade: 'Antaget, att du nyligen lyssnat till främlingens ord, så hade du icke behöft öda bort ditt oxkött och ditt vin. Det hade alldeles icke behöft bli någon eldsolycka. När du nu avvägt de vid eldsläckningen förvärvade meriterna och efter den grunden inbjudit

¹ Eller: 'Herr *Kuo*'.

² Se ovan sid. 212.

³ *Tu* (*l'u*). *Couvreur* översätter: 'Trou de cheminée'.

dina gäster, så har den, som förordade en krökt rökgång och en förflyttning av bränslet, fått bli utan tack. De, som svett håret på huvudet eller bränt sig i pannan, ha blivit de förnämsta gästerna, eller hur?' — Husvärden vaknade då upp ur sin villfarelse och inbjöd [främlingen till gästabudet]. — Nu har *Hsü Fu* från *Mao Ling* flera gånger sänt upp skrivelser till kajsaren och sagt, att *Huo*-huset snart skulle göra revolution och att man borde hejda och stävja det. Antaget, att nyligen [*Hsü*] *Fu*'s ord blivit satta i verket, så hade riket icke [nu] behöft öda bort sina tillgångar med att stycka ut jordområden och förläna höga ämbetsgrader. Edra undersåtar skulle [då] ha sluppit ifrån den katastrofen att ha gjort revolution och uppror, att ha dömts till döden och fullständigt utplånats. Fastän dessa affärer redan fått sin avslutning, så har [*Hsü*] *Fu* ensam icke fått något vederlag för sina meriter. Må Eders Majestät tänka på detta och så skänka heder åt den, som velat 'flytta bränslet och kröka röret i spisen', och låta honom få sin plats till höger om¹ dem, som [blott] svett håret eller brännt sig.»

Kajsaren gav då [*Hsü*] *Fu* tio packar² siden. Sedermera utnämnde han honom till *lang*.

Just i början, när kajsar *Hsüan* bestigit tronen, avlade han visit i kajsar *Kao*'s tämpel. Storgeneralen [*Huo*] *Kuang* åkte med i kajsarens vagn.³ Kajsaren var inom sig fylld av respekt och fruktade honom. Det var, som om han haft törntaggar i ryggen. Sedermera åkte kavallerigeneralen *Chang An-shih*⁴ med i kajsarens vagn i stället för [*Huo*] *Kuang*. Himmelens Son kände sig [då] helt komfortabel och trivdes med att vara i [*Chang An-shih*'s] närhet.

När [*Huo*] *Kuang* själv dött, blev hans släkt utrotad till siste man. Därför berättade man bland folket och sade: »Den, som skrämmer sin härskare, han [och hans familj] frodas och förökas icke.⁵ *Huo*-familjens olycka spirade upp den gången han var med i kajsarens vagn.»

När det kom till kajsar *Ch'êng*'s (58) tid,⁶ så anordnades för [*Huo*]

¹ Alltså en finare placering än de brandskadade.

² Ej 1.000 (*ch'ien*) packar, som felaktigt uppgives i en täxtversion.

³ Uttrycket hämtat från *Tso Chuan*: 'vara den tredje i vagnen'.

⁴ Se sid. 158.

⁵ Härmed gick även *Huo Kuang*'s yttrande angående sin egen släkt och *Chang*-släkten i uppfyllelse, långt hastigare än han anade: se sid. 158.

⁶ Regerade åren 32—7 f. Kr. Se tabellerna sid. 6.

Kuang's skull vakthållning vid graven och 100 familjers¹ underhåll samt lägre tjänstemän att sköta offren.

Under regeringsperioden *yüan-shih's* 2:dra år (= år 2 e. Kr.)² erhöll *Huo Kuang's tsung-fu-kun-ti-tsêng-sun*, farbroders sonson, [med personnamnet] *Yang* (480) en förläning³ och blev härtig av *Po Lu* med 1.000 familjer (*hu*) [som apanage].

När usurpatorn *Wang Mang* (6) sedermera år 8 e. Kr.⁴ besteg tronen, dödade⁵ han den siste härtigen av *Po Lu*, och därmed var *Huo*-klanens saga all.

---

¹ Ursprungligen anslogs 300 familjer som underhåll åt graven. K. 68 sid. 7 a.

² Under käjsar *P'ing's* (65) tid (reg. åren 1 e. Kr.—5 e. Kr.).

³ K. 18 sid. 7 b. Här uppgiver *Pan Ku* 3.000 *hu* som apanage.

⁴ Se sid. 7. Reg. åren 9—23 e. Kr., enligt kinesisk kronologi. Se sid. 5 not 7. Han var i sitt handlingssätt och i sina planer påverkad av händelserna från *Huo Kuang's* tid.

Pan Ku säger (k. 97 B sid. 13 b): »[*Wang*] *Mang* önskade efterhärma *Huo Kuang's* gamla åtgärder och gifte bort sin dotter med käjsar [*P'ing*]». Se sid. 7.

⁵ K. 18 sid. 7 b.

KINESISKA NAMNTABELLER.

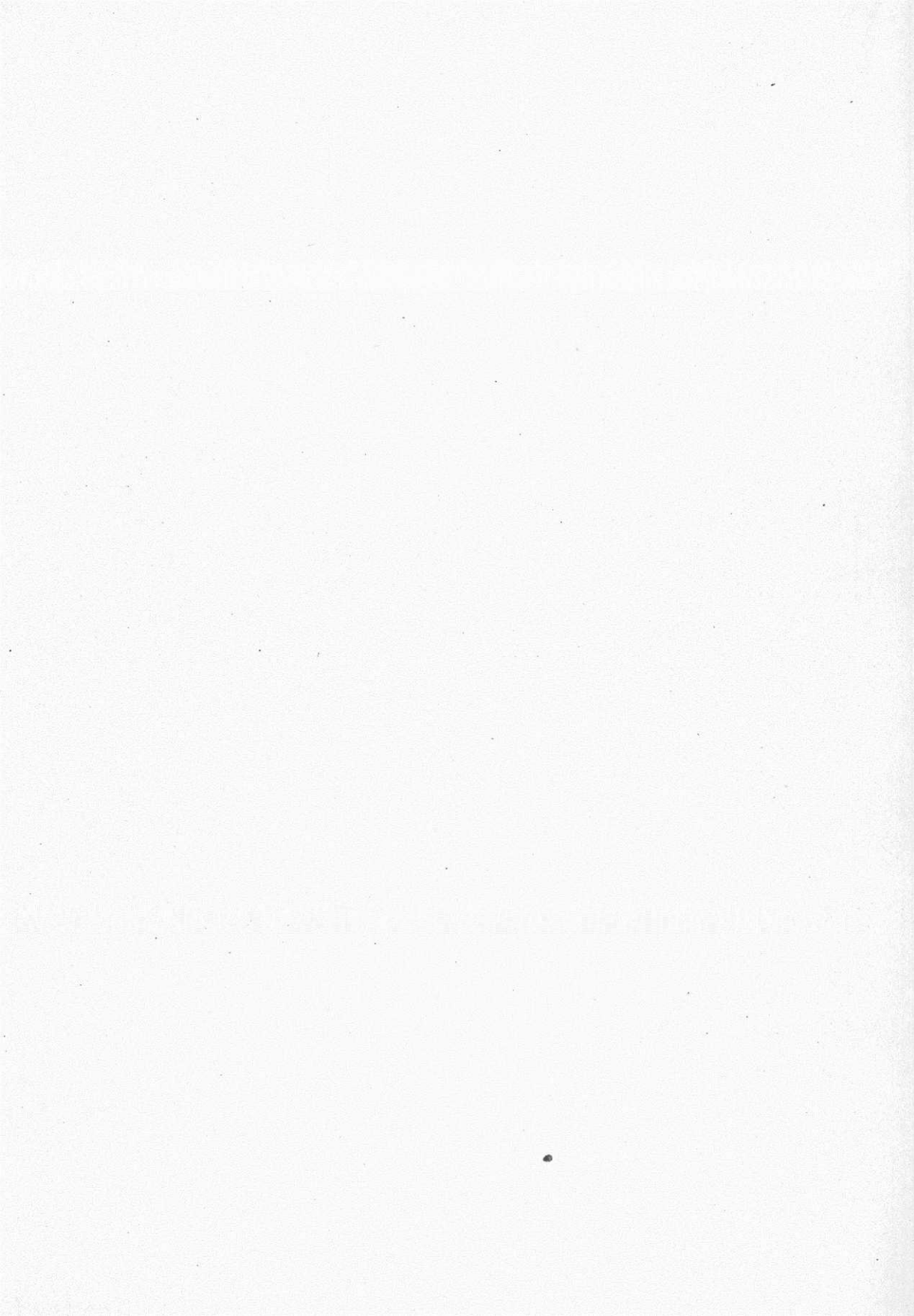
1. 西漢	2. 司馬遷	3. 史記	4. 霍光	5. 孝元	6. 皇叔	7. 王皮	8. 氏
6. 王曄	7. 班昭	8. 孟軻	9. 霍去病	10. 班超	11. 光武	12. 帝執	13. 嘉
13. 帝嫗	14. 班昭	15. 孟軻	14. 霍去病	15. 班超	16. 光武	17. 帝執	18. 嘉
24. 氏美	25. 班昭	26. 孟軻	20. 霍去病	21. 班超	22. 光武	23. 帝執	24. 嘉
28. 懷	29. 班昭	30. 孟軻	26. 霍去病	27. 班超	28. 光武	29. 帝執	30. 嘉
40. 邑	31. 班昭	32. 孟軻	34. 霍去病	35. 班超	36. 光武	37. 帝執	38. 嘉
48. 東	32. 班昭	33. 孟軻	42. 霍去病	43. 班超	44. 光武	45. 帝執	46. 嘉
58. 子	33. 班昭	34. 孟軻	50. 霍去病	51. 班超	52. 光武	53. 帝執	54. 嘉
64. 興	34. 班昭	35. 孟軻	58. 霍去病	59. 班超	60. 光武	61. 帝執	62. 嘉
69. 公	35. 班昭	36. 孟軻	66. 霍去病	67. 班超	68. 光武	69. 帝執	70. 嘉
83. 封	36. 班昭	37. 孟軻	74. 霍去病	75. 班超	76. 光武	77. 帝執	78. 嘉
105. 少	37. 班昭	38. 孟軻	82. 霍去病	83. 班超	84. 光武	85. 帝執	86. 嘉
120. 山	38. 班昭	39. 孟軻	90. 霍去病	91. 班超	92. 光武	93. 帝執	94. 嘉
126. 倚	39. 班昭	40. 孟軻	98. 霍去病	99. 班超	100. 光武	101. 帝執	102. 嘉
	40. 班昭	41. 孟軻	106. 霍去病	107. 班超	108. 光武	109. 帝執	110. 嘉
	41. 班昭	42. 孟軻	114. 霍去病	115. 班超	116. 光武	117. 帝執	118. 嘉
	42. 班昭	43. 孟軻	122. 霍去病	123. 班超	124. 光武	125. 帝執	126. 嘉
	43. 班昭	44. 孟軻	130. 霍去病	131. 班超	132. 光武	133. 帝執	134. 嘉
	44. 班昭	45. 孟軻	138. 霍去病	139. 班超	140. 光武	141. 帝執	142. 嘉
	45. 班昭	46. 孟軻	146. 霍去病	147. 班超	148. 光武	149. 帝執	150. 嘉
	46. 班昭	47. 孟軻	154. 霍去病	155. 班超	156. 光武	157. 帝執	158. 嘉

蔡叔度 138. 張光 139. 如侯 140. 莽通馬通 141. 任安 142. 田仁 143.
 景建 144. 劉長樂 145. 劉敢 146. 姚定漢 147. 茂子 148. 子胥 149.
 員比干 150. 張富昌 151. 李壽 152. 李廣利 153. 郭穰 154. 拳夫人 155.
 于五柞宮 156. 李姬 157. 李延年 158. 鈞弋趙 159. 上官安 160.
 160. 鈞弋子 161. 堯 162. 吾姁 163. 社稷 164. 成王 165. 上 166. 羅 167.
 上官桀 167. 金日磾 168. 桑弘羊 169. 子孟 170. 莽(馬)何 171. 羅 172.
 王忽 172. 翁叔 173. 休屠王 174. 闕氏 175. 金倫 176. 司馬光 177.
 安成 178. 賞敬侯 180. 建 181. 當 182. 安上 183. 鄂色蓋 184. 公 185.
 主 184. 丁外人 185. 周陽 186. 鳳皇 187. 壽西長 188. 孫縱 189. 成軫 190.
 王瑀 190. 郭廣意 191. 劉長 192. 劉澤 193. 召公爽 194. 暴公 195.
 弘 196. 韓義 197. 劉成 198. 雋不疑 199. 曼倩 200. 張延年 201. 公孫 202.
 贖 202. 晉 203. 軫 204. 成方遂 205. 張宗祿 206. 張 207. 燕蒼 208. 楊敞 209.
 遺 208. 趙 209. 蘇武 210. 平 211. 稚叔 212. 呂廣 213. 劉章 214. 文信 215.
 215. 任宮 216. 王壽 217. 周勃 218. 諸 219. 王 220. 王咸 221. 范朋友 222.
 仲舒 222. 車順 223. 王訢(欣) 224. 王譚 225. 李女須 226. 范王廷 227.
 甫介子 228. 臣璿 229. 聖曾寶 230. 王季 231. 伯色考 232. 武 233.
 232. 趙何齊 233. 周太王 234. 太伯 235. 王季 236. 丙吉 237. 那吉 238.
 王 238. 文王 239. 使(史)樂成 240. 劉德 241. 丙吉 242. 那吉 243. 龔遂 244.
 243. 韋賢 244. 王吉 245. 子陽 246. 孔子 247. 喬 248. 松 249. 龔遂 250.
 侯得 257. 桀 252. 紂 253. 舜 254. 張安 255. 善 256. 安樂 257. 壽成 258.
 高宗 259. 武丁 259. 伊尹 260. 劉向 261. 田廣明 262. 張安世 263. 韓 264.
 增 264. 于定國 265. 曼倩 266. 于公 267. 田延年 268. 太甲 269. 張 270.
 湯 270. 夏侯勝 271. 長公 272. 夏侯始昌 273. 陰陽 274. 五行 275.
 簡卿 276. 歐陽氏 277. 儒林 278. 伏生 279. 孔安國 280. 王氏 281. 楊 282.
 韓嬰 282. 毛公 283. 子賁 284. 尹翁歸 285. 焦氏 286. 賈氏 287. 楊 288.
 惲 288. 楊忠 289. 蔡義 290. 魏聖平 291. 趙昌樂 292. 屠蒼 293. 堂 294.
 蘇昌 294. 杜延年 295. 李光 296. 李延壽 297. 周德 298. 劉歆 299. 行 300.
 趙光 300. 明 301. 王遷 302. 宋畸 303. 孟康 304. 天子 305. 虞舍 306. 褚 307.
 305. 信 306. 翁思 307. 高昌 308. 傅嘉 309. 雋君 310. 唐長 311. 羅 312.
 震王 312. 翁思 313. 張長安 314. 幼 315. 唐長 316. 羅 317. 羅 318.
 317. 張敞 318. 持 319. 嚴長 320. 嚴延年 321. 嚴 322. 張

修 323. 豹 324. 金安上 325. 柯 326. 孫萬世 327. 廖 328. 象 329. 克國
 330. 奉親 331. 代宗 332. 睦弘 (睦弘) 333. 孟 334. 老子 335. 羸公 336.
 王君政 皇后 337. 趙徵卿 338. 胡組 339. 少卿 340. 郡 341. 獄 341.
 史丹 342. 史貞君 343. 史恭 344. 史高 345. 史曾 346. 史玄 347. 張
 賀 348. 許廣漢 349. 暴室 350. 王翁須 351. 王廼始 352. 王媪 353.
 王無故 354. 王武 355. 王接 356. 王商 357. 子威 358. 悼后 359. 博
 平君 360. 思成夫人 361. 馮中翁 362. 皇考 363. 任宣 364. 屬 365.
 妄人 366. 王更得 367. 劉仲卿 368. 廣望節侯忠 369. 賈長兒
 370. 賈貞 371. 師遂 372. 侯明 373. 許嘉 374. 許舜 375. 許延壽 376.
 許平君 377. 孝宣 許皇后 378. 歐侯氏 379. 昌成君 380. 顯夫
 人 381. 淳于衍 382. 淳于賞 383. 少夫 384. 霍成君 385. 恭長皇
 后 386. 宣成 387. 昭臺宮 388. 王春光 389. 華 390. 張 391. 衛 392. 公
 孫 393. 戍 394. 王使 395. 王舜 396. 王駿 397. 王子 398. 子
 儒 399. 張彭祖 400. 節侯 401. 杜周 402. 義縱 403. 王平 404. 幼公
 405. 桑遷 406. 侯史吳 407. 徐仁 408. 杜佗 409. 衍 410. 灌嬰 411. 陳
 平 412. 劉揭 413. 呂祿 414. 黃霸 415. 魏不害 416. 右賢王 417. 夏
 侯建 418. 宋祁 419. 歐陽高 420. 長卿 421. 歐陽生 422. 子公 423.
 公孫勇 424. 胡倩 425. 江德 426. 遺 427. 田雲中 428. 翁孫 429. 西
 祁王 430. 楚元王交 431. 富休侯 432. 路 (叔) 433. 文信 434. 劉安
 民 435. 繆侯 436. 子政 437. 劉更生 438. 長孺 439. 韋孟 440. 趙度
 漢 441. 疏廣 442. 仲翁 443. 疏受 444. 公子 445. 鄧徵卿 446. 魏相 447.
 447. 子都 448. 杜建 449. 原 450. 褚 451. 蘇回 452. 龔奢 453. 霍禹 454.
 霍雲 455. 霍山 456. 宣成侯 457. 蕭何 458. 霍嬭 459. 馮子都 460.
 張朔 461. 任勝 462. 王漢 463. 弱翁 464. 趙平 465. 鄧廣漢 466. 李
 孫 467. 季种 468. 賈勝 胡 469. 王子 470. 服虔 471. 井 472. 石曼
 473. 葵惑 474. 房 475. 李竟 476. 張叔 477. 張章 478. 董忠 479. 徐生
 徐福 480. 霍陽 481. 顏師古 482. 孟子 483. 公羊 484. 穀梁 485. 李
 斯 486. 秦始皇帝 487. 馬援 488. 黃帝 489. 張千秋 490. 張延壽
 491. 王信 492. 保世 493. 黃牛 494. 更始 495. 其 496. 譚 497. 申公
 498. 杜延壽 499. 杜延考 500. 則 501. 楚元王交 502. 劉富

REGISTER.

Ortsnamn upptagas ej i detta register, enär dessa återfinnas hos F. S. Couvreur S. J.: Géographie ancienne et moderne de la Chine, Hien Hien 1917, p. 267 o. följ. Siffrorna inom parentes t. ex. (239), hänvisa till motsvarande nummer i de kinesiska namntabellerna. Övriga siffror angiva sidor i boken.

Ai, prins av Chung Shan, 62 Ang, prins av Chiao Hsi, 93 Ang-ch'êng-t'ai-hou, 154 An Lo, minister (256), 96 Ao, prins Hsiao av Ch'u (53), 6 Ch'ang (81), 15 Ch'ang, son till prins Hsiu (229), 87 Chang, chieh-yü (390), 151, 153 Chang An, lang-chung (254), 94 Chang An-shih (262), 101, 102, 109, 156 Chang Chang (477), 209 Chang Ch'ang (317), 118 Chang Ch'ang-an (313), 117 Chang Chi'ien-ch'iu (489) 158 Ch'ang Ch'ing (420), 174 Chang Fu-ch'ang (150), 34 Chang Hsiu (322), 120 Chang Ho (347), 133, 159 Chang Kuang (138), 30 Chang Kung (125), 28 Ch'ang Kung (271), 103 Chang P'êng-tsu (399), 158 Chang Shê (476), 209 Chang Shou (460), 204, 205 Chang T'ang (269), 102, 156 Chang Ti (16), 3 Chang Yen-nien (206), 68, 70, 73 Chao av Ch'in, 106 Chao Ch'ang-lo (291), 110 Chao Chêng-ch'ing (337), 130	Chao Chou (104, 21 Chao Ch'ung-kuo (85), 15, 110, 177 Chao Chün-hsü (162), 43 Chao i Kou-I-palatset (158), 41 Chao Ju, 45 Chao Ho-ch'i (232), 88 Chao Kao (22), 4, 28 Chao Kuang-han (440), 188 Chao P'ing (464), 205 Ch'ê, huang-t'ai-tsi (33), 5 Chê, son till K'uai Hui, (203), 68 Chên (370), 139 Ch'ên, huang-hou, kajsar Wu's ge- mål, 39 Ch'ên P'ing, 77 Ch'ên P'ing (411), 167 Ch'ên Tsan (228), 84 Ch'ên Wu, härtig av T'ang I, 39 Ch'êng Chên (194), 63 Chêng Chi (107), 25 Ch'êng Fang-sui (204), 69 Ch'êng Wang (164), 44 Ch'i, alias Chiang Ch'ung (93), 18 Chi, hustru till Siu Chung-ch'ing, (495), 139 Chi-Sun (466), 203 Ch'i, t'ai-tsi (30), 5 Chia (286), 106 Chia Chang-êr (369), 138 Chia Shêng-hu (468), 207 Chiang Ch'ung (91), 18 Chiang Tê (425), 176

- Ch'iang, tibetaner, 169
 Chiao (247), 92
 Chiao (285), 106
 Chiao, prins Yüan av Ch'u (501, 184)
 Chieh, siste konung av Hsia-dynastien (251), 94
 Chieh-hou (400), 161
 Ch'ien, stjärna, 209
 Chien Ch'ing (275), 103
 Ch'ien Han Shu (8), VI, VII, 2, 3
 Ch'ien-li-chü, 181
 Ch'ih-pei (318), 95, 119
 Chin, son till Chü, 25
 Ch'in, prins Hsien av Huai Yang (51), 6, 151, 153
 Chin An-shang (324), 121, 133, 199
 Chin Chien (180), 54, 205
 Chin Êr Shih Hu-hai, 4
 Chin Jih-ti (167), 46, 205
 Chin Lun (175), 51
 Chin Chang (178), 54, 205
 Chin Shih (77), 15
 Ch'in Shih Huang Ti (486), 4
 Ch'in Ts'i-ying, 4
 Ching, prins Ai av Chung Shan (54), 6
 Ching-fu-jên, 84
 Ching-hou (179), 54
 Chou-dynastien (Chi), 89
 Chou, siste konung av Shang-Yin-dynastien (252), 89, 94
 Chou Kung (135), 30
 Chou P'o (217), 77
 Chou Tê (297), 110
 Chou-Yang (185), 56
 Ch'u (450), 189
 Chu An-shih (105), 22
 Ch'u Hsien Shêng (130), 31
 Ch'u Shao-sun, 31
 Ch'u Shao-sun (316), 117
 Ch'un-yü Shang (382), 145
 Ch'un-yü Yen (381), 144
 Chung, hårtig Chieh av Kuang Wang (368), 138
 Chung Wêng (361), 133
 Chung Wêng (442), 186
 Chü, t'ai-tsi (35), 5
 Chü Ch'ien-ch'iu (82), 15, 35
 Ch'üan-fu-jên (159), 41
 Ch'üan Pu-i (198), 65
 Ch'üan Shê (309), 114
 Chün-ch'ing (306), 112
 Ên-tê-hou, 134
 Fan Ming-yu (226), 83, 110, 161, 204, 205
 Fan Yeh (12), 2
 Fang, stjärnbild (474) 209
 Fêng och Shan, offer (88)
 Fêng Tsü-tu (459), 198
 Fenix (186), 59
 Fu Chia (308), 114
 Fu Chieh-tsi (227), 83
 Fu Ch'ien (470), 196
 Fu Chung Wêng (361), 133
 Fu Ling, huang-t'ai-tsi (39), 5, 39, 40, 41, 45
 Fu-lu Chi, 169
 Fu-tsi, växt, 146
 Fu Shêng (278), 103
 Fu Su (129), 28
 Han I (196), 65
 Han Tsêng (263), 101, 110, 161
 Han Ying (281), 103
 Han Yüeh, hårtig av An Tao (78), 15, 28
 Hêng, prins av Tai (28), 5
 Ho Ti (18), 3
 Hou Ch'u (173), 51
 Hou Han Shu (13), 2
 Hou Ming (372), 139
 Hou Tê (250), 93
 Hou-shih Wu (406), 163
 Hsi Ch'i Wang (429), 179
 Hsi-jung 169
 Hsia-ch'iu Chiang-kung (121), 27
 Hsia-hou Chien (417), 174
 Hsia-hou Shêng (270), 103, 110, 118, 169

- Hsia-hou Shih-ch'ang (272), 103
 Hsia-hou Yao, 175
 Hsiang, 63
 Hsiang (328) 122
 Hsiang av Chou (311), 115
 Hsien, prins' Tan's son, 193
 Hsiao Ai Huang Ti (62), 6
 Hsiao Chao Huang Ti (40), 5, 45
 Hsiao Ch'êng Huang Ti (58), 6
 Hsiao Ching Huang Ti (31), 5
 Hsiao Ho (457), 197
 Hsiao Hsüan Huang Ti (50), 6
 Hsiao Hui Huang Ti (26), 4
 Hsiao P'ing Huang Ti (65), 7, 215
 Hsiao Wên Huang Ti (20), 5
 Hsiao Wu Huang Ti (34) 5, 13
 39, (passim)
 Hsiao Yüan Huang Hou (5), 1
 Hsiao Yüan Huang Ti (56), 6
 Hsien, Huo Kuang's gemål, (380)
 144, 205, 207
 Hsin [-dynastin] (68), 7
 Hsin-hsi, sigill (305), 111
 Hsin, huang-tai-tsï, 6
 Hsing, prins Hsiao av Chung Shan
 (63), 6
 Hsing-hsi, sigill, (305), 111
 Hsiung-nu (9), 2
 Hsü, prins Li av Kuang Ling (38)
 5, 13, 86
 Hsü Chia (373), 147
 Hsü Fu (479), 214
 Hsü, huang-hou (377), 25, 142, 147
 Hsü Jên (407), 163
 Hsü Kuang-han (348), 133, 147
 Hsü P'ing-chung (376), 143, 147
 Hsü Po, härtig av En P'ing, 203
 Hsü Shêng (479), 212
 Hsü Shun (374), 147
 Hsü Yen-Shou (375), 147
 Hsüan Ch'êng (368), 150, 196
 Hsüan Ch'êng-hou (456), 196, 205
 Hu, folkslag, 27
 Hu-häxa (122), 27
 Hu Ch'ien (424), 175
 Hu Tsu (338), 130
 Hua (389) 151, 153
 Huang K'ao (362), 137
 Huang-niu-yü (493), 137
 Huang Pa (414), 172, 200
 Huang Ti, 181
 Huang-tsêng-sun (49), 6
 Huang (195), 64
 Hung Fan, 103
 Huo Ch'êng-chün (384), 153
 Huo Chung-ju (112), 25, 205
 Huo Ch'ü-ping (114) 25, 26, 48,
 205
 Huo Kuang (4), 1, 25, 44, 45, 48,
 205, (passim)
 Huo Shan (455), 194, 205
 Huo Shan [Ai] (458) 197, 205
 Huo Yang (480), 215
 Huo Yü (453), 158, 195, 205
 Huo Yün (454), 194, 205
 Hung, prins Huai av Ch'i (36), 5
 I-byu, 176
 I Hua (132), 29
 I Tsung (402), 162
 I Yin (259), 102, 181
 Jên An (141), 31
 Jên Hsüan (363), 137
 Jên Kuang (215), 75
 Jên Shêng (461), 204, 205
 Jo Wêng (463), 200
 Ju Hou (139), 30
 Ju-lin-skolan (277), 103
 Ju Tsï-ying (66), 7
 Jung, chieh-yü, (393), 153
 Jung-huo, 209
 Kai av Ô I (183), stor-prinsessa, 56,
 Kan Ch'üan (96), 52
 K'an, Chi-tsï (64), 6
 K'ang, prins Kung av Ting T'ao
 (59), 6
 Kao Huang Hou Lü Shih (27), 5
 Kao Tsu (25), 4

- Kêng-shih (494), 139
 K'o, inspektör, (325), 121
 Konfucius (246), 4
 Kou, stjärna, 209
 Kou-I, fu-jên (118), 5, 26, 39
 Ku Liang (484), 4
 Kuang (136), 30
 Kuan Ying (410), 167
 Kuang Wu Ti (16), 3
 Kung-ai-huang-hou (385), 146
 K'ung An-Kuo (279), 103
 Kung Shê (452), 191
 Kung Sui (249), 93
 Kung Tsî (444), 186
 Kung-sun Ching-chêng (80), 15, 23
 Kung-sun Ho (73), 15, 22
 Kung-sun Hung (101), 21
 Kung-sun Yung (423), 175
 Kung Yang (483), 4
 Kuo Chêng-ch'ing (445), 187
 Kuo Jang (153), 36
 Kuo Kuang-i (190), 61
 Kuo Yang (153)

 La Wang (37), 78
 Lao Tsî (334), 4
 Li Ch'i, 198
 Li Ching (475), 209
 Li Chung (467), 207
 Li, fu-jên (116), 26, 39, 95
 Li-han (242), 89
 Li-hou, 136
 Li Kuang (295), 179
 Li Kuang-li (152), 36, 39
 Li Nü-hsü (230), 88
 Li Shou (151), 34
 Li Sî (485), 4
 Li, t'ai-tsi (44), 5
 Li Ts'ai (102), 21
 Li Yen-nien (157), 39, 95
 Li Yen-shou (296), 110
 Liao, prefekt i Yü Chang (327), 121
 Liu An-kuo (83), 15
 Liu An-min (434), 182
 Liu Chang, härtig av Chu Hsü (219),
 Liu Ch'ang (191), 62
 Liu Ch'ang-lo (144), 15, 16, 32
 Liu Ch'êng, härtig av P'ing (197), 65
 Liu Chiao, 4
 Liu Chih-chiu (23), 4
 Liu Chieh (412), 167
 Liu Chung-ch'ing (367), 138
 Liu Ch'ung-kuo (329), 95, 122
 Liu Chü-li (133), 29
 Liu Fêng-ch'in (330), 95, 122
 Liu Fu (502), 184
 Liu Ho (43), 5, 39, 90
 Liu Hsi, 4
 Liu Hsiao, prins av Ch'i, 62
 Liu Hsiang (260), 3, 183, 184
 Liu Hsin (298), 3, 183, 184
 Liu Hsüan, Kêng-Shih (69), 7
 Liu Kan (145), 32
 Liu Pang (25), 4
 Liu Pao-shih (492), 95
 Liu P'i-chiang (84), 16, 180
 Li Shou (79), 15
 Liu Tai-tsung (331), 95, 122
 Liu Tê (240), 89, 180, 181, 184
 Liu Tsê, 62
 Liu Tsê, prins av Yen, 65
 Lu Shu (432), 181
 Lü, huang-hou (27), 4, 42, 43
 Lü Kuang (212), 74
 Lü Lu (413), 167

 [Ma] T'ung (140), 31
 Ma Yüan (487), 31
 Man-barbarer, 162
 Man Ch'ien (265), 101
 Man Ch'ing (199), 65
 Mao (147), 32
 Mao Kung (282), 103
 Markens och Äringens gudar (163),
 44, (passim)
 Ming T'ang (86), 17, 170
 Mencius (482), 4
 Mêng (333), 125
 Mêng Chien (14), 2
 [Mu] An-ch'êng (177), 53
 Mu Ho-lo (170), 49, 53

Mu Kao (120), 26, 27
 Mu T'ung (140), 31

Nan, prins Hsü's gemål, 89

O-shih, 51

Ou-hou (378), 143

Ou-jên (123), 23

Ou-Yang (276), 103

Ou-Yang Kao, 174

Pa, doktor, 114

Pan Chao (19), 2

Pan Ch'ao, general (15), 3

Pan Ku (7), 2, 3

Pan Piao (10), 2

Pao, son till prins Hsü (229), 87

Pao Kung Tsi (200), 67

Pao Shêng-chih (75), 15, 31, 66, 82

Pao Shih (349), 133

P'êng-tsu, prins av Chao (89), 18

P'iao, prinsessa av Kuan T'ao, 20,
 39

Pi Kan (149), 34

P'ing (210), 73, 76

Ping Chi (241), 89, 130, 186

Ping-i [Hsiün], (48), 6, 128

P'o, prins Ai av Ch'ang I (42), 5

Po I-k'ao (236), 89

Po-Ping-chün (359), 132

Sang Ch'ien (405), 163

Sang Hung-yang (188), 47

Shan, offer (88), 17

Shan, ta-nu (255), 96

Shan Yü, hunnerkonungen, (154),
 37

Shan Yüeh (78), 15

Shang Ti (87), 17

Shang Ch'iu-ch'êng (76), 15

Shang Liu (95)

Shang-kuan An (165), 39, 45

Shang-kuan Chieh (166), 39, 45, 55

Shang-kuan, huang-hou (41), 5

Shao, furste (246), 91

Shao Ch'ing, 93

Shao Ch'ing (78), 15

Shao Ch'ing (78), 15, 28

Shao Fu (383), 145

Shao Kung [Shih] (193), 63

Shê Chi (163), 44

Shên Kung (497), 180

Shêng, prins av Chung Shan (134),
 29

Shêng, son till prins Hsü (229), 87

Shih Chêng-chün (343), 132

Shih Ch'ing (100), 21

Shih Hsia (472), 209

Shih Hsüan (346)

Shih huang-sun (46), 6, 25, 27, 39

Shih, huang-t'ai-tsï (55), 6

Shih Kao (344), 132

Shih Kung (343), 132, 212

Shih, liang-ti, 27

Shih Lo-ch'eng (239), 89

Shih Swei (371), 139

Shih Tan (341), 132

Shih Tê (128), 28

Shih Tsêng (345), 132

Shou Ch'êng (257), 96

Shou-hsi Ch'ang (187), 61

Shu (364), 138

Shu P'i (11), 2

Shun. (253)

Shun-Ch'êng-hou, kajsar Chao's
 morfader, 43, 45

Sï-ch'êng-hou, 140

Sï-ch'êng-fu-jên (360), 132

Sï-ma Ch'ien (2), 1

Sï-ma Kuang (196), 208

Sï-tsï-huang-ti, 114

Su Ch'ang (293), 110, 115

Su Chien 180

Su Kuang (441), 186

Su Lin, kommentator, 38, (passim)

Su Shou (443), 186

Su Wên (126), 28

Su Wu (209), 71, 110, 180

Swei Hung (332), 125

Sun Tsung-chih (188), 61

- Sun Wan-shih (326), 121
 Sung (248), 92
 Sung Chi (301), 110, 179
 Sung Ch'i (418), 171
 Tai-hou 147
 T'ai Chia (168), 102
 T'ai Po (234), 89
 T'ai Wang av Chou (233), 89
 T'ang Ch'ang-pin (315), 117
 T'ang-mu-i, 140
 Tao-hou (358), 132, 135
 Tan, prins La av Yen (37), 5, 39, 60
 Tan, arvtagande prins till Chao (90), 18
 T'an prinsessan Kai's sonson, (496), 78, 182
 Têng Kuang-han (465), 194, 205
 T'ien Ch'ien-ch'iu (81), 15, 35
 T'ien Jên (142), 31
 T'ien Kuang-ming (261), 101, 107, 171, 175
 T'ien Yen-nien (267), 102, 105
 T'ien Yün-chung (417), 176
 Ting Chi (60), 6
 Ting-hou, 81
 Ting Wai-jên (184), 56
 Tou, huang-hou, 5
 Tou Hsien, 3
 Ts'ai (137), 30
 Ts'ai I (289), 110, 160
 Ts'an-shih, 142
 Ts'ang, 114
 Ts'ao Tsan, 77
 Tsê (500), 186
 Tsê-lan, orkidé, 146
 Tsêng, son till prins Hsü (229), 87
 Ts'i Ch'ien (92), 18
 Ts'i Chêng (436), 183
 Ts'i Mêng (169), 48
 Ts'i Pin (283), 105
 Ts'i Shu (97), 21
 Ts'i Tu (447), 188
 Ts'i Wei (357), 132, 141
 Ts'i Yang (245), 90
 Tso, gemål till prins Hsü, 89
 Tu Chien (448), 188
 Tu Chou (401), 161
 T'u Lao T'ang (292), 110
 Tu T'o (408), 166
 Tu Yen-nien, rebell, 75
 Tu Yen-nien, son till Tu Chien (294), 75, 110, 161, 162
 Tuan, prins av Chiao Hsi, 93
 T'uan, alias Liu Chih-chia, 4
 Tung Chung (478), 212
 Tung Chung-shu (221), 79, 126
 Tung Fang-shuo (119), 26
 Tung-Han-dynastien, 7
 T'ung-mu (127), 28
 Wang Ao (352), 137
 Wang Chêng-chün (336), 6, 147
 Wang Chi (235), 89
 Wang Chi (244), 90
 Wang, chieh-yü, (394), 152, 153
 Wang Chieh (355), 132
 Wang Ch'ien (300), 110
 Wang Chün (396), 154
 Wang Fêng-kuang (388) 151
 Wang, fu-jên (47), 6
 Wang, fu-jên (115), 26, 39
 Wang Hsien (225), 83, 168
 Wang Hsien-ch'ien, (passim)
 Wang Hsin (223), 81, 82, 200
 Wang Hu (171), 50
 Wang Ju (189), 61
 Wang Kêng-te (366), 138
 Wang Mang (6), 1, 6, 7, 83, 215
 Wang Mang, höger-general, 50, 74
 Wang, mei-jên, huang-hou (32), 5
 Wang Nai-shih (351), 132
 Wang P'ing (403), 163, 207
 Wang Shang (356), 132
 Wang Shih (280), 103
 Wang Shih (280), 117
 Wang Shou (216), 75
 Wang T'an (224)
 Wang-tsi (397), 155
 Wang Tsi-fang (409)
 Wang Wên (356), 132

- Wang Wêng-hsü (352), 132
 Wang Wu (354), 132
 Wang Wu-ku (353), 132
 Wei Ao (108), 25
 Wei Ch'ang-chün (109), 24, 25
 Wei Chi, 6
 Wei, chieh-yü (391), 151, 153
 Wei Chün-ju (98), 21, 25
 Wei Ch'ing (72), 15, 25
 Wei Hsiang (446), 89, 198, 200
 Wei Hsien (243), 110, 184
 Wei, huang-hou (45), 5
 Wei K'ang (106), 23, 25
 Wei Mêng (439), 184
 Wei P'ing (290), 169
 Wei Pu-hai (415), 169
 Wei Pu-kuang (113), 25
 Wei Shao-êr (111), 25
 Wei Shêng (290), 110
 Wei t'ai-tsü (44), 5, (passim)
 Wei Tsü-fu (99), 21, 23, 25
 Wêng Shu (172), 51
 Wên-hsin (220), 56, 78
 Wên Wang (238), 89
 Wu, käjsare (34), 6, 13, (passim)
 Wu-ku (70), 13, 21
 Wu Tsü (131), 29
 [Wu] Tsü-hsü (148), 34
 Wu Tso Kung (155), 61, 130
 Wu Wang (237), 89
 Wu Yüan, 34
 Yang Chung (288), 159, 108
 Yang-tu-ai-hou, 159
 Yang Yün (287), 108, 212
 Yao, (161), 30, 42
 Yao Ting-han (146), 32
 Yang Ch'ang (214), 74, 200
 Yen Ch'ang-sun (319), 119
 Yen Ch'ing-tsê (103), 21
 Yen Lo-fu (321), 95, 120
 Yen Shih-ku (481), 19, (passim)
 Yen-shou, prins av Ch'u (231), 88
 Yen Ts'ang (213), 74, 162
 Yin, chieh-yü (117), 26, 39
 Yin och Yang (273), 32
 Ying, lärare, (235), 125
 Ying Shao, 17
 Yu Chün (314), 117
 Yu Hsien (416), 169
 Yü, prins Si av Tung P'ing (52), 6
 Yü Kung (266), 102
 Yü Shê (310), 114
 Yü Ting-kuo (264), 101, 200
 Yüan (449), 189

R Ä T T E L S E R.

Sid. 6, IX. står: *Wang Chang-chün*; läs: *Wang Chêng-chün* (336).

Ibid. not 8 står: k. ; utgår.

Sid. 15, rad 17 uppfifrån står: *S'hang Ch'iu-ch'êng* (76); läs: *Shang Ch'iu-ch'êng* (76).

» 37, not 6 står: syst.; läs: syst-

» 101, sista raden står: *Man Ching* (265); läs *Man Ch'ien (Ch'ing)* (265).

» 103, not 2 står: k. sid. 29 b; läs: k. 30 sid. 29 b.

» 147, tabellen, står: *Wang Ch'êng-chün* (336); läs: *Wang Chêng-chün* (336).

» 179, rad 2 uppfifrån står: *Hsi Chi Wang* (429); läs: *Hsi Ch'i Wang* (429).

» 209, rad 17 uppfifrån står: *Chan Shê*; läs: *Chang Shê*.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Förord	III
Anvisningar och teckenförklaring	V
Kap. I. Inledning. Tabeller över förra Han-dynastien	I
» II. Orientering om läget i Kina vid tiden för de händelser, som ledde till Huo Kuang's framträdande	13
» III. Käjsar Wu och tronföljarskiftet	17
» IV. Prins Fu Ling, hans barndom och släkt på modernet...	41
» V. Huo Kuang och förmyndarregeringen under käjsar Chao	46
» VI. Revoltförsök mot käjsar Chao	60
» VII. Käjsar Chao's senare regeringsår och död	79
» VIII. Huo Kuang och Liu Ho, 27-dagarskäjsaren	86
» IX. Huo Kuang gör käjsar Wu's sonsonson till käjsare	123
» X. Käjsar Hsüan's barndomsöden och modernesläkt	129
» XI. Käjsarinnan Hsü	142
» XII. Huo-klanen och intriger i »bakre palatset»	148
» XIII. Huo Kuang, käjsar Hsüan och ämbetsmännen kring tro- nen	155
» XIV. Huo Kuang's död och klanens undergång	194
Kinesiska namntabeller	217
Register	223
Rättelser	230

